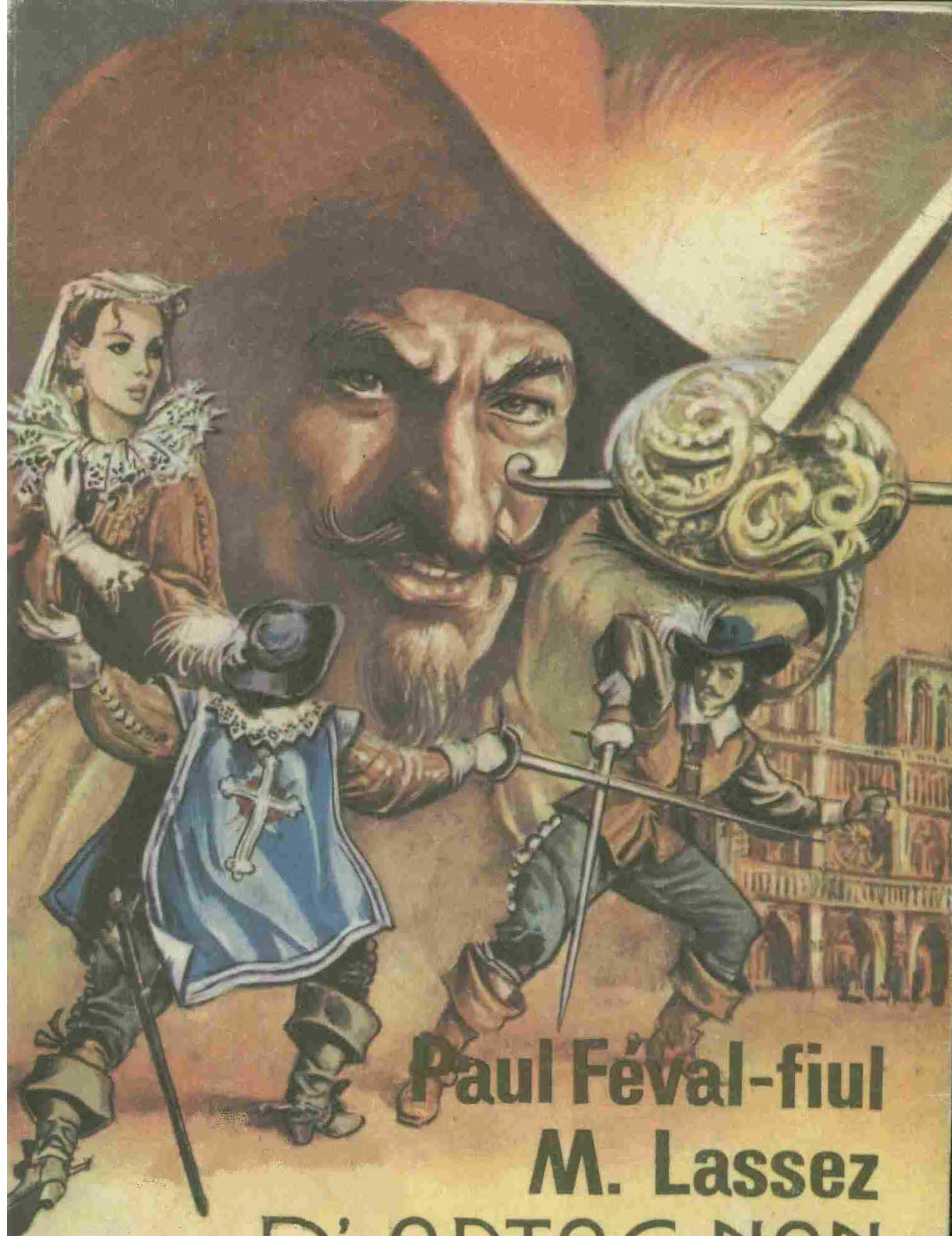

Paul Féval-fiul

M. Lassez

D' ARTAGNAN CONTRA CYRANO

PAUL FÉVAL - fiul
M. LASSEZ

D'ARTAGNAN CONTRA CYRANO

Editura A.M.B & Editura CONVORBIRI

D'ARTAGNAN CONTRA CYRANO
Editura AMB & Editura Convorbiri
Titlul original : *D'Artagnan contre Cyrano*
de *Paul Féval — fiul și M. Lassez*

Traducerea : Elena Pașcu
Coperta : Valentin Tănase
Corectura : George Rădulescu

Tiparul executat sub comanda nr. 457
Tipografia ROMCART, București, ROMÂNIA

ISBN 973-47-0019-7

O NEGLIJENȚĂ A LUI ALEXANDRE DUMAS

Cine nu-și amintește de prefața din „Cei trei mușchetari“ ?

În această prefață, marele Dumas povestește că după ce a citit „Memoriile domnului d'Artagnan“, frapat de consonanța „mitologică“ a numelor Athos, Aramis și Porthos, a avut curiozitatea să aducă lumină în privința identității acestor personaje, evident deghizate. Cercetările sale ar fi rămas zadarnice, dacă eruditul Paulin Pâris nu i-ar fi semnalat existența unui manuscris in-folio, catalogat — după cum spunea el — la nr. 4772 sau 4773 și avînd ca titlu : „Memoriile domnului conte de La Fere referitoare la cîteva dintre evenimentele care s-au petrecut în Franța spre sfîrșitul domniei lui Ludovic al XIII-lea și începutul domniei lui Ludovic al XVI-lea“. Romancierul se oferă să aducă la cunoștința cititorilor săi prima parte a acestui prețios manuscris, angajîndu-se, dacă ea va obține succes, să o publice și pe a doua.

Dumas se lăuda că ar fi „violat uneori Istoria dar nu i-ar fi făcut niciodată vreun copil“. Această modestă tăgăduire paternă a fost întîmpinată cu scepticism. Mai mult, e de semnalat o „amnezie“ de necrezut, care ne-a obsedat multă vreme. Aici am apelat la toți apropiații prolificului romancier, care au încercat și ei o surpriză asemănătoare ; de ce a pus romncierul un interval de douăzeci de ani între „Cei trei mușchetari“ și continuarea isprăvilor acestora ? De ce prefața este mută în privința acestui punct delicat ? Trebuie oare să admitem că eroii

de talia celor descriși de Dumas ar fi putut dormi din 1628 pînă în 1648, că n-ar fi făcut nici o ispravă demnă de a fi notată în această perioadă a vieții lor, atîta vreme cît se aflau în plină tinerețe ? Sau, oare, că Athos ar fi avut iarăși o „amnezie“ în privința celor douăzeci de ani din viața nedespărțiților săi prieteni ? De altminteri, nici nu merită să reținem această ultimă ipoteză, pentru că manuscrisul se referea la „sfîrșitul domniei lui Ludovic al XIII-lea“ — mort în 1643, deci cam la 16 ani de la sfîrșitul primei părți a povestirii lui Dumas.

Nu ! Epoca tulbure care a văzut sfîrșitul Marelui Cardinal, ca și începutul obscur al norocului lui Giulio Mazarini, moartea lui Ludovic cel Drept și noile amoruri ale reginei sale, această epocă, bogată în incindente romantice, nu a fost aleasă de către bravii și viteji noștrii cavaleri pentru a-și agăța în cui nepotolitele lor spade !

Această tăcere enigmatică fără îndoială ascundea un mister, uitat sau necunoscut de către ilustrul nostru înaintaș, poate un roman întreg, căruia „Memoriile domnului conte de La Fère“, aveau să-i furnizeze surse de inspirație. Obsedat de acest vis al unei epoci îngropate, aidoma unui diamant, în liniștea manuscriselor prăfuite ale Bibliotecii Naționale, am smuls-o într-o bună zi din somnul lor memorabilele in-folio.

— Numerele 4.772 și 4.773 ? se sperie bătrînul bibliotecar. Ah ! dar este pentru prima oară... de la furtul...

— Care furt ?

Bătrînelul făcu pe surdul.

O clipă mai tîrziu, am putut constata că primul manuscris se oprea în anul 1628 ! — ca și „Cei trei mușchetari“ — și că al doilea începea în 1648... După douăzeci de ani !

— Ah ! făcu custodele, martor al vizibilei noastre deziluzii. În aprilie 1848, mi s-a spus că domnul Dumas care, în timpul tulburărilor din februarie a fost închis la Hotel des Haricots cu numeroși confrați, a revenit aici pentru a consulta manuscrisul intermediar, cel de-al treilea in-folio...

— A existat și un al treilea volum in-folio ?

— Bineînțeles, nr. 4.772 bis, cu o scriere diferită de a celorlalte două de aici... Însă, domnul Dumas a făcut rău neglijîndu-l la primele sale vizite, nu avea să-l mai

regăsească. Volumul cu „bis“ și-a luat zborul odată cu soldații care au staționat în această sală, la 24 februarie.

*

Vara următoare, în cursul unei excursii în regiunea Vendee, ne-am oprit în tîrgușorul la Çaillère, în casa ospitalieră a castelului.

— De ce nu v-ați petrece vacanța la noi ? ne-a întrebat acesta.

— Există vreo căsuță de închiriat ?

Tocmai atunci își făcu apariția un proprietar voluminos, grăbindu-se să strîngă mîna castelanului.

— La naiba ! făcu acesta, aveți noroc. Închiriați paradisul lui Grimaud.

Grimaud ! Ah ! ce amintire ne-a trezit acest nume pronunțat pe neașteptate. Pentru că ne hotărîsem deja să renunțăm la orice căutare asupra mușchetarilor priveam ca o șansă nesperată această reînviere a speranțelor noastre. Însă există o providență pentru cei care o caută ! Bucurîndu-se de încurcătura noastră, a cărei cauză părea să o ghicească, castelanul adăugă încetișor :

— Dumneavoastră, domnule, care scrieți cărți, nu se poate să nu fi citit și „Mușchetarii“ lui Dumas !... Da, nu-i așa ? Ei bine ! Grimaud este chiar urmașul tăcutului valet al lui Athos... Are și niște vechi hîrțoage. Pe timp ploios, poate că acestea v-ar distra.

Întors către grăsan, am îndrăznit atunci această întrebare :

— Nu aveți cumva și volumul nr. 4.772 bis ?

Atunci Grimaud își dădu drumul izbucnind :

— Da, sigur ! E la mine ! Scris chiar de mîna străbunului meu... Reluat apoi de tatăl meu în '48...

— Reluat ? De ce reluat ?... Și cum ?

— A, e o întreagă poveste !... Înainte de a muri, se pare că domnul conte l-a chemat pe străbunul meu și i-a spus : „Grimaud ai scris tot ce ți-am dictat... Trebuie să distrugi manuscrisul care luminează misterul grădinilor din Amiens... Regina nu trebuie atinsă !“

— Și dumneavoastră aveți acest manuscris ?

— Fără îndoială. E ceva nemaipomenit.

Chiar în aceeași seară, eram deja instalați în „paradisul“ lui Grimaud, strănepotul, și luam cunoștință, lucru

nesperat, de scrisul citeț al lui Grimaud cel tăcut, care obosise să tacă scriind.

Era rezumatul unei povestiri spuse stăpînului său de cel mai tînăr dintre mușchetari : „O aventură secretă și despre niște legături delicate dintre domnii d'Artagnan și Cyrano-Bergerac".

Mai puțin fericiți decît Dumas, nu putem spune că am transcris întocmai povestirea aflată de la Grimaud. Este mare diferență între elocventele memorii ale gentilomului și rezumatul lacheului său. Totuși vom revedea doi eroi iluștri recreați prin pana inimitabilă a doi maeștri : bearnezul d'Artagnan și gasconul Cyrano.

PAUL FÉVAL — fiul

I

UN NAS DE... GENTILOM

Intr-o dimineață de aprilie a anului 1641 — pe cînd regele Ludovic al XIII-lea purta doar coroana de crini, iar Armand Duplessis, cardinal duce de Richelieu, ținea sceptrul — ostașii de gardă de la Căpitănia Luvrului văzură coborînd dinspre Cheiul Școlii un tînăr în ținută militară, care se apropia de ei cu pas sprinten și vioi.

Noul sosit purta o tunică cu guler de piele și un centiron, avea cizme mari ce treceau de genunchi și pălărie înaltă cu borul ridicat, în care era înfiptă o singură pană ; era în ținuta de campanie a soldaților din armata Flandrei O sabie lungă și ascuțită, cu mînerul rotunjit, suspendată la centiron, completa această înzorzonare marțială.

Ajuns lîngă soldații de gardă, duse mîna la pălărie, în semn de salut, și se adresă cavalerește :

— Salut, camarade ! Puteți să-mi spuneți dacă domnul de Guitaut este la palat ?

Cel căruia îi era adresată în mod deosebit această întrebare era un străjer mîndru, în costum de paradă : îmbrăcat cu o manta brodată și cu o pălărie mare cu panaș.

Fără a-i răspunde, el îl măsură cu dispreț pe acest purtător de sabie, care îndrăznea să se înfățișeze regelui ca în tabără — încălțat cu cizme și pinteni — și care se amăgea cu speranța înșelătoare că va fi admis în această ținută în preajma domnului căpitan al Gărzilor Reginei.

Răbdarea nu părea c-ar fi însă virtutea de căpătîi a tînărului militar. Văzîndu-se ținta unui asemenea examen lipsit de bunăvoință, el încruntă ușor sprîncenele și își mușcă buzele și pe un ton repezit, reluă :

— Hei, domnule, vă întreb dacă îl pot vedea pe domnul de Guitaut ?

— Adresați-vă ofițerului de serviciu, îi răspunse celălalt, întorcîndu-i spatele.

Soldatul șovăi o clipă. Se întreba, poate, dacă înainte de a trece dincolo, nu trebuia să-i ceară satisfacție acestui nerușinat. Dar, după o clipă de gîndire, se decise să răspundă la dispreț cu aceeași monedă. Răsucindu-se pe călcîie, cu pas hotărît, el pătrunse printr-o portiță într-o curte mică, în care un ofițer mîndru, plin de fireturi și galoane, se distra ațîțînd caii înhămați la o trăsură luxoasă.

Nobilele animale, plictisite de o așteptare îndelungată tropăiau și se agitau spre marea distracție a lacheilor și a unui vizitiu.

Salutînd din nou, tînărul își prezentă cererea.

— Regele fiind la Chantilly, iar regina retrasă la mînăstirea Carmelite, ar fi de mirare ca domnul Guitaut să fie la Luvru, unde nu ar avea ce face !

Acesta a fost răspunsul ofițerului, care abia catadicsi să-și întoarcă fața spre intrus.

— Neplăcute împrejurări ! Într-adevăr, nu puteam să le ghicesc, replică soldatul cu un ton vioi. Totuși, nu mă pot mulțumi cu un răspuns atît de echivoc, avînd în vedere importanța comunicării pe care trebuie să i-o transmit, ca și urgența ei. Vă rog, deci, domnule să-l înștiințați pe domnul de Guitaut — sau, în lipsa acestuia, pe nepotul său, domnul de Comminges — că mă aflu aici și că-l aștept pentru a-i înmîna, drept dovadă, această scrisoare.

Discursul fusese debitat cu un asemenea ton îndrăzneț, încît ofițerul se hotărî să părăsească trăsura și să-l privească pe comisionarul acesta, atît de puțin obișnuit cu uzanțele curții și, care, totuși, părea atît de sigur de el.

El văzu înaintea lui un băiat frumos în plină tinerețe care mai păstra încă din copilărie prospețimea tenului și candoarea privirii. Sub această nevinovăție, răzbătea însă îndrăzneala, chiar trufia.

Îndrăcitul flăcău era foarte frumos, cu statura sa zveltă, cu încheieturi fine, cu obrazul de un oval pur, încadrat de frumoase bucle castanii. Ochii mari, limpezi,

ca și grațiosul surîs al gurii de-abia umbrite de un puf ușor, îi luminau plăcut chipul.

Totul mărturisea într-însul pe gentilomul de rasă, nu pe bietul soldat de ocazie, așa cum îl făcea să pară ținuta sa.

Cucerit și intrigat, ofițerul luă atunci scrisoarea pe care necunoscutul i-o întindea și pătrunse, printr-un mic peron, în interiorul apartamentelor Reginei.

Așteptîndu-l, tînărul soldat începu să examineze la la rîndul său atelajul și splendida trăsură cu emblemă, căptușită înăuntru cu brocart și ornată cu perne de mătase. În ochii săi, puțin obișnuiți cu atîta lux, acest echipaj părea cel al unei zîne. Și, oare tînăra care tocmai apăruse, coborînd repede micul peron nu era într-adevăr o zînă ?

O zînă blondă încîntătoare, cu ochii de un albastru de vis, cu tenul marmorean.

Cu un pas ușor, care părea că abia atinge pămîntul, ea se îndreptă spre el.

Înainte ca lacheii să aibă timpul de a-i preveni gestul, încîntătoarea călătoare deschise singură portiera. Tocmai se pregătea să urce în trăsură, cînd caii, iritați de așteptare, schițară din nefericire o mișcare falsă de plecare.

Echilibrul zînelor trebuie să urmeze aceleași legi ca și muritorii de rînd. Frumoasa imprudentă, al cărui picioruș călcase în gol, se clătină scoțînd un mic strigăt de spaimă.

Dar soldatul zvîcnise imediat și fu răsplătit pentru această grabă galantă, primind drept în brațe cea mai plăcută povară : un corp suplu, cu talia zveltă, care, în cădere i se abandona.

Roșind și jenată de stîngăcia sa, fata mulțumi cu un surîs cavalerului neașteptat. La rîndul său, tînărul, mult mai puțin încurcat, dar la fel de roșu, murmură un vag compliment,

Totul durase numai o secundă — timp pentru o privire și un surîs. Ochii au, la 16 ani, fără îndoială, vederea ascuțită, pentru că acest scurt moment i-a fost de ajuns călătoarei să remarce înfățișarea plăcută a soldatului,

La rîndul său, chipeșul băiat fu uimit de frumusețea fetei, care întruchipa în vioiciunea îndrăzneață a unei

zîne farmecul tandru și delicat al unei femei în plină floare.

Impresie profundă... Într-adevăr, el credea că încă o mai ține în brațe, pe cînd trăsura, luînd cu sine dulcea închipuire, dispăru prin portiță în goana strălucitorului său echipaj.

Mîndrul străjer fusese singurul martor al acestei scene scurte. Și cum constatase că interlocutorul său de adineauri a fost primit cu bunăvoință, el își regretă purtarea disprețuitoare. Astfel, înaintă găsind că ocazia este nimerită pentru a încerca o apropiere de acesta.

— Hei, hei, prietene, spuse el făcînd cu ochiul, nevinovaților li se umplu brațele! Iată ce înseamnă să ai mînă bună!

— Cine este tînăra? întrebă soldatul, smuls din visele sale.

— Bună bucățică, nu-i așa? Și veselă ca un cintezoi! Este una din domnișoarele Reginei, domnișoara de Cernay.

— Oh, e tare frumoasă! suspină micul soldățel.

În acest moment, ofițerul de serviciu reapăru. Era însoțit de un mare gentilom îmbrăcat elegant. Acesta ținea în mînă scrisoarea pe care galantul militar o recunoscu ca fiind a sa.

— Dînsul este mesagerul? întrebă gentilomul, surprins.

— Da, domnule conte.

Domnul de Comminges, pentru că el era — nepotul și locotenentul domnului de Guitaut — se îndreptă către tînăr și îl fixă cu o privire atentă, ca și cum ar fi vrut să-și întipărească trăsăturile sale în minte. După care îl întrebă:

— Dumneavoastră îl căutați pe domnul de Guitaut?

— Da, eu, domnule!

Locotenentul reluă, cu o tulburare involuntară:

— Și dumneavoastră ați scris această scrisoare?

Soldatul se înclină.

— Domnul de Guitaut nu este la Luvru. El nu trebuie să vină deloc astăzi aici, dar nu e nici o piedică, îi voi duce eu mesajul dumneavoastră; și nu mă îndoiesc că, citindu-l nu va întîrzia să vă vadă. Vă rog, deci, să reveniți aici, în această seară, la orele 5.

— Nu voi lipsi ! spuse tînărul ; apoi cu voce mai joasă, întrebă : Trebuie să aduc... lucrul acela ?

Comminges păru încurcat. După ce ezită o clipă, relua :

— Nu, nu are rost, pentru moment. Domnul de Guitaut vă va vedea întîi, așa e mai bine. Și atunci vă va da ordin pentru... lucrul respectiv ! Și, impacientat : sper că nu ați vorbit nimănui despre ceea ce vă aduce aici ?

— Dumneavoastră sînteți prima persoană pe care o văd de cînd am sosit.

— Perfect ! Continuați să fiți discret. Și mai ales nu vă încredeți în nimeni ! Fiți prudent și gîndiți-vă că vă așteptăm diseară...

— La orele 5 voi fi aici !

Locotenentul întinse mîna tînărului soldat, care i-o strînse cu respect, dar fără să se intimideze.

— Pe diseară deci !

— Pe diseară !

Cel a cărei sosire neașteptată provocase o emoție atît de vie locotenentului gărzilor Reginei ieși din Luvru cu același pas grăbit și hotărît cu care intrase.

„Cavalere, se felicită el pe drum, nu te-ai înșelat, ai fost primit la palat foarte mulțumitor... Iată că afacerile sînt pe calea cea bună."... Totuși, încă nu l-ai văzut decît pe domnul de Comminges. Ce-ar fi fost atunci cînd în locul nepotului l-ai fi văzut pe unchi ? Pe căpitan în locul locotenentului ?... Ah ! Vom vedea atunci efectul talismanului meu... În așteptare, am o întreagă dupăamiază la dispoziție. Cum aș putea s-o folosesc mai bine ? În afara gazdei din strada Montagne-Sainte-Genevieve, nu cunosc al suflet în acest Paris imens."

Cavalerul — să-i dăm acest nume în lipsa altuia mai bun — pentru că la urma urmei așa își spunea chiar el — Cavalerul, gîndind așa, încetini pasul.

Din locul în care ajunsese avea de ales între două drumuri : la dreapta print port, spre Foin și Porte Neuve, putea ajunge la Tuilleries și la Cours la Reine, noile locuri elegante de promenadă, însă trebuia să se întoarcă de-a lungul Luvrului.

La stînga i se oferea Pont-Neuf. Se zăreau nenumăratele sale bărci înșirate la marginea parapetului, de la biserica Bunei Samaritene, cu arcada sa bogat ornamentată avînd deasupra o mică clopotniță, pînă la micul

Castel Gaillard care, pe celălalt mal, îți înălța turnurile gotice.

— Pe legea mea, o iau pe Pont-Neuf ! se hotărî el. Dar, mai înainte, să iau masa în această cîrciumă, „La trei Marii", iată ceva ispititor ! După care voi merge să-l salut pe bunul rege Henric, tatăl soldaților viteji, și pe faimoasa Samariteană.

Nefiind terminat decît de vreo 30 de ani, Pont-Neuf își merita pe atunci numele. Era locul de întîlnire al leneșilor de toate soiurile și, se știe, Parisul nu a dus niciodată lipsă de așa ceva.

Mulțimea împestrițată, în care gentilomi, burghezi și spadasini se loveau de zilieri, meseriași și valeți și din care, bineînțeles, nu lipseau nici cerșetorii și nici tîlharii, circula de-a lungul dughenelor în care se vindeau cele mai bizare mărfuri, librarii și negustorii ambulanți învecinîndu-se cu spițerii.

Nu puțini se îngrămădeau în fața miilor de spectacole gratuite care dădeau acestui loc de plimbare aspectul unui iarmaroc neîntrerupt.

Această mulțime gălăgioasă făcea un vacarm de nedescris. Uruitul continuu al roților și scîrțîitul osiilor alcătuiau registrul notelor de jos, deasupra cărora se ridica un întreg concert de note discordante : chemările măscăricilor, bubuiturile tobelor, chicotelile fetelor gîdilate, strigătele nătăfleților ușurați de bani. Toate aceste zgomote se înălțau într-o rumoare sărbătorească spre profilul de faun și barba bogată a bunului rege Henric, care, așezat solemn pe calul său de bronz în mijlocul mulțimii, părea că prezidează spectacolul.

Clopotul Samaritenei bătu orele două și hărmălaia devenise asurzitoare, cînd tînărul cavaler, sătul după o masă copioasă, intră pe Pont Neuf.

Cu nasul în vînt, cu ochiul la pîndă, el întrupa de-a dreptul un gură-cască proaspăt venit din provincie, pentru care orice este un prilej de uimire.

Căscînd gura în stînga și în dreapta, admirînd tarabele și privind uimit la reprezentațiile de bîlci — împingînd și împins — ajunse în mijlocul pieței.

Acolo se opri pentru a admira în liniște statuia bearnezului, cocoțată pe un soclu monumental și flacantă în mod bizar de patru sclavi înlănțuiți.

Traversă chiar șoseaua pentru a o vedea mai bine și se așeză la orificiul acestui gen de pîlnie formată de piața Delfinului.

Nu văzu deci venind dinspre această parte un plimbăreț destul de ciudat, care, în timp ce mergea cu pas repezit, frunzărea cu o atenție încordată paginile unei cărți, probabil foarte captivante.

Cum Cavalerul era pierdut cu totul în contemplare, iar noul venit în lectură, ciocnirea dintre cei doi era inevitabilă.

Ea se produse sub formă unui șoc violent pe care tînărul îl primi drept în spate și care-i dădu impresia căderii unui bolid.

Făcînd o întoarcere bruscă, se găsi față în față cu nefericitul cititor.

...Sau mai degrabă se găsi... față în față cu o carte : pentru că omul, continuînd să citească, se mulțumi să schițeze un pas alături pentru a ocoli obstacolul.

Cavalerul, am mai văzut deja lucrul acesta, nu era dintre cei răbdători. Nu examină deloc dacă această nepăsare era cauzată de o preocupare absorbantă sau dacă provenea dintr-o impertinență calculată. Hotărît să ceară scuzele la care spatele său lovit îi dădea dreptul, el se postă de-a curmezișul drumului.

Cititorul păru uimit de îndărătnicia cu care obstacolul i se punea în față, dar nu se deranjă pentru atîta lucru din preocuparea sa, drept pentru care, cu un gest mașinal al mîinii, încercă să dea la o parte lucrul acesta care-l deranja.

De data aceasta însă depășise măsura. Cu figura împurpurată, tînărul strigă aspru :

— Ah ! Ei, omule ! Oprește-te o clipă. Dacă mergi în halul ăsta, riști să-ți rupi...

Dar nu-și termină fraza. Celălalt se hotărîse în sfîrșit să ridice ochii și zărindu-i fața, cavalerul rămase pur și simplu uluit.

Ceea ce-l făcuse pe mîniosul soldat să rămînă cu gura căscată de uimire, pînă într-atît încît să-și înghită vorbele, nu avea deloc caraghioasa buimăceală a cititorului adîncit în lectură, ce-și dă seama la un moment dat că are în față un om. Nu avea nici aerul mirat, de presu-

pus la un personaj lunatic, cînd realizează că se găsește pe Pămînt, în plin Pont Neuf, la mii de leghe de locurile pe unde îi vagabondase spiritul.

Nu ! Era mai mult decît toate acestea !

Cauza uimirii Cavalerului era...

Dar, înainte de a spune acea cauză anume, ar fi bine să schițăm în linii mari fizionomia personajului. Merită osteneala !

Să ne imaginăm un vlăjgan cu un aspect foarte surprinzător, lung și deșirat, purtînd pe picioarele lungi, cu niște pulpe care ar fi stîrnit pînă și invidia unui pașă de ogradă, un pîntec extraordinar, curbat înăuntru și care părea convex pentru că natura face ca pîntecele umane să devină, fie și din pur spirit de contradicție, concave.

Deasupra acestui abdomen anormal, se înfățișa privirii un piept grozav, lat și solid, din care porneau două brațe lungi ca aripile unei mori de vînt.

Îmbrăcămintea sa caraghioasă nu era mai prejos decît corpul pe care-l acoperea.

Închisă la culoare, sobră, ea semăna la prima vedere cu a unui școlar. Dar un guler dublu, nodurile panglicilor și tăieturile mînecilor îl împodobeau atît de bine, încît putea fi asemuit unui om de curte. O pălărie amplă de fetru, în care era înfiptă o singură pană lungă și subțire, îi dădeau un aspect milităros. Iar o spadă imensă cu vîrful ascuțit îi lovea călcîiele.

Să fi fost oare un spadasin, unul dintre acei oameni rafinați de genul cărora se întîlnesc atîția în această epocă plină de dueluri ?

Cum se explică atunci teancurile de caiete de toate formatele cu care era încărcat și acele hîrtii de toate felurile, care fluturau din buzunarele lui îndoite sau răsucite ?

Hotărît lucru, era un pedagog... sau un poet, poate, un tipograf... sau, mai degrabă un librar ambulant ?

Drace, nu ! Această figură semeață, această privire de vultur aparțineau unui gentilom. Cel puțin, era tînăr sau bătrîn ? Frumos sau urît ? Greu de răspuns la aceste întrebări... După toate socotelile, trebuie să fi fost foarte tînăr, deși lăsa să se vadă un început ușor de chelie, iar surîsul său melancolic avea o expresie dezamăgită.

Frumos ? Nu ! Simpatic ? Da : — cu fruntea înaltă de gînditor, cu ochii scînteind sub stufișul sprîncenelor, cu gura purtînd amprenta unei bunătăți puțin disprețuitoare.

Spiritual, viteaz, generos ? Bineînțeles ! Cu o ușoară notă de nebunie.

Vai ! Oricît de amănunțită ar putea părea această schiță, nu am spus încă nimic, nu am atins esențialul.

Chiar în mijlocul acestei fețe de gentilom și de filozof, se ridica ceva ciudat și impertinent care explica totul. Posesorul acestei anomalii nu putea fi cu adevărat oricine... Acel ceva... era o masă de carne cu baza lată lungă și rotunjită la capăt, destul de asemănător cu ciocul puternic al unui papagal.

Tocmai acest nas de căpitan, nas înduioșător și comic, neliniștit și care-ți producea milă, tocmai acest nas de căpitan era acela pe care-l zărise brusc Cavalerul și astfel se explică de ce, în stupoarea sa, nu și-a mai terminat fraza începută..

— Domnule, făcu el cu o voce surprinsă, v-am lovit din întîmplare ?

Încă roșu de mînie, Cavalerul se simți dintr-o dată dezarmat. Dorința sa de a mușca se transformă în poftă de rîs.

— Mi s-a părut într-adevăr că am simțit ceva ! spuse el glumeț frecîndu-și spatele.

Lunatecul personaj, asupra căruia plăcuta figură a soldatului părea să producă efectul obișnuit, surise la rîndul său înclinîndu-se.

— Vă rog să primiți scuzele mele.

— Nu-i nevoie pentru atîta lucru ! Îmi retrag și eu cuvintele, destul de deplasate.

Fruntea necunoscutului redeveni posomorîtă :

— Dar ce mi-ați spus atunci ?

Soldatul tăcu încurcat. Nu se vorbește de funie în casa spînzuratului. Putea să-i vorbească despre... infirmitatea sa acestui gentilom atît de politicos ? Răspunse deci :

— Nimic, o prostie.

— Perfect, făcu deșiratul personaj și, salutînd cu curtoazie, îi întoarse spatele.

Auzise el oare ?

„Iată un tînăr plin de tact, își spunea cititorul, îndepărtîndu-se. Îmi place figura sa naivă ! Ar fi fost într-adevăr păcat să-l iau cu răul pe soldățel !"

La rîndul său, și prea înfierbîntatul Cavaler se mustra: „Hai, hai ! Iată cum urmezi sfaturile de prudență date de domnul abate și pe acelea ale domnului de Comminges. Cum pornisem eu, dacă aș fi nimerit peste un spadasin, ar fi trebuit să ne încăierăm. Din fericire, acest gentilom este plin de blîndețe și răbdare, în ciuda sabiei sale lungi !"

O, cutezanță a judecăților umane !

Trecerea cu zgomot mare a unei trăsuri pornite în galop îl scoase pe Cavaler din cugetări. Abia avu timpul să facă un pas înapoi pentru a evita caii, după care rămase nemișcat pe loc.

În ciuda prafului și a noroiului ce-i murdăreau panourile ca după un drum lung, el recunoscuse strălucitorul echipaj din curtea Luvrului. Mai mult, la portieră și întors către el, îi apăruse și încîntătorul chip al blondei necunoscute.

Să-l fi întrezărit și ea în această trecere rapidă ? I se păruse că ochii săi limpezi și gura gingașă erau luminate de un surîs.

Iluzie, poate !

Înainte însă ca el să-și fi revenit din emoție, trăsura ocolea deja împrejmuirea și se pierdea de-a lungul întunecatelor ziduri ale castelului de Nevers.

Chemat de o pornire irezistibilă, Cavalerul porni cu tot elanul într-acolo. Cînd ajunse la capul podului, zări trăsura oprită la capătul unei străduțe înguste și întunecate, deasupra căreia bogatul frunziș al arborilor depășea zidurile, formînd o boltă de verdeață. Din cadrul portierei deschise, își făcu apariția silueta drăgălașei zîne trecînd peste scară fără s-o atingă. Apoi, ea dispăru — fugară viziune ! — printr-o mică portiță decupată în zidul împrejmuitor.

. . . .

Atrăgătoarea apariție se făcuse nevăzută de multă vreme, în timp ce tînărul indiscret rămăsese încă pironit locului, cu ochii pierduți în penumbra străduței.

Un hohot puternic de rîs, izbucnit în cascade din spatele lui, îl readuse brutal la realitate.

Se întoarse rapid și își dădu seama că în răstimpul contemplării sale retrospective, se aflase cu spatele la o estradă, pe care niște actori gesticulau și-și răspundeau cu vervă, în strigătele de veselie ale auditoriului.

Neavînd nimic mai bun de făcut pe moment, Cavalerul se opri să privească spectacolul, pe deasupra acelor capete de gură-cască, îndreptîndu-și toată atenția spre actori... Aceștia erau în număr de trei — *numero Deus impare gaudet* — și fiecare valora cît greutatea sa în aur.

Primul, care merita toată cinstea, nu era altul decît domnul Brioche, maestru în aceste locuri și păpușar iscusit „prin voia regelui". Personaj grav cu vorbire aleasă care enunța sentințe chibzuite, cuvinte savante, cu aerul satisfăcut al unui burghez de vază în orașul său.

Contrast viu! Alături de el se agita un valet îmbrăcat într-o ținută aparte, jumătate galbenă, jumătate verde, făcută dintr-un surtuc de pînză grosolană, parcă împrumutată de pe aripile vreunei mori de vînt. Acesta cu mutra sa lungă, cu ochi vicleni, se distra, încurcîndu-și maestrul cu întrebări impertinente, necuviincioase, chiar neplăcute urechilor. Cuvintele și le sublinia cu o mimică potrivită în timp ce jongla cu o pălărie cu borurile mari, care lua cele mai neprevăzute forme; în cîteva minute o transformase dintr-o tichie pătrată de doctor de Sorbona într-o imensă pălărie de student medicinist, apoi într-un fetru de gentilom și se pregătea să facă din ea o foarte ireverențioasă pălărie de cardinal, ceea ce stîrnise ilaritatea publicului.

Cel de-al treilea personaj, mut și acesta, dar deloc neîndemînatic, era o maimuță. O maimuță care se tot strîmba, vicleană, în căutare continuă, iscusită în a șterpeli batiste, dulciuri, în a ciupi bărbații și gîdila femeile.

Mulțimea pestriță care se înghesuia în fața scenei părea să urmărească cu deosebită plăcere zeflemelile valetului, strîmbăturile maimuței și amuzantul discurs al maestrului scamator. În veselia ei zgomotoasă, mulțimea se asocia spectacolului și, de pe scenă pînă la ultimul rînd al spectatorilor, se înălța un adevărat schimb de replici, un continuu du-te-vino de glume proaste.

Tocmai în acel moment, ochii bufonului sclipiră răutăcios, fixîndu-se asupra unui punct îndepărtat din ultimele rînduri de gură-cască.

Se făcu tăcere. Oare ce mai scornea?

Bineînțeles, o farsă enormă.

Bufonul păstră cîteva minute o figură înspăimîntată : era felul său de a încălzi publicul, apoi se hotărî brusc.

Cu brațul întins, cu arătătorul înălțat, indicînd punctul îndepărtat pe care-l fixa cu ochii mari și sclipitori, cu o voce voit mînioasă, strigă :

— Hei ! Acolo, domnule cavaler ! Retrăgeți-vă puțin, vă rog, mă împiedicați să văd Notre Dame !

Toate capetele se întorseseră, ca la comandă, spre personajul prins astfel în joc și, numai la vederea lui, o veselie nebună zgudui asistența.

Cavalerul se întoarse și el ca toată lumea și fu surprins să recunoască, drept țintă a tuturor privirilor, silueta caracteristică a încăpățînatului cititor.

Cocoțat liniștit pe cele două picioare ale sale, ciudatul personaj privea și el spectacolul. Nu păru să-și dea seama la început că lui i se adresa măscăriciul. Veselia mulțimii crescu și mai mult.

Bufonul reluă, de data aceasta pe un ton de blîndă rugăminte :

— Domnul meu, dacă nu credeți că trebuie să vă retrageți cu totul, îndepărtați cel puțin acel lucru ce-mi astupă orizontul.

Cavalerul, auzind această grosolănie, simți că-l cuprinde o vagă neliniște.

O ușoară încruntare brăzdă fruntea celui interpelat. Deci, lui i se adresau cuvintele ! El aruncă pe deasupra mulțimii înveselite o privire liniștită și întrebă simplu :

— Ce lucru ?

— Ei ! ripostă măscăriciul, făcînd pe încurcatul, lucrul care vă înfrumusețează obrazul... aceast... în sfîrșit, acest...

— Acest nas ! i-o tăie gentilomul cu o voce indiferentă.

— Ah ! La naiba, asta este, exact asta ! făcu celălalt sub aparența celei mai vii satisfacții.

Originalul personaj îi azvîrli o privire de milă disprețuitoare, apoi foarte serios îi răspunse :

— Nu-l pot scoate... E o amintire de familie... la care țin !

Această replică neașteptată fu salutată de un imens zumzet de uimire. De data aceasta, veselul bufon își găsise nașul în zeflemeli.

Micul soldat marcă lovitura :

— Bun răspuns, exclamă el, jubilînd, anticarul acesta are mult curaj.

Şi totuşi măscăriciul nu se putea da învins : era în joc popularitatea lui. Neliniştit un moment de privirea rece a adversarului său şi descumpănit de prezenţa sa de spirit, îşi regăsi numaidecît stăpînirea de sine.

Uitîndu-se chiorîş spre adversar, bufonul îşi turti pălăria în semn de provocare, apoi cu un aer prefăcut de neghiob, reluă :

— Maestre, începu el, adresîndu-se gravului domn Brioche, dumneavoastră care sînteţi mai înţelept decît un doctor de la Sorbona, puteţi să-mi spuneţi care este cea mai nobilă parte a corpului omenesc ?

Maestrul clătină capul şi începu ca un învăţat :

— Esop pretinde că cea mai nobilă parte a corpului omenesc este limba...

Şi începu să brodeze, pe marginea acestui subiect savant, ajutîndu-se de citate greceşti şi latine, o fantasmagorică dizertaţie asupra meritelor fiecărei părţi a corpului omenesc.

— Nici pe departe, i-o tăie caraghiosul, cu un aer de profundă compătimire. Arătînd-o pe caraghioasa maimuţă care se schimonosea pe umărul său, el adăugă : Vezi, frate... nu-i aşa că seamănă cu noi ca două picături de apă ?

Brioche tresări indignat, producînd mult efect comic :

— Ea are, ca şi dumneavoastră, limbă, ochi, urechi : şi chiar mai mult decît dumneavoastră, patru mîini, fără a mai socoti şi coada. Vă invit să ne arătaţi şi dumneavoastră cel puţin tot atît.

Auditoriul hohoti puternic.

— Însă, ştiţi dumneavoastră ce-i lipseşte ?

Măscăriciul făcu o pauză, în timp ce ochiul său scrutător încerca să regăsească în mulţime ochii învingătorului său de adineauri ; întîlnindu-i fixaţi asupra lui, îi aruncă acestuia o privire provocatoare, rapidă şi tăioasă ca o lovitură de pumnal.

— Ceea ce îi lipseşte, strigă el atunci, ei bine ! am să vă spun îndată... este...

— Un nas, articulă sec vocea gentilomului, tăindu-i şi de data aceasta efectul.

Încă o dată zeflemistul părea învins. Dar nu se dădu bătut :

— Credeți-l pe domnul, are motive serioase, doar se pricepe la așa ceva !

Aluzia era atît de clară și de directă, încît lovitura avu efect ; publicul trecu de partea bufonului.

Cavalerul, arzînd de nerăbdare, ca și cum jignirea îi era adresată, nu-l scăpa din ochi pe gentilom. Ce avea să facă el ? Îl văzu încrucișîndu-și nepăsător brațele.

— Rețineți deci această propunere, maestre. Dacă am convenit că partea cea mai nobilă a omului este...

Gentilomul, desfăcîndu-și brațele, se hotărî să facă un pas înainte :

— ...Este aceea pe care domnul ne-a spus-o adineauri, rezultă că...

Al doilea pas către scenă ! Îndepărtată brusc, mulțimea se dădu la o parte.

— ...Că omul cel mai nobil...

Al treilea pas ! Valetul, vag neliniștit, începu să se bîlbîie.

— ...Este cel care are...

Al patrulea pas ! Încet, fără grabă, deschizîndu-și drum așa cum prova unei corăbii despică apele, gentilomul continuă să se îndrepte spre scenă, cu privirea de vultur mereu fixată asupra șarlatanului, din ce în ce mai neliniștit și cu vocea gîtuită.

II

SALVAŢI CA PRIN MINUNE DE FETELE VESELE

Acum, cei doi adversari aproape că se atingeau.

Animalele presimt furtuna şi se tem de ea ; dar parizianul gură-cască e neîntrecut cînd simte scandalul apropiindu-se. De acum înainte, mulţimea aştepta ceva nemaivăzut ; se bucura, închipuindu-şi ce va urma.

Hazliul personaj se sprijini în coate pe estrada care-i ajungea pînă la piept.

Cavalerul, care urmărise cu răsuflarea tăiată fazele acestui nou gen de duel, îl auzi pe gentilom întrebînd curios :

— Cel mai lung... ce anume ?

Risetele încetaseră. Spaima paiaţei părea să fi cîştigat simpatia gloatei. Aşteptînd ciocnirea, publicul se ridicase pe vîrful picioarelor să nu piardă nimic din spectacol.

— Cel mai lung... ce ? repetă gentilomul, cu o insistenţă de gheaţă.

Parizienii nu sînt deloc răbdători. Lor nu le place să vadă la strîmtoare pe aceia, pe care, pe drept sau pe nedrept, îi simpatizează. Sub calmul său aparent, atitudinea gentilomulului se ghicea atît de ameninţătoare, încît din mulţime se ridică un murmur general de proteste.

Simţindu-se încurajat, măscăriciul prinse glas şi, redobîndindu-şi toată obrăznicia, îi strigă în obraz gentilomului :

— Cel mai lung nas !

Spusese prea mult ! De-abia pronunţase cuvîntul că se şi rostogoli de pe platformă, aruncat printre spectatori de un pumn năprasnic.

— Aşa da ! strigă Cavalerul, care fusese surprins pînă mai adineaori de îndelunga blîndeţe a gentilomului.

Dar lucrurile luau o întorsătură proastă. Un tumult de nedescris puse stăpînire pe mulţime. Maimuţa, strîm-

bîndu-și fața teșită, scrîșnea din dinți spre dușman, încercînd să-l muște. Cu dosul palmei, acesta o aruncă peste parapetul podului, jos în apă. Brioche, invoca tăriile cerului, cu mîinile ridicate, străduindu-se să se împotrivească invaziei scenei, dar gentilomul îl apucă de umeri și, lovindu-l cu cizma în partea... cea mai puțin nobilă, îl azvîrli cît colo.

Mulțimea, buimăcită la început, dădu drumul unui murmur de protest și amenințare, asemenea mîrîitului unei haite, căreia i se smulge ciolanul.

După aceasta, necunoscutul își redobîndi calmul. De sus, de pe scenă, el aruncă mulțimii o privire mirată. Cavalerul zări cum i se șterge de pe chip un zîmbet trist. Răzbunîndu-și demnitatea jignită, era evident că gentilomul nu dorea să împingă mai departea aventura. Gloata avea să-l oblige însă.

Înjurăturile răsunau din toate părțile. El ridică din umeri disprețuitor.

Deodată, cîțiva îndrăzneți se hotărîră. Un vînt de luptă străbătuse gloata. Se putea lăsa ea păcălită de un singur om ? Vezi bine că nu ! Săbiile ieșeau de-acum din teacă. Cît ai clipi, scena luată cu asalt, fu invadată de zece bărbați amenințînd, care mai de care, și fluturînd spadele.

Atunci, gentilomul, cu regret, se hotărî să iasă din indiferență. Mai întîi zîmbi a milă. Spada lui lungă ieși apoi ușor la lumină și, cu aerul omului sigur de ceea ce avea de făcut, se puse în gardă.

O clipă mai tîrziu, atacatorii cei mai înverșunați erau aruncați peste cap, pe treptele scenei.

Cavalerul aplaudă această execuție de maestru. Dar el nu cunoștea mulțimea și furia ei ! În locul unui luptător respins, apăreau doi. Toți pungașii de pe Pont-Neuf, adulmecînd bătaia, alergau într-acolo. Și nou-veniții erau cu atît mai înverșunați, cu cît habar n-aveau pentru ce începuse bătaia.

Gentilomul ținea piept tuturor, neliniștit doar de loviturile puternice de baston, care începuseră să curgă și amenințau să-i rupă sabia. Asaltat din toate părțile de furioși, el rămînea stăpîn pe sine, continuînd să distribuie, în jur, metodic și calm, o ciomăgeală bună, învîrtind sabia cu pricepere și folosindu-i tăișul numai la mare nevoie.

Totuși, situația începea să devină critică. Agresorii nu se lăsau deloc și, cu fiecare lovitură primită, se înfuriau mai tare.

Vrednicul luptător pălise parcă, sudoarea îi acoperea fruntea, tîmplele îi erau ude. Dar, văzîndu-l mereu impasibil și metodic, puteai ghici că nici nu se gîndea să înceteze lupta, socotind că este o chestiune de onoare să fie tăiat mai degrabă în bucăți, pe loc, decît să cedeze o singură palmă de teren gloatei de adversari. Să-și deschidă vreun drum de trecere prin mulțime nu era chip.

Avea oare să cadă acolo, în acest duel comic, dar și eroic, victimă a îndrăznelii sale dar și a furiei oarbe a mulțimii ?

Deodată, o spărtură bruscă se produse în mulțimea asaltatorilor. Dominînd tumultul, o voce tinerească se ridică, tremurînd de o indignare îndelung reținută.

— Țineți-vă bine, domnule. Sînt alături de dumneavoastră !

În același timp, gentilomul văzu țîșnind alături de el un soldat frumușel, în tunică scurtă de piele. Era și timpul. Curajosul luptător nu mai rezista decît printr-o minune. Cu haina sfîșiată, cu fața însîngerată, el răsufla zgomotos. Brațul robust al tînărului soldat învîrti cu iuțeală spada și cercul din jurul lor se lărgi.

— Mai puteți rezista ? întrebă el, la repezeală.

— Pe legea mea ! Amîndoi sîntem prea tari !

„E din sud !“ gîndi soldatul. Iar cu voce tare zise :

— Atunci, domnule, păziți-vă pielea ! Să atacăm această calicime !

Cu o ardoare năvalnică, el se aruncă asupra mulțimii, surprinsă de sosirea acestei întăriri neașteptate.

— Loviți cu latul !

— Sigur, răspunse celălalt. Cele două săbii coseau în dreapta și în stînga, făcînd în rîndurile gloatei o pîrtie mai mult dureroasă, decît însîngerată. Avîntul lor nestăvilit răsturna totul în cale ; înaintau fără oprire.

Sub efortul lor, bariera de oameni sfîrși prin a ceda. Adversarii cei mai înverșunați se dădură în lături și ei își găsiră loc liber înainte.

În aceeași clipă, venind dinspre piața Delfinului, apăru o patrulă de sergenți de pază. Poliția, atrasă în

sfîrşit de zgomot, se hotărà să intervină... prea tîrziu, ca întotdeauna !

— S-o lum din loc, şopti soldatul. Iată, vine poliţia.

— Drace ! răspunse gentilomul, cu regret. Trebuie oare să cedăm terenul acestei gloate ?

Tînărul îl prinsese însă zdravăn de mînă şi-l trăgea după sine.

Încurajată de prezenţa arcaşilor, mulţimea se regrupase din nou şi, arătînd spre fugari, pornise după ei.

Trăgînd mereu de partenerul înfuriat, soldatul se înfundă orbeşte într-o străduţă :

— Pe aici, zise el încrezător, pe aici ; sîntem salvaţi !

Acolo, la umbra zidurilor şi sub bolta verde a arborilor, se opriră o clipă să-şi tragă sufletul. Dar, cum strigătele puternice ale urmăritorilor se apropiau, îşi reluară cursa. Nu făcuseră nici zece paşi, că fură nevoiţi să se oprească.

— Dumnezeule, imploră tînărul. Ne-au prins !

Nici un fel de ieşire. Străduţa providenţială se înfunda !

Zăpăceala tînărului soldat trebuia să fi fost foarte comică, deoarece, cu toată primejdia care-i ameninţa, tovarăşul lui nu-şi putu stăpîni rîsul.

— Cu atît mai bine, strigă el, făcînd să şuiere spada. Odiseea noastră se va sfîrşi neplăcut.

Sergenţii apăreau deja la intrarea în fundătură. Cei doi camarazi căutară un loc prielnic ca să-i primească. Nici unul, nici altul nu voia să se lase înhăţaţi. Cardinalul aduse legi aspre împotriva celor care scoteau sabia din teacă. Prinşi în flagrant delict, cazul lor era limpede. Însemna închisoare ! Şi toată lumea ştie că e mult mai uşor s-o eviţi decît să ieşi de acolo.

În acest colţ, un unghi al zidului, unde se vedea o portiţă — din păcate, însă, straşnic zăvorîtă — le păru un adăpost convenabil ; se adăpostiră acolo şi, cu mîna pe sabie, aşteptară.

Valul atacatorilor se rostogolea spre ei, umplînd străduţa de zarvă ameninţătoare. Ei se pregătiră să-i întîmpine ferm.

Cît ai clipi, mulţimea se năpusti asupra lor, îi copleşi, îi înghesui făcîndu-le imposibilă orice mişcare. Valul de oameni îi atinse, îi covîrşi. În sfîrşit îi înhăţase !

În acest moment suprem ei avură impresia foarte clară că sub această presiune neînduplecată zidul de care se sprijineau ceda. Coșmar sau realitate ? Se simțiră pătrunzînd cu spatele în zid.

Apoi, ochii lor, orbiți de sclipirea a douăzeci de săbii amenințătoare se întunecară. Brusc, totul dispăru, și nu mai văzură nimic !

În același timp, urletele sinistre ale mulțimii încetară să le mai răsune în urechi. Ele păreau că se înfundă, îndepărtîndu-se, topite dintr-o dată într-un murmur confuz.

Mare e Dumnezeu ! Aveau să-și piardă cunoștința ?

Se ținură totuși tari, împotriva acestei slăbiciuni subite și își dădură seama, din cale afară de mirați, că pur și simplu se aflau de partea cealaltă a zidului.

Nu era o amăgire ! Erau apărați de urgia neputincioasă a dușmanilor de o ușiță de stejar, cu canaturi groase și balamale zdravene.

Această ușiță, de care se lipiseră în disperare de cauză, ca să-și vîndă scump pielea, această ușiță se învîrtise ușor din țîțîni.

Ei trecuseră prin ea, ca în transă. Apoi, ușa se închisese brusc în nasul buimăcit al celor care se pregăteau să-i înhațe.

O mînă din cer le venise în ajutor ? Nici gentilomul cîrcotaș, nici generosul său tovarăș nu erau atît de înfumurați ca să creadă că o intervenție supranaturală s-ar fi produs în favoarea lor.

Atunci, cine deschisese și închisese portița ?

Rîsete clare răsunîndu-le în urechi, îi făcură să întoarcă repede capul.

Hotărît că providența se amesteca în treburile lor și ea aranja bine lucrurile !... Încîntarea era desăvîrșită.

Două zîne suave se iviră în fața privirii lor fermecate. Două silfide... în rochii largi de catifea. Și una din ele avea ochii mîngîietori, părul blond și obrazul marmorean. Era tînăra din trăsură !

Ei luaseră deja pălăriile în mînă și se pregăteau să mulțumească grațioaselor mesagere, unul prin cuvinte

pline de emoție, celălalt printr-un madrigal alcătuit cu ușurință. Dar nu li se dădu răgaz.

Fetele deznodaseră iute eșarfele de mătase de la corsaj și la fel de grațios, îi legară la ochi. Hotărît, aventura devenea din ce în ce mai uimitoare ! Fără un cuvînt necunoscutele vrăjitoare le înnodară eșarfele la ceafă. Ei le făcură pe voie, cu desăvîrșire uluiți de această cascadă de surprize. Astfel transformați în orbi aveau aerul unora ce se joacă de-a baba-oarba sau, mai degrabă ținînd seama de ținuta lor războinică, păreau soldați trimiși ca soli în tabăra dușmană.

Fură luați de mînă de îngerii lor păzitori și purtați pe potecile înmiresmate ale unei grădini întinse.

Ce li se ascundea oare ? Ce scenă tainică se desfășura în acest cadru idilic și pe care nu trebuiau să o vadă ? Se înțelege cît de aprinsă le era curiozitatea. Totuși, nici unul, nici celălalt nu se gîndi să dea la o parte eșarfa ușoară pe care buna lor credință îi obliga să o respecte.

Cu toate acestea, își ascuțiră urechile și în mersul lor rapid li se păru că aud voci șoptind și un murmur surd de vorbe. Ce personaje puteau fi acelea și ce conversații grave aveau loc, de erau învăluite în atîta taină ?

Sfîrșindu-se drumul, fură dezlegați la ochi. Ajunseseră într-o curte pavată, cu un aspect măreț în care dădea o terasă monumentală.

Acolo, rîzînd mereu, cu trandafirii obrajilor aprinși de alergare și, poate cine știe, și de emoție, fetișcanele făcură o frumoasă reverență de curte protejaților lor și, ușoare ca două silfide, dispărură de parcă ar fi pornit în zbor.

Vitejii noștri stătură o clipă împietriți, uitîndu-se unul la altul. Nu li se dăduse răgaz nici să răsufle, nici să îngaime fie și cel mai mic compliment.

Bănuitorul gentilom începuse să tropăie nemulțumit, cînd deodată își dădu seama de încurcătura de nedescris în care se găseau.

Peste obrazul rumen al tovarășului său se așternuse un strat gros de praf, amestecat cu nădușeală ; de cingătoare îi atîrna o teacă strîmbă și pălăria, al cărui fulg se clătina jalnic, pălăria lui mîndră, nu mai avea fund.

Nici gentilomul nu se putea lăuda. Obrazul îi era brăzdat de zgîrieturi însîngerate, tunica îi era ciopîrțită, găitanele abia se mai țineau, buzunarele îi erau sfîșiate și căscate, iar gulerul lui mare era întors cu fața în spate.

Zdrențuiți, plini de praf, sudoare și sînge, alcătuiau un tablou vesel așa cum stăteau înțepeniți în această curte măreață, în fața acestei case mîndre. Și, amîndoi, făcîndu-se mici-mici de tot se simțiră umiliți, neputincioși.

Și astfel, cei doi eroi ai învălmășelii de pe Pont-Neuf ieșiră din mărețul castel de Nevers, mai grăbiți decît intraseră.

III

LEGĂMÎNTUL DE PRIETENIE

Îndată ce se găsiră afară, cei doi răsuflară adînc. Erau zăpăciți de-a binelea.

Cavalerul își reveni primul. Cu voioșia tinereții, el izbucni într-un hohot nebun de rîs. Tovarășul lui rămase însă serios. Scoțîndu-și pălăria cu un gest nobil, puse mîna pe umărul celuilalt și, cu un ton sincer mișcat zise :

— Domnule, mi-ați salvat viața.

Tînărul ridică vesel din umeri.

— Ei, asta-i acum ! Îndemînatic cum sînteți, v-ați fi descurcat și singur. Fierbințeala sîngelui m-a antrenat în luptă și nu v-am dat decît un ajutor neînsemnat...

— Nu, nu ! Știu eu ce spun. Singur nu aș fi putut să-mi croiesc drum și eram în stare să mă las măcelărit pe loc decît să cedez în fața acelor ticăloși. N-am să pot uita ceea ce ați făcut pentru mine. Dați-mi mîna, zise el, și apucînu-i-o, i-o scutură voinicește. De acum înainte, sîntem frați pînă la moarte !

Mișcat de această efuziune mai mult decît voia să arate, soldatul răspunse strîngerii de mînă.

— Frați pînă la moarte, fie ! Dar atunci faceți-mi plăcerea și urmați-mă căci nu e bine să întîrziem în preajma locului isprăvilor noastre.

Observația nu era lipsită de sens. Ei se găseau pe un fel de ridicătură de formă triunghiulară care avea ca bază fațada ilustrului castel de Nevers, de unde ieșiseră în mod atît de jalnic, și ca vîrf sinistrul turn Nesles, turn de tristă amintire, care întindea spre ei stîlpul unui felinar ce se legăna la capătul lanțului său asemenea unui spînzurat.

De acolo puteau să vadă pieziș un colț din Pont-Neuf, unde grupuri-grupuri comentau cu însuflețire lupta lor extraordinară.

— Aveți dreptate, conveni încercatul mînuitor de spadă. Locul este cam expus privirilor. Hai să căutăm un altul mai potrivit ca să înnodăm cunoștința în toată regula.

— Și mai ales să ne aranjăm ținuta, suspină Cavalerul, care-și aminti că ora întîlnirii cu domnul de Guitaut se apropia, aruncînd o privire plină de ciudă spre hainele sale zdrențuite și sabia îndoită.

Trecură deci prin poarta Nesles, pe sub o boltă cu turnulețe, peste un podeț și, lăsînd la dreapta o stradă cu construcții noi pe fostul teren Prés-aux-Clercs, apucară pe o potecuță ce șerpuia printre grădini și ajunseră într-o răspîntie în plin centru al cartierului Saint-Germain.

Acolo, ochiul de șoim al marelui chefliu zări o cîrciumioară cu grădină ca la țară, căreia o legătură de fîn înnodată, legănîndu-se deasupra porții, îi servea drept firmă.

Sub bolta de viță, o masă de lemn cu două scaune le oferea o ospitalitate rustică.

— Aici e de noi, oftă gentilomul, căzînd pe scaun.

— Uf, răspunse Cavalerul și făcu la fel.

O clipă mai tîrziu, chelnerița sprintenă așeza în fața acestor aleși clienți două pahare și o oală aburindă de vin rece. Cei doi tovarăși sorbiră cu nesaț o dușcă bună. Apoi înviorați de căldura vinului, cu picioarele întinse în voie, se priviră în față și-și zîmbiră în același timp.

Mai mult decît orice cuvînt, zîmbetul lor parcă spunea : „După primejdia comună, ce bine e să te găsești între prieteni, între inimi calde și generoase, departe de răzvrătirea mulțimii !“

De fapt, dacă i-ai fi văzut cum stăteau la masă unul în fața celuilalt, ai fi jurat că sînt prieteni vechi. Într-adevăr, ceva mai puternic decît timpul îi legase fără știrea lor.

Soldatul avusese o simpatie bruscă pentru acest gentilom deșirat, așa de plin de spirit, așa viteaz, în stare să tragă spada împotriva lumii întregi pentru onoarea unui nas catastrofal.

Pe lîngă simpatia reciprocă, gentilomul îi era recunoscător necunoscutului soldat, adolescentului îndrăzneț care, punîndu-și în primejdie viața, părea să nu acorde mare preț devotamentului său.

Totuși, nu puteau sta așa mereu fără să-și spună vreo vorbă.

Spadasinul se hotărî să rupă tăcerea :

— Sînteți soldat ? întrebă el.

— Sergent în regimentul din Flandra.

— Nu cumva tocmai de dumneavoastră m-am izbit așa de stîngaci la ieșirea din piața Delfinului ?

— Ba da ! Și era cît pe-aci să vă cer socoteală !

— Da, îmi amintesc, rîse cu sinceritate gentilomul. Recunoașteți că ar fi fost mare păcat !

— Așadar fusesem remarcat. Păreați totuși atît de absorbit...

— Ieșeam de la librarul meu de sub galeriile Palatului. Citeam primele pagini ale unei cărți excelente.

— Ah, ce titlu poartă ?

— „Călătorie în Regatul Lunii".

Tînărul soldat fu pe punctul de a izbucni în rîs. Dar se stăpîni și zise serios :

— Nu cunosc cartea...

— E o noutate.

— Foarte bine, și de cine e scrisă ?

— Chiar de mine, răspunse gentilomul cu un accent de desăvîrșită modestie.

— Sînteți deci poet ? se miră soldatul.

— Da, sînt.

Tînărul ridică paharul plin pînă la buză.

— Atunci, domnule, închin paharul în sănătatea dumneavoastră !

Și ridicîndu-se pe jumătate de pe scaun exclamă :

— Pentru Apolo și pentru muze !

Această atenție îl surprinse plăcut pe poet. Și ca să nu-i rămînă dator, îi răspunse cu paharul ridicat :

— Pentru Marte și pentru Bellona !

Și băură pînă la fund.

Cavalerul reluă :

— Așadar, sînteți luptător și poet totodată.

— O, mai sînt și matematician, fizician, filozof, elev al lui Gassendi... și, în clipe de răgaz, cadet în Gardă.

În timp ce enumera aceste diverse îndeletniciri, ochii tînărului se măreau de mirare.

Poetul nu dădu atenție și urmă :

— Fără îndoială, ați picat de curînd la Paris.

— Abia aseară !

— În concediu ?

Cavalerul era cît pe-aci să spună că nu. Dar, își aminti recomandarea de prudență și discreție a domnului de Comminges. Și atunci se mărgini să schițeze un vag gest din cap care putea să însemne și da și nu.

— Fac prinsoare că ați venit să vă căutați norocul la Paris.

— Da... adică... poate ! răspunse Cavalerul din ce în ce mai încurcat.

De data aceasta, poetul îi înțelese reținerea.

„Oh, gîndi el, băiatul poate că ascunde vreun secret... Să fim discreți !"

Cavalerul luase o mină contrariată. Caracterul său sincer și încrezător nu era obișnuit cu ascunzișurile. Dar se supuse consemnului primit.

— Într-adevăr, răspunse el, e ceva și din ceea ce ați spus. Să zicem că am venit să-mi caut norocul.

— Hei, pe legea mea, tot pentru același motiv am venit și eu. Hai să-l căutăm împreună. Deși dumneavoastră rîvniți laurii armelor, pe cînd eu mă mulțumesc și cu mirtul pașnic al literelor.

Această mărturisire a unei profesiuni de credință pașnice aduse un zîmbet pe buzele Cavalerului.

— Pentru un poet liniștit, zise el, dumneavoastră mînuiți prea bine spada...

— Spada nu e nimic. Mult mai bine mînuiesc condeiul !

De data aceasta, Cavalerul trebui să soarbă o dușcă prelungă, ca să-și recîștige gravitatea.

— Nu cumva sînteți gascon ? întrebă pe neașteptate gentilomul cărturar.

— Gascon ? îl miră pe soldat această întrebare stranie.

— Da, gascon ! Altfel vorbind, nu cumva ați văzut lumina zilei pe meleagurile însorite ale Garonei, sau pe cele surîzătoare ale surorii sale Dordona ? Sînteți din Bearn ca marele Henric, din Toulouse ca Pibrac, născut la Pau Precul Cassian sau mai modest, din Perigord, ca subsemnatul ?

— Credeți-mă, nu !

— Păcat, răspunse poetul clătinînd capul, în semn de adînc regret.

Neliniștit oarecum, soldatul întrebă naiv :

— Este o condiție ?

— O condiție nu, dar e un avantaj. Pentru a reuși în viață trebuie să fii de două ori pe rînd și prudent și abil. De altfel, sînt liniștit, nimic din acestea nu vă lipsesc ; dacă nu v-ați născut gascon, cel puțin sînteți vrednic de a fi. Apoi, cu o siguranță care îl uimi pe Cavaler : Dar nu mă îndoiesc că în compania mea veți deveni gascon. Fiindcă, nici vorbă, nu ne vom mai despărți. O întîlnire atît de providențială ca a noastră trebuie să aibă un tîlc mai adînc. De acum înainte, sîntem prieteni ca Oreste și Pilade !

Peste fruntea Cavalerului trecu o umbră de tristețe. Poetul o observă :

— Ce s-a întîmplat ? Propunerea mea nu vă convine ?

— O, ba da, din toată inima ! zise tînărul.

Dădu să spună ceva, dar poetul, încălzit de discursul său, nu-i lăsă timp. El umpluse din nou paharele :

— Să ciocnim pentru prietenia noastră !

Băură cu solemnitate, ca și cum acest gest pecetluia între ei un pact definitiv. Adevărat este că înfierbîntați încă după proaspăta lor aventură și cuprinși de aburii vinului, prietenii noștri începeau să se simtă chercheliți ; mai ales poetul pe care o dulce fericire îl înmuia și care deveni deodată familiar.

— Iată-te deci picat în acest Paris, singur numai cu sabia ta. Cunoști pe cineva aici ?

Cavalerul, cu toată beția care-i cuprindea creierul păstra încă prudența.

— Pe nimeni, răspunse.

— Cel puțin, ai bani ?

— Puțini ! răspunse soldatul stingherit.

Namila încruntă fruntea.

— Drace ! Din fericire, mai sînt și eu pe aici. Prea iubitul meu tată mi-a pus la dispoziție partea cuvenită mie. Sînt, deci, bogat pentru doi... Dar, ia spune-mi, nu ai nici o legătură cu vreo femeiușcă ?

Tînărul se simți roșind pînă în vîrful urechilor.

— O femeie ? La ce servește ?

— Hei, prietene, Parisul este un adevărat labirint, un astfel de labirint în fața căruia cel din Creta ar păli de invidie. În momentul în care pătrunzi înăuntrul lui, riști să fi sfîșiat de Minotaur.

— Minotaurul ? făcu soldatul surprins. Ce animal mai e și ăsta ?

— Un animal cu o sută de ochi, o sută de urechi, care vede totul, aude totul și care, poate că știe la ora asta, pozna noastră, făcu poetul micșorîndu-și glasul. Animalul acesta pîndește pe tineri de cînd au făcut ceva zarvă în lume și, dacă faptele lor îi displac el are mai multe peșteri pentru a-i închide pe imprudenți.

— Pe legea mea, zise Cavalerul, rîzînd de subita spaimă a îndrăznețului său amic, de cine vorbiți ?

— De domnul cardinal, șopti scandalagiul, străbătut de un fior.

— Ce avem noi de-a face cu el ?

— Nu poți ști niciodată. Satana asta se amestecă în toate. Și, iată, cine știe dacă adunarea aceea tainică, prin mijlocul căreia am trecut legați la ochi, nu s-a făcut din voia lui ?

— Drace ! zise tînărul, simțindu-se neliniștit. Nu pentru că s-ar fi temut pentru sine, dar că, dacă era vreun pericol, el amenința și pe fermecătoarea-i zînă !

Însă poetul urmă mai vesel :

— De aceea te întrebam, dacă, în acest hățiș, nu ai vreo Ariadnă, dispusă să-ți întindă la nevoie firul salvator !

De ce oare se gîndi Cavalerul din nou la acea frumoasă necunoscută pe care o întîlnise deja de două ori în drumul său și pentru ce, gîndindu-se la ea, se simțea atît de adînc tulburat ?

Gasconul golise ce mai rămăsese în oală și aceasta-i iuțise limba. Sprijinindu-și coatele de masă, el continuă, bucurîndu-se de uimirea nevinovatului său prieten :

— Crede-mă, dragul meu, astăzi domnește femeia. Ea a dat Parisului barbar profilul său fermecător. Fosta regină i-a dăruit politețea rafinată a Italiei ; tînăra regină i-a împrumutat gravitatea romanțioasă a Spaniei pasionale. Dragoste și spirit, totul se cuprinde astăzi în aceste două cuvinte. Femeia este suverană în această țară. Fără ea, noi nu sîntem nimic. Hei, nu cumva tot printr-o femeie a devenit chiar domnul cardinal — acest mare politician — adevăratul rege al Franței ? Dacă regina Maria nu i-ar fi aruncat într-o zi o privire amabilă,

ce-ar fi fost el la această oră, cu toată ambiția și geniul său ? Nimic... nimic decît un biet episcop în cel mai sărac scaun episcopal din toată Franța.

Tînărul protestă :

— Merge să faci un episcop, zise el. Dar să faci un soldat ?!

— A ! te mai trezești încă pe timpul regelui Henric, cînd era de ajuns să fii un bun camarad, să ai pumnul tare și sabia cutezătoare, ca să aspiri la rangurile cele mai înalte. Căpitanii nu mai răsar azi din cazărmi, nici de pe cîmpurile de luptă.

— Atunci, de unde apar ?

— Din strada Frumoaselor Prețioase, dragul meu.

Cavalerul rîse în hohote. De data aceasta, gasconul se împotrivi :

— Nu rîde ! Vei vedea curînd. Vei întîlni în saloanele la modă pe viitorii noștri generali compunînd madrigaluri, curtînd și făcînd spirite...

Pe jumătate rîzînd, pe jumătate mîhnit, Cavalerul zise :

— Eu nu am învățat decît să fac curte încărcătoarelor de tun, să fac madrigaluri tunurilor și să surîd doar la atac.

— Hei, zise gasconul înveselit, iată deja un mic cuplet de efect ! Vei prinde repede cîntecul zilei. Și diseară nu vei face figură proastă în castelul Rohan-Guéménée.

— Diseară, în vizită ?... Eu ?

— Vezi bine ! Nu ți-am spus că nu te mai las să pleci ?

— Dar nu cunosc pe nimeni acolo !

— Asta nu contează ! Te voi prezenta eu.

— Dar...

— Nici un dar !

— Totuși, ca să fiu prezentat, ar trebui să mă cunoașteți mai întîi !

— La naiba cu zăpăceala mea, făcu poetul, calmat dintr-o dată. Pe legea mea ai dreptate. Iată că stăm de vorbă de un ceas ca doi prieteni și nu știm încă nimic unul despre celălalt, nici măcar numele.

O umbră trecu peste fruntea soldatului.

— Deci, fără nici o afectare între noi ! urmă poetul. În lipsa unor nași mai buni, să ne prezentăm fiecare.

— Fie, zise tînărul, cu o hotărîre bruscă. Mă numesc cavalerul Tancred.

— Tancred... care ?

Chipul soldatului deveni palid.

— Tancred și atît ! făcu el, simplu.

Gentilomul, la început mirat, apucă mîna prietenului său și, strîngîndu-i-o s-o frîngă, îngînă : „Minunat !", ca și cum această prezentare atît de sumară l-ar fi mulțumit pe de-a-ntregul.

Apoi se ridică, salută distins și, cu același ton pe care l-ar fi avut dacă l-ar fi anunțat pe Rohan sau Montmorency, zise :

— Și eu, Hercule-Savinien de Cyrano de Bergerac.

O tăcere scurtă urmă acestei prezentări. Domnul de Bergerac o folosi pentru a-și reface toaleta. Cavalerul stătea și se gîndea. Pentru prima dată în viața sa, încerca în acest moment un sentiment de jenă, un fel de rușine. Rușine de acest nume de război pe care-l purta, în lipsa altuia.

„Ce-o fi gîndind despre mine acest gentilom. Între noi, s-a spus totul. Acum știe cine sînt. El, care-mi oferea prietenia atît de amabil. Vai, și eu care nu pot să i-o primesc !"

Gîndul acesta era chinuitor, fiindcă tînărul se legase strîns de acest tovarăș întîmplător, atît de îndrăzneț și plin de generozitate.

„Totuși, își zise el ridicînd fruntea, umilirea mea e trecătoare... Mîine voi avea dreptul să-mi țin fruntea sus... Da, mîine ! Dar azi ?"

Capul îi căzu din nou în piept. În această buimăceală, o idee obsedantă îl ispitea : „Dacă i-aș spune povestea mea ? Fără îndoială că nu m-ar respinge !"

Însă alungă repede acest gînd : „Nu, nu, n-am dreptul. Nu pot, numai din orgoliu, să dau pe față acest secret care nu e numai al meu."

În acest timp, necunoscînd lupta care se dădea în sufletul tovarășului său, poetul se străduia să-și îndrepte sabia.

Cavalerul luă hotărîrea care credea că este de datoria lui s-o ia și anume aceea de a se despărți îndată de celălalt.

— Domnule, zise el cu o voce pe care o voia cît mai fermă, a venit timpul să ne luăm rămas bun.

Gasconul înălță capul mirat :

— Să ne despărțim ? întrebă el, ca și cum n-ar fi înțeles.

— Fără îndoială ! Înțelegeți prea bine că un capriciu al destinului ne-a încrucișat drumurile, dar că acestea nu erau deloc făcute să se întîlnească ! Vă încredințez însă că nu voi uita niciodată primirea dumneavoastră generoasă. Cu vocea sugrumată, el încheie brusc : Adio, domnule de Bergerac.

Poetul sări în picioare și i se așeză în cale, deschizîndu-și brațele lungi :

— Ei, doamne ! Ce mai e și gluma asta ? Îți închipui că după ce i-ai salvat viața lui Bergerac, acesta te va părăsi ca pe un străin ? Ei drăcie !

— Totuși, trebuie !

— Și pentru ce, mă rog ?

— Fiindcă nu sîntem făcuți să fim prieteni. Dumneavoastră sînteți nobil iar eu nu sînt decît un biet soldat.

— Sărăcia nu împiedică nimic.

— Fără avere, în lumea asta...

— Fără avere... Dumneata porți în teacă brevetul de mareșal.

Cavalerul zîmbi fără voie, melancolic :

— În orice caz, și acesta e lucrul cel mai grav, sînt fără familie și fără nume.

— Fără nume ?! izbucni Cyrano. La naiba, ai unul și foarte simpatic, pe legea mea : Tancred ! Aduce cu numele unui erou... unui erou de roman !

— Romanțios, poate ! Dar cam scurt, fără îndoială. Numai cu acest nume mă îndoiesc c-ar fi posibil să fiu primit bine de frumoasele dumneavoastră prietene din castelul Rohan.

— Orgoliosule ! Aș vrea să le văd nemulțumite, atîta timp cît eu sînt mulțumit !

— Nu, nu ! Nu se cuvine să roșiți dumneavoastră, din pricina unui prieten.

— Cavalere, ce vă trece prin minte ?

— Iată, zise tînărul scuturîndu-și buclele frumoase cu tristețe, fără să bănuiți, chiar dumneavoastră nu vă mai purtați cu mine la fel ca înainte de a-mi cunoaște numele !

— Cum vine asta ?
— Acum cîteva clipe mă tutuiaţi şi acum...
— Acum te tutuiesc din nou şi s-a terminat !
Cyrano se ridică. Îşi aţinti privirea de şoim asupra tînărului :
— Te tutuiesc şi-ţi ofer din nou prietenia. Ai s-o respingi ? Mîna lui mare se întindea larg deschisă. Dacă refuzi, voi considera că mă dispreţuieşti şi că nu mă crezi destul de gentilom ca să-ţi fiu prieten. Şi, în cazul acesta...
Făcu o mişcare iute spre mînerul spadei.
— În acest caz, oricît ai fi salvatorul meu, mă insulţi şi-ţi voi cere socoteală.
Cavalerul, fără să-i pese de nimic, nu-şi opri rîsul. El nu se supăra niciodată, cînd cineva ameninţa să-i spintece inima cu vîrful sabiei.
Poetul, însă, nu rîdea deloc. Cu privirea întrebătoare şi cu mîna întinsă, el aştepta. Atunci tînărul simţi cum o emoţie puternică îi strînge inima. Ochii i se umeziră brusc şi nu găsi cuvintele care-i trebuiau ca să exprime ceea ce simţea. El nu cuprinse mîna întinsă, ci cu un gest instinctiv, se aruncă spre tovarăşul său. Braţele poetului se desfăcură larg ca să-l primească şi amîndoi rămaseră îndelung îmbrăţişaţi, piept la piept.
— Aşa, da ! tună poetul, rîzînd de plăcere. Pe onoarea mea, aş fi fost supărat, dacă ar fi trebuit să-ţi fac vreun rău.
Cavalerul, bucuros, îngăimă :
— În sfîrşit, acum pot vorbi ! Vreau să vă spun că această prietenie oferită de dumneavoastră atît de spontan unui biet soldat...
— Şi pe care ai acceptat-o ?
— Desigur ! Ei, bine, acest soldat este nedemn de ea. Dar, mai adineauri, ezitam dacă să-mi încredinţez taina vieţii unui necunoscut. Acum, s-a schimbat. Iată-ne legaţi unul de altul. Aveţi dreptul să ştiţi cine sînt.
Cu un gest, Cyrano îl opri :
— Nu te întreb nimic, Cavalere. Tu eşti salvatorul şi prietenul meu şi asta îmi ajunge.
— Dumneavoastră, poate ! Dar, mie nu ! Înţeleg să nu mai fie între noi nici o neînţelegere, nici o rezervă. Ascultaţi şi judecaţi apoi, dacă sînt demn sau nu de prietenia dumneavoastră.

Poetul îi luă mîna și, cu un ton de dulce gravitate, îi zise :

— Vorbește, dragul meu, dacă asta ți-e dorința. Cyrano te ascultă și, orice s-ar întîmpla, nici un cuvînt din tot ce-i vei încredința nu va ieși de pe buzele lui.

Se sprijini cu coatele pe masă. Cavalerul înălță capul. Mîndria strălucea în privirea lui.

Reculegîndu-se un moment, el începu :

— V-am spus că sînt un biet soldat, fără stare, fără avere și fără nume. Totul era adevărat, pînă acum cîteva zile. Acum nu mai e așa. Mîine, soarta mea se va decide și-mi voi recîștiga rangul. Voi înceta să mai fiu un aventurier rătăcitor și voi sta în locul meu legitim în lume. Da, mîine, Cavalerul Tancred nu va mai fi, voi purta în sfîrșit numele tatălui și strămoșilor mei.

— Drace ! Iată o frumoasă introducere, exclamă gasconul surprins.

Soldatul continuă cu un aer de nevinovată încurcătură :

— La drept vorbind, acest nume nu pot să vi-l spun astăzi.

Cyrano făcu un gest discret :

— Dacă trebuie să nu-l spui, prietene, n-are a face. Continuă !

— Nu, nu, vă înșelați... Adevărul este că nici eu nu-l cunosc. Totul este ciudat în povestea mea. A sosit ceasul care îmi va hotărî soarta. Norocul e la un pas de mine. El întrece visurile mele cele mai îndrăznețe. Toate acestea le știu ! Ceea ce nu știu este în ce anume constă acest noroc.

Mărturisirea aceasta atît de naivă ațîță curiozitatea poetului, care murmură :

— E delicios !

— Trebuie să vă spun mai întîi că sînt însemnat de Destin. Port în inimă un semn, săpat cu o pecete de neșters : o stea, steaua mea ! Or, semnul acesta nu m-a înșelat ! Cu ajutorul lui, mîine, din simplu sergent cum sînt, voi fi egal cu cei mai aleși !

— La naiba ! E un roman întreg, strigă Cyrano, încîntat, frecîndu-și mîinile.

— Un roman ? zise Tancred. Să zicem că ar fi așa. Însă un roman fără închipuiri, un roman adevărat ; adevărat ca Evanghelia... Ascultați. Am șaisprezece ani...

— Şaisprezece ani! zise poetul, examinînd statura tînărului. Şaisprezece ani, pe legea mea, promiţi mai mult!

— Eram un biet copil, ieşit... nu se ştie de unde, din Flandra, poate din altă parte! Nişte cavaleri mercenari m-au găsit cînd eram micuţ şi m-au luat cu ei. Erau duri şi murdari aceşti oameni aspri care fac din război o meserie — vînzîndu-se la mezat celui care dă mai mult — ţinînd cînd cu regele, cînd cu împăratul. Azi pentru domnul cardinal şi pentru suedezi, mîine împotriva lor, pentru loreni sau spanioli. Ei m-au crescut în condiţii vitrege, de-a lungul nesfîrşitelor drumuri. Acestei împrejurări datorez precocitatea mea şi mînuirea destul de corectă a spadei...

Poetul aprobă în tăcere.

— Despre naşterea mea, nu am cunoscut mult timp decît un singur lucru şi anume că aveam sînge nobil în vine. De aceea m-am obişnuit să mă port ca un gentilom în toate ocaziile.

— Slavă domnului, îl întrerupse Cyrano, m-am convins de aceasta adineauri.

— Mi se spunea deci Cavaler: Cavalerul Stelei sau, după numele meu de botez, Cavalerul Tancred.

— Amîndouă îmi plac.

— Despre familia mea şi prima copilărie nu ştiam nimic şi, de altfel, nu eram deloc neliniştit. Aveam semnul meu.

— Steaua?

— Steaua, da! Bătrînul soldat, care-mi ţinea loc şi de tată şi de mamă şi chiar doică, m-a încredinţat că el îi cunoştea tîlcul şi că într-o bună zi mi-l va dezvălui. Adesea, după ce îşi termina treaba, cînd vinul îi dezlega limba, mormăia: „Dă-i înainte, fiule. Ai încredere în steaua ta! Va veni un timp cînd vei fi bogat şi puternic, încît îi vei face să pălească pe toţi marii seniori". Apoi rîdea şi-l mai auzeam murmurînd: „Voi fi şi eu bogat şi cunosc şi pe cineva care nu va mai rîde". Totuşi, niciodată nu a vrut să spună mai mult. Ceilalţi socoteau toate acestea drept palavre de om beat. Eu însă ghiceam că spunea adevărul. Trebuie că ştia el alte lucruri, numai că, pentru a mi le spune, aştepta să fiu bărbat întreg, capabil să cer, cu sabia în mînă, locul meu sub

soare... Tînărul se reculese un moment: Desigur, nu era deloc duios bătrînul mercenar: era făcut pentru luptă și sînge; poate că nu-mi salvase viața și nu mă crescuse decît din lăcomie, ca să mă transforme în instrumentul norocului său. Dar el a însemnat toată copilăria mea. El a făcut din mine un om și un soldat.

„Viteaz soldat!“ gîndi gasconul.

— Ajung acum la momentul cînd, dintr-o dată m-am aflat singur pe lume și cînd taina destinului începu să mi se dezvăluie înainte.

Cyrano fu cuprins de fiori, nu de curiozitate, ci de interes pasionat.

— Continuă, murmură el neliniștit.

IV

STEAUA CAVALERULUI

Supunîndu-se acestui îndemn, Cavalerul urmă :

— Era în timpul ultimului război. În vremea aceea, noi luptam plătiți de regele Franței, contra partizanilor împăratului. Lupta fusese grea în acea zi și pe cînd seara cădea încă ne mai disputam cu dușmanul cîmpul de bătaie. Totuși, tumultul începea să scadă, în timp ce se stingeau ultimele raze de soare. Deodată, răsună un bubuit îndepărtat ; o ghiulea pierdută căzu asupra noastră și reteză scurt picioarele bătrînului mercenar.

Poetul suflă de emoție.

— Continuă ! zise el.

— Iată-l, deci, întins la marginea unei păduri. Eu eram în genunchi, lîngă dînsul, sprijinindu-i capul. Vedeam cum i se scurge sîngele. Clipă de neuitat ! Ochii lui mă țintuiau cu o privire rătăcită. Surprins de lovitură, el părea că mă întreabă ! Eu priveam cum i se ducea viața, scurgîndu-se picătură cu picătură. Și odată cu viața lui, pierea și nădejdea mea de a cunoaște vreodată taina atît de însemnată pentru mine. Totuși, nu îndrăzneam să-l întreb. Ar fi însemnat să-i arăt că îl pîndea moartea. El sufla din greu. Deodată văzu sîngele curgînd și picioarele secerate. Atunci încercă să se ridice, urlînd, înjurînd, blestemînd soarta, înfruntînd moartea, invocîndu-l pe Dumnezeu. Înțelesei că bătrînul meu tovarăș va porni pe celălalt tărîm, fără să fi putut vorbi, ducînd cu sine în mormînt taina, speranțele mele... viața mea...

Puternic impresionat, Cyrano gîfîia.

—Un roman, izbucni el. Un roman mai surprinzător decîta *Astrea*... mai frumos decît cele mai iscusite invenții ale acelui căpitan Scudery. Continuă, Cavalere, te ascult cu nesaț !

— În acest minut tragic — ca și cum Dumnezeu ar fi vrut așa — apăru un om la marginea pădurii. Îl cu-

noşteam pe omul acela — care soldat nu-l cunoştea oare ? Era un preot. Ciudat preot, e adevărat. Suflet de cavaler şi de gentilom, mai mult decît de abate. Tînăr încă şi mereu în luptă. Se povestea că, înainte de a îmbrăca rasa, purtase zalele şi mantia de muşchetar şi nu era de necrezut.

Trecea deci pe-acolo, căutînd vreun rănit ca să-l ajute sau vreun muribund ca să-l încurajeze. Şi, iată că zărindu-l, bătrînul îşi schimbă faţa. El, care blestema, şi se zbătea ca un disperat împotriva morţii, deveni dintr-o dată umil, resemnat şi blînd ca un miel care merge la tăiere. Un nume îi scăpă de pe buze. Conştiinţa părea că se trezeşte. Cu blîndeţe, mă rugă să mă îndepărtez şi îl chemă pe preot. Acesta se apropie, se apleacă, se lăsă în sfîrşit pe genunchi. Atunci, uşor, îndelung, mutilatul îşi făcu mărturisirea sa supremă către omul lui Dumnezeu. Ce remuşcare grea împovăra conştiinţa sa ? Îl vedeam de departe cum vorbea cu întreruperi, grăbindu-se, de teamă să nu moară înainte de a spune totul. În această convorbire tainică, se vedea că e vorba de mine, căci, din cînd în cînd, ochii preotului se îndreptau spre locul unde mă aflam.

La un moment dat, el se ridică în picioare şi, după arătările muribundului, merse să caute în tocurile pentru pistoale de la şaua lui ceva, care-mi păru să fie o cutie... o casetă.

Acum muribundul vorbea în fraze scurte, întretăiate de spasmele morţii. În sfîrşit, abatele ridică mîna şi făcu peste fruntea lui semnul care absolvă. Bătrînul păli mai tare, un zîmbet uşor zbură peste buzele-i livide... trecuse creştineşte în viaţa de dincolo.

Cyrano respiră puternic.

— Şi caseta ? strigă el, caseta care conţinea fără îndoială secretul naşterii tale ?

Cavalerul clătină capul în semn de neştiinţă.

— Nu ştiu. Am primit-o închisă. Abatele mi-a dat-o ca pe un depozit sfînt.

— Cel puţin ţi-a spus ce era într-însa ?

— Nu ! Altcineva trebuie să-mi spună.

— Dar cuvintele muribundului ţi le-a spus ?

— Nici asta, căci le primise ca mărturisire. Ele au rămas, aşa cum se cuvenea, între el şi Dumnezeu.

— Păcat ! făcu gasconul necăjit. Dar, atunci de unde știi ?...

— V-am spus-o : nu știu decît un singur lucru. Anume că această casetă cuprinde toată averea mea, unica mea speranță, norocul și numele meu. Cuvintele preotului mi-au rămas săpate în minte.

— Să vedem : ce ți-a spus preotul ?

— Mi-a spus așa : „Omul care a murit se află de-acum înaintea judecătorului suprem. Nu mai ține de noi să-l judecăm. El s-a răscumpărat în ultimul ceas. Orice ai putea afla cîndva, să nu-l blestemi. Și cînd vei fi dobîndit un mare noroc, care mîine te așteaptă, amintește-ți numai atît : că datorezi totul căinței lui din urmă !"

— Asta e totul ?

— Așteptați. A mai adăugat : „Nu pot să-ți spun mai mult, dar în curînd vei ști și vei înțelege. Atunci, oricît de nesperată ți-ar fi soarta, nu uita niciodată că tot binele vine de la Dumnezeu, care dă și poate să ia înapoi... și roagă-te din cînd în cînd și pentru cel, care, prin ultimul gest, te-a salvat".

— Foarte bine ! izbucni Cyrano. Strașnic preot ! Ar trebui să plătești mai tîrziu, după moartea lui, în memoria sa, cîteva rugăciuni.

— După aceste cuvinte, el mi-a încredințat o cutiuță din lemn rar, pecetluită cu o stea.

— Steaua ta, pe legea mea.

— Această cutiuță, mi-a poruncit s-o duc la Paris și, aici, să o încredințez unui om, spunîndu-mi doar numele lui. El mă va recunoaște prin două cuvinte : e vorba de numele unui oraș și de o anumită dată.

— Asta e totul ?

— Da, totul. Restul îl va face cel ce va primi caseta. El va face să ajungă acest obiect la persoana pe care o privește.

„O femeie", gîndi Cyrano.

Trecuse destul timp cu povestirea. Soarele începea să coboare. Deodată, turnul bisericii Saint-Germain-des-Prés bătu de patru ori. Cavalerul sări îndată în picioare.

— E ora patru ! Era cît pe-aci să pierd audiența.

Cu un gest, el își aranjă ținuta.

— Unde te duci ? întrbă Cyrano.

— La Luvru.

— La Luvru ? întrebă poetul uimit.

— Da, sînt aşteptat acolo.

— Asta-i bună! Dar nu mi-ai spus nimic... E o adevărată trădare. Tu ai audienţă la Luvru şi stai sub protecţia mea!

— Vreţi să v-o retrageţi?

— Dar eu am nevoie să fiu protejatul tău!

— Vă stau la dispoziţie, răspunse tînărul, amuzat de aerul buimăcit al prietenului. Procedez şi eu la fel ca dumneavoastră. Cînd mă credeaţi sărac lipit mi-aţi pus la dispoziţie averea dumneavoastră, aşa încît este mult mai puţin ceea ce vă ofer eu: jumătate din a mea.

Dar Cyrano, discret, se apără:

— Vezi că... nu mai ştiu dacă trebuie...

— Hei, observ că de data aceasta dumneavoastră daţi înapoi. Deci, mă insultaţi şi e rîndul meu să vă cer socoteală.

Cu un gest voios, el duse mîna la spadă.

— Copile! zise poetul strîngîndu-l la piept.

Tînărul strînse în cataramă centironul, îşi aranjă pălăria, aproximativ netezită, peste buclele mătăsoase şi cu un gest prietenesc de adio, plecă.

Cyrano îl privi cum se îndepărta, cu pasul său marţial şi uşor, plin de încredere şi de speranţă.

— Iată un om de ispravă! gîndi el. E senior de viţă aristocratică. Îmi pare rău: l-aş fi preferat simplu soldat.

V

SERVICIU CONTRA SERVICIU

În timp ce Cyrano, încîntat de noul său prieten, își domolește emoțiile cinînd, și pe cînd Cavalerul se îndreaptă cu pas viu către Luvru, unde destinul său îl călăuzește către avere și glorie, să ne oferim și noi pentru un scurt răgaz.

Cum am putea să-l folosim mai bine, decît aruncînd o privire rapidă asupra situației generale, așa cum se prezenta ea în vremea cînd se desfășoară primele întîmplări ale povestirii noastre.

Această digresiune aparentă va arunca oarecare lumină asupra unor aspecte, obscure încă, și îndeosebi asupra tainicei consfătuiri din castelul de Nevers.

Armand Duplessis, cardinal și duce de Richelieu, era în continuare stăpînul statului. De douăzeci și șapte de ani, el îl conducea, cu mîna sa de fier, către un ideal dublu : superioritatea Franței în Europa și suveranitatea absolută a regelui în Franța.

În calea lui, însă puternicul ministru întîlnise două piedici : protestanții înăuntru, casa de Austria în afară. Dar geniul său nu se împiedicase de asemenea obstacole : cu ajutorul catolicilor, el îi învinsese pe protestanții din Franța ; cu ajutorul protestanților din Suedia și Germania, el învinsese sfîntul Imperiu Roman și pe maiestatea sa catolică.

Anglia stătea în cumpănă, nesigură. El o neutralizase, dînd regelui Carol I ca soție pe sora lui Ludovic al XIII-lea.

Favoritul monarhului englez, lordul Buckingham îl neliniștea încă ; dar, cucerind de la acesta La Rochelle, Richelieu răpi frumosului duce ceea ce el avea mai prețios pe lume : prestigiul și, coincidență providențială, o lovitură de pumnal a unui puritan îi răpi și puținul cei mai rămăsese acestuia, viața.

După toate acestea, cine se mai putea îndoi de misiunea divină a domnului cardinal ?

Cineva se îndoia totuși : regina mamă, bătrîna italiancă, aceea care îl ridicase la putere într-un acces de pasiune senilă și care acum se căia amarnic. Astrologul ei îi prezicea sfîrșitul ministrului ingrat și moartea regelui neascultător.

Într-adevăr, sabia contelui de Chalais avea să ajute puținel la realizarea acestei profeții.

În asemenea împrejurări, Maria de Medicis, ca o foarte bună mamă, trebuia să se gîndească mai întîi să-și căpătuiască familia: ar fi dorit s-o recăsătoarească pe văduva fiului său, indolenta Anna de Austria, cu al doilea fiu al său, prea iubitul Gaston și, sub paravanul acestor doi tineri nebuni, ar fi putut domni ea, înțeleapta.

Din fericire, Richelieu avea mijloacele lui infailibile ca să întoarcă în favoarea sa hotărîrile astrologiei. El puse să fie tăiat capul lui Chalais și surghiuni din Franța pe bătrîna regină și pe fiul său.

Cît despre tînăra regină, cardinalul o păstră. Și aceasta din mai multe motive, primul fiind acela că o iubea !

Acest om de fier avea slăbiciunile lui. Cea mai ciudată și cea mai tenace fu desigur dragostea lui pentru Anna de Austria, această suverană, a cărei inimă visătoare și mîndră era cel mai puțin înclinată ca să împărtășească o pasiune ca a lui, sumbră și dominatoare.

Rînd pe rînd, regina îl disprețui, se temu de el, îl admiră chiar, dar niciodată nu-l iubi. Inima mîndrei spaniole nu bătuse decît pentru un singur bărbat : frumosul, strălucitorul și seducătorul Buckingham.

Între Anna de Austria și cardinal a stat întotdeauna acest sînge vărsat. Mort, rivalul său triumfa astfel asupra lui Richelieu.

Dar, în toate acestea, ce se întîmpla cu regele ? Regele vîna, regele călărea sau făcea exerciții de arme cu favoriții săi, Baradas sau Saint Simon. Regele cînta la lăută și compunea cîntece de dragoste pentru favoritele sale, d'Hautefort sau La Fayette. Juca cu ele jocuri nevinovate. Erau singurele jocuri pe care i le îngăduia habotnicia lui scrupuloasă și oroarea de carne. Și se mai ocupa cu mărturisirea păcatelor pe care nu le comitea.

Cît despre soția lui, el o detestase încă de la început, tocmai pentru comorile erotice pe care frumusețea ei îmbelșugată le arăta. Apoi, fără să o iubească mai mult, începuse să fie gelos.

Și Ludovic al XIII-lea ajunsese să o disprețuiască cu sălbăticie pe Anna.

De regatul său, regelui nu-i păsa : lăsa totul în grija domnului cardinal.

Uneori, totuși în acest suveran plăpînd renășteau veleități de a redeveni rege. La acestea îl îmboldea cu dinadinsul vreo influență ocultă, vreun revoltat de vază sau vreun favorit ambițios. Dar numaidecît, marele politician descurca intriga și pe intriganți îi trimitea, pe unii peste frontieră, pe alții la Bastilia, dacă nu chiar pe eșafod.

În momentul în care începe povestirea noastră, Chalais era mort, Marillac era mort, Montmorency, la fel : un favorit, un ministru și un prinț. Păstrătorul sigiliului, Chateauneuf, îmbătrînea într-un turn din Angouleme, iar mareșalul Bassompierre — la Bastilia. Am amintit doar pe cei mai iluștri.

Dintre favoritele rebele, prima domnișoară d'Hautefort era la Mans, iar domnișoara de La Fayette, cea de-a doua, era la mînăstire.

Ducesa de Chevreuse, prietena reginei și confidenta inimii sale, își continua în exil viața de frumoasă aventurieră. Și mama regelui, văduva lui Henric al IV-lea, muri săracă, în afara Franței, tînjind după fiul și regatul său, pe care nu-i mai văzuse de unsprezece ani.

Richelieu domnea așadar ! Anul trecut, cu o singură lovitură de sabie cucerise Turinul imperialilor, iar Spaniei îi luase Arras-ul. Gloria armelor îi surîdea în sfîrșit ! Totuși, niciodată marele cardinal nu se simțise mai slab, mai amenințat, niciodată nu trebuise să vegheze cu mai multă vigilență și aceasta pentru că simțea cum crește dezgustul regelui. Toți cei din jurul său, îl îmboldeau pe slabul monarh să se debaraseze de un ministru devenit inutil acum, cînd victoria fusese cîștigată și a cărui glorie umbrea maiestatea regală. Credincioșii, atotputernici asupra acestui suflet temător, nu încetau să repete că mîntuirea regatului fiind asigurată, era timpul să se gîndească și la salvarea regelui. Dorea el să moară certat cu toți ai săi : cu mama sa, cu sora din Anglia, cu fratele,

cu soția sa ? Putea el să prefere alor săi pe acest om sîngeros și satanic ?

O cabală grozavă se formase din nemulțumiți, ambițioși, din evlavioși adevărați saû fățarnici, din sufletele sensibile pe care le emoționa tristețea reginei. Altfel vorbind, era amestecată toată lumea, în afară de cei înțelepți, care întotdeauna au fost puțini și, care, nici în această perioadă nu erau mai mulți.

Regelui i se smulsese promisiunea că se va debarasa de ministrul său îndată după încheierea păcii.

Ținut la curent, cardinalul se achitase de datorie dînd ordin unuia dintre mareșalii săi să se lase bătut. Din nenorocire, nu putea uza la nesfîrșit de acest subterfugiu. Mai trebuia găsit și altceva. Or mai exista și regina, era încă și Domnul !

Regina, o știm. Era atunci infinit de frumoasă, în plină floare a strălucirii sale trufașe. Generoasă și bună, dar slabă, nesigură, zdrobită de viața sa tristă, lipsită de afecțiune ; ea putea fi un instrument docil și primejdios în mîinile oricui ar fi putut afla calea inimii sale.

Gaston, duce de Orleans, frate al regelui, numit în mod obișnuit *Domnul,* era un personaj cu totul altfel. Izgonit din Franța, cum știm, nu mai puțin cavalerește decît mama sa, el se întoarse retractînd cele spuse cîndva și, acum, impertinentul flușturatic ridicase fruntea după o supunere umilitoare. În mișcarea de revoltă, el angajase de data aceasta pe cel mai înalt gentilom al Franței, ducele de Montmorency. Dar, chiar pe cîmpul de luptă, el îl trădase. În această afacere, ducele își pierdu capul, pe cînd fiul Franței reintră în grații cîștigînd și o frumoasă sumă de bani : prețul sîngelui complicelui său, în afara domeniilor ducale.

De atunci, de la revoltă la supunere, de la dezertare la trădare, Gaston continuase cariera de veșnic nestatornic, îmbogățindu-se cu fiecare nouă retractare. Devenise astfel gentilomul cel mai dezonorat din Franța. Dar își purta bucuros acest blazon, pentru că moștenea de la tatăl său o pasiune nepotolită pentru sexul frumos și de la mama sa din Florența, gustul luxului, al plăcerii și al banului.

Pentru moment, Gaston se căsătorise, împotriva voinței regelui și a cardinalului, cu Margareta de Lorena, o prințesă inamică a statului. Curtea Franței refuza însă

să recunoască această căsătorie. Domnul se consola atunci de văduvia sa forțată cu amantele ori flușturaticele sale legături trecătoare, care erau numeroase, de toate condițiile, începînd cu doamna de Montbazon pentru a sfîrși la Neveu.

Astfel, avea și el oamenii săi, unși cu toate alifiile, care serveau drept curte acestui Regent înainte de vreme cu rolul de desfrînat.

Impetuosul frate al lui Ludovic al XIII-lea își luase ca dublură o veselă pușlama, ce fusese atrasă de orgiile și farsele sale, ce mergeau chiar pînă la lovituri aprige de spadă. Caraghiosul acesta pretindea că aparține bisericii și se dădea drept abatele La Riviere, deși era pur și simplu fiul unui modest croitor de stampe, cu numele de Barbier.

Regina nu-i iertase încă Domnului că-l trădase pe Chalais și că o lăsase pradă mîniei regale. Totuși intriganții își puseseră în minte să o împace pe Anna cu Gaston.

Richelieu simțea cum se apropie lovitura, fiind cu ochii în toate părțile: la regină, unde o cumpărase pe fermecătoarea Chemerault, dar și la Gaston, unde îl avea la mînă pe La Riviere, atît prin lăcomie, cît și prin teamă. Acest ticălos, pe care-l mlădiase făcîndu-l să guste puțintel Bastilia, îi spunea toate secretele stăpînului său, trădînd astfel concomitent și pe Domnul care-l găzduia și pe cardinalul care-l plătea.

Astfel, chiar la ora cînd Cyrano și amicul său, Cavalerul, au pătruns în grădinile castelului de Nevers, se ținea acolo un mare consiliu de război între principalii șefi ai uneltirii. Acestea explică cu prisosință și precauția de a-i lega la ochi pe cei nepoftiți. Dacă și-ar fi smuls legăturile, ar fi putut vedea pe abatele Gondi, pe ducele de Guise, pe Beaufort, viitorul rege al Halelor, pe un tînăr cavaler, pe care toți îl numeau cu respect domnul Le Grand. În sfîrșit, însuși Domnul, flancat de umbra sa, La Riviere și escortat de nobila cohortă a flușturaticelor sale.

Numai regina lipsea și nici nu se putea altfel. Dar ducesa de Nevers, Maria-Louise de Gonzague, împreună cu o domnișoară de onoare, cea mai fidelă și mai aproape de inima sa, trimisă de regină de la Mînăstirea Carme-

litelor unde petrecea un timp de reculegere, aveau să-i raporteze ce se va discuta.

Ce-ar fi gîndit Cavalerul dacă ar fi putut ghici că această conspiratoare în forme miniaturale era domnișoara de Cernay, zîna sa din Luvru și îngerul său păzitor ?

Se vede treaba că discuția fusese animată. La ora tîrzie cînd Cavalerul, în lipsă de alt drum, trecu din nou prin poarta Nesle, mare-i fu surpriza întîlnind un alai numeros : trăsuri, litiere, călăreți dădeau o viață intensă micuței piețe triunghiulare pe care o lăsase pustie cu o oră mai înainte.

Cavalerul refăcu în sens invers drumul pe care îl urmase cu Cyrano pentru a se duce la cîrciumioară. Din cartierul periferic Sain Germain pînă la Luvru, numai Pont-Neuf îi oferea cale directă. Și, grăbit de ora audienței sale și nefiind dispus să facă un ocol prea mare, tînărul făcu calea întoarsă.

Noaptea începea să se lase, cînd Cavalerul ajunse la poarta Nesle, tocmai în clipa cînd conjurații părăseau castelul Nevers. Nimic din înfățișarea lor nu-i dădea de gol pe conspiratori ; se despărțeau cu mare pompă, cu sărutări, cu plecăciuni, cu reverențe, ca și cum ar fi ieșit de la o conversație galantă.

La luminile făcliilor, ținute de valeții plini de fireturi, seniorii conduceau doamnele la trăsuri sau litiere.

Cavalerul nu dădu mare atenție acestui spectacol. Era grăbit și căuta să străbată iute mulțimea acesta strălucitoare. Dar fu nevoit să se oprească, spre a lăsa cale liberă unui grup de gentilomi. Aceștia pășeau pe jos, deși fără îndoială erau de mare rang, căci toți se înclinau cu respect în fața lor.

— La naiba cu sclifosiții ăștia, gîndi înfierbîntatul cadet, sînt gata să pierd audiența din cauza lor.

De voie, de nevoie, fu nevoit să meargă în spatele acestor personaje ce ocupau toată străduța. Aceștia nu păreau grăbiți ca tînărul nostru, ci din contră. Mergînd la pas, tăifăsuiau cu voce tare și rîdeau.

— Pe legea mea, zicea unul, mare gentilom, probabil șeful grupului, toată politica asta mi-a tulburat capul. Aici numai tu, abate, ești în largul tău.

— Foarte bine, Domnule, ripostă cel pe care-l numise abate. Iată-mă, deci, înălțat ministru, nu-mi lipsește decît pălăria.

Gentilomul rîse zgomotos.

— Te văd de pe acum cît îți stă de bine. Numai atît dorești ? Va fi cum zici tu ! Nu vei fi prima secătură care ajunge cardinal. Apoi, întorcîndu-se spre un frumos cadet, adăugă : Într-adevăr, nu înțeleg nimic din toată sporovăiala lor și aș regreta timpul pierdut, dacă cumnată-mea, regina, nu ne-ar fi trimis o mesageră foarte ispititoare.

— Vorbiți de nevinovata aceea cu ochii de catifea ?

— De care alta aș putea vorbi ? Iată un lucru bun : limbajul ochilor său este clar, jur. Eu l-am înțeles.

— Și nu depinde decît de dumneavoastră, ca să faceți cunoștință mai îndeaproape cu acești ochi frumoși, propuse celălalt.

— Înțelept sfat, își dădu părerea abatele. Vă înțelegeți cu dușmanul... prin procură !

Un hohot general sublinie această glumă.

— Hai să ne distrăm de-acum. E și timpul. Iată Pont-Neuf începe să fie pustiu și cît vrei de întunecat.

Se știe prea bine ce înțelegeau prin cuvîntul „să ne distrăm" amabilii seniori din acel timp : însemna să smulgă mantiile burghezilor întîrziați, să-i bată pe paznici, să pună pe fugă golanii întîlniți în drum, sau chiar să jefuiască vreo dugheană.

Forțat să urmeze mica trupă, Cavalerul se înfurie de încetineala acesteia. O clipă, ascuțise urechea, vag neliniștit : „Despre care ochi frumoși vorbesc cu atîta lipsă de respect zănaticii ?"

Deodată, încetini pasul. Trecînd prin dreptul străduței unde se desfășurase scandalul lor, aruncă instinctiv o privire acolo. Și zări o masă întunecată, marcată de două luminițe străpungînd întunericul. Fără îndoială, o trăsură cu felinarele aprinse.

Chipul grațios al tinerei cu ochii limpezi trecu din nou prin mintea lui.

Chiar atunci, ceasornicul de la Sainte-Germain bătea jumătatea. Ora audienței era aproape. Om prevăzător, Cavalerul cercetă împrejurimile cu o privire circumspectă. Pe pod nu mai era nici o vietate. Pașii trecătorilor răsunau departe în liniștea pieței Delfinului.

— Oh, visător mai sînt! zise Cavalerul. Oricine vorbește de ochi frumoși, parcă mi-ar da cu ciocanul în cap.

Liniștit, porni din nou la drum. Nu merse însă nici douăzeci de pași, cînd o rostogolire surdă făcu să-i zvîcnească inima. Cunoștea zgomotul acesta, era al trăsurii ei hurducîndu-se pe caldarîmul podului. Se opri deci și așteptă, sperînd într-o nouă apariție a ființei minunate.

Ea trecu, prea repede însă, asemenea unei lumini cerești în noapte. Tînărul închise ochii. Un timp rămase nemișcat, ca în extaz — păstrînd pentru el, pură și intactă, imaginea fermecătoarei necunoscute.

Cînd redeschise ochii, un spectacol ciudat îl izbi. Trăsura era oprită de-a curmezișul străzii, un om ținea hățurile cailor pe care-i trăsese în lături și, dintr-un colț întunecat, apăreau bărbați înfășurați în mantii negre.

Totul se întîmplase repede și fără zgomot. Birjarul încerca în zadar să mîne caii, în timp ce lacheii săreau jos, cu sabia scoasă, alergînd în întîmpinarea năvălitorilor.

Tînărul vru să se arunce în sprijinul lor, cînd... ce-o fi oare?... îl văzu întorcînd brusc spatele, aruncînd armele și fugind, dînd semne că erau peste măsură de speriați. Și totul se petrecea în cea mai perfectă liniște!

Mirat, Cavalerul se întrebă:

— Visez sau sînt treaz?

Pe bună dreptate, te puteai îndoi de realitatea spectacolului. Dar ușa trăsurii fu deschisă brusc și un bărbat se prăvăli înăuntru. Atunci răsună un strigăt — îndată înăbușit — strigăt de indignare, de surpriză, mai mult teamă.

Totuși, el răsună profund în toată ființa Cavalerului. Necunoscuta sa era amenințată și îl chema în ajutor.

Iute ca fulgerul, țîșni. Omul care se aruncase să oprească telegarii, întoarse acum trăsura pe jumătate și se pregătea să ia locul vizitiului, dispărut în învălmășeală. Dar nici nu avu timp să răsufle, atît de rapid fu atacul soldatului. Se trezi luat de gît de o mînă de fier, ridicat, sufocat și apoi azvîrlit ca o jucărie la pămînt. Ceilalți agresori înconjurau trăsura formînd un grup compact în fața portierei. Cavalerul se aruncă asupra lor ca o furtună. Surprinși, aceștia primiră ferm lovitura.

Numărul le dădea forța unui zid. Atunci mînia îl orbi pe tînăr. Se retrase un pas, ca să-și facă loc, scoase sabia și se năpusti din nou asupra oamenilor în negru. În învălmășeala care urmă, nu văzu și nu auzi nimic. Atîta știa, că lovea, lovea, lovea cu tăișul, cu latul, chiar cu mînerul, la întîmplare, în grămadă.

— Ce turbat !

Nici nu alt cuvînt nu se auzi. Nu se auzi decît zăngănitul săbiilor și mormăieli înfundate. Nu se puteau lupta împotriva acestei frenetice violențe. Într-o clipă, oamenii în negru se pomeniră care tăiați, care puși pe fugă și, spre mirarea Cavalerului, piața rămase dintr-o dată pustie. Treizeci de secunde : nu-i trebuise mai mult ca să obțină acest rezultat. La fereastra portierei apăru un cap de bărbat, în timp ce cu o voce poruncitoare striga :

— Ce înseamnă asta ? Cine îndrăznește...

Fraza nici nu se isprăvi, cînd soldatul deschise hotărît ușa trăsurii și, cînd văzu chipul, cel dinăuntru pierdu orice chef de vorbă. Cu ochii scăpărînd și cu sabia însîngerată în mînă, acesta avea un aer înspăimîntător, încît arogantul din trăsură o luă din loc la iuțeală pe ușa cealaltă.

Stăpîn pe situație, eroul primi atunci în brațe o tînără fată, ale cărei veșminte în dezordine dovedeau rezistența pe care o opusese unui agresor brutal.

Curajoasă, nu mai tremura, iar privirea limpede îi strălucea de încredere. Doar o ușoară tentă roșiatică însuflețea transparența de marmură a chipului său.

— Mulțumesc, zise ea scurt.

Mișcat, Cavalerul nu găsi nimic să-i răspundă, ci îi strînse sugestiv mîna, care se lăsase peste a sa.

Dar gentilomul alungat nu voia să se dea bătut.

— Hei, strigă el, căutînd să-și adune tovarășii. Fontrailles, Noirmoutiers, La Riviere, veniți la mine ! Ce dracu !

Vai însă, aceștia nu se prea grăbeau să-l asculte... Toți, mai mult sau mai puțin șchiopătînd, înaintau cu greu, venind de departe.

— Ce ? Să ne lăsăm alungați de puștiul ăsta ?

— Pe legea mea, zise Noirmoutiers, frumosul cadet spaniol, puștiul acesta m-a rănit la mînă. Nu mai vreau altceva în plus.

— Pe mine puştiul m-a zdrobit, lovindu-mă cu mînerul sabiei, gemu Fontrailles. Nu mai pot să repet încercarea, căci mi-aş pierde spiritul, ceea ce ar fi o mare pagubă, fiindcă este tot ce mai am pe lume.

— În ce mă priveşte, Domnule, se auzi o voce de departe, eu sînt sfătuitor, nu om de acţiune. Nu se cuvine unui ministru înţelept să se expună în învălmăşeală.

Oamenii căutară dincotro venea vocea şi zăriră o siluetă subţirică, cocoţată pe soclul statuii lui Henric al IV-lea : prudentul abate o luase la picior încă de la primele lovituri şi, asistase ca spectator la luptă.

— Foarte bine, zise marele senior, ridicînd dispreţuitor din umeri, iată-mă deci singur acum. Şi apropiindu-se de cei doi tineri, care se ţineau mereu de mînă, el întrebă de sus : Hei, micul meu domn, se vede treaba că dumneata nu ştii cine sînt eu...

— Nici nu vreau să ştiu cine sînteţi, răspunse dîrz Cavalerul. Sînteţi un bărbat care a insultat grosolan o femeie şi asta mi-e de ajuns !

Un freamăt îi cuprinse pe oamenii în negru. Şeful lor păli.

Înduioşat fără voia lui de micul soldat, care-i dăduse totuşi o lovitură zdravănă, Noirmoutiers îi şopti :

— Ia seama !

— Dumneata s-ar putea să plăteşti scump aceste cuvinte, ameninţă seniorul !

— Nu mi-e teamă ! Nu depinde decît de dumneavoastră să mă faceţi să regret pe loc. Dacă doriţi să scoateţi sabia, vă stau la dispoziţie.

Vocea abatelui răsună sarcastică de pe soclul statuii :

— Nici să nu-ţi treacă prin cap, tinere. Bagă sabia în teacă şi vezi-ţi de drum. Aşa ar fi cel mai înţelept.

Fără să se întoarcă măcar, Cavalerul i-o tăie scurt :

— Dumneata de acolo ! Vezi-ţi de treaba dumitale.

Gentilomul se sfătui încet cu ai săi :

— Nu-i de rîs, zise el, în sfîrşit. Veţi vedea cum încetează trăncănitul unui mic îngîmfat.

Tînărul simţi tremurînd în mîna sa mîna mică a tovarăşei sale. Cum se putea teme alături de el ? În semn de încurajare, îi strînse şi el mîna.

Marele senior revenea spre trăsură. El îşi ridicase marginea pălăriei ca să i se vadă chipul, iar mantia, dată

la o parte, lăsa să se observe un costum strălucitor de curte.

— Mă recunoști ? întrebă el.

— Nu, scutură Cavalerul din cap.

— Știi că ești nostim ? Veniți domnilor, să vedeți o raritate : singurul om din Franța care nu mă cunoaște !

Soldatul se simți cuprins de neliniște, dar nu voia să cedeze în fața nimănui. Astfel că replică cu o aroganță egală impertinenței puse de interlocutorul său în apostrofarea sa :

— Eu sînt soldat, nu vă fie cu supărare și nu cunosc decît pe cei întîlniți pe cîmpul de luptă.

Această ripostă păru o injurie gravă pentru adversarul său, căci încetă pe loc să mai rîdă :

— Eu sînt ducele de Orleans.

Dar tînărul părea că și-a pierdut capul. Strigă deci cu furie :

— Minți !

Gaston de Orleans — căci el era — avu o tresărire în tot corpul. Niciodată fratele regelui nu se găsise într-o situație atît de jalnică.

— Da, minți ! Un fiu al Franței nu se umilește pînă într-atît încît să insulte o femeie, aici, chiar în fața statuii tatălui său.

Și cavalerul arătă cu mîna pe Henric al IV-lea.

După această înfruntare, el se aștepta la o dezlănțuire de mînie. Dar, nu ! Un hohot de rîs general îi răspunse.

Mirat, neputînd să-și creadă urechilor, se întoarse și zări cauza acestei subite ilarități. Ar fi putut să-și închipuie oare că evocînd astfel pe marele Henric, gestul său îl indica în același timp și pe secătura de La Riviere, care stătea calm pe cal, în spatele regelui și se strîmba cît putea mai mult ?

Această profanare a efigiei regelui războinic, scump inimii sale de soldat, îl scoase din sărite pe Cavaler. Lăsînd jos mîna protejatei sale, sări spre statuia astfel pîngărită, strigînd :

— Dă-te jos, nătărăule ! Sau urc eu la tine.

Și, în legitima lui indignare, cu vîrful sabiei, îl înțepa pe caraghios oriunde îl putea ajunge.

Abatele coborî în grabă, încercînd să evite loviturile strîmbîndu-se la fiecare nouă lovitură, învîrtindu-se după picioarele calului de bronz ca să scape de sabia dușmanului, care continua să-l înțepe fără milă.

Spectacolul era de un mare efect comic, sporit de gravitatea cu care mîniosul soldat proceda la această execuție burlescă.

Scena începuse ca dramă și se termina în farsă. Toți rîdeau : răniții, bătuții, chiar tînăra fată uitînd pericolul prin care trecuse, în frunte cu Domnul, pe care mina caraghioasă a lui La Riviere îl amuza copios.

— Haideți, hotărî el. Nebunul ăsta nu e lipsit de spirit. M-a înveselit. De aceea îi trec cu vederea obrăznicia. Apoi, arătînd statuia regelui, spuse : Mulțumește marelui Henric, tinere. L-ai scăpat de o secătură și el a intervenit pentru tine.

Acestea fiind zise, cu un aer plin de eleganță și noblețe, ducele de Orleans salută pe cei doi tineri cu mîna și, urmat de ușuraticii săi tovarăși, se îndepărtă.

O clipă fata rămase nemișcată. Pentru ea, acest sfîrșit fericit al unei aventuri care era cît pe-aci să se termine tragic, părea o minune. Nici nu-i venea să creadă. În fine, respiră ușurată. Bătu din mîini de bucurie și se întoarse pe loc. Dar așa de iute, încît eșarfa de mătase îi zbură de pe umeri și căzu jos. Ea nici nu observă.

— O ! mulțumesc, mulțumesc de o mie de ori, zise ea. Dumneavoastră vă datorez totul !

— Nu, nu, zise tînărul. Mi-ați luat-o înainte : serviciu contra serviciu.

Ea îl privi mai bine și îl recunoscu deodată.

— E posibil ? Tot dumneavoastră v-ați bătut azi după amiază ca să-l salvați pe găliganul ăla cu nasul coroiat ? Nu-i așa ? Și iată-vă acum din nou cu sabia în mînă pentru o necunoscută...

— Nici vorbă, Pont-Neuf atrage asemenea întîmplări.

Într-un elan irezistibil, ea se îndreptă spre el.

— Nu trebuie să mai treceți pe aici. Nu vă aduce nimic bun !

— Din contră, protestă el.

Dar clopotul de la Samaritaine răsună din nou ; el tresări și murmură neliniștit.

— Ce să-i faci ? Așa a fost să fie ! Am pierdut audiența.

— Unde mergeați ?
— La Luvru.
— Și eu la fel, cine vă așteaptă acolo ?
— Domnul de Guitaut.
— Căpitanul gărzilor reginei ?
— Chiar el.
— Îmi e prieten. Am să vă scuz. Vreți să mă conduceți ?

Nu era numai o invitație de politețe. Inima lui Tancred avu o senzație dulce. Hotărît lucru, micuța zînă începea să-l vrăjească.

— Bucuros, răspunse el.
— Atunci, să mergem pe jos. Căci, deși avem trăsura nu mai sînt nici lacheii, nici vizitiul.

Amîndoi începură să rîdă.

Apoi luînd caii de zăbală ca să-i întoarcă spre drum drept, Cavalerul propuse :

— Urcați, am să conduc de zăbală.

Fata protestă :

— Nici să nu vă gîndiți. Pot să-mi las eu paladinul să facă pe birjarul ?
— Totuși, nu e potrivit să vă întoarceți pe jos la Luvru, dar nici să lăsăm trăsura la discreția vagabonzilor.

Cu un gest de silă, ea îi arătă interiorul trăsurii, care îi amintea perfida agresiune de mai înainte.

— Nu vreau să mă sui din nou acolo și nici pe dumneavoastră nu vă las să vă suiți pe capră. Singura soluție... reluă ea surîzînd înveselită de o idee nouă.
— Singura soluție... ?
— Ar fi să urcăm împreună. În felul acesta, trăsura nu-mi face silă.
— Asta rezolvă totul, zise el încîntat.

Fata puse piciorul pe scară.

— Uitați eșarfa !

Tînărul o ridicase și i-o întindea.

— Dacă v-o dăruiesc, zise ea, o veți păstra în amintirea acestei întîlniri ?

Roșind de plăcere, Cavalerul sărută eșarfa în semn de răspuns. Ea i-o înnodă în jurul pieptului.

— Purtați acum culorile mele !
— Nu sînt oare paladinul dumneavoastră ?

Şi el gîndi : „Dacă m-ar vedea Cyrano, ar zice că mi-am găsit deja Ariadna !"

Atunci, sprijinindu-şi tovarăşa, o ridică pînă în scaun şi se aşeză alături. Apoi luă şi hăţurile în mînă. Trecură podul şi, în zece minute, la poarta Luvrului se prezentă acest ciudat spectacol : o trăsură somptuoasă, dar fără vizitiu şi fără lachei la spate, mînată în goană de un soldat încins cu sabie şi cu eşarfă de mătase, care sta alături de o domnişoară în rochie de mare gală.

După cum prevăzuse Cavalerul ora audienţei trecuse. Totuşi, oricît de grave ar fi fost interesele care îl aduceau aici, nu putem spune că Tancred era supărat de întîrziere. Tînărul nostru avea deplină încredere în steaua sa, dar mult mai mult în ajutorul oferit de protectoare.

Într-adevăr, tînăra îi promisese să se facă avocatul lui în faţa domnului de Guitaut, ceea ce însemna cîştig sigur de cauză. El se despărţi de ea cu destul regret. Dar tocmai în clipa cînd ieşea din Luvru, el se auzi chemat de o santinelă :

— Hei, camarade ! Pe dumneavoastră v-a aşteptat domnul căpitan al Gărzilor Majestăţii sale, Regina ?

— Da !

— Nu a putut să vă aştepte, dar a lăsat această scrisoare.

Cavalerul luă grăbit scrisoarea şi citi :

„Domnul de Guitaut va aştepta mîine dimineaţă, la prima oră, pe tînărul gentilom care i-a cerut audienţă. Îi recomandă să aducă neapărat caseta, spre a-i fi înmînată fără întîrziere".

— Bine, zise tînărul. Mă voi întoarce mîine cu caseta.

VI

JEFUIT

Așa după cum îi spusese lui Cyrano, Cavalerul nu sosise la Paris decît în ajun. Am văzut că nu-și pierduse timpul degeaba !

Cu o seară înainte, băieții de la grajdul „Calul Bălan“ — celebrul castel din strada Delfinului — văzuseră coborînd din birja de Artois un frumos militar cu ochii cenușii, cu păr castaniu și chip naiv. Figura sa plăcută părea să fie singura sa avere, căci, lăsînd la o parte spada lui lungă care-i zăngănea lovindu-se de călcîie, nu avea decît un geamantan sărăcăcios pe care-l ținea mereu în mînă și de care refuza cu încăpățînare să se despartă chiar și pentru o clipă. Noi, care cunoaștem istoria miraculoasei casete, n-am fi fost surprinși văzînd pe Tancred cum apăra valiza care o fereca împotriva oricărei mîini străine. Bineînțeles că rîndașiii de la „Calul Bălan“ vedeau altfel lucrurile. De aceea, luară în zeflemea, pe față, grijile meticuloase ale acestui călător pentru o cutie prăpădită ; de fapt, putem spune că aceasta era un obiect de muzeu, pe trei sferturi desfăcută, cu închizători groase de fier mîncate de rugină, îmbrăcată cu o piele scorojită și jupuită în multe locuri ; locul ei ar fi fost mai degrabă la hala de vechituri.

În această stare jalnică și, deși ora era înaintată, tinerelul porni să-și găsească un adăpost.

După ce rătăcise îndelung prin acest Paris pe care nu-l cunoștea și se pierduse de mai multe ori prin acest labirint de străzi încîlcite, el naufragiase în plin centrul unui vechi cartier de școli, muntele Sainte-Genevieve.

Acolo, în fața zidurilor scorojite ale colegiului Navarrei zări o căsuță veche.

Gazda se afla tocmai în poartă.

„Aici ar fi potrivit“ gîndi călătorul. Și, scoțîndu-și pălăria, se opri în dreptul cumetrei. Făcut de oricare al-

tul, acest gest brusc ar fi stîrnit o simplă tîrguială... Dar era scris ca eroului nostru să nu-i meargă toate din plin și fără piedici... Fără îndoială, sub efectul solicitudinii acestei stele, care, după spusele sale, îi conducea destinul.

Nici nu apucase el să-i spună primul cuvînt, cînd femeia, cu fața speriată, îl apucă de braț și-l trase în umbra unui culoar. Acolo, cu multe semne misterioase, ea îi ținu un foarte lung discurs. El înțelese că era așteptat în această casă. Că un oarecare domn Bernard anunțase sosirea lui. Gazda se felicita că l-a recunoscut după aerul lui de om abia sosit din provincie...

Din fericire, își amintea aproape cuvînt cu cuvînt ultima recomandare a acelui misterios domn Bernard.

— Cînd va veni persoana aceea, avertizați-l să ia bine seama și nu uitați să adăugați : „Suflă pentru moment un vînt rău !"

Această ultimă frază, întovărășită de o mimică expresivă, fu spusă pe un ton de mare taină.

Cavalerul nu mai avea însă răbdare ; bătu din picior și strigă :

— **Oprește-te, cumătră, ce-mi tot descînți cu vîntul** rău și cu domnul Bernard ?

— Așadar, nu pe dumneavoastră vă aștepta el ? zise ea.

— La naiba ! Nu înțeleg nimic din toate poveștile dumitale... Cît despre acest Bernard, aud pentru prima dată numele lui.

Cumătra îl măsură o clipă cu un ochi neliniștit, regretîndu-și limbuția.

— Atunci, ce doriți de la mine ? zise ea.

— Ți-aș fi spus-o de mult, dacă m-ai fi lăsat să vorbesc. Vin din armată și caut adăpost pentru noapte.

Femeia se îndoi o clipă, dar văzîndu-l atît de naiv, se liniști și zise :

— A ! căutați un culcuș ? Picați numai bine. De azi dimineață e liberă camera domnului Bernard.

Tînărul, pe care întîmplarea îl amuza, întrebă într-o doară :

— Dar, ia spune-mi, de ce te-a părăsit acest domn Bernard ?

— Nu știu.

— Nu cumva din cauza vîntului ?

Gazda îl privi, plină din nou de șovăială și neliniște.

— Haide! zise el scurt, condu-mă spre această cameră și să terminăm.

Urcînd scara în spatele bătrînei, gîndea: „Nu-i nici pe departe un palat casa asta. Dar nu-i nimic: merge pentru o noapte. Mîine voi fi bogat!"

O oră mai tîrziu, Cavalerul, care se culcase pe jumătate îmbrăcat, dormea cu capul pe geamantan. Nici gazda, nici enigmaticul domn Bernard nu veniră să-l viziteze în timpul somnului. El visă pur și simplu că norocul îl aștepta a doua zi la sculare.

Tancred se deșteptă în zorii zilei. Fluierînd un marș de război, își aranjă toaleta, apoi, fără a pierde timpul, începu să scrie cererea de audiență la domnul de Guitaut. Nu uită să menționeze nici caseta, nici să scrie cele două cuvinte de recunoaștere: numele unui oraș și data pe care abatele i le dăduse în scris.

După aceea, încredințîndu-se că nu-i lipsea caseta din geamantan, unde o ascunsese într-un teanc de rufe, el încuie geamantanul și porni spre Luvru.

Am văzut cum a fost primit de domnul de Comminges. Și cum apoi, avînd o întreagă după amiază la dispoziție, a fost împins de steaua sa spre Pont-Neuf. Cum l-a traversat de două ori, prima dată întîlnise aici un prieten, a doua oară își aflase... Ariadna.

În schimb, pierduse întîlnirea cu căpitanul gărzilor majestății sale, regina; și astfel ratase îndeplinirea misiunii.

Împlinirea norocului era deci amînată pe a doua zi.

Cînd ieși din Luvru, un pic dezumflat, dar fără să încerce cel mai mic regret, Cavalerul se feri de Pont-Neuf, care era să-i fie de două ori fatal, și ajunse în cartierul școlilor, prin Chatelet.

El nu uitase că originalul lui prieten trebuia să-l prezinte frumoaselor sale prețioase din Piața Regală și ardea de dorința să lege cunoștință cu această lume stilată, căreia poetul îi făcuse o descriere așa de ademenitoare. Costumul său de mercenar, excelent pentru a face față unor situații dificile, dar care se resimțea puțin de pe urma numeroaselor sale escapade, nu era potrivit pentru asemenea împrejurări. Grăbit de a-l schimba cu o altă ținută mai decentă, Cavalerul iuți pasul.

Atunci cînd ajunse pe înălţimea colinei Sainte-Geneviève, la căsuţa învecinată cu Colegiul din Navara, era deja noapte. Intră neobservat, sui scara întunecată și ajunse în camera sa. Aprinse o lumînare. Începu să-şi facă cu grijă toaleta, aşa cum şade bine unui tînăr care urmează să se prezinte în faţa unor doamne frumoase. Atunci cînd oglinda îl înştiinţă că, în sfîrşit, figura sa îşi recăpătase întreaga graţie juvenilă, se pregăti să îmbrace cel mai elegant costum pe care-l avea. Dar alegerea trebuia să se facă rapid, pentru că nu avea, în afara ţinutei de război, decît o biată haină cumpărată de la un negustor din Arras.

Luă deci valiza şi băgă cheia în broască, dar... era inutil : era descuiată.

— Hei, drace ! Şi eu care credeam că am încuiat-o de două ori !

Dar abia ridicase capacul, cînd îl apucă un tremur : hainele şi lucrurile, aranjate de el cu atîta grijă, erau acum în mare dezordine : răsturnate şi cocoloşite, ca şi cum le-ar fi scotocit o mînă străină. Cavalerul încercă să se linişteasca : camera era aşa cum o lăsase ; nici o urmă de spargere ; de altfel, şi valiza era în acelaşi loc. Fără îndoială, le-a răscolit singur, cînd şi-a băgat mîna căutînd caseta.

Caseta ? ! Era singurul lucru preţios pe care l avea ! Ea nu putea fi decît acolo, pe fund, sub rufe... Cu febrilitate, începu să-şi răscolească sărăcăciosul bagaj.

Deodată i se făcu negru înaintea ochilor şi o sudoare rece îi broboni fruntea.

— Nu se poate ! Trebuie să fie ! N-am căutat eu bine ! Nervii îmi joacă feste. Să mai caut !

Cu miinile tremurînd de data aceasta, cu inima bătînd să-i spargă pieptul, el goli cufărul luînd lucrurile unul cîte unul şi scuturîndu-le pe fiecare în parte : la început hainele, apoi punga... care era întreagă, sărăcăcioasa rufărie de corp. Pe măsură ce înainta în căutări, devenea mai neliniştit, mai febril, mai nervos... În sfîrşit, ajunse la fundul valizei.

Atunci, ridicîndu-se drept, foarte palid, Cavalerul îşi şterse fruntea cu dosul mîinii : un strigăt surd urcă din străfundul său. Căzu, apoi, zdrobit pe un scaun.

Caseta sa, sacrul depozit, toate speranţele lui, tot norocul său... Caseta dispăruse !...

Rămase cîtva timp istovit, cu capul golit de orice gînd. Cu ochii rătăciți, pierduți în zare, părea să urmărească zborul frumoaselor sale vise spulberate.

Totuși, acest copil energic și viteaz nu se putea lăsa zdrobit de o lovitură a soartei, oricît de puternică ar fi fost ea?

Răzvrătindu-se, el se ridică în picioare. Prima lui mișcare fu să se ducă la gazdă. Fără îndoială, era victima unui furt. Gazda trebuia să știe dacă vreun străin intrase în cameră. Dar aceasta lipsea de acasă.

— Încet... calm, își zise el.

În mintea Cavalerului, gîndurile începeau să se ordoneze. „Să fi fost un hoț? Hm, ciudat hoț acela care lasă neatinse hainele și banii... și umblă după cutii fără valoare."

Adevărul începea să se lămurească. Nu putea fi un hoț obișnuit. Acesta ar fi furat banii și hainele. Atunci cine era? Gîndul acelui domn Bernard îi trecu prin minte. Cine putea fi acest individ dispărut brusc chiar în ajun și care primea mesaje suspecte. Poate vreun spion sau vreun răufăcător care, în înțelegere cu gazda, îl prădase în timp ce el lipsea...

Tancred ridică din umeri.

— Ce sînt pe cale să mai scornesc, murmură el. Dintre toate ipotezele, asta este cea mai absurdă. Ca să presupun intervenția acestui Bernard, ar trebui să cred că mă știa în posesia casetei... E imposibil. Nu i-am vorbit despre ea decît lui Cyrano... Nimeni în afară de el nu-mi cunoaste încă secretul... Prin ce ar fi putut stîrni lăcomia unui hoț oarecare hîrtiile pe care ea le conținea, prețioase numai pentru mine... Bernard... sau un altul.

În ciuda oricăror fapte, aceasta era evidența, flagrantă, brutală. Din cufărul deschis, răsturnat și răscolit, nimic altceva decît caseta nu dispăruse.

— Of! făcu Cavalerul. Asta depășește orice înțelegere.

Scotocindu-se prin buzunare, mototoli o hîrtie: scrisoarea domnului de Guitaut. O citi din nou:

„Veniți urgent, cu caseta... Ea trebuie predată fără întîrziere".

Și asta mîine dimineață! Cum va putea găsi el pe hoț și pe casetă pînă a doua zi? Și, fără casetă, cum să

se înfățișeze la Luvru ? Să povestească întîmplarea atît de surprinzătoare prin ea însăși, fără a avea în sprijinul său această probă materială, caseta bătrînului mercenar. Să facă cunoscută dispariția sa subită... furtul... și mai ciudat : Cine ar putea să-l creadă ? L-ar lua drept un impostor, un intrigant de ultimă speță.

— Nu, hotărî el. Nu voi merge mîine la Luvru ! Nu-l voi vedea pe domnul de Guitaut. Nu voi apărea în fața lui decît cu fruntea sus, cînd voi fi regăsit caseta.

Atunci își mai recăpătă speranța. Luînd această hotărire bărbătească, se simți oarecum încurajat. Avea acum un obiectiv, un scop : să dea de urma hoțului și cînd îl va avea în vîrful spadei, oricine va fi acesta, îl va obliga pe mizerabil să-i restituie caseta !

Dar pentru a-și atinge scopul nu trebuie să dea alarma. Zgomotul, scandalul nu puteau decît să-i compromită căutările. Dacă gazda era complicea hoțului, avea să intre la bănuieli. Pe cîtă vreme, lăsînd impresia că se lasă dus de nas și prefăcîndu-se că n-a văzut nimic putea urmări mult mai ușor desfășurarea lucrurilor.

— Da, am găsit și cum... Iată planul !

Felicitîndu-se acum că nu a întîlnit-o pe suspecta cumătră în primele clipe ale disperării sale, Tancred se întoarse în cameră. Se simțea calm, stăpîn pe sine.

Văzîndu-și catrafusele așezate pe pat, își reaminti că trebuia să se îmbrace. Cyrano îl aștepta în castelul de Rohan.

„Nu schimb nimic din program. Trebuie să merg acolo, să profit de sprijinul noului meu prieten. Cine știe ? Poate că Cyrano va vedea mai clar decît mine în această afacere. El va fi de partea mea. Mi-a promis... se va ține de cuvînt...

Ce naiv sînt să dezarmez la prima încurcătură ce se ivește în calea norocului meu. Sigur, vor interveni și alte piedici și nu vreau să-mi mai pierd capul. Cu Cyrano, nici dracul nu ne poate împiedica să dezlegăm această afacere !"

Ah, iluziile tinereții ! Nădejdea se întoarse în inima Cavalerului și, totodată, curajul care luptă și forța care triumfă.

„Pe legea mea, nimic nu e pierdut. Ba e mai bine : sînt mai bogat decît eram ieri, căci, pe lîngă steaua mea, pe lîngă sabie, acum am un prieten.... și o prietenă,

poate ?“ adăugă el în sine, sărutînd eșarfa de mătase, trofeul din ajun.

Îmbrăcîndu-se la repezeală, pe deasupra tunicii sale de catifea brodată, el își petrecu eșarfa.

Astfel tînărul nostru avea o înfățișare foarte plăcută. Nu avu ipocrita modestie de a și-o ascunde și surîse mulțumit imaginii sale din oglindă. Apoi, încingînd sabia, porni. Drumul era lung și, la această oră tîrzie, întunecat și deloc sigur. Dar Cavalerul îl parcurse iute. Trecu prin mai multe străzi și ajunse în Piața Regală. Cînd zări Piața Regală, o acută uimire îl opri brusc. Dintr-o dată, avea revelația acestei eleganțe supreme care face din Paris capitala Universului. Ieșind din întunecatele străduțe ale cartierului Saint-Paul, el se găsi într-o lume de basm. Casele somptuoase care încadrau superba piață lăsau să izbucnească în afară prin toate ferestrele o incomparabilă strălucire. Totul crea în noapte o aură strălucitoare, în care dansau miile de lumini fantastice ale candelabrelor și ale făcliilor din mîna lacheilor !

Explozia aceasta de lumină inunda frumoasa simetrie a fațadelor, se amesteca în masa întunecată a frunzișului, se reflecta în geamurile trăsurilor, stropea aurul ornamentelor și al dulapurilor, ilumina chipurile alb trandafirii ale femeilor și umerii lor dezgoliți.

Parfumuri pluteau în aer. O muzică dulce în care se țeseau o mie de sunete armonioase mîngîiau urechea.

Îmbătat, Cavalerul simți cum își pierde siguranța. Pentru prima dată și fără nici o pregătire, avea să înfrunte, el, timidul, focurile încrucișate ale privirilor femeilor ! Focuri mult mai de temut, decît cele de pe cîmpul de luptă.

Avu un moment de șovăială. Pentru prima dată cunoscu teama. Dar își aduse aminte deviza aleasă : „Pînă la capăt“ !

Această deviză, pe care și-o repetase atît de des, în vacarmul luptelor, sub ploaia grenadelor și în fața strălucirii șarjei inamicului, această deviză îl însufleți. Trecînd printre trăsurile care vărsau val după val de noi sosiți, el se azvîrli înainte, cu furie de asaltator, urcă scările, străbătu anticamerele, înlătură valeții și se pomeni, deodată, de-a dreptul în cer : în mijlocul castelului de Rohan.

Aici, tumultul se domolea și îmbulzeala înceta; agitația de afară se oprea în prag, respectînd sanctuarul în care cavaleri curtenitori și frumoase doamne stăteau de vorbă, pe șoptite aproape, sub înaltele lampioane poleite.

Tînărul soldat, revenindu-și, alunecă printre grupuri, mișcat mai mult de tăcerea religioasă dinăuntru, decît de animația sclipitoare de afară. Îndrăzneala-i părea fără pereche. Cu ochii, îl căuta pe amicul său, domnul de Bergerac, care avea să-l introducă aici, servindu-i de ghid și pilot.

Cînd trecu din al doilea salon în următorul, atenția îi fu atrasă de un senior tînăr și sclipitor, în haină de catifea neagră și acoperit de dantele și panglici.

Acest personaj zglobiu trecea de la un grup la altul, făcînd aici un spirit, dincolo aruncînd o părere. Mișcîndu-se cu o grație ușoară între rîndurile de fotolii, el lei vorbea bărbaților și surîdea doamnelor, cu o eleganță supremă, de cel mai bun gust. Cavalerul rămase mirat. În acest senior, îl recunoscuse pe Cyrano!

Dar un Cyrano transfigurat, care nu avea nimic din bătăiosul singuratic de pe Pont-Neuf. Ai fi zis că, schimbîndu-și hainele, și-a schimbat și felul de a fi și, aproape, caracterul. Spadasinul și pedantul dispăruseră: era acum gentilomul.

Totuși, ori cît de completă i-ar fi fost metamorfoza, figura lui nu se schimbase, mai ales nasul. Și tocmai după nas fu recunoscut de soldat. Numai că văzîndu-l însuflețit în felul acesta cu ochii strălucitori, cu surîsul pe buze, Cavalerul constată cu o surpriză plăcută că prietenul său aproape că devenise un gentilom frumos.

Văzîndu-l pe tînărul său protejat, chipul poetului se lumină de plăcere. El îi veni în întîmpinare îmbrățișîndu-l. Cavalerul ar fi vrut să-i spună iute cele întîmplate după despărțirea lor, dar poetul, fără să-i dea răgaz, începuse să-l poarte printre grupuri, prezentîndu-l și conducîndu-l în această lume, nouă pentru el.

Lume nouă, într-adevăr! Și ciudat! Tînărul soldat candid se simțea aici ca într-o țară străină. Manierele, tonul, subiectele de conversație, din care auzea frînturi în trecere, totul îl deruta. Mai ales limbajul ciudat care se vorbea aici — acest limbaj frumos, a cărui modă o

lansaseră cei de la castelul de Rambouillet — care răsuna în urechea sa ca un jargon necunoscut.

Tot trecînd din salon în salon, dus de mînă de sprințarul domn de Bergerac, Cavalerul trecea pe lîngă grupuri profund ocupate în conversațiile lor.

Aici, într-o nișă largă, se vorbește politică :

— Ce gîndește regele despre asta ?

— Regele s-a săturat de a fi primul dintre supuși : de altfel el nu vede decît cu ochii domnului Le Grand, care e favoritul zilei.

— Și domnul Le Grand nu vede decît prin ducesa de Nevers.

— Se poate conta pe Domnul ?

— Ca întotdeauna : Domnul va promite și nu se va ține de cuvînt, Domnul va da înainte și apoi se va retrage și pînă la urmă ne va trage pe sfoară.

— Sînteți necruțător, domnule de Gondi.

— Cel puțin o avem pe regină !

— O, regina, este adîncită în rugăciuni, la bunele sale prietene, Carmelitele...

— ...unde face penitențe pentru păcatele pe care le-a comis... cu gîndul...

Cyrano îl trase pe amicul său, spunîndu-i :

— Abatele de Gondi se amuză !

În grupul celor preocupați de politică i se păru a recunoaște pe cîțiva din marii seniori zăriți la ieșirea din castelul de Nevers.

Mai departe, în fața unui șemineu măreț, se discuta literatură. Un cerc de gentilomi se strîng în jurul unui personaj impunător, care, cu spatele la foc, conduce dezbaterea. Frumoasele Prețioase sorb cuvintele oracolului.

— Domnul de Voiture face profeții ! explică Cyrano. Să mergem mai departe.

Mai încolo, un rînd de fotolii, încărcate de doamne, înconjoară un scaun rotund. O femeie mică, slabă și brună, ține o lecție, subliniată de murmurele extaziate ale auditoarelor.

Poetul nu se opri nici de data aceasta, dar murmură :

— Aceasta, domnișoara de Scudery, își ține cursul de geografie amoroasă și explică tuturor acestor frumoase hotarele cuvîntului „tandru".

Ajunseră, apoi în plin centru al reuniunii, în fața unui cerc de doamne, îmbrăcate în ținută sărbătorească.

VII

BOTEZAT DE „PREȚIOASE"

— Iată c-am ajuns, zise Cyrano. Cavalere, vei saluta pe stăpînele casei, doamnele de Rohan.

Fără să lase timp tînărului să se reculeagă, el îl prinse de mînă și, înaintînd zise, cu o plecăciune :

— Doamnelor, iată-l pe amicul meu, Cavalerul Tancred, de care vă vorbeam adineauri. El cere îngăduința să vă aducă salutul său.

Toți ochii se îndreptară spre noul venit. Roșind, adînc emoționat, de faptul că era ținta acestor focuri încrucișate, Cavalerul se înclină.

Doamnele îl examinau cu atenție, se aplecau una spre cealaltă și schimbau impresii, în dosul evantaielor. Ducesa, ca o văduvă în vîrstă ce era, trecea drept mare cunoscătoare a bărbaților bine. Ea își spuse părerea cea dintîi :

— Are un chip foarte plăcut acest soldat... merituos...

— Soldat merituos ! suspină fiica sa, romanțioasa Margareta de Rohan. Mie îmi vine să cred că este, mai degrabă, vreun mare senior, venit icognito.

— Nu este dumnealui, tînărul erou despre care ne povesteați, domnule de Bergerac ? se informă, afectat, doamna de Guémenée.

— Chiar dînsul e, prințesă. Omul care a ținut piept întregului Pont-Neuf ! Și căruia eu îi datorez faptul că mai sînt încă în viață și că mă bucur de plăcerea de a vă admira.

Superba blondă de Guémenée aținti asupra viteazului tînăr privirea ochilor săi de catifea.

— Ce spuneți despre asta, abate ? întrebă ea, întorcîndu-se spre un omuleț cu chipul prosper, negru la păr și la piele și cu picioarele strîmbe.

Abatele de Condi își plimbă jur împrejur privirea lui de miop. Privirea îi trecu peste Cavaler, părînd că nu-l vede, și-l fixă pe Cyrano.

— Dragul meu, îi spuse cu un aer mulțumit, dacă isprava dumneavoastră de pe Pont-Neuf este destul de frumoasă, trebuie să vă spun însă că tocmai am aflat alta, adineauri, în fața căreia veți coborî steagul.

În această lume mică, al cărui zeu era, abatelui nu-i plăcea să fie eclipsat nici ca spirit, nici ca frumusețe. Atenția binevoitoare a doamnelor pentru Cyrano și pentru protejatul său îl supăra, ca și cum i s-ar fi furat din drepturi.

— Haideți să vedem ! îl provocă poetul, cu un zîmbet sceptic.

— Fiți judecători dumneavoastră, doamnelor !... Iată povestea, așa cum am aflat-o de la Noirmoutiers, care era de față... și care și acum are nevoie de odihnă... Lucrurile se petrec pe același Pont-Neuf, unde a avut loc și confruntarea dumneavoastră, prietene Bergerac, dar de data aceasta, totul i s-a întîmplat Domnului și sleahtei sale.

Și spiritualul abate, cu acea vervă înfocată al cărei secret numai el îl avea, începu să povestească aventura Domnului, care, protejat de ceata lui, oprise cu forța trăsura unei tinere fete, fiind însă nevoit să coboare mai iute decît urcase, îmboldit în coaste de sabia unui necunoscut. El povesti în amănunt schimbul de cuvinte care a urmat și învălmășeala în care Noirmoutiers primise, în ceea ce-l privește, o lovitură de sabie în umăr.

Alte conversații încetaseră : admiratorii domnului de Voiture și ai domnișoarei de Scudery, alipindu-se grupului politicienilor, în spatele povestitorului formaseră un nou grup, care asculta cu atenție. Ai fi putut spune că succesul era desăvîrșit. Cyrano asculta iritat...

— Noirmoutiers, el însuși, rîde de se spetește ! urmă abatele. Declară că n-a vrut să întoarcă lovitura de sabie primită și că nu a putut vedea nici mutra amuzantă pe care a făcut-o Domnul și al său La Rivière. Închipuiți-vă că acest netrebnic — e vorba de La Rivière — căutase scăpare din învălmășeală, tocmai în spinarea calului de bronz. Or, îndrăcitul, care ținea piept singur gărzii, indignat de această profanare, se repezise să-l pedepsească.

Slujindu-se de sabie ca de o frigare, îl împunsese pe gogoman, care țipa, striga după ajutor, se jelea.

Risetele zglobii ale doamnelor subliniau acest tablou viu colorat.

Ele agitau evantaiele și clipeau din ochișori, ca și cum ar fi fost de față la întreaga întîmplare.

— Cît despre Domnul, continuă de Gondi, și-a avut și dumnealui partea sa de cîștig, și nu cea mai mică. Arătîndu-se tot pe atît de inteligent, pe cît fusese de viteaz, necunoscutul i-a adresat doar un cuvînt în chip de compliment, dar cuvîntul care doare mai rău decît o lovitură de sabie.

Un freamăt trecu prin mulțimea nerăbdătoare. Domnul era disprețuit, în vreme ce inteligența, mai ales cînd se unea cu vitejia, putea fi de mare preț. Abatele reluă deci, jubilînd :

— Cum Domnul se mira că există cineva în Franța care nu cunoaște pe fratele Regelui, necunoscutul i-a ripostat exact așa : „Nu trebuie să vă surprindă. Eu sînt soldat și nu-i cunosc decît pe cei pe care-i întîlnesc pe cîmpul de luptă !"

De data aceasta, succesul era total : duritatea cuvintelor primi aprobarea generală. Unii chiar aplaudară.

— Hm ! zise Cyrano, fără convingere, dar vocea îi fu acoperită de protestele generale.

— E foarte posibil, zise Scudery.

— Scurt, clar și precis, scandă Voiture.

Abatele, atingîndu-și ținta, își freca mîinile de satisfacție. Ce urmărise el, în definitiv ? Să abată atenția doamnelor și mai ales a frumoasei Guéménée de la acest tînăr Cavaler, care începea s-o intereseze.

Indispus că faptele protejatului său treceau definitiv pe planul al doilea, poetul făcea tot felul de grimase.

— Ia spuneți-mi, abate, întrebă o doamnă, cine era acea domnișoară ?... Bănuiesc că știți cine anume era persoana pe care Domnul...

Șușotelile, prevestind un început de scandal îi tăiară cuvîntul. Cavalerul păli ușor. Dar respiră ușurat, cînd Gondi spuse :

— Noirmoutiers este discret. Nu mi-a spus numele..

— N-are importanță acest amănunt, suspină blonda prințesă. In ceea ce mă privește, eu de necunoscut aș vrea să dau.

Ah! cîte nu se spuseseră, în cîteva clipe, sub evantaie!... Această Guéménée! Numai ea putea îndrăzni să spună așa ceva!... Ce seară minunată, ce senzații puternice!

Abatele își mușcă buzele, dezamăgit. Cugetarea prințesei îi arătase că se străduise degeaba.

— Pe legea mea, mormăi el, pe cuvînt de onoare, nu știu nimic mai mult. Dar, iată, vine Noirmoutiers, care vă va spune poate mai mult.

Secătura venea într-adevăr, cu brațul legat de gît. Și, printr-o coincidență bizară, în același timp cu el, trei doamne intrară în cerc, înconjurate de o curte strălucitoare de gentilomi.

Cavalerul tresări. Între cele venite el recunoscu pe tînăra din trăsură, prietena sa din castelul de Nevers.

Șoapte prelungi salută această sosire senzațională și Tancred auzi numele acestora plutind pe toate buzele:

— Doamnele de la Nevers, Domnul de Cinq-Mars... și Domnișoara de Cernay.

Ducesele se ridicară ceremonios în fața noilor venite, pentru a le primi

Cînd zgomotul acestor prezentări se domoli, ducesa de Rohan redeschise conversația:

— Păcat, frumoasele mele, că ați întîrziat. Ați pierdut o anecdotă galantă, cu care ne delecta abatele.

— Ah! abatele-și număra victoriile și cuceririle?

— Nu!, doar o întîmplare nefericită de dragoste a sărmanului Domn!

Cavalerul, care nu o scăpa din ochi pe necunoscută, o văzu pălind și roșind, rînd pe rînd. În același timp, fără să înțeleagă ceva, Cyrano simți mîna prietenului său încleștîndu-i-se de braț.

— Și cine este nefericita, pe care Domnul o dezonorează cu atenția sa? întrebă Cinq-Mars, cu aerul său impertinent.

— Asta ne-o va spune Noirmoutiers.

Toți ochii se îndreptară spre secătură. Cu o mișcare instinctivă, Cavalerul făcu un pas înainte. Iar tînăra schimbă cu salvatorul său, pe care-l recunoscu, o privire lungă, neliniștită și rugătoare totodată.

Noirmoutiers privi încîntat cercul agitat al auditorilor și, pe furiș, pe Cavaler și pe protejata sa. Apoi zîmbi:

— Doamnelor, începu el vesel, mi-ar plăcea să satisfac o curiozitate atît de legitimă, dar văd aici pe cineva care vă va spune totul mult mai bine decît pot să o fac eu.

— Cine, cine ? se auziră nenumărate voci.

— Pe legea mea, chiar pe acela care a scăpat-o pe frumoasa necunoscută din mîinile noastre. Recunoașteți că el e cel mai indicat să ne spună numele acesteia.

Tînăra respiră ușurată.

Se făcu o liniște deplină : unii așteptau, priveau în toate părțile, apoi Noirmoutiers înaintă spre adversarul său, cu zîmbetul pe buze, dar și cu mîna întinsă.

Cavalerul, roșind, apucă această mînă încurcat, dar, în bucuria de a o vedea pe necunoscută scăpînd de primejdie, el mulțumi gentilomului pentru discreție, strîngîndu-i-o puternic, încît acesta avu o strîmbătură.

Fu o adevărată lovitură de teatru. Toată lumea se agita. Cum ? Acest tinerel ținuse piept atîtor gentilomi și scăpase teafăr chiar după ce luase în derîdere pe Domnul ? Iată ceva extraordinar !

Cît despre Cyrano, nu sînt cuvinte pentru a arăta bucuria puternică în care-l aruncase această veste.

— Așadar tu, tu ai făcut toate acestea ? zise el îmbrățișîndu-și prietenul.

— Oh, se mai și exagerează ! răspunse acesta modest.

— Ba deloc ! Tu exagerezi acum.

Apoi, îndreptîndu-se spre viitorul cardinal de Retz :

— Uite, el era, domnule de Gondi ; el era și nu spunea nimic. Ei, acum ce credeți despre sfîrșitul povestirii dv. ?

Abatele îl fixă îndelung pe soldat cu privirea lui mioapă, dar clarvăzătoare :

— Iată un om care va ajunge departe, murmură el, întorcîndu-se pe călcîie.

Din această clipă, saloanele se umplură de un tumult vesel. Conversațiile lăsaseră locul unui entuziasm general. Grupurile se amestecaseră.

Cît despre Cavaler, el era acum de-al casei ; Cyrano, jubilînd, îl plimba prezentîndu-l tuturor : — „Cavalerul Tancred ! Salvatorul meu ! — Adversarul Domnului ! — Campionul Regelui Henric ! — Protectorul virtuții ! — Prietenul meu !“

Şi cum, în epoca aceea, naşterea încă nu eclipsa meritul, iar o bună lovitură de sabie sau o replică fericită ţinea loc de avere, fiecare sărbătorea pe tînărul erou, care ştiuse să îmbine cele două titluri de glorie.

Însă Tancred se silea să nu piardă din vedere dulcea apariţie, pe care soarta părea că se amuză tot scoţîndu-i-o în cale.

El ştia acum că se numea Claire de Cernay şi că era domnişoară la curtea reginei. Auzise pe o doamnă cerîndu-i veşti despre protectoarea sa regală. Răspunsul îl făcuse să afle că ea tocmai părăsise, numai pentru cîteva ore, austera Mînăstire a Carmelitelor, ca să însoţească în lume pe prietena sa, Anne de Gonzague-Nevers

Dar ea mai şopti şi cîteva cuvinte în taină, de unde el deduse că această ieşire mondenă nu era decît un pretext. Probabil că tînăra domnişoară era amestecată în evenimente misterioase.

Convorbiri ţinute în unele colţuri mai retrase, departe de zgomotul general, uneau pe domnul Le Grand — aşa era poreclit domnul de Cinq-Mars, marele scutier şi favoritul Regelui — cu Gondi, Noirmoutiers, toţi amatorii de conversaţii politice ai salonului. Tînărul ar fi dorit să poată oferi aceleia care fusese tovarăşa lui timp de o oră, sprijinul braţului şi sabiei sale. Dar discreţia îl ţinea departe de ea. Trebuia deci să se mărginească să schimbe, de departe, cu prietena sa priviri complice.

Totuşi, la un moment dat, întîmplarea îi apropie :

— Însă o dată, îţi mulţumesc, îi zise ea şoptit.

El îi arătă eşarfa pe care o purta încrucişată pe piept.

— Priviţi, nu v-am părăsit deloc culorile. O întrebare îi ardea însă pe buze, pentru că adăugă : Mă înşel eu ? Îmi pare că jucaţi un joc primejdios ?

— Ce bănuiţi ? zise ea iute.

— Nimic. Dar simt, ghicesc ! Dacă aveţi nevoie de o sabie devotată şi sigură, luaţi-o pe a mea !

— Asta s-ar putea întîmpla.

— Mă găsiţi, la nevoie, în faţa colegiului Navarei.

— La Barbette ? întrebă ea mirată.

Tocmai voi s-o întrebe de unde cunoştea numele gazdei sale, cînd îşi dădu seama că erau priviţi. Trebuiră, deci, să se despartă în grabă.

Cineva observase că tînărul erou nu avea nici un nume · era domnişoara de Scudéry.

Trebuie să știm că în romanele sale, această spirituală domnișoară lansase moda numelor împrumutate din istorie și din mitologie. Nu erai cu adevărat demn de glorie decît atunci cînd îți schimbai numele de familie cu una din acele denumiri bizare și ridicole care păreau a fi culmea eleganței.

Se cuvenea, deci, ca și tînărul cavaler să se bucure de această consacrare a adoptării sale și primi, printr-un nou botez, un nume de război potrivit gustului zilei. Nu fu prea ușor să i se găsească un nume potrivit.

Domnișoara de Scudéry propuse :

— Polydamas ! .

Dar frumoasa Guéménée se împotrivi. Ea nu se pricepea mult într-ale literelor si nici nu era de acord cu acel ideal subtil de dragoste platonică, pe care prietenele sale îl lăudau din cale afară. Acestor fleacuri, ea le prefera plăceri mai vii.

— La naiba ! zise ea. Astea sînt nume din poezia pastorală, care se potrivesc cel mult pentru îndrăgostiții voștri sfioși. Acest tînăr însă, care aduce femeilor servicii... mai eficiente nu poate primi decît un nume bărbătesc...

Înflăcărata ducesă de Rohan, de acord cu observația, continuă :

— ...războinic, viguros, epic !

— Și gingaș, suspină sensibila Margareta.

— Cavaleresc...

— Elegant ..

— Aventuros...

— Și candid, șopti Guéménée.

— Un nume care să se potrivească unui prinț deghizat, care să fie în același timp galant și misterios, adăugă romanțioasa Rohan.

— Misterios, asta ne trebuie, strigă Cyrano.

— Ce părere aveți, darling ? întrebă ducesa.

Domnișoara de Cernay, căreia îi fusese adresată această denumire familiară, roși puțin. Însă voi să iasă din umbra unde se găsea pentru a-l mîngîia cu privirea ochilor săi frumoși pe chipeșul cavaler. Răspunse deci, fără să se încurce :

— Are dreptate domnul de Bergerac. Prietenul său a dat dovadă de multă îndrăzneală și de o rară discreție De aceea, singurul nume care i s-ar potrivi este acela

care lasă loc oricărei surprize și oricărei speranțe : MISTER.

— Iată numele ! strigă din nou Cyrano. Mister ! Cavalerul Mister !

Toată lumea aplaudă.

— Iată un cuvînt care spune totul... și lasă să se înțeleagă multe alte lucruri, zise frumoasa Guéménée, ai căror ochi sclipiră rapid pentru a ascunde sarcasmul privirii.

— Domnul de Cyrano va fi deci nașul și domnișoara de Cernay nașa. .

— Iar abatele va oficia, accentuă poetul în zeflemea, îndreptîndu-se către Gondi.

Și astfel, micul soldat, sub auspiciile dublei și prețioasei înrudiri a viteazului său prieten Cyrano și a încîntătoarei sale necunoscute, Claire de Cernay, își schimbă numele de Tancred pentru acela mult mai răsunător de Cavalerul Mister.

— Cavalerul Mizer, mi s-ar fi potrivit mai bine, își zise acesta în sine, gîndindu-se la sărăcia și singurătatea lui.

În beția triumfului pierduse o clipă noțiunea situației sale, dar, îndată ce i se oferi un răgaz, se grăbi să se folosească de el pentru a-l trage deoparte pe Cyrano.

— Trebuie să vă vorbesc fără întîrziere, șopti el.

Tonul său grav îl izbi pe poet.

— Ce s-a întîmplat ? spuse el neliniștit.

Dar tînărul, drept răspuns, îi arătă mulțimea care îi înconjura.

— E drept ! Vino după mine !

Cu o privire de regret și de adio, plină de toată duioșia inimii sale prea pline, Cavalerul o salută pe frumoasa sa nașă. Apoi, iute, cei doi prieteni își luară rămas bun de la gazde și părăsiră adunarea.

Îndată ce fură singuri în piață, în singurătatea grădinilor pustii și pierduți în umbra nopții, gasconul întrebă :

— S-auzim, ce este ?

Tancred îngăimă, descurajat :

— Prietene, sînt ruinat !

— Cum ?!

— Mi s-a furat caseta !

— Drace ! exclamă Cyrano.

Sprîncenele i se încruntară, o furtună păru că-l frămîntă... Ce înseamnă asta ? Cine îndrăznea să se atingă de salvatorul său ?... Se hotărî iute :

— Ah, ți-au furat cutia, mormăi el, prinzînd mîna prietenului. Ei bine, pe cuvîntul de onoare al lui Cyrano, pe dumnezeul meu... !

Și izbucni vijelios în amenințări, în imprecații și tot felul de blesteme ; dar deodată se liniști și concluse scurt :

— Nu ne rămîne decît s-o regăsim. Vino !

. . . .

Trebuie să-i părăsim o clipă pe Cavalerul Mister și pe credinciosul său prieten și să ne îndreptăm tocmai în cealaltă parte a Parisului, în îngusta și întunecata stradă Vaugirard. De altfel, poate că nici nu ne îndepărtăm în chipul acesta prea mult nici de ei și nici de noile lor cunoștințe.

Cartierul mănăstirilor și al marilor palate senoriale este adînc adormit la ora aceasta. Peste tot domnește liniștea și singurătatea.

Totuși, o clădire mică în stil italian, la marginea grădinilor Luxemburgului, nu doarme decît în aparență. Dacă fațada dinspre stradă zace în întuneric, nu același lucru se întîmplă și în partea opusă, unde lasă să răzbată înspre grădini luminile vagi ale mai multor ferestre. Iar, din cînd în cînd, se întredeschide și o mică poartă prin care pătrund înăuntru, unul cîte unul, tăcute personaje.

Trecătorul întîrziat care i-ar întîlni pe acești plimbăreți nocturni, după înfățișarea lor i-ar lua drept niște burghezi cumsecade și negustori cinstiți, sau sărmani călugări capucini în rasă brună și sandale prăfuite. Înșelătoare aparențe ! Dacă același trecător ipotetic i-ar putea vedea întruniți în sala joasă unde se furișează rînd pe rînd, el ar descoperi cu mirare, un fel de aer de familie, care dă de bănuit.

Sînt oare personaje suspecte ? Vom vedea îndată.

La primul etaj al clădirii — care nu este alta decît castelul d'Aiguillon — într-un mic cabinet strîmt și sobru mobilat, un om stă de veghe în fața unui birou încărcat de hîrtii. Omul este așezat într-un fotoliu adînc,

în care corpul său slab, înfășurat într-o manta bogată, se pierde. Lumina slabă a unei lămpi cade peste capul său plecat. I se vede numai fruntea, lată și înaltă, înconjurată de șuvițe cărunte care scapă de sub tichia de prelat.

Singuraticul personaj își înalță capul o clipă și noi putem distinge figura îngrijită a unui bătrîn.

Un bătrîn? Uitîndu-ne mai bine, vedem totuși că omul acesta a trecut de curînd peste cincizeci de ani. De unde-i vine atunci această aparentă bătrînețe? Fără îndoială, din expresia de tristețe întipărită pe chipul său

Căci totul este mohorît într-însul: ochii, privirea, gura poruncitoare. Buzele par a nu îngădui surîsul.

Această figură lugubră scutură un clopoțel. La chemarea lui, un om a intrat și s-a oprit în picioare în fața lui într-o atitudine plină de respect.

Acesta are abia treizeci de ani, deși după înfățișarea lui severă, ai putea să-i dai aceeași vîrstă ca și stăpînului său.

De altfel, amîndoi seamănă. Aceeași fizionomie întunecată, aceeași ținută gravă, aceeași aparență de gheață

Simplă coincidență totuși. Fiindcă unul se numește Eminența Sa, cardinalul duce de Richelieu — stăpîn al regelui și al regatului Franței — și celălalt, domnul consilier, Secretar de Stat, Léon Bouttilier de Chavigny.

VIII

MINISTRUL ROȘU

— Ei bine, întrebă stăpînul cu un ton nerăbdător, s-a terminat cercetarea curierului secret ?

— Încă nu, monseniore. Au sosit vești din Anglia. Tocmai am terminat descifrarea lor.

— Știu, regele Carol ne trimite un ambasador...

— ...ca să ceară întoarcerea în Franța a reginei-mame.

Vocea poruncitoare a cardinalului se ridică :

— Avizul domnului cancelar și al întregului Consiliu este împotriva acestei întoarceri periculoase pentru pacea statului. Aceasta este opinia unanimă.

— Mai puțin vocea domnului Le Grand.

Fără să bage de seamă această rectificare șoptită în surdină de confidentul său, Richelieu continuă :

— Ce noutăți din Lorena ?

— Ducele Carol s-a întors în statele sale. Supușii săi l-au întîmpinat strigîndu-i : „Trăiască Monseniorul Duce împreună cu cele două soții ale sale !"

Carol al IV-lea de Lorena părăsise pur și simplu la Paris pe ducesa Nicole, cerînd tribunalului să constate nulitatea căsătoriei lor și, fără să mai aștepte și rezultatul acestei cereri, își luase de acum o altă soție, pe principesa Beatrix de Cantecroix, aleasa inimii sale. Iată de ce bunii loreni, care nu doreau să se facă de rîs, salutaseră întoarcerea ducelui lor prin acel strigăt neobișnuit.

Cardinalul nu-și putu împiedica un ușor surîs :

— Bine l-au mai primit nebunii !... Altceva ?

— Ducele protestează în taină împotriva tratatului, pe care i l-a smuls Eminența Voastră. Cere ca sora lui să fie primită la curte ca soție a Domnului.

— Acestuia îi stă foarte bine și văduv. De altfel, și în această privință, Consiliul s-a pronunțat în unanimitate...

— Mai puțin vocea... domnului Le Grand.

Încă o dată, ministrul se prefăcu că nu aude.

— Și din Sedan ce vești avem ?

— Nimic nou, monseniore. Contele de Soisson refuză mereu să se întoarcă dacă Eminența Voastră nu-i pune la dispoziție armata din Alsacia.

— Ducele de Bouillon a fost somat să-l alunge din ținutul său.

— El n-a răspuns acestei somații.

— Dacă se va încăpățîna pe mai departe, Consiliul a hotărît să-l acuze de les-majestate ! În unanimitate !

— Cu excepția... domnului Le Grand, insinuă din nou Chavigny.

De data aceasta, cardinalul săltă capul.

— Știu ! zise el cu amărăciune. Dușmanii statului nu au un sprijin mai bun decît pe... domnul Le Grand.

Un tremur ușor îi vibră în glas, dar cardinalul se stăpîni și întrebă cu un alt ton :

— Apropo ! A venit raportul din Chantilly ?

— Încă nu, Monseniore.

Richelieu se ridicase. Cu pași neliniștiți, el străbătea cabinetul de la o margine la cealaltă, pierdut într-o meditație adîncă, cu fruntea brăzdată de cute groase.

Chavigny, secretarul de stat, continua, neîntrerupt, raportul, dar cardinalul nu-l mai asculta decît pe jumătate. Gîndul lui era în altă parte. Deodată, se opri în fața sobei înalte și, întorcîndu-se, spuse :

— Vezi tu, Chavigny, încă n-am terminat cu dușmanii. Dacă pretutindeni voința noastră se izbește de piedici, e tocmai pentru că, se știe prea bine, cineva îndrăznește să apere în fața regelui cauza dușmanilor noștri. Favoarea de care se bucură Cinq-Mars încurajează toate îndrăznelile și stîrnește toate speranțele...

El tăcu o clipă, apoi urmă cu o voce amară :

— Știi că el a îndrăznit să dea sfat Majestății Sale să fiu înlăturat ?

Chavigny căută să protesteze :

— Înlăturată Eminența Voastră ?! Dușmanul nu putea alege alt moment mai neprielnic : nu e mult de cînd l-ați acoperit de glorie pe regele Ludovic al XIII-lea !

— Oh, recunoștința celor mari !

— În orice caz, domnul Le Grand este creatura Voastră și mă îndoiesc că ar avea îndrăzneala să muște mîna care l-a scos din neant...

Cu un aer dezamăgit și plin de dispreț, cardinalul completă :

— Oh, recunoștința celor mici !... Crede-mă, Chavigny, simt pe omul acesta cum îmi scapă din mînă din ce în ce mai mult. Și totuși, el e acel mic Cinq-Mars, fiul credinciosului d'Effiat !

— E un ambițios !

La auzul acestui cuvînt, ca și cum s-ar fi simțit înțepat în călcîi, orgoliosul ministru tresări și strigă :

— Ambițios ! E el în stare de așa ceva ? Zi mai bine : amorezat. Duhul lui sărac împrumută lumină de aiurea și pretențiile i le suflă cineva la ureche. Se știe doar că ducesa Maris, savanta și perfida aceea de Nevers, doar ea gîndește și vorbește în locul lui. Numai ea ne-a silit la rușinea să-l vedem pe acest bezmetic cum ne stă alături în Consiliu.

Gîndul acesta ațîță pînă la culme mînia lui Richelieu ; el deveni sarcastic :

— Și așa, la sfîrșitul carierei mele, am trăit să văd și acest spectacol fără pereche : micul Cinq-Mars dîndu-și cu părerea asupra afacerilor statului ! Unde a învățat nenorocitul meseria asta ? Doar n-o avea pretenția că nu citea decît istoria lui Cyrus cel Mare prin bucătării, unde se ascundea cu rîndașii și fetele din casă și de unde l-am scos eu la vedere... sau poate s-o fi citit în străduțele din Place Royale ! Ticălosul, femeile i-au mîncat capul !

— Vai, suspină Chavigny, tocmai el are la îndemînă urechea regelui. Orice poftește, i se acordă. Iată-l ajuns mare scutier.

— Tot ca Chalais !

Replica sună sinistru în gura cardinalului. Înainte cu șaisprezece ani, marele scutier Chalais plătise cu capul greșeala că s-a vîrît în asemenea intrigi.

— Da, urmă bătrînul, ca și Chalais, el e mînat de femei. Numai că acelea se numeau Anne de Austria și Maria de Chevreuse. Pe cînd azi...

Cardinalul clătină din cap a dispreț. Cînd pronunțase însă numele ducesei de Chevreuse, neîmblînzita sa

inamică de odinioară, un accent de mîndrie, chiar de tandrețe, îi tremurase în glas.

Urmînd, vocea cardinalului se sparse dureros, ca un val înspumat de peretele stîncilor.

— Cîte n-am făcut eu ca să mi-o apropii pe aceea care putea să-mi deschidă inima ferecată a reginei. Orgolioasă Chevreuse, contra ta am luptat fără odihnă șaisprezece ani ! I-am zdrobit pe toți cei ridicați de tine asupră-mi, dar nu am putut să-ți domolesc ura.

Din pricina ta am umilit pe aceea care era totul pentru mine, pe suverana mea și regina Franței ! Și azi, din adîncul exilului unde o țin, simt cum se tot ridică în fața mea, încă puternică și de temut !

Chavigny își cunoștea stăpînul. El știa că, sub aparența rece de politician, se ascundea un suflet arzător, pasional.

— Monseniore, îngînă el speriat, nu vă temeți cumva ?

Dar cardinalul își revenise de-acum.

— Absolut deloc, răspunse el ferm.

Cineva bătu la ușă. Un secretar intră.

— Monseniore, așteaptă afară un om ; spune că vine din Sedan.

— Din Sedan ? Să intre repede !

Ușa se deschise și, în cadrul ei, apăru figura jovială a unui călugăr capucin. Bunul părinte salută, apoi așteptă să fie întrebat.

— Vii de acolo ? întrebă stăpînul, privindu-l cu un ochi scrutător.

Călugărul se înclină.

— Singur ?

— Am întîlnit pe omul acela.

— Știi bine că e persoana despre care ți s-a vorbit ?

— Da, Eminență.

— Negustorul de lînă din strada Grenetail ?

— Chiar el ! L-aș putea recunoaște dintr-o mie : lung, slab, îndrăzneț și lăudăros din cale afară.

Cardinalul se întoarse spre Chavigny :

— N-am fost înșelați. E fratele bun al acelei comediante din Marais, domnișoara Miton, ori Minon... puțin îmi pasă de numele ei !

Apoi, revenind spre călugăr.

— Continuă, te rog !

— Am parcurs cu el o bună bucată de drum și chiar reușisem să-i cîștig încrederea. Personajul e foarte încrezut. L-am iscodit asupra înaltelor legături cu care se tot împăuna și, stîrnindu-l pe această temă, am aflat că la Sedan el îi vedea în mod obișnuit pe domnii prinți.

Richelieu îl întrerupse brusc :

— Despre cine vrei să vorbești ? Nu știu să fie la Sedan alt prinț în afară de prințul de Soisson. Cît despre de Bouillon, el nu e decît duce.

— Asta voiam și eu să spun... deși ducele se pretinde prinț suveran al Sedanului.

— Vom pune noi la punct această pretenție.

— De asemenea, omul nostru s-a lăudat că este așteptat aici de persoane foarte sus-puse. Vreau să cred că umbla să mă înșele.

— Ei bine, pe cine a numit ?

— Pe domnii de Guise, de Beaufort...

— Nu a mai pronunțat și alt nume ?

— Despre Cinq-Mars spunea că-i este prieten.

De data aceasta, ministrul avu o privire triumfătoare :

— Cinq-Mars ! Eram sigur !

Se îndreptă brusc spre călugăr.

— Trebuia să pui mîna pe el !

— Asta am vrut și eu, monseniore, dar secătura mi-a scăpat printre degete. E suplu și alunecos ca un țipar. Aproape de Chalons, am întîlnit un pichet de dragoni ai Majestății Sale. Dar înainte să am eu timpul să șoptesc ceva cu șeful lor, demonul spălase putina ! O luase la goană pe o șosea laterală și cu bietul meu măgar nici nu puteam să mă gîndesc să-l urmăresc.

— Nătărăule ! izbucni cardinalul mîniat. Ascultă aici : ai avut în mînă pe mesagerul pe care l-aș plăti scump. Sînt sigur că Cinq-Mars ține legătura cu Sedan... dar dovada... dovada îmi lipsește. Trebuie cu orice preț să dam de urma acestui om... numai să nu se fi strecurat deja în Paris.

— Nu cred monseniore, pentru că am împrumutat de la dragoni un cal bun, care m-a dus ca fulgerul. Odată ajuns m-am informat la porți : nu sosise nimeni care să aibă semnalmentele lui.

Cardinalul reflectă. Călugărul continuă, insinuant :

— Din moment ce individul se știe recunoscut, el se va ascunde la vreun complice. Nu va ieși la iveală decît cînd se va crede uitat...

— Orice-ar fi, pornești îndată la drum. Ia acest ordin scris : cu el vei avea la dispoziție trupele pe care le-ai putea întîlni în cale. Acum, la drum ! Și să nu vii decît cu omul nostru.

Călugărul se înclină adînc.

— Voi depune toată stăruința, Eminență ! Dacă vrea bunul Dumnezeu, pun eu mîna pe el !

Îndată ce plecă prelatul, ministrul se îndreptă către Chavigny :

— Ce-ți spuneam eu ? Furtuna se apropie ! Trebuie să împiedicăm izbucnirea ei. La lucru, deci, cît mai e timp !

În clipa aceea, cineva bătu încetișor în ușă și același secretar apăru din nou, aducînd o scrisoare de data aceasta.

— De unde vine ? îl întrebă scurt.

— De la Chantilly !

— În sfîrșit.

Cardinalul desfăcu plicul. Dintr-o privire citi cuprinsul și fața i se întunecă mai tare.

— Da, da, e timpul !... Citește ! și întinse consilierului său scrisoarea.

Chavigny luă mesajul și citi cu voce tare :

— Regele a vînat...

— Marchizul de Cinq-Mars o însoțea pe Majestatea Sa la vînătoare, dar regele s-a întors singur.

Cinq-Mars nu s-a dus la castel.

— Ai citit clar : nu s-a întors la castel. Ți-o spun eu : omul ăsta pregătește o trădare. Este o viperă care se ridică în calea mea.

— Ar trebui să știm pe unde și-a petrecut ziua.

— Unde ? Ei drace, la ducesă, acasă la Nevers.

— Vom ști îndată și asta, iată-l pe agentul nostru de pe Pont-Neuf.

O figură suspectă se strecurase deja prin ușa pe jumătate deschisă.

— Înaintează, maestre Roussin. Ce vești aduci ?

— Azi după amiază, începu polițistul, a izbucnit un mare tărăboi, în fața păpușarilor...

— E treaba locotenentului civil, îl întrerupse cardinalul scurt. Altceva ?

— Un lungan strîmb și un tînăr soldat...

— Altceva, altceva ? !

Agentul se opri nedumerit.

— Eminența Sa întreabă dacă nu s-a întîmplat ceva suspect la castelul de Nevers... șopti Chavigny.

— Nu, Monseniore, nu. Am văzut intrînd acolo doar gentilomi.

— Pe cine anume ?

— Să vedem : domnul de Guise, abatele de Gondi, domnul de Beaufort.

— Toți ! Toți dușmanii mei ! Și mai cine ?

— A mai sosit și o trăsură de la curte, cu o tînără persoană...

— Cine era ?

— Nu știu. Ah, dar era frumoasă ca un înger, blondă...

— Va trebui s-o identificăm pe această necunoscută.

Chavigny se înclină.

— Asta e totul ?

— Și apoi a venit un călăreț, căruia n-am putut să-i văd fața. Un tînăr de statură mare. Părea să fi alergat mult fără oprire, căci calul era alb de spumă. Pe cînd sosea, am auzit că i se cereau vești din Chantilly.

— Cinq-Mars, pe legea mea !

— Matahala acea strîmbă și amicul ei, soldatul, au intrat și ei în palat, dar fără voia lor, căci...

— Nu ne interesează asta. Pe altcineva n-ai văzut ? Gîndește-te bine !

— Da, spre seară, un gentilom înalt, bine legat, a sosit cu o escortă. Toți aveau fața acoperită, așa că nu v-aș putea spune cine erau...

— Cine-ar putea fi acesta ? întrebă cardinalul neliniștit. Înalt... zdravăn... ?

— La căderea nopții s-a întîmplat alt scandal. Nu mai e nici o siguranță ! Niște răufăcători au atacat o trăsură...

De data aceasta, căzut pe gînduri, stăpînul nu-l mai întrerupse. Polițistul profită de această îngăduință și se avîntă într-o relatare amănunțită a faptelor, presărată de reflecții judicioase despre rostul poliției. Fără îndoială că mai mult îl interesau acestea decît cine intra și ieșea din castelul de Nevers.

— Îndrăzneala tîlharilor, încheie el lunga cuvîntare pe care n-o ascultase nimeni, îndrăzneala tîlharilor a în-

trecut orice margini. Ei au cutezat să spună că sînt oamenii Domnului...

Cardinalul tresări :

— Ce-ai zis ?

— ...ai domnului duce de Orleans, îngăimă spionul...

— De unde veneau acești pretinși tîlhari ?

— Dinspre poarta Nesle.

— Și au vorbit ei despre domnul duce de Orleans ?

— Unul dintre ei i-a pronunțat numele.

— Fără îndoială, el e ! Numai el lipsea de la sărbătoare.

Sărmanul polițist, înspăimîntat, făcu ochii mari auzind vorbindu-se de fratele suveranului său ca despre un răufăcător public.

— Bine, pleacă. Și altădată să fii mai vigilent !

Maestrul Roussin ieși.

Cu pași înfrigurați, Richelieu ocolea cabinetul, prea strîmt acum pentru a-i cuprinde nerăbdarea.

— Da, iată-i pe toți. Beaufort cu a sa Montbazon, Gondi cu a sa Guéménée, Guise cu prințesa sa Anne. Cinq-Mars în sfîrșit și... Domnul ! Ah, de-aș ști ce e în capul lor, ce planuri făuresc. Cuprinși de spaimă, sînt în stare de orice.

Ochii lui dominatori aruncară un fulger de sfidare.

— Prea tîrziu ! Nu vor avea răgaz să lucreze. Îi voi zdrobi pe toți !

O mînie neagră pusese stăpînire pe cardinal.

— Da, pe toți, absolut pe toți îi voi sfărîma. Pe trădătorii din afară, ca și pe cei dinăuntru. Pentru trădarea lui, Bouillon va plăti cu slujba lui bună din Sedan. De mult i-o coceam și, iată, acum nebunul îmi dă prilejul ! Ducele Carol va lăsa fără stăpîn frumosul său ducat, această frumoasă perlă lorenă pe care vreau s-o așez printre crini... Prinții Păcii ! Domnii de Soisson și de Guise se cred, oare, prea sus pentru dreapta mea ? Să ia seama ! Eșafodul lui Montmorency e pe potriva lor, mai poate fi încă de folos... Cît despre ticălosul de Gondi și micul Cinq-Mars, dacă mă vor sili, le voi trimite favoritele între zidurile vreunei mînăstiri, iar pe ei îi voi arunca într-un fund de temniță întunecată.

Gîfîind, fu nevoit să se oprească. Respiră adînc, apoi, cu un scrîșnet sarcastic, reluă :

— Rămîne Domnul... ducele de Orleans ! Nu e atît de dezonorat ca să nu-l pot eu înjosi și mai mult. Vreau să cadă atît de jos, încît niciodată să nu se mai poată ridica. Din acest fiu al Franței voi face delatorul.... da, călăul complicilor lui... om vedea dacă, după aceea, vreo mînă de gentilom se va mai întinde către mîna sa încărcată de noroi și pătată de sînge.

Chavigny tăcea tremurînd. Bătrînul suflă adînc :

— Trebuie să lucrăm iute, fără să mai pierdem vremea. Să-i lovim înainte de a fi uniți... *Vae soli !* Țin să piară cu toții, dar fiecare cînd i-o bate ceasul... fiecare singur !

IX

...ȘI GIULIO MAZARINI

O voce dulce, cu accent muzical, se auzi deodată din fundul cabinetului.

— Prea tîrziu, monseniore, prea tîrziu ! Sînt deja strîns uniți. Afacerea s-a încheiat.

Cardinalul se întoarse brusc. Prin intrarea secretă, silueta miniscula a unui abate se furișa fără zgomot. Noul venit stătea, surîzător, în prag.

— Domnul de Mazarin, zise Richelieu.

Domnul Giulio Mazarini înaintă, salută cu o plecăciune smerită, apoi își ridică fruntea mereu surîzător.

— Da, totul a fost deja pus la cale... S-a semnat și un pact.

— De cînd ?

— Din seara asta... în castelul Rohan-Guéménée.

Stăpînul îl aținti cu ochiul său de șoim pe blîndul italian. Acesta susținu privirea-i înfricoșătoare cu un calm desăvîrșit.

— Ce știți despre asta ? întrebă ministrul.

— Știm totul, monseniore, spuse liniștit micul abate.

Și, cu vocea lui ca un ciripit, care dădea lucrurilor celor mai grave un aer de glumă copilărească, el expuse în fața auditorilor înmărmuriți planul complet al conjuraților.

Domnul va pleca din Paris, cu ducele de Guise și se va întîlni la Sedan cu prinții care-l așteaptă spre a ridica steagul ca să intre în Franța. Fratele regelui putea pleca de acum fără teamă, fiindcă grație lui Gondi, care i-l adusese pe Cinq-Mars, își avea spatele asigurat prin grija favoritului lui Ludovic al XIII-lea.

Pe măsură ce italianul vorbea, toate se luminau. Simțeai că acest abate minuscul, inferior celor din jurul său

în afaceri mari, îi depășea pe toți în intrigă. Era elementul lui ; acolo se mișca în largul său ; el pătrundea intențiile ascunse, adesea chiar străfundul conștiințelor, prin disprețul său profund pe care-l avea pentru oameni, știindu-se el însuși demn de dispreț.

— Lupta a fost pregătită, conchise el. Rolurile s-au împărțit. Domnul de Cinq-Mars va conduce mișcarea la rege, domnul de Gondi o va conduce în restul Parisului, unde le dă de pomană la toți tîlharii, care sînt clienții arhiepiscopiei sale.

— De unde dețineți aceste informații ?

— De la... o doamnă, zise abatele roșind modest.

Apoi urmă :

— Lorenilor și spaniolilor nu le rămîne decît să intre în regat, conduși de domnii prinți.

Cardinalul, dominat de logica strînsă a subtilului italian, ascultase în tăcere, dar acum mîndria lui se revoltă :

— Asta e părerea dumneavoastră ! Ar fi caz de mare trădare. Prinții nu se vor angaja la așa ceva.

Celălalt îi tăie cuvîntul fără ezitare, deși cu un aer de deferență.

— Eminență, ducele de Orleans, fratele unic al regelui, nu e un om care să dea îndărăt în fața unei trădări profitabile, numai să fie asigurat succesul !

El vorbise răspicat, dar, bineînțeles, respectuos, neuitînd nici un titlu al prințului pe care-l acuza de cele mai mari grozăvii.

— Cît despre domnul conte de Soisson, scoțînd sabia împotriva regelui său, nu va fi cel dintîi din neamul său.

Reamintirea faimoasei trădări a conetabilului de Bourbon făcu să înghețe inima auditorilor. Omul care îndrăznea să coboare, fără pic de silă, într-o asemenea mocirlă, era, hotărît, un maestru.

Cardinalul aplecă un moment capul. Părea că suferă văzînd cum acest intrigant scotea în relief rușinea acestor personaje — inamicii săi totuși — dar prinți de sînge ai Franței : fratele și vărul regelui ! De aceea, el se împotrivi din nou :

— Mareșalul de Chatillon păzește Sedanul. Străinul nu va putea pune piciorul în Franța, fără să fie aruncat înapoi peste frontieră.

Atunci, abatele lăsă să-i scape nepăsător :

— Domnul de Chatillon e un curtean prea bun, ca să se bată, el, simplu mareșal, cu viitorul regent al Franței.

Această ultimă observație avea putere : regele bolnav și îmbătrînit înainte de vreme, putea dispare și mîine, iar toți acești rebeli ar deveni consilierii și locotenenții Regenței.

Domnul Mazarin, mereu umil și respectuos, începea să domine situația.

Stăpînul plecase mîndra lui frunte. El zise ușor :

— Zarul a fost aruncat. De acum înainte urmează lupta disperată, avînd drept unic punct de sprijin, favoarea îndoielnică și șovăitoare a regelui.

— Numai dacă Eminența voastră nu caută un alt sprijin mai sigur.

— Și ce sprijin aș putea căuta ?

— Pe Majestatea Sa Regina.

Cardinalul înălță capul. Cînd îl auzi pe acest gentilom de mîna a doua evocînd numele sacru, pe care el niciodată nu-l pronunțase fără emoție, sărmanul mare bărbat avu o strîngere de inimă.

— Regina nu mai poate nimic, zise el sec.

— Aici da, dar în afară, Majestatea Sa rămîne mereu nepoata lui Carol Quintul, sora regelui Spaniei și a arhiducesei din Țările de Jos. Regina poate totul !

Richelieu asculta mirat. Unde voia consilierul său să ajungă ?

Celălalt continua, calm :

— Pentru a intra în Franța, domnii prinți au nevoie de soldați. Nici Lorenul și nici spaniolii nu se vor mișca vreodată pentru fiul lui Henric al IV-lea. Pe cînd pentru sora persecutată, pentru nobila prințesă martirizată, pe care trebuie să o ridice din nou la rangul din care a fost coborîtă...

Cardinalul îl întrerupse brutal :

— Deci, după dumneavoastră, cheia întregii afaceri este regina ?!

Mazarin se înclină, dar cu vocea sa blajină rectifică :

— Cheia afacerii este domnul Bernard !

Chavigny și chiar Richelieu rămaseră mirați. Acest nume vulgar și necunoscut, rostit după numele ilustre care se pronunțaseră, produse efectul unei mistificări :

— Domnul Bernard ? zise cardinalul.

— Da, Eminență. Știți despre cine vreau să vorbesc.

— Glumiți, domnule Mazarin ?

— Ei bine, Monseniorul va judeca dacă glumesc.

Și aplecîndu-se către cardinal, Mazarin pronunță, foarte încet, un nume pe care Chavigny nu-l putu auzi.

Cardinalul tresări. Cu un gest îi dădu să înțeleagă lui Chavigny că dorește să rămînă singur cu italianul. Apoi, îndată ce ușa se închise în urma secretarului de stat, el se întoarse către Mazarin :

— Și pretindeți că această persoană se află...

— La Paris, Monseniore !

— A văzut pe regină ?

— Încă nu, dar o va vedea. A văzut deja o persoană din preajma ei.

— Pe cine ?

— O domnișoară a Majestății Sale.

— Care ?

— Domnișoara de Cernay...

— Vorbiți, vorbiți, domnule Mazarin !

— Chiar asta fac, Monseniore. E multă vreme de cînd observ tot ce se petrece în Anglia. În alte părți, Eminența Voastră are dușmani mărturisiți, cunoscuți. Dar acolo, la sora regelui nostru, nu puteți avea decît prieteni. Și atunci, e natural, nu prea mă încred. Am legat relații cu o persoană pe care o recomand și Eminenței Voastre. Este o doamnă cu un nume dintre cele mai ilustre... plină de frumusețe și de gingășie. Doamna contesă de Suttland...

— Contesa de Suttland.

— Da ! Fratele său e lord de Scoția... Lordul McLegor... Este unul din intimii lordului Montaigu... Asta înseamnă că informațiile vin din sursă sigură. De altfel, le veți afla îndată.

— Și cum ați izbutit... ?

În umbra sprîncenelor modest lăsate, Mazarin ascunse un licăr de îngîmfare.

— Doamna... găsește că semăn puțin cu un înalt gentilom pe care l-a cunoscut... domnul duce de Buckingham !

Richelieu tresări, apoi aținti asupra slujbașului său o privire curioasă. Vicleanul era într-adevăr frumos, avînd trăsături regulate, de o falsă distincție însă, surîs atrăgător și ochi plini de mîngîieri.

„Așa e ! murmură el foarte încet, cu un accent de invidie ; și, scuturînd cu tristețe capul, adăugă : va fi mai fericit decît mine... Va avea atîtea femei !"

Mazarin continuă pe tonul lui dulceag :

— Cred că Monseniorul trebuie să-l cunoscă pe tatăl acestor două persoane. Odinioară, va fost amic : lordul Angous Mc-Diarmid.

Cardinalul tresări :

— El ! Într-adevăr, îl cunosc. Mai trăiește încă ? Îl credeam mort.

— Vai, bietul de el, bătrînul lord nu mai face doi bani. Moartea brutală a unui amic l-a rănit adînc și, de atunci, trăiește retras în castelul său din Kildar. Poate că Eminența Voastră a uitat că era însoțitorul fidel al ducelui de Buckingham.

Genele lăsate se ridicaseră pe nesimțite, de aceea Mazarin avu tot timpul să observe tulburarea stăpînului său, la auzul acestui nume. El urmă mieros :

— O ultimă nenorocire a desăvîrșit zdruncinarea minții bătrînului. El se atașase de un copil, fiul adoptiv al ilustrului lord. Sărmanul micuț a dispărut însă în împrejurări foarte misterioase.

Richelieu părea din ce în ce mai prost dispus. Îl întrerupse mohorît :

— Să lăsăm astea, să revenim la ale noastre.

Mazarin surîse pe furiș.

— Dar tocmai despre problemele noastre vă vorbesc. Prin frumoasa mea prietenă, contesa, și prin nobilul ei frate, am obținut vești despre acest excelent domn Bernard. Ei m-au pus la curent cu deplasările acestui interesant personaj. De aceea, cînd s-a hotărît să traverseze canalul Mînecii, nu mi-a rămas decît să-i iau urma.

— Și această urmărire v-a adus la Paris ?

— Întocmai, Monseniore, la Paris, în fața colegiului Navarrei.

Cardinalul nu-și putu reține un reproș :

— De ce nu m-ați anunțat mai din timp de toate acestea ?

— Îmi era teamă să nu o supăr pe Eminența Voastră, înainte de a fi sigur de afacerea mea...

Vicleanul abate mintea atît de vizibil, încît cardinalul fu cît-pe-aci să izbucnească. Dar cum avea nevoie de Mazarin, trebuia să se stăpînească.

— ...Şi-apoi, mi-era teamă să nu forţez lucrurile. Eminenţa Voastră este, uneori, expeditivă... Ştiu că nu-şi cruţă duşmanii...

— Ce vreţi să spuneţi ?

— Că ilustrul meu stăpîn îşi duce, în general, la Bastilia toţi duşmanii, dacă nu i-a trimis deja la moarte.

— Ce aţi face dumneavoastră în locul meu ?

— Eu, zise binevoitor italianul, eu prefer să-i joc.

Totă politica acestor doi oameni, atît de opuşi ca temperament, stătea în acele două cuvinte. Unul lovea asemeni muşcăturii brutale a unui dulău, iar celălalt ştia să-şi ascundă gheara sălbatică sub o mănuşă de catifea. Pe inamicii statului, Richelieu îi ucisese. Mazarin, cînd îi va veni vremea, avea să-i joace.

El urmă :

— Cuibul descoperit, ţineam şi pasărea în mînă...

— O, Monseniore, o percheziţie e ceva grav. Asta sperie păsările. Am făcut... o simplă vizită.

— Şi ce ai găsit ?

Pentru a doua oară, Mazarin ascunse sub pleoape intensitatea privirii şi, ca omul cel mai nevinovat din lume, răspunse :

— Nimic.

— Cum nimic ? sări cardinalul, bănuitor şi neîncrezător.

— Vai Monseniore... pasărea zburase în ajun.

Richelieu începu să străbată cabinetul cu paşi nervoşi.

— Iată-ne foarte avansaţi, cu menajamentele dumneavoastră !

— Aşteptaţi, Monseniore, aşteptaţi sfîrşitul. Noi nu avem decît un capăt al firului, acela pe care-l ţine domnul Bernard ; dar mai e şi celălalt capăt, de care... ţine o mare doamnă...

— Regina ! suflă cardinalul nerăbdător.

— Da, aşa e ! Ei bine, Eminenţă, servitorul vostru are astăzi certitudinea că între domnul Bernard şi regină există ceva mai mult decît prietenie, chiar decît complicitate.

— Ce poate fi ?

— Un secret !

— Un secret ? Vorbiţi ! Ce ştiţi ?

Din nou Mazarin plecă ochii.

— Nimic, v-am spus, nimic. Dar acest secret, Eminenţa Voastră, poate să-l afle mîine şi, dacă-l cunoaşte, nu are de ce să se mai teamă nici de domnul Bernard, nici de ilustra sa prietenă. Pentru că, atunci, Eminenţa Sa o va avea la mînă pe regină.

Richelieu era îmblînzit de-acum. Italianul îl adusese cu iscusinţă acolo unde dorise. Stăpînul simţea, de altfel, că şiretul servitor nu-i spunea tot adevărul, că mai ştia şi alte lucruri.

Dar nu puteai decît să cazi la învoială cu el : pericolul era iminent şi poate că el deţinea salvarea.

— Bine, zise el, îl voi vedea pe domnul Bernard. Apropos, unde se află acum ? Doar mi-aţi spus, nu-i aşa că i-aţi pierdut urma !

— Am spus eu asta ? Eminenţa Voastră se înşeală. Încă din această noapte puteţi vedea persoana, doar să doriţi.

— Perfect ! Şi pentru că pasărea să nu mai fie tentată să zboare, sînt de părere să o punem într-o colivie cu vergele groase.

Mazarin ridică imperceptibil umerii.

— Rău, Monseniore, rău ! zise el uşor.

— De ce rău ?

— În colivie, păsările frumoase nu mai cîntă !...

— Fie ! Ai dreptate şi de data asta. Unde aş putea să-l văd pe...

— ...Domnul Bernard ? Noaptea asta pasărea şi-o va petrece la Carmelite.

— De unde ştiţi ?

— De la o doamnă de onoare a reginei, care binevoieşte să se intereseze de mine...

— Încă o femeie ! Hotărît lucru, domnule Mazarin, dumneata eşti un maestru !

— O, Monseniore, un servitor, un umil servitor al Eminenţei Sale.

Grăbit, cardinalul se pregătea deja de plecare, dar Mazarin rămase nemişcat.

— Ce mai este ? întrebă Richelieu, surprins.

— Pentru această mică expediţie, poate că ar fi nevoie de cineva sigur.

Marele om nu cunoștea frica, îl privi, deci, disprețuitor pe Mazarin.

— Îl avem pe Chavigny.

— Nu. Domnul Chavigny este fidel, devotat, dar acolo se poate ivi vreo mică dificultate și un om de spadă va lucra mai bine...

Richelieu păru la început că șovăie. Apoi, după o scurtă reflecție strigă :

— Chavigny !

Secretarul de stat nu era, fără îndoială, departe, căci apăru imediat :

— Chavigny, cine este de gardă aici, în noaptea asta ?

— Un locotenent de mușchetari, cred.

— Cum îl cheamă ?

— Vă spun imediat.

După o clipă Chavigny se întoarse :

— Cine e ? întrebă cardinalul nerăbdător.

— Domnul d'Artagnan, Monseniore !

Un fulger iute trecu prin ochii ministrului :

— Foarte bine, murmură el. E tocmai ce-mi trebuia. Apoi, cu voce tare, ordonă : Poruncește domnului d'Artagnan să intre.

X

„LA GOGOAȘA DE MOLIFT"...

Dacă, ascuns într-un ungher al castelului d'Aiguillon, Cavalerul Mister ar fi putut asista la scena pe care am descris-o mai sus, poate că și-ar fi dat mai ușor seama despre soarta casetei sale. Însă el habar nu avea că afacerile sale ar fi putut interesa seniori atît de puternici, ca Eminența Sa cardinalul de Richelieu și domnul Secretar de stat, Giulio Mazarin.

Cît despre domnul Bernard, cel mult dacă tînărul începea să bănuiască amestecul acestui personaj enigmatic în nefericita sa aventură. Nu știa nimic precis în privința lui. Acest om, care se temea atît de mult de vînt, rămînea pentru el o ființă mitică, unul din acele spirite răufăcătoare, care trec lăsînd ruină în cale.

Cavalerul pierduse totul, în afară de speranță și curaj. Depărtîndu-se de Piața Regală, alături de tăcutul său prieten, el rememora întîmplările acestei zile deosebite. Se întreba cu o ușoară neliniște unde-l va purta steaua și dacă va continua s-o urmeze în felul în care începuse.

Mai ales acum, cînd avea în spinare această gravă afacere, putea oare să pună capăt căutării norocului său, zburat nu se știe pe unde și cum?

Cînd îi mărturisise lui Cyrano situația sa jalnică, acesta se mulțumise să scape o înjurătură, să mormăie ceva ca un jurămînt, apoi, cu autoritate, îl trase după sine cu un pas iute.

Tot alergînd, tînărul îndrăznise să pună această întrebare : „Unde mergem ?", fără succes, de altfel, căci tovarășul său se mărginise la acest răspuns laconic : „Vei vedea !"

Bietul soldat nu vedea deocamdată nimic altceva decît creste de case amestecate peste capetele lor, mascînd un cer plumburiu, firme atîrnînd în vîrful stîlpilor și străzi necunoscute care, monotone, defilau unele după altele.

Iată că traversară și Sena pe un podeț îngust, mărginit de case de lemn. Să fi fost podul Notre-Dame ? Cy-

rano încetini pasul : „Sîntem pe-aproape". Apăru o strădută veche, întortochiată și murdară. Au ajuns în Cité.

Portalul unei biserici, Sfînta Magdalena. E strada evreimii. Cyrano s-a oprit. În fața lor se află o dugheană joasă, într-o casă scundă, teribil de umflată și gata parcă să se prăbușească în stradă. Construcția trebuie că datează din vremea regelui Carol al VII-lea, cel puțin. Prin geamurile murdare se strecoară un licăr firav, care luminează vag întunericul de afară.

Cavalerul putu să distingă firma : „La gogoașa de molift". A, așa ?! Un han ? Ce glumă ! Așadar, spre han îl trăgea prietenul lui în această goană nebună ? !

— Să intrăm, zise poetul. Aici vom fi liniștiți-și vom vedea clar lucrurile. De altfel, adăugă el, afacerea e neclară și două capete fac mai mult decît unul singur.

Pronunțînd aceste cuvinte scurte, Cyrano intră împingîndu-l de la spate și pe amicul său, din ce în ce mai nedumerit.

Ilustrul han „La gogoașa de molift" a avut gloria să intre cu acest nume în istoria literară pentru a fi adăpat șapte-opt generații de poeți ; oameni, pe care setea de glorie nu-i împiedică să simtă și alt soi de sete și care, la ieșirea din vechiul ex galic, păstrau intactă respectabila credință a viței de vie.

Această sală joasă, cu grinzi afumate, data într-adevăr, din timpul domniei lui Carol al VII-lea și-i văzuse așezați în fața meselor sale de lemn pe toți iluștrii secolelor trecute, de la tandrul poet al *Baladei doamnelor de odinioară* pînă la nemuritorul autor al lui *Gargantua și Pantagruel*.

La ora tîrzie, cînd cei doi tovarăși intrau în hanul „La gogoașa de molift", sala, plină de fum, era înțesată de consumatori : versificatori costelivi se îndopau alături de mușchetari gălăgioși, care se îmbătau atît cu vorbe cît și cu vin ; poeți ai curții, cu punga plină sau nu, ciocneau împreună cu protectorii lor : fanți, dichisit coafați, aruncau ochiade mutrișoarelor vesele ale comediantelor, flancate de figurile cam dubioase ale colegilor lor de teatru. Întîlneai aici chiar și înalți magistrați de la Châtelet, dar care aveau grijă să-și lase roba la vestiar.

Înăuntru, era un vacarm îngrozitor.

„Iată ce înseamnă pentru Cyrano să fii liniștit" gîndi melancolic Cavalerul. Dar nu apucă să termine această

reflecție. Prietenul, care îl condusese ca un bun cunoscător al hățișului de mese și scaune, se opri în fundul sălii. Acolo, în fața unei mese, stătea singur un adevărat uriaș.

Acest găligan impozant era, de altfel, de ajuns ca să umple tot locul. Cu pîntecul său cît butoiul și cu fața iluminată ar fi putut face figură de emblemă a acestui templu de mîncare și băutură.

În fața sa se întindea o masă pantagruelică, iar furculița acestuia se războia cu folos împotriva grămezilor de carne din care s-ar fi putut ospăta pe săturate mai mulți flămînzi. El nu se întrerupea din mîncat decît pentru a mai îmbrățișa o cană mare, pe care o golea la fel de iute pe cît de iute o umplea.

Pe corpul său de uriaș, veselul chefliu purta un cap mare, coafat ca un conte german. Regimul pe care-l urma îi păstra, la cei aproape cincizeci de ani ai lui, obrazul fraged, ochii vii și gura rumenă ca în adolescență.

Zărindu-l, Cyrano răsuflă mulțumit.

— Bachus fie lăudat ! șopti el. Sosim la timp. Nu a ajuns, bănuiesc, decît la aperitiv. Oracolul încă nu e beat. Și împingînd fără menajamente pe tînărul său prieten în fața lui, zise : Saint-Amant, îți prezint pe prietenul meu, Cavalerul Mister.

Mîncăul rămase cu furculița în aer.

— Cavalerul... cum ?

— Mister, repetă apăsat poetul.

— Ah, foarte bine. Așezați-vă amîndoi, și cu mîna le arătă cele două scaune din fața lui.

— Așa cum ne vezi, Grasule — era porecla lui Saint-Amant — venim din Piața Regală...

— Nu mai spune, Saviniane, fiule. Înțeleg mutra voastră sinistră. Tînărul sigur că s-a amuzat nebunește acolo !

— Hei, dar nici nu s-a plictisit cum ai crede tu. Orice ar fi, nu pentru asta sîntem aici. Și întîi de toate, află că acest cavaler este cel mai bun amic al meu.

— De cînd ? întrebă Saint-Amant.

— De astăzi, mai precis de la ora trei... după ceasornicul Samaritenei. Exact în acea clipă a avut fericita inspirație să mă scape de la a fi tăiat în bucăți de leprele de pe Pont-Neauf.

XI

„POEȚII CONSPIRĂ"

Această afirmație liniștită a gasconului îl făcu să tresară pe Saint-Amant, care era cît pe-aci să se înece cu un dumicat :

— Ce tot îndrugi acolo ? întrebă el, după ce bău o înghițitură zdravănă.

— E drept, n-ai de unde să știi. I-am omorît maimuța lui Brioche.

— Cum ? tu ai...

— ...omorît maimuța. Și am toate motivele să cred că am atins și pe stăpîn și încă vreo cîțiva lăudăroși.

— E nemaipomenit ! suflă sentențios uriașul.

La aceste destăinuiri incoerente, el rămăsese perplex. Deodată se puse pe rîs :

— Un subiect foarte bun de pus în versuri ! Vreau să compun o operă nouă, cea a maimuței...

— Nu trebuie să rîzi, dragul meu. Ceea ce am venit să-ți spunem este foarte serios.

— E posibil ? Atunci fii clar, ce tot vorbești în enigme ca răposata Sibylla din Cumae.

— Ai dreptate. Am să încep cu începutul.

Mîncăul îl opri iute și ridică brațul :

— Savinian, fiule, dacă te pregătești să-mi ții un discurs... așteaptă !

Și, chemînd slujnica, comandă :

— Gavotta, adu de băut acestor gentilomi. Nimic nu e mai obositor decît să vorbești fără să bei.

Apoi, după ce fu adusă oala și paharele pline, îi făcu din nou semn :

— Așa, acuma te ascult !

— Află că acest cavaler a sosit la Paris azi noapte, fiind din armata din Artois.

— Ce corp ? întrebă Saint-Amant. Gassion ? Ranzau ?

— Gassion, răspunse Cavalerul.

— Perfect !

— Cum îți spuneam la început, cît ai bate din palme mi-a salvat viața, expunîndu-și-o pe a sa ; aseară a scăpat din ghearele acelei secături care se numește *Domnul* o fermecătoare domnișoară a reginei și în noaptea asta și-a prezentat pentru prima oară armele în castelul de Rohan unde, cu aceeași lovitură, a știut să cîștige grațiile duceselor și ale doamnei de Guéménée, dar și invidia abatelui de Gondi.

Ascultătorul înăță capul, în semn de admirație.

— Ultima ispravă le întrece pe toate celelate, iată ce înseamnă să nu-ți pierzi timpul !

— Așteaptă ! Nu ști nimic pînă acum. Între timp a găsit mijlocul să se lase despuiat de o avere enormă, pe care o purta asupra lui.

— O avere ?

— ...enormă. Da, prietene ! Așa cum îl vezi, Cavalerul avea la sosirea lui în Paris, o comoară neprețuită. Și această comoară i-a fost șterpelită într-o clipă. Așa încît, bogat ca Cresus ieri seară, este, la ora aceasta, mai sărac decît Iov.

Saint-Amant se opri din înfulecat. Plimba de la Cyrano la Cavaler priviri nedumerite. Îl mințeau aceștia ? Nu, tovarășii săi de masă erau serioși ca doi magistrați : soldatul cu chipul fraged de fată, poetul, însuflețit de povestire.

— Să bem un pahar ! îi sfătui el pe un ton grav. *In vino veritas !*

— Dar, zise Cyrano, văd că nu prea înțelegi. Motivul e că nu ști povestea cutiei.

— Care cutie ?

— Cutia în care era ferecat norocul cavalerului.

— Norocul lui era deci într-o cutie ?

— Saint-Amant, dragule, spiritul tău, atît de ascuțit de obicei, este întunecat din cale afară în seara asta. Hotărît lucru nu înțelegi nimic.

— Pentru că nu voi fi băut, poate, îndeajuns, filozofă veselul său tovarăș.

Cyrano se îndreptă către prietenul său, care, ascultînd în tăcere, se tot întreba unde voia să ajungă povestitorul.

— Cavalere, scumpul meu copil, am să-ți cer un semn de încredere. Acest gentilom se numește Marc Antoine

Gerard de Saint-Amant. Sub aparențele înșelătoare ale unui mare bețivan... el ascunde cu modestie un spirit strălucit și o înțelepciune adîncă...

— Savinien, mă umpli de mirare!

— Taci, butoiule! Nici nu ar exista în lume atîta mirare cît să te umple în întregime!... Așa cum e, cavalere, eu mărturisesc pentru el o prietenie pe care nu o risipesc deloc.

— ...Și pe care eu o împărtășesc...

— Lasă-mă să vorbesc! Înainte de a naufragia în această tavernă, unde se ocupă creionînd rime burlești în clipe de răgaz pe care i le lasă un stomac fără sațiu, el a servit glorios pe mare și în țări străine. A fost onorat cu încrederea regelui în misiuni secrete. A văzut Anglia, Flandra, Germania, Italia...

— Puțin și din Turcia... Astea sînt țări triste, lipsite de lucrurile cele mai esențiale. Nu găsești nici un han ca lumea!

— Ca să spun totul în două cuvinte: vitejia sabiei sale nu cedează în fața furculiței sale. Iar virtuțile spiritului său le depășesc cu mult pe ale stomacului.

Cavalerul, din ce în ce mai nedumerit, asculta această prezentare ciudată, pe care Cyrano i-o spunea cu tonul cel mai serios.

— Iată de ce te-am adus aici, conchise gasconul, atingîndu-i umărul. În împrejurările ciudate în care ne zbatem, m-am gîndit că ar fi bine să apelăm la acest spirit și, la nevoie, și la vitejia sa.

— Le-ai cîștigat, fiule... În sănătatea ta și a prietenului tău, Cavalerul! zise cordial gurmandul, atacînd o nouă farfurie abia adusă.

— Taci tu, ciumă!... Saint-Amant este, în plus, un om cu resurse, se află apoi în grația unor înalte personaje, al căror ajutor ne poate fi util. Frumoasa și savanta ducesă de Nevers îl apreciază....

— Prințesa Maria, binevoiește, într-adevăr, să mă onoreze cu prietenia ei.

La acest nume, de Nevers, care i-o aducea în minte pe frumoasa sa nașă, Cavalerul se simți definitiv cîștigat.

— Te voi ruga, deci, conchise poetul, să mă autorizezi să încredințez discreției acestui adevărat gentilom ceea ce ai binevoit să-mi încredințezi și tu din istoria ta. Răspund de el ca și de mine însumi.

Fără nici o ezitare, *Mister* răspunse.

— Domnule de Bergerac, încredințîndu-vă secretul meu, v-am permis să vă folosiți de el după cum veți crede de cuviință. Numai dumneavoastră puteți judeca însă ceea ce poate fi dezvăluit și ceea ce e potrivit să fie trecut sub tăcere, putînd compromite alte persoane.

— Iată o vorbă la locul ei! aprobă Saint-Amant, întinzîndu-i mîna lui lată. Vorbești ca un adevărat soldat! — apoi întorcîndu-se spre Cyrano:

— Ei! Deci este așa de grav? întrebă el, aprinzîndu-și o pipă de pămînt.

— Vei putea judeca îndată: Cavalerul nu-și cunoaște familia; a fost crescut de cavaleri rătăcitori...

— Excelentă educație!

— Unul din acești oameni păstra într-o casetă unele hîrtii pe care își întemeia nădejdile de îmbogățire. Ori, acest om a murit.

— Regretabile împrejurări, dar asta-i viața...

— Înainte de a muri însă, a putut totuși să se confeseze unui preot, care i-a descoperit secretul speranțelor sale.

— Ele se bazau pe tînărul nostru amic?

— Ai ghicit! Dar acesta nu cunoaște amănuntele. El știe doar atît, că speranțele aveau să se realizeze îndată după ce cutia va fi înmînată unui al treilea personaj.

— Pot ști cui?

— Cavalerul nu cunoaște nici el persoana. Caseta trebuia să ajungă la destinație printr-un intermediar.

— Și cum se numește intermediarul?

Cyrano îl întrebă cu privirea pe cavaler.

— Domnul de Guitaut, zise acesta.

— Căpitanul gărzilor reginei?

— Chiar el!

— Bine! Și... l-ați văzut pe căpitan?

— I-am adus la cunoștință misiunea cu care eram însărcinat. El mi-a răspuns „să aduc fără întîrziere cutia".

— Și?

— Chiar în ziua sosirii mele, în lipsa mea, cufărul mi-a fost scotocit și cutia respectivă a dispărut.

Saint-Amant scoase din gură coada de pămînt a pipei. Rotocoale de fum albastru apărură printre buzele sale. Semn de mare emoție. Apoi după ce scutură capul, întrebă:

— Domnul de Guitaut știa adresa cavalerului ?
— Nu, zise tînărul, surprins de o asemenea întrebare.
— A putut să te urmărească ?
— Nu m-am întors acasă.
Saint-Amant respiră :
— Lovitura nu vine deci din partea asta. M-ar fi surprins acest lucru din partea unui ofițer atît de loial și credincios... Continuați !
— Asta e totul !
— E prea puțin ! Să vedem deci. În afară de cutie, n-a dispărut nimic ?
— Nimic. Chiar punga a rămas neatinsă.
— Cunoștea cineva existența acestei casete ?
— Nimeni nu știe în clipa aceasta, decît noi și domnul de Guitaut.
— Și hoțul, completă Saint-Amant. Plutim în plină, ceață.
Pufăi de cîteva ori la rînd, apoi, dintr-un nor de fum, întrebă :
— Spune-mi, unde ai locuit ?
— Într-o casă mică, aproape de colegiul Navarrei. La Barbette.
— Și chiar din prima zi s-a întîmplat buclucul ?
— În aceeași zi.
Norul de fum se îndesi. Saint-Amant clasa ideile.
— Aveați vecini ?
— Nici unul. Numai gazda locuia la primul etaj și eu la al doilea.
— Această gazdă, Barbette, ce fel de femeie este ?
— O femeie mică, destul de ciudată, un pic nebună mi s-a părut. Mi-a vorbit de un bărbat care locuise cîteva zile în camera mea și care plecase chiar în ajunul sosirii mele. În legătură cu asta, îmi amintesc chiar un detaliu hazliu. Se pare că acest locatar ar fi plecat brusc... din cauza vîntului.
— Cum, din cauza vîntului ? întrebă Saint-Amant prin norul de fum.
— Da, zise Cavalerul, puteți afla urma după asta ?
— S-o luăm încet. Cum se numea acest personaj ?
— Domnul Bernard.
Pipa, nerăbdătoare, fumegă de la cap.
— Bernard ?... Nu. Nu-l cunosc deloc. Și totuși vîntul ?

— Credeți, ca și mine, că acest Bernard a avut un rol în afacerea mea. El sau cineva dintre ai lui a...

— Stai, nu așa repede ! Prea vă grăbiți să trageți concluzii. Nu ! Totul arată dimpotrivă, că acest domn Bernard nu e hoțul.

— Și atunci, cine e ?

— Mai degrabă...

— Cine ?... scrîșni Cavalerul, gata de-acum să țîșnească cu sabia pe urmele hoțului.

— Vîntul, zise încetișor vocea norului de fum.

Cei doi prieteni făcură ochii mari. Întrebările li se îngrămădeau pe buze. Dar, cu încetineala sa metodică, Saint-Amant începuse să umple a doua oară pipa, așa că fură nevoiți să aștepte sfîrșitul acestei serioase îndeletniciri.

— E foarte limpede, reluă homerica apariție aruncînd un fum mirositor, numai vîntul poate fi. Neștiind nimeni de casetă, nimeni nu poate să o caute.

— Totuși a dispărut.

— Da, dar cel care a găsit-o, n-o căuta deloc. El căuta altceva și știm noi ce.

— Știm noi ! Ce ? se mirară împreună cei doi prieteni.

— Îl căuta pe domnul Bernard.

— Atunci, zise Cavalerul, dacă nu era nimic nici cu mine, nici cu caseta mea, mi-o va da înapoi.

— Hm, mormăi gurmandul. În privința asta, mai domol.

— La ce ar putea ea servi inamicilor acestui Bernard, pe care nici nu-l cunosc ?

— Doamne ! ? Ce nerăbdător e tînărul acesta... ! Rămîne de văzut dacă acest chilipir neașteptat nu interesează pe aceia care au pus mîna pe ea.

— Pe cine bănuiești ? întrebă Cyrano neliniștit.

— Ți-am spus : vîntul !

— Ce tot îți bați joc de mine cu vîntul tău ! N-am chef deloc pentru enigme. Cînd mă lupt, îmi place să văd ochii adversarului. Explică-te, pentru dumnezeu : ce înțelegi tu, cînd zici vînt ?

— Savinian, fiule, ești chiar mai impetuos decît prietenul tău. Mulțumește-te cu această explicație. N-am alta mai bună să-ți dau în seara asta. Mîine, vom face și mai multă lumină.

— Ce avem de făcut în așteptare ?

— Nimic.

Cyrano sări în sus de nerăbdare. Celălalt îl calmă cu un gest.

— Nimic, atîta vreme cît nu vom avea cheia enigmei, adică pe domnul Bernard. Nerăbdătorul Cavaler zise naiv :

— Și va dura mult asta ?

Fața lătăreață a uriașului se destinse într-un hohot de rîs.

— Prea ceri multe de la mine, micuțule... Tot ce-ți pot spune este că, din această seară, poți conta trup și suflet pe Saint-Amant.

— Și pe Bergerac ! întări Cyrano.

— Mulțumesc, prieteni ! Mulțumesc din suflet.

Cei trei tovarăși își strînseră mîna toți laolaltă.

— De mîine, reluă Saint-Amant, vom porni la luptă. O voi vedea pe ducesa de Nevers. Ea cunoaște atîta lume. Poate că nu-i este necunoscut omul căutat de noi.

— O, un personaj atît de fără importanță !

— Hei, ce poți să știi ? Și-acum, hai să mîncăm. E cel mai bun lucru pe care-l putem face aici. Aceste emoții ne-au lihnit.

— Pe legea mea, mărturisi tînărul, de cînd am dejunat la ieșirea din Luvru n-am mai băgat nimic în gură și începe să mi se facă foame.

— Așa da, mai zic și eu ! aprobă mîncăul.

Și observînd privirile speriate pe care tînărul le arunca asupra proporțiilor recentului său festin, se grăbi să le explice :

— Pînă acum am cinat. Acum încep să supez.

Cavalerul rămase cu gura căscată în fața unui așa apetit. În timpul acesta, Saint-Amant comanda mîncărurile, alese pe sprînceană și larg stropite cu cele mai bune vinuri.

Cîteva clipe mai tîrziu, din fundul sălii unde se aflau tustrei, nu se mai auzea decît țăcănitul vesel al furculițelor și clinchetul paharelor.

Grasul nu se lăudase de pomană. Făcea față bucatelor cu aceeași poftă, de parcă acum ar fi terminat o lungă dietă. Cyrano cuprins de gînduri, mai mult bea decît mînca. Cît despre Cavaler, el ținea piept, cu îndrăzneală, ambilor prieteni, mîncînd și bînd cu o vajnică poftă ti-

nerească. Saint-Amant îl privea cu ochii lui de cunoscător, aprobînd cu clătinări din cap.

— Savinian, ceea ce-mi place la prietenul tău, zise el cu gura plină, sfîrtecînd o aripă de pasăre, este că nenorocirile nu i-au tăiat pofta de mîncare.

— Da, aprobă evaziv poetul dus pe gînduri.

— Ei, dar tu nu mănînci deloc ! Ce ai ?

— Nimic.

— Hm, pun prinsoare că te gîndești la ceva și că eu știu la ce !

Grasul urmă, nemilos :

— Micule, trebuie să știi că acest om, viteaz pînă la nebunie, se teme de un singur lucru pe lume... De ce crezi că se teme ? De o nimica toată. Stai să vezi : Cyrano curajosul tremură în fața unei... pălării.

— Saint-Amant ! zise spadasinul, al cărui chip se împurpură.

— E adevărat că pălăria asta este roșie ?

Cavalerul, amuzat, izbucni în rîs.

— Ciudată țară e asta, unde nu există teamă nici de Dumnezeu, nici de dracu, dar unii se tem de vînt și alții de o pălărie.

Cyrano îl întrerupse :

— Mai încet, nefericitule. Tu nu știi de unde suflă vîntul acela și pe ce cap stă pălăria despre care e vorba.

— Ei și ! Ce-mi pasă ? Nu știu decît un lucru : că mi s-a furat caseta și că voi merge s-o caut acolo unde este chiar de-ar sufla vîntul din iad și împotriva tuturor pălăriilor din lume — inclusiv aceea a domnului cardinal.

— Bravo, iată o vorbă plină de curaj, îl aplaudă Saint-Amant. Să bem un pahar de vin în sănătatea domnului Bernard.

Cavalerul ridică paharul. Dar Cyrano rămînea mereu încruntat.

— Hei, zise tînărul, sînteți neliniștit.

— Doamne ! Pune-mă să mă bat contra a douăzeci de oameni, contra a o sută, chiar a o mie, înarmați cu săbii, chiar cu bastoane. În plină lumină însă, ca să văd de unde vin loviturile. Mă pot bate cu toți dintr-odată. Dar ca să mă bat în umbră, contra fantomelor... brrr !

Cyrano spuse toate acestea cu un accent de teroare, încît cavalerul strigă :

— Atunci, nu putem conta pe dumneavoastră ?

— Ce, ce ? Ce tot spui ? zise gasconul ridicînd mîndru capul. Asta, crezi tu despre Cyrano de Bergerac ?! Să înceapă lupta, sînt alături de tine și n-o să mă vezi dînd înapoi nici un pas...

Liniștiți, ceilalți aplaudară. Îl regăseau pe bătăiosul lor prieten.

Dezlănțuit, de data asta, poetul nu se mai oprea.

— Un hoț, la urma urmei, nu e decît un hoț ! Dacă acesta poartă chip de cardinal, cu atît mai rău pentru el.

— Nu știm încă nimic, încercă să-l tempereze Saint-Amant.

— Va fi nevoie ca aceste fantome să se întrupeze și cînd vom avea în față oameni în carne și oase... atunci să te ții !

O beție veselă începea să se urce la cap celor trei tovarăși.

— Prieteni, zise Cyrano, nu-mi place politica. E un joc de zaruri măsluite, unde cel mai viteaz pierde. Rareori găsești norocul și mai des frînghia. Dar, pentru acest prieten, voi merge pînă la capătul pămîntului și vai de cel ce ne va sta în cale.

Saint-Amant tăie fraza frumoasă a camaradului său.

— Ia uite ! zise el compătimitor.

De cîteva clipe, un biet om dădea tîrcoale mesei, aruncînd priviri pofticioase sticlelor și bucatelor.

— E Linières, strigă Cyrano.

— Se pare că-i e foarte foame, observă Cavalerul, înduioșat de această mutră gălbejită, din mijlocul căreia înflorea un nas rubiniu.

— Hei, Linières !

Lihnitul personaj nu se lăsă strigat de două ori.

— Ți-e foame, prietene ?

— Puțintel, bîlbîi acesta.

— Și sete ?

Ochii păcătosului se aprinseră.

— Grozavă !

— Atunci, așează-te !

Slăbitul Linières se furișă printre meseni, care nu fură nevoiți să se strîngă pentru a-i face loc.

— Mănîncă, zise Cyrano.

— Și bea, adăugă Saint-Amant.

Fără să mai aștepte alte invitații, simpaticul bețivan începuse deja să se îndoape pe tăcute. Azvîrlea fără zgomot, în cutia strîmtă care-i servea drept piept, mormane de carne și valuri de băutură.

Fără să se mai ocupe de invitatul lor, cei trei prieteni reluaseră convorbirea. Însuflețiți de căldura vinului și de satisfacția care însoțește digestia, ei vorbeau acum nici mai mult nici mai puțin să pună Parisul în frigare și să-i bea sîngele, ca să afle caseta Cavalerului.

Cyrano, care uitase orice frică, se arăta cel mai înverșunat dintre cei trei. El le propunea să meargă chiar acum la palatul cardinalului s-o găsească. Cavalerul trebui să-l domolească.

Noaptea înainta, sticlele se goleau, iar ardoarea războinică a mesenilor creștea.

— Drace ! izbucni Cyrano, lovind cu pumnul în masă. Numai să afle Saint-Amant de acest Bernard și vom vedea noi mai apoi.

— Să fim prudenți ! sfătuia soldatul, a cărui limbă începea să se încleieze.

Fără să piardă măcar o îmbucătură, Linières deschidea ochii speriați, păzind echilibrul sticlelor amenințate de violența lui Cyrano.

— Să fim prudenți, repeta cu încăpținare Cavalerul, și mai ales să vedem de unde suflă vîntul.

Linières șopti la urechea lui Saint-Amant.

— Cine e tînărul ăsta circumspect ?

Grasul, al cărui obraz ardea în toate flăcările iadului, se aplecă și-i spuse în mare taină :

— Un mare senior deghizat !

— Ah !

— Privește-l bine ! A venit la Paris special ca să-i vină de hac domnului cardinal !

Bețivul, năucit, fu cît pe-aci să se înece.

— Și, cum e un prieten de-al meu și de-al lui Cyrano, îi vom veni și noi în ajutor.

Linières trebui să bea o dușcă bună pentru a-și reveni din emoție.

— Credeți că veți izbuti... în trei ?

Saint-Amant îl privi cu un aer de demnitate ofensată :

— Te îndoiești ? De altfel, dacă vom avea nevoie și de un al patrulea, tu ești la îndemînă.

De astă dată ticălosul fu gata să intre sub masă. Dar nu se isprăvise. Glumețul adăugă fără să clipească :

— Tînărul senior, fiind prietenul nostru, nu vei șovăi, sper, să te lași tăiat în bucățele pentru el...

— Bine... înțeles ! gîngăvi Linières, cu o strîmbătură dureroasă.

De acum înainte, pus în gardă în felul acesta, își privea cu alți ochi vecinii de masă. Cyrano continua să tune, iar Cavalerul să le recomande prudența, dar cu niște priviri și cu un ton care făcea să se ridice părul măciucă în capul nenorocitului de bețiv.

La acea oră, Linières nu ar mai fi dat doi bani pe pielea cardinalului. Ar fi și fost greu să-i dea, mai ales că nici măcar nu-i avea în buzunar !

XII

VÎNTUL RĂU

Suna deja miezul nopţii, cînd Cavalerul se ridică de la masă şi se despărţi de prietenii săi. Bietul băiat avea capul destul de greu. Nu fiindcă vinul şi mîncarea bună l-ar fi ameţit. În cursul existenţei sale de soldat chefuise de multe ori. Nu ! Era o beţie foarte deosebită aceea pe care o încerca acum, una pe care o dau prea multe evenimente îngrămădite... o defilare rapidă de lucruri şi oameni... şi mai ales prea multă vorbărie.

Ce de cuvinte ! Urechile îi bîzîiau. Vorbirea afectată din Piaţa Regală se amesteca în mintea sa cu glumele din han. Totul crea o harababură din care nu mai putea alege nimic.

Şi cîte aventuri ! Vesele sau tragice, fericite sau nefaste, ele se precipitau, începînd de dimineaţă, unele peste altele, fără să-i lase măcar timpul să răsufle.

Uf, ce de emoţii ! Niciodată, nici în zilele de luptă nu simţise atîtea. Fuseseră de toate felurile, de la cele mai dulci pînă la cele mai violente.

Două impresii predominau :

Bucuria de a simţi bătînd, la unison cu a sa, inima vitează a celor doi amici ai săi. Şi ce amici ?! Cutezătorul şi pasionatul Cyrano, înţeleptul şi atleticul Saint-Amant !

Şi apoi, pe deasupra tuturor, emoţia dulce pe care i-o da înfiriparea, în sine, a unui sentiment necunoscut, delicat şi plăcut, asemenea îmbobocirii unei flori gingaşe, strălucind de rouă şi plină de toate parfumurile pămîntului.

Oh, scumpe Cyrano ! Scumpe Saint-Amant !... Scumpă şi frumoasă Claire ! Şi chiar şi tu, scumpule beţivan Linières, cu figura slăbită de înfometat.

Încă puţin şi Cavalerul l-ar fi binecuvîntat şi pe hoţ. Şi la urma urmei, de ce nu ? Nu-i dăduse el oare ocazia să pună la încercare aceste rare prietenii ?

Cu toate acestea, tînărul pica de somn. Cyrano se oferise să-l ia să doarmă împreună, în strada Grenetail, la „Berbecul Alb", dar chibzuitul Saint-Amant se împotrivise acestui aranjament.

— Pentru că întîmplarea a făcut să confunde pe Cavaler cu acest personaj, această nenorocire, care a avut consecințe supărătoare, poate să producă, în viitor, și din cele fericite. În încurcătura noastră, trebuie să ne folosim de cele mai mici ocazii. De acea, părerea mea e ca prietenul nostru să se întoarcă la vechea lui locuință.

Această manevră înțeleaptă obținu asentimentul general și ei se despărțiră cu nesfîrșite sărutări, fixînd întîlnirea pe a doua zi dimineață.

Toate acestea treceau din nou prin mintea Cavalerului în timp ce se grăbea la culcare. De bine de rău, se descurcase prin hățișul străzilor. Aproape dormea de-a-n-picioarelea. În jurul lui era întuneric beznă. Deodată însă tresări. O umbră de om îl atinse în treacăt. Prietenii lui îl avertizaseră despre surprizele nopților pariziene, de aceea duse iute mîna la garda sabiei și, în această atitudine, gata să o tragă în orice clipă afară, cu ochiul și urechea la pîndă, el își urmă drumul.

Cavalerul nu se înșelase. Un pas furișat îl însoțea.

— Dacă e vreun hoț de buzunare, își zise el, își va găsi nașul.

Umbra mergea acum în fața lui, fără să se întoarcă ; o văzu alunecînd înainte, chiar prin fața casei.

— Iată-mă ajuns ! Noapte bună ! O zi sfîrșită.

Vîrîse deja cheia în broasca porții, cînd o voce, mai degrabă un murmur, îl făcu să tresară.

— Suflă un vînt rău în noaptea asta !

Noaptea era calmă și senină. Nici o adiere nu tulbura aerul. Totuși, el auzise clar fraza. Cavalerul ciuli urechea, dar nu mai auzi nimic. Haide ! Fusese pradă unei halucinații. Preocuparea spiritului său se materializase în această formulă ciudată, lipsită de orice înțeles real. Voi, deci, să treacă mai departe, rîzînd de întîmplare, cînd același murmur îi atinse auzul. De data asta, vocea suflă :

— Am vești de la domnul Bernard.

„Pe steaua mea, jură în sine Cavalerul, de data asta am auzit bine !" Și făcu iute un pas înspre partea de unde se auzea vocea. Își înăbuși un strigăt de surpriză. În um-

bră, un om — chiar acela care îi ieșise în cale — îl privea fix, cu degetul la buze.

Brusc, necunoscutul făcu stînga-mprejur și, cu același pas furișat, trecu strada.

Tînărul porni pe urma lui. Îl văzu luînd-o la stînga, de-a lungul colegiului Navarei. Gîndul unei capcane îi trecu prin minte.

— Ia să văd ce vrea de la mine ! și, ca să fie cu inima liniștită, se încredință că sabia joacă ușor în teacă.

Porni apoi mai departe în urma necunoscutului, prin curtea Clopin, care era un fel de înfundătură. Curtea era ferită de vederea din stradă. La lumina slabă a unui felinar atîrnat pe perete, el văzu un cal înșeuat, cu frîul pus, legat de o verigă.

Necunoscutul îl aștepta aproape de cal, cu obrazul luminat de un rîs vesel și frecîndu-și mîinile cu cea mai vie satisfacție.

Imediat, Cavalerul începu discuția :

— Domnule, ați pronunțat adineauri cîteva cuvinte care m-au îndemnat să vă ascult. Nădăjduiesc că vă veți explica

— Ssst ! îl întrerupse necunoscutul.

Cu degetul întins, el arăta partea străzii de unde veneau și unde se afla casa Cavalerului.

— Totuși... făcu acesta.

— Sssst ! șopti din nou necunoscutul. Apoi, dintr-o singură suflare zise : Nu trebuie să vă mai întoarceți la Barbette, totul a fost descoperit. Casa este păzită acum.

— De cine ?

— De cei în slujba omului roșu. Sînt două ore de cînd vă aștept. Am văzut sosind arcașii de la Châtelet și gărzile Eminenței Sale.

— Ia ascultă, spune-mi cine te-a însărcinat să veghezi asupra mea ?

— Cine ? zise celălalt, clipind șmecher din ochi. Ei, știți dumneavoastră prea bine !

Tînărul tocmai voi să-i răspundă că nu avea habar. Dar îndată se gîndi că dacă ar spune asta n-ar mai putea afla niciodată nimic. Evident, era luat drept altul, drept vreaun complice. Cel mai bun lucru era să-și joace rolul pînă la capăt.

— Zău, da, răspunse el, știu prea bine cine te trimite — (habar n-am, pe legea mea!) — ba, chiar te rog să-i mulțumești din partea mea.

— Glumiți cu mulțumirile dumneavoastră. Nu vi s-a spus că vîntul nu era favorabil ?

— Am neglijat această precauție.

— Ce imprudență ! De aceea poate că nu v-am găsit în celălalt loc ?

— Da, zise Cavalerul la întîmplare.

— Negăsindu-vă, am mirosit eu o încurcătură și m-am dus să văd persoana. Ea m-a trimis să vă pîndesc aici.

Cavalerul înțelegea din ce în ce mai puțin. El răspunse totuși, ca și cum ar fi înțeles :

— Asta-i bună ! Iată ce înseamnă să ai o inspirație fericită !

— Sigur, era și timpul ! Mergeați drept în capcană.

— Drace !

— Bună captură pentru domnul cardinal !

— Vă cred, zise Cavalerul, deja cuprins de fiori.

Dar în același timp se gîndea în sine : „Conversația asta poate dura așa mult și bine, fără să înaintez nici un pic". Se hotărî atunci să fie mai operativ :

— Să nu pierdem timpul, zise. Să trecem la lucruri esențiale. Să vorbim puțin despre... domnul Bernard. Nu mi-ați spus că mi-aduceți vești de la el ?

— Fără îndoială.

— Cu atît mai bine !... Hm ! Și, cum o duce dînsul cu sănătatea ?

— Hotărît lucru, vă arde de glumă. Dacă vă interesează sănătatea lui, puteți să-l întrebați și singur !

— Pot, deci, să-l văd ?

Necunoscutul se sprijini de crupa calului, înălțînd din umeri.

— Poftiți, luați, zise el, scoțînd de sub manta un pachet pecetluit pe care-l întinse interlocutorului său, iată ceva pentru dînsul.

Cavalerul era simplu și loial. El șovăi o clipă să primească acest pachet, care i se încredința dintr-o eroare. Un moment se gîndi chiar să-l lămurească și pe imprudentul curier.

— Nu veniți atunci din partea domnului Bernard ? întrebă el.

— Ei, doamne ! Nu, pentru că dumneavoastră chiar trebuie să-i prezentați mesajul meu... Haide, luați pachetul.

Tînărul reflectase între timp. Dacă nu se folosea, din pricina unor scrupule exagerate, de șansa care i se oferea, pierdea urma domnului Bernard și... în concluzie, și urma casetei sale.

— Ei bine, ce așteptați ? se neliniști celălalt. Se pare că aveți mintea în altă parte.

— E adevărat ! Vîntul cel rău m-a tulburat...

Necunoscutul rîse încetișor, pe cînd tînărul, cu un gest hotărît, luă plicul și-l vîrî în buzunar.

„Pe legea mea, gîndi el. Mă voi achita predînd plicul domnului Bernard. Va fi o ocazie binevenită să-l cunosc". De fapt, nu știa încă unde îl putea găsi pe acest misterios domn Bernard. Așa că se informă :

— Unde îl pot găsi pe destinatar ?

— Toate indicațiile sînt acolo. Îngerul a pus și un cuvînt pentru dumneavoastră.

„Atunci e bine, își zise în gînd Cavalerul, iată-mă acum și în corespondență cu îngerii."

Celălalt își dezlegă calul.

— Fiți atent și nu întîrziați. La drum și noroc !

— Așteptați, încă un cuvînt doar : de unde vine pachetul ?

— Știți dumneavoastră de unde !

— Da, desigur, dar cine vi l-a încredințat ?

— Îngerul !

— Asta o știu și eu, dar... din partea cui ?

— Din partea Zeiței, pe legea mea, răspunse necunoscutul, cu piciorul în scară.

— Fără îndoială ! (Ce mai, intervine și Olimpul !)... Dar...

Tînărul nu mai avu timp să pună o nouă întrebare. Necunoscutul sărise iute în șa și, luînd-o la galop, cobora de-acum panta dealului. Nedumerit, Mister vru să se ia după el, cînd, brusc, se aruncă în fundătură.

În fața lui se deschidea poarta de la casa Barbettei. Atrași, fără îndoială, de zgomotul galopului, oamenii apăreau la zid. Unul din ei strigă cu voce tare :

— Hei, oprește !

Călărețul, căruia i se adresa porunca, nici nu întoarse capul. Din potrivă, înfigîndu-și pintenii, se îndepărta cu toată iuțeala, aplecîndu-se pe gîtul animalului.

Atunci o lumină străluci în noapte și un zgomot sec sfîșie aerul.

Cavalerul se înfundase de tot în stradelă. Recunoscuse acest zgomot, familiar urechilor sale.

— Vorbește praful de pușcă. Hei, lucrurile se strică.

Galopul se auzea departe, pierdut. Fugarul cotise, se vede treaba, fără piedici, la poalele dealului.

— Prea departe, zise o voce. L-am pierdut !

— N-am avut noroc, răspunse cineva din interior.

Apoi oamenii intrară în curte și poarta se închise la loc.

„De data asta, își zise Cavalerul, nu se poate tăgădui : înot în plină aventură !"

Deși capul îi vîjîia, Cavalerul începu să reflecteze, cel puțin atît cît îi îngăduia haosul din mintea lui. „De cînd am ajuns aici, sînt mereu luat drept un altul. Cine să fie oare acest altul ? Un complice de-al lui Bernard ? Cine este domnul Bernard ?... Unul care se teme de vînt !... Dar vîntul ? Drace ! Are el dreptate : vîntul e cam brutal și se întîmplă să mai aducă cu sine și gloanțe."

Căscă, obosit.

„Pînă una alta, iată-mă fără locuință... În plină stradă ! Nu e rost să-mi termin ziua într-un pat bun... pe care totuși l-aș merita din plin !

Ridică fruntea și zîmbi : „În ce lume fantastică am picat ? Tot ce mi se întîmplă e lipsit de înțeles. Azi dimineață eram bogat, cel puțin în perspectivă. Seara eram deja ruinat. Și iată-mă acum din nou pe drumul care duce la bogăție."

Cuvintele lui Cyrano, cînd blestemase intrigile întunecate ale politicii, îi reveniră în minte.

— Voi ajunge la avere ?... sau la spînzurătoare ?... Nu voi ști asta decît la sfîrșit.

„Nu e nici o îndoială : toți oamenii aceștia, care se agita în umbră și pe care mi-i scoate în cale destinul, sînt personaje înalte. O zeiță nu e deloc modestă ! Și domnul cardinal nu s-ar neliniști atît de părintește pentru niște necunoscuți !"

În calmul nopții, spiritul micului Cavaler își redobîndise toată luciditatea.

„Încep să bănui că acest domn Bernard ar putea fi cineva cu totul deosebit!... Voi vedea în curînd. Dar, ceea ce-mi scapă este Îngerul! Și asta mă intrigă! Fiindcă nu vreau să cred că totul se datorește întîmplării în aventura mea. S-ar putea foarte bine ca cineva să fi învîrtit cu mîna roata Fortunei oarbe ca să o facă să se învîrtească în favoarea mea. Călărețul din noaptea asta nu mi-a spus oare că este trimis de Înger?

Deodată, un nou gînd îi întrerupse firul meditației. „Era cît pe-aci să uit! Mi-a spus că Îngerul a scris și un cuvînt pentru mine! Ia să vedem!"

Cavalerul scoase din buzunar mesajul secret și începu să-l cerceteze în lumina tremurătoare a felinarului. Un miros dulce de mosc se împrăștie.

— Odor di femina! zise el, fremătînd nările.

Pachetul parfumat era legat cu panglicuțe în cruce, unite într-un inel de aur.

— Un inel!

Desfăcînd nodul, inelul îi rămase în mînă.

— Să vedem piatra! E gravată acolo o cifră. Dracu să ia felinarul ăsta, care luminează ca la morți... Este litera A... Un A? Iată că înaintăm. Să cercetăm și restul.

Băgă inelul în buzunar și cercetă ceea ce rămăsese. Dar nu mai era decît un plic gros, pecetluit cu ceară cu aceeași inițială A. Pe plic era scris un nume: Domnul Bernard. Însă o mică bucată de hîrtie scăpă dintre panglicuțe. Purta două cuvinte: „Pentru dumneavoastră", scrise citeț de o mînă de femeie.

— Cît farmec are tot ce vine de la o femeie, zise cu ardoare tînărul. Iată o hîrtie ca oricare alta. Ei bine! Un parfum fin se degajă din ea, ți se urcă la cap și te amețește...

O emoție ciudată făcea să tremure biletul între degetele lui Mister.

Nu! reflectă el. Așa ceva nu poate veni din mîinile unei indiferente. De ce îmi bate oare inima așa de tare?! Hîrtiuța asta vine de la ea... Poartă parfumul ei... Acest scris frumos este al ei... Numai mîna frumoasă a tovarășei mele de pe Pont-Neuf, a nașei mele, a desenat aceste litere... De fapt, cine ar fi mai vrednică decît ea să poarte acest nume ceresc, dulce și ocrotitor: Îngerul?! Da, ea este, Îngerul păzitor! Avertizată de primejdia la care mă expuneam întorcîndu-mă acasă, ea mi-a trimis

pe acest flecar necunoscut. Numai că, de teamă să nu se compromită, a profitat de întîmplarea care m-a lovit: îmi scrie ca unui mesager... De altfel, ce altceva sînt eu pentru ea? I-am oferit sabia mea și ea mi-o cere... Mă însărcinează cu această misiune delicată, îmi încredințează un secret, bizuindu-se pe loialitatea mea.

Cum se vede, Cavalerul avea un spirit pătrunzător. Nu-i trebuia mult timp ca să clădească un roman întreg. Ca un fulger, un gînd îi trecu prin creierul înfierbîntat: „Atunci... ea cunoaște pe acest domn Bernard? Asta-i bună! Voi vedea îndată. Să citim!"

Fierbînd de nerăbdare, desfăcu hîrtia și la lumina felinarului descifră cu greu:

„55 va trebui să evite pe 22".

Brațele-i căzură jos. Se sforță să continue: „El va găsi pe 24 la locul știut și îl va conduce... la ora cuvenită... acolo unde știe'!..."

De data asta era prea mult. În fața destinului care îl mințea fără rușine de atîta vreme, omul nostru izbucni într-un rîs de mînie și sfidare.

Într-adevăr, bătaia de joc era prea din cale-afară de mare. Această scrisoare, care venea de la Ea, care-l ducea la Zeița norocului, nu era decît o carte de farmece, un amestec nespus de cuvinte fără înțeles și de cifre obscure. Rîdea... dar nemulțumirea îi era atît de mare, încît aproape avea poftă să plîngă în hohote.

— Ei, Cavalere, oftă el, drăcosul de Bernard îți scapă printre degete... N-ai să te întîlnești astăzi cu Norocul.

De ciudă, mototoli furios biletul.

— În țara asta, nu se scrie mai clar decît se vorbește. Ca să-i poți înțelege pe acești oameni, trebuie să-ți faci educație, nu glumă!

Cu un gest descurajat, fu gata să arunce biletul. Dar îl opri un scrupul: putea oare să arunce în drum această misivă, încredințată discreției lui? Bineînțeles că nu.

Deodată, scoase un strigăt de surpriză: pe dosul biletului zărise aceste cuvinte, dulci ca o rugăciune: „Pentru Cavalerul Mister". Nu se înșelase, prin urmare, destinul nu-l amăgise. Cu inima tremurînd, citi: „Fiți în noaptea asta, la ora unu, dincolo de bariera Saint-Jacques. Acolo, sînteți așteptat". Și, mai departe: „Ofițerul

care păzește poarta vă va lăsa să treceți, arătîndu-i inelul !“

— Așa mai zic și eu ! Se înțelege foarte bine, izbucni el. Și, într-un moment de rătăcire, pasionat, duse la buze prețiosul răvaș.

Apoi, fără să se mai gîndească, porni la drum. Era așteptat. Tocmai trecea prin fața bisericii Saint-Jacques du Haut Pas, cînd din turn, ceasul marcă grav ora unu. Atunci tînărul parcă prinse aripi.

Cu inima bătînd, gata să-i iasă din piept, ajunse la locul întîlnirii, la bariera Saint-Jacques.

XIII

CONSEMNUL DOMNULUI D'ARTAGNAN

Simultaneitatea evenimentelor ne obligă din nou să-l părăsim pe eroul nostru chiar în clipa sosirii lui la barieră. Trebuie să ne întoarcem la castelui d'Aiguillon, acolo unde i-am părăsit pe cei doi seniori foarte însemnați : Eminența Sa, cardinalul Richelieu și domnul Giulio Mazarin !

Temutul ministru, pe care toată lumea îl crede locuind în somptuosul apartament al palatului-cardinal, locuiește însă mereu aici, în castelul d'Aiguillon, stînd de veghe la siguranța statului și a lui însuși. Domnul de Mazarin, consilierul său initm, se mai află încă în fața lui, într-o discuție secretă.

Totuși, scena s-a schimbat puțin : bătrînul și-a revenit și și-a reluat atitudinea poruncitoare, pe cînd suplul italian, modest pînă și în triumf, se face mic de tot și se ține în umbră, în locul său de subaltern umil.

Richelieu se agită nerăbdător. Reflectează, face calcule. În curînd va fi introdus aici d'Artagnan pe care l-a chemat și, pînă la sosirea lui, cardinalul își face planul.

Din colțul său, Mazarin riscă o vorbă :

— Eminența Voastră este sigură de omul ales, de acest domn d'Artagnan ?

Stăpînul îl întrerupse rece :

— Este credința personificată !

Mazarin se retrase și mai mult în colț, schițînd o ușoară strîmbătură : hotărît, loialitatea nu e virtutea lui de căpătîi.

— De altfel, veți vedea îndată.

Ușa se deschise, Chavigny intră fără zgomot și după el un om de talie mijlocie, dar plin de prestanță.

— Monseniore, zise confidentul, iată-l pe domnul d'Artagnan !

Mușchetarul intră cu pas hotărît. După ce salută, rămase în picioare, nemișcat, într-o atitudine perfectă de ostaș. Totuși impasibilitatea ținutei sale nu-l împiedică să arunce o privire rapidă asupra lucrurilor și oamenilor, iar ochii săi pătrunzători surprinseră deja toate amănuntele demne de reținut.

Richelieu, cu privirea întoarsă spre italian, pare a-l întreba : „Ei, ce crezi despre el ?"

În același fel, pe tăcute, Mazarin dă semn de satisfacție, scoțînd buzele înainte, iar privirea sa spune la fel de clar ca și cînd ar fi vorbit : „Drace, iată un soldat adevărat !"

Realitatea este că la treizeci de ani viteazul mușchetar pare a fi un adolescent. Figura lui gasconă a rămas ascuțită și negricioasă și, dacă nu mai are acel aer naiv care se întîlnește la ucenicul mușchetar, nici acea floare a primei tinereți care, vai, se ofilește așa de ușor, ea a cîștigat totuși în armonie. Pometii proeminenți și nasul încovoiat și obraznic nu ies în afară mai mult decît atît cît trebuie ca să reliefeze frumusețea și simetria restului feței.

Corpul și-a pierdut subțirimea caracteristică a adolescenței, fără însă ca agilitatea și suplețea să dispară. S-a adăugat, pe deasupra, forța maturității. Ceea ce era bine, astăzi e mai bine. Un singur lucru nu s-a schimbat deloc : ochiul, mereu pătrunzător și viu ; acel ochi care vede totul, și ce nu vede ghicește. Dacă, așa cum s-a spus, ochiul este oglinda sufletului, asta înseamnă că sufletul lui d'Artagnan a rămas același.

Iată-l, deci, la fel ca la douăzeci de ani : același suflet aprins, capabil de o desăvîrșită generozitate, dar, în același timp, prudent și rezervat. Dăruindu-se loial, în întregime, cauzei pe care o îmbrățișează și oamenilor pe care-i servește, dar păstrînd, oricare ar fi întîmplările, luciditatea-i nedesmințită, judecata clară despre valoarea lucrurilor și despre caracterul oamenilor ! Devotat, loial, dar niciodată tras pe sfoară !

Cu cea mai blîndă voce, cardinalul începu convorbirea :

— Apropie-te, domnule d'Artagnan. Nu se mai aude vorbindu-se de dumneavoastră. Ce ați devenit ?

— Vai, Monseniore, răspunse mușchetarul. Eu nu mă schimb. Eu rămîn pe loc.

— Ce înseamnă asta ?

— Înseamnă că rămîn mereu locotenent de mușchetari, de zece ani, de cînd Eminența Sa a hotărît să-mi confere acest grad.

— E un reproș, domnule d'Artagnan ?

— Oh, Monseniore, e o simplă constatare !

Din colțul său umbrit, Mazarin zîmbi. Această dibăcie a gasconului îi amintește de sudul său natal ; o mostră de abilitate care se înrudește cu finețea italiană.

Plin de bunăvoință, cardinalul reluă :

— Dumneata ai avea totuși motive să te plîngi. După serviciile excelente pe care le-ai adus, nu ți-au fost răsplătite așa cum se cuvenea nici devotamentul... nici, mai ales, discreția dumitale.

La acest compliment, cu dublu tăiș, mușchetarul nici măcar nu clipi. Știe el foarte bine din care anume motiv este lăsat pe planul al doilea. Richelieu nu l-a iertat încă pentru că a fost în slujba reginei împotriva lui și, dacă l-a luat pe lîngă sine, a fost tocmai pentru a-l dezarma. Cît despre Anna de Austria, sărmana femeie l-a uitat pe ultimul său servitor sau, chiar dacă nu l-a uitat, ce poate ea să facă pentru el ?

— În ce mă privește, urmă ministrul, am regretat de multe ori că nu pot să mă folosesc de dumneata mai bine. Ce vrei ? Timpurile eroice au trecut. Nu mai sîntem tineri. Vechile neînțelegeri s-au domolit. Vremurile de pace nu sînt prielnice firilor războinice, așa cum e firea dumitale.

„Hei, își zise gasconul, unde-o fi vrînd să ajungă ? Fiindcă nu e el omul care să mă cheme în toiul nopții și să-mi trăncănească verzi și uscate."

— Spune-mi, domnule d'Artagnan, mai ești omul de altădată ?

Întrebarea era primejdioasă. Mușchetarul se scărpină după ureche și dădu acest răspuns :

— Cum credeți dumneavoastră, Monseniore, că eram altădată ?

— Adică, odinioară aveai sîngele iute.

— Oh, m-am potolit ! Mai ales în ce privește respectarea edictelor pe care Majestatea Sa le-a dat împotriva duelurilor.

— De, într-adevăr, zise binevoitor cardinalul. Altădată nu le respectați deloc, dumneata și prietenii dumitale.. cum îi chema ?

— Athos...

— Domnul conte de la Fère, da !

— Porthos...

— Domnul du Vallon.

— Aramis...

— Cavalerul d'Herblay...

Și ministrul surîse, ca la evocarea unor amintiri dintre cele mai plăcute.

— Pe legea mea, cuteză d'Artagnan, sărmanii mei amici, nu m-ar mai recunoaște. Astăzi sînt ceva mai blînd decît un berbec.

Cardinalul se apropiase de birou și deschisese un dosar voluminos. Îl răsfoi iute, apoi scoase o foaie pe care o citi. Mușchetarul, care-l spiona cu coada ochiului, îl văzu zîmbind din nou în timp ce citea.

— Spune-mi, domnule d'Artagnan, întrebă cardinalul cu voce blîndă, ce-a devenit acel bun elvețian, acela care locuia în casa dumitale ?

Buimăcit, gasconul mormăi ca pentru el :

— A ! Foarte bine ! Asta era, așadar ?

Părintește, interlocutorul său continuă :

— Insistențele sale pe lîngă gazda comună îți păreau nelalocul lor. Se spune că a fost găsit într-o noapte în rîu. Știi ceva despre asta ?

— Îmi pare, într-adevăr, că-mi amintesc ceva....

— Nenorocitul a murit.

— Elvețienii ăștia sînt foarte fragili.

— Hm ! Și acel soldat din garda regelui, ridicat nu știu de unde, mai mult mort decît viu, n-ai auzit nimic vorbindu-se despre el ?

— Ah, cu el e o altă poveste, Monseniore. Ticălosul a îndrăznit să pretindă că în serviciul Eminenței Voastre săbiile ruginesc în teacă.

— Și ai ținut să-i dovedești contrariul ?!

— Putem trece cu vederea asemenea calomnie, Monseniore ?

— Fie !... Gărzile Majestății Sale sînt uneori peste măsură de obraznice... Dar ce știi despre cei trei dragoni, pe care un dușman îndrăcit i-a țintuit, unul după altul,

pe parapetul scării de spînzurătoare din strada Saint-Honore ?

Cu un aer de sinceră compătimire, d'Artagnan replică :

— Sărmanii !

— Se pretinde aici — și degetul ministrului arătă raportul poliției pe care-l avea în față — se pretinde că judecătorul lor improvizat ar fi un mușchetar cunoscut de noi...

— Vai, cum s-ar putea ? Unul contra trei ?

— Da, așa se spune !

— Dar, Monseniore, nu cumva scrie în raport că o secătură geloasă îi plătise pe acești nenorociți ca să-l ucidă mișelește pe mușchetar ?

— Așteaptă, se vorbește într-adevăr de un om în cămașă care a fost găsit legat la celălalt capăt al scării. S-ar putea să fie chiar acela.

Dar d'Artagnan nu mai voia să audă nimic. Rosti rar :

— Se menționează, oare, că fără căința unui complice care a prevenit victima propusă spre ucidere, acel mușchetar ar fi pierit, fără doar și poate și, că în consecință, n-ar fi avut onoarea să stea, în acest ceas, în fața Eminenței Voastre, gata să-și pună pielea la bătaie pentru Ea ?

— Așadar, dumneata erai, domnule d'Artagnan ?

Gasconul își mușcă buzele și plecă fruntea. Pentru a gusta savoarea acestei scene, trebuie să ne închipuim atitudinea celor doi interlocutori. Cardinalul, la început binevoitor și părintesc, trecînd treptat la gravitate, apoi la severitate... mușchetarul urmînd o evoluție tocmai inversă și pierzîndu-și încet-încet frumoasa seninătate de la început, ca să ia înfățișarea unui om din ce în ce mai încurcat.

Cît despre domnul de Mazarin, ca spectator dezinteresat, el marca loviturile din colțul său obscur, cu o vie bucurie lăuntrică.

Ajuns aici, locotenentul se simți pierdut. Știa el bine că vechiul său dușman nu voia să scape de el, deși motivul nu-l bănuia, dar nici conștiința lui nu era curată.

Simțindu-l în mîinile sale, Richelieu voi să-i dea ultima lovitură.

— Se vorbește încă — fiindcă lista e mare, după cum poți vedea...

— Chiar e nevoie s-o citim pe toată ? mormăi d'Artagnan, care prefera să sfîrşească îndată.

— Hei, hei ! Ceea ce se spune...

— Se spun atîtea lucruri !

— ...este că, la ieşirea din casa de jocuri *Sfera*, un muşchetar — mereu muşchetarii ăştia ! — a tras sabia în amiaza mare împotriva a două persoane sus-puse : un mare senior şi un poet. Se adaugă că, lovindu-l pe unul cu vîrful, pe celălalt cu latul, el a tras o bătaie bună acestor liniştite persoane...

— Meritată ! întrerupse d'Artagnan, hotărît să termine. Poetul scrisese versuri lamentabile, pe care marele senior făcuse greşeala să le plătească cu un preţ exagerat.

— Hm, făcu celălalt, informat. Nu cumva l-ai lovit fiindcă vorbea acolo de rău o persoană care îţi este scumpă, domnule locotenent ?

— Ei bine, da, Monseniore ! Insultau o femeie.

— Nu cumva e Majestatea Sa..

— Era o femeie ! zise simplu d'Artagnan.

— Îţi pare rău, cel puţin ?

— Da, Eminenţă, regret sincer că m-am servit de vîrful sabiei. Latul ar fi fost de ajuns.

Cardinalul încruntă sprîncenele.

— Domnule d'Artagnan, dumneata eşti, deci incorijibil ?

— Vai Monseniore, încep să cred şi eu asta.

Sub privirea severă a duşmanului său, gasconul simţi fiori alergîndu-i pe spate. Dar dovedi îndrăzneală şi riscă totul zicînd :

— Numai dacă nu cumva Eminenţa Voastră mă scapă de ispită. Căci toate acestea provin din greşeala Eminenţei Voastre...

Muşchetarul simţi că ţintise bine. Chipul ministrului se luminase fără voia lui de un surîs fugar. Locotenentul continuă să-şi speculeze avantajul :

— Vedeţi, Monseniore, cauza acestor... nenorociri repetate este... trîndăvia. Sîngele meu gascon nu prea se împacă cu ea şi, doamne, îmi joacă feste ! Ar fi totuşi un mijloc de a-l împiedica să-şi domolească arşiţa cu aceste nimicuri...

— Care anume ?

— Să-l întrebuinţaţi la isprăvi mai mari în slujba Eminenţei Voastre, adică spre binele statului.

Cardinalul nu era insensibil la linguriși : era unul din micile cusururi ale acestui bărbat de seamă. Chipul lui se lumină cu totul.

„Așa, își zise el, iată omul care-mi trebuie !“ Apoi, cu voce tare, reluă :

— Fie, vreau să te pun la încercare. Vreau să văd dacă acela care s-a achitat așa de credincioas față de alți... protectori, va putea să mă slujească și pe mine cu credință.

Mușchetarul luă imediat poziție :

— Ar însemna să mi se aducă o insultă numai bănuind fidelitatea mea. Majestatea Sa m-a pus la dispoziția Eminenței Voastre. Din ziua aceea, viața mea vă aparține.

Richelieu schimbă o privire iute cu Mazarin. D'Artagnan o prinse și urmă :

— Zi și noapte, în Franța sau peste hotare, oriunde-i va place Eminenței Voastre, veți găsi în mine un slujitor devotat și credincios.

— Foarte bine, zise cardinalul mulțumit. Pentru moment, consemnul este din cele mai simple. Nu e nevoie decît de puțină ascultare. Cunoști Mînăstirea Carmelitelor ?

— Da, Monseniore.

— Știi că pînă în strada Saint-Jacques, zidurile grădinilor se învecinează cu o stradelă îngustă și întunecată ?

— Strada Noroiului.

— La jumătatea ei se află o mică poartă în zid...

Locotenentul făcu semn că știa...

— Ei bine, domnule d'Artagnan, însărcinarea dumitale este să te duci singur în strada aceea și să supraveghezi îndeaproape poarta.

Mazarin aprobă din cap.

— Fiți pe pace, Monseniore, zise mușchetarul, nimeni nu va intra pe poartă, cît voi fi eu acolo.

Italianul făcu o mișcare de nerăbdare și cardinalul se grăbi să precizeze :

— Din contră, vei lăsa să intre pe oricine va pofti.

— Bine, atunci rolul meu este să-i împiedic să iasă. Fiți liniștit, Eminență. Nu va ieși nimeni fără să-i pun eu mîna în gît.

Din nou Mazarin tresări.

— Aşteaptă, domnule d'Artagnan, prea te grăbeşti, ce naiba! Dimpotrivă, doresc să nu te dedai la nici o violenţă — să nu produci scandal.

Muşchetarul începea să nu mai înţeleagă nimic.

— Ascultă-mă bine. Misiunea dumitale este numai să te ţii pe urmele unui anume călăreţ care îţi va fi indicat şi să nu-l părăseşti orice s-ar întîmpla.

Celălalt făcu o mutră deziluzionată. Rolul care i se încredinţa nu-i plăcea decît pe jumătate şi chiar l-ar fi refuzat, dacă nu i-ar fi spus mai înainte cardinalul cît îl avea la mînă. Aşa încît se hotărî să nu comenteze nimic.

În acest timp, stăpînul se consultase în taină cu Mazarin. De aceea, nu zări mutra dezamăgită a muşchetarului şi, cînd privi din nou faţa acestuia, nu văsuse decît impecabila ţinută militară.

— Domnul de Mazarin îţi va explica restul, pe drum.

— Eu voi sta pe aproape, zise umil consilierul, ca să-i comunic domnului d'Artagnan la nevoie ordinele Excelenţei Voastre.

D'Artagnan privi pieziş figura misterioasă a italianului şi o nouă strîmbătură apăru pe buzele lui, însă şi-o ascunse, întorcîndu-se repede.

— O clipă, zise cardinalul. Cum însărcinarea te poate duce destul de departe, s-ar putea întîmpla să ai nevoie de bani. Poate că nu ai deloc?

De data asta, locotenentul surîse:

— *Poate* este de prisos!

Richelieu se apucă să scoată o pungă dintr-un sertar al biroului. Mazarin se uită chiorîş, fără voia lui.

— Nu e nevoie, Monseniore, insinuă el.

Muşchetarul îi aruncă o privire neliniştită.

— Ba da, ba da! Ia, domnule d'Artagnan.

Mazarin suspină, dărnicia stăpînului îi făcea rău.

Cît despre muşchetar, îşi redobîndise aerul mulţumit.

— Nu uita ce ţi-am spus: vreau să nu se facă nici un zgomot. Nu trebuie să ştie nimeni că persoana pe care o veţi... însoţi a intrat la Carmelite. Ceea ce se va întîmpla după aceea, trebuie, tot aşa, să rămînă o taină.

— Eminenţa Voastră a binevoit, adineauri, să-mi laude discreţia.

— Discreţia nu e de ajuns. S-ar putea ca acel călăreţ să fie însoţit de una sau două persoane.

Mușchetarul făcu o mișcare spre garda spadei sale și zise cu nepăsare :

— Numărul lor nu interesează.

— He, he ! zise rîzînd cardinalul. Uiți mereu că-ți este interzis să te bați.

— Dar dacă mă atacă ?

— Nu te vor ataca în locul unde veți fi, căci nici ceilalți nu au interes să se facă scandal.

— Atunci, de ce anume vă temeți ?

— Ei ! Cine știe ? S-ar putea să fii recunoscut. Și, cum toată lumea îl știe pe domnul d'Artagnan foarte dornic să se bată, s-ar putea să te atragă mai departe de locul de pîndă, sub vreun pretext oarecare.

— Oh, Monseniore, voi fi prudent !

— Hm, făcu ministrul cu îndoială, știind prea bine cu cine are a face.

Mazarin se apropiase, tot numai miere.

— Ar fi un mijloc, Monseniore.

— Care anume ?

Și mușchetarul tresări : „Ce-o mai născoci italianul ?"

— Ca domnul d'Artagnan să dea Eminenței Voastre cuvîntul de gentilom și de mușchetar că, orice s-ar întîmpla, nu-și va scoate sabia din teacă.

Privirea gasconului îl fulgeră pe consilier. El întoarse capul spre cardinal și-i aruncă o privire rugătoare, așteptînd hotărîrea acestuia.

— Are dreptate, zise cardinalul. Este o precauție, într-adevăr. Jură, deci, domnule d'Artagnan.

Mușchetarul șovăi o clipă.

— Trebuie să te supui, strigă stăpînul. În numele regelui, domnule, îți ordon să juri.

D'Artagnan avusese timp să se reculeagă.

— E de-ajuns să-mi poruncească Eminența Voastră.

— Atunci ? Ce este atît de greu ? zise cardinalul, îndulcit dintr-odată. Domnul de Mazarin va spune formula și dumneata o vei repeta.

— Jur... începu Mazarin.

— Jur... repetă, împotriva voinței sale, d'Artagnan.

— ...pe onoarea mea de gentilom...

— ...pe onoarea mea de gentilom...

— ...și de mușchetar...

Cuvintele zgîriau gîtul bietului gascon :

— ...și de mușchetar...

— ...că, orice s-ar întîmpla...

— ...că, orice s-ar întîmpla...

— ...să nu scot, în noaptea asta, sabia din teacă.

Nefericitul mușchetar făcu un efort disperat și, pe nerăsuflate, ca și cum ar fi înghițit o doctorie amară, repetă :

— ...să nu scot, în noaptea asta, sabia din teacă.

I se întîmplă chiar, ca în grabă să pronunțe greșit cuvintele imitîndu-l pe italian. Dar, domnul Mazarin nu era omul care să se supere pentru atît de puțin. El avea jurămîntul și asta îi era de ajuns.

— Of, suspină d'Artagnan.

Și, salutînd milităreşte, locotenentul de mușchetari ieși ud leoarcă de sudoare, din cabinetul în care domnul cardinal și complicele său își frecau mîinile cu cea mai deplină satisfacție.

XIV

DOMNUL BERNARD

Nu e greu să ne imaginăm tumultul de idei și sentimente care se zbăteau în mintea și în inima Cavalerului Mister pe cînd se apropia de bariera Saint-Jacques. Putea fi vorba de odihnă acum, cînd în urechea lui răsuna chemarea frumoasei sale nașe ? Mergea, deci, într-adevăr cu pornire tinerească. Unde mergea ? Nu știa prea bine. Drept înainte și, după deviza lui, „pînă la capăt".

O voce, de o dulceață cuceritoare, îi repeta în cale : „Înainte, Cavalere, mergi spre domnul Bernard, condu-l unde Zeița îl așteaptă."

Credinciosul și ascultătorul mesager nu-și bătea capul să afle cine erau această Zeiță și acest domn Bernard. Erau prietenii Îngerului și asta îi era de ajuns ! Puțin îi păsa Cavalerului de întunericul aventurii, de primejdiile din cale, de capcanele necunoscute, așezate, poate, sub pașii săi.

Îngerul poruncea ! Ca și Orfeu, ar fi mers pînă în iad, dacă ar fi fost nevoie. Mai mult, ar fi dus acolo teafără și, prețioasa persoană a domnului Bernard. Căci tînărul nostru entuziast uitase cu desăvîrșire că doar cu o oră mai înainte îl blestemase pe acest personaj, că îl acuzase că ar fi autorul tuturor nenorocirilor sale și-l bănuise a fi chiar hoțul casetei sale. În această stare de exaltare, el trecu de bariera care închidea cartierul spre cîmpie.

În fața lui se întindeau cîmpurile cufundate în umbra nopții. O căsuță rustică se ridica singuratică în mijlocul acestui pustiu.

Apropiindu-se, Tancred distinse niște făpturi care se mișcau. Doi oameni erau într-adevăr plantați acolo, lîngă caii lor legați de un stîlp. Unul dintre ei, judecînd după haine și după ținută, părea să fie un simplu servitor. Celălalt stătea mai în față, plimbîndu-se cu nerăbdare și scrutînd întunericul.

Tînărul soldat nu mai șovăi. Fără să-l fi văzut vreodată de la prima privire, îl recunascu pe domnul Bernard! De altfel, la apropierea lui, cel care aștepta făcu iute cîțiva pași înainte.

— În sfîrșit, oftă cavalerul. S-a terminat cu închipuirile și fantomele. Ființa misterioasă se află aici, în fața mea, în carne și oase. Îi voi putea vedea chipul și auzi vocea.

Astfel gîndind, își scoase pălăria și, încet, întrebă :

— Domnul Bernard ?

Cel întrebat încuviință, înclinînd capul.

— Sînt mesagerul Îngerului, urmă el.

Fără a-și descleșta buzele, domnul Bernard arătă cu un gest că înțelesese. Cu vîrful arătătorului, el atinse eșarfa, pe care o purta tînărul și pe care o avea de la domnișoara de Cernay.

„Perfect, își zise Cavalerul. Îmi recunoaște culorile. Dovada e făcută. Îngerul este una și aceeași persoană cu frumoasa mea nașă."

Apoi zise :

— Sînt gata să vă însoțesc acolo unde vă așteaptă Zeița.

Celălalt înălță capul cu un fel de neliniște și arătîndu-și inelarul schiță un gest întrebător.

„A ! gîndi Mister, deodată neliniștit, domnul Bernard o fi mut ?"

Ochii interlocutorului cereau imperios un răspuns.

— Da, da, zise tînărul. Am inelul.

Scoase din buzunar inelul pe care călărețul i-l dăduse în curtea Clopin.

Domnul Bernard păru atunci satisfăcut. El schiță un semn cu mîna care părea că înseamnă „să pornim".

— Bine, bine, mormăi Tancred, cu o nuanță de dezamăgire. Fără un alt cuvînt, porni către barieră, urmat de însoțitorul său tăcut.

Un soldat din gardă veghea la trecere : văzînd doi oameni apropiindu-se, puse halebarda în curmeziș.

— Serviciul regelui, zise cu hotărîre Cavalerul. Cheamă pe ofițer !

Indispus, acesta apăru în pragul corpului de gardă, dar, îndată ce văzu inelul, își scoase pălăria și zise.

— Liberi la trecere !

Tînărul și tovarășul său intrară astfel în cartierul Saint-Jacques, salutați de gardă.

Domnul Bernard nu pronunțase nici o silabă și nu făcuse nici un gest. Înfășurat în mantaua care-l acoperea în întregime — de abia i se zărea fața — asistase cu un aer indiferent la aceste formalități. Acum, înainta tăcut și absent. Tînărul se lăsa condus de tovarășul său, căci el nu știa încă în ce loc anume avea misiunea să-l însoțească pe acest personaj atît de tăcut. Celălalt, dimpotrivă, cunoștea foarte bine drumul și străbătu cu pas sigur strada Saint-Jacques, absolut pustie și adormită.

Cavalerul se folosi de puțina lumină pe care o revărsa cerul încărcat de nori și razele lămpilor întîlnite în cale, pentru a-și cerceta cu curiozitate vecinul de drum. La prima vedere, acesta părea a fi un cavaler frumos, cu o înfățișare foarte elegantă, în ciuda prafului care îi murdărea veșmintele și care mărturisea o îndelungată călătorie călare. Pentru un om ca de treizeci de ani, așa cum părea, talia lui era cam slăbuță. Tînărul soldat l-ar fi preferat mai bătrîn, mai energic.

— De fapt, gîndi el, Cyrano a vorbit drept : bărbații de azi prezintă adesea atari înfățișări femeiești. Asta nu-l împiedică pe acest gentilom să fie viteaz și îndrăzneț, dacă ne gîndim la acțiunea lui. Numai obrazul pe care cavalerul îl zărea era imberb și era încadrat de buclele grele ale unui păr bogat. Nu era obrazul unui bărbat împlinit, culoarea feței era prea delicată, iar trăsăturile aveau o linie prea fină. Totuși, privind în totul, aveai impresia de ceva nobil și desăvîrșit armonizat.

Privindu-l mai îndeaproape, cavalerul avu o surpriză. I se păru că această figură nu-i era necunoscută. Și totuși era sigur că-l vedea pentru prima oară pe acest gentilom. Însă, cu cît privea mai cu de-amănuntul, cu atît această impresie devenea mai puternică. Văzuse parcă undeva acești ochi adînci, cu privirea vie și pătrunzătoare, cunoștea gura această delicată, cu buzele fin rotunjite care fără discuție purtau zîmbetului său o expresie dulce și totodată îndrăzneață.

Ba bine că nu : s-ar fi putut oare înșela ? Era privirea cuceritoare, surîsul cald care-l vrăjise. Privirea și zîmbetul candid erau ale adorabilei sale nașe ! Bun ! Iată că, acuma, simpaticul domn Bernard semăna cu domnișoara Cernay. Încredințat de acestea, cavalerul se simțea

dintr-odată în stare să-și dea viața, fără nici un fel de ezitare, dacă ar trebui, la un singur cuvînt al tovarășului de drum.

Dar acesta rămînea la fel de tăcut.

„Păcat, gîndi Cavalerul. Mi-ar fi plăcut să-i aud vocea. Dacă ar avea aceleași inflexiuni mîngîietoare ca acelea ale Ariadnei mele, încîntarea ar fi desăvîrșită."

Dar nu mai avu răgaz de meditații... După ce se asigură că nu fuseseră urmăriți, frumosul gentilom coti brusc la stînga și intră într-o stradelă întunecată, îngustată de două rînduri de ziduri înalte. Din acest moment tînărul nu mai văzu nimic. Aici, întunericul nopții era desăvîrșit. Puțina lumină care se furișa printre nori nu izbutea să străbată prin stratul des al frunzelor care acopereau strada pe deasupra. Continuă, deci, să meargă înapoia tovarășului de drum.

Pe la jumătatea stradelei, se opri auzind un șuierat urmat imediat de un scîrțîit, asemenea zgomotului unei uși care alunecă în țîțîni. În același timp, o deschizătură luminoasă apăru în zid și văzu o lumină slabă proiectîndu-se pe verdele întunecat al frunzișului. O adiere proaspătă de pămînt umed, un parfum de flori îl mîngîie.

Nu fu decît un fulger în noapte. În clipa următoare, poarta se închise în același fel și cavalerul se trezi singur în stradă.

Făcînd această constatare, prima lui mișcare fu de necaz.

— Nu-i nimic ! mormăi soldatul. Îl voi căuta pe Cyrano la „Gogoașa de molift". Și de acolo vom merge să dormim acasă la el. Mai bine așa, decît să continui acest joc de-a baba oarba cu fantomele.

Îl reținu totuși o curiozitate : „Să nu ne grăbim ! Să vedem dacă nu cumva Îngerul va apare din nou. Ar fi și timpul, căci iată-mă cu desăvîrșire derutat."

Apoi, voioșia lui naturală îl făcu să urmeze : „Pe legea mea, situația e amuzantă. De cînd mi s-a furat caseta bîjbîi în plin întuneric, neavînd ca punct de sprijin decît o luminiță, un simplu nume : domnul Bernard. Destinul mă așează în fața personajului care poartă numele acesta. Îl văd, îl ating, îi vorbesc. Nădăjduiesc să se lumineze totul. Cînd colo ? Dimpotrivă, totul intră în ceață. Domnul Bernard e un mut... și seamănă cu nașa mea. La urma

urmei, o fi cu adevărat mut ? Hm ! Nu prea-mi vine să cred !“

Întărit de acest raționament, conchise : „Să vedem ce va mai urma, fiindcă nu se poate să nu mai urmeze ceva. Aș vrea cel puțin să-mi dau seama unde mă aflu, reluă el după o clipă de așteptare. În acest zid se afla o poartă și dincolo o grădină. Iată un punct de reper. Dar e de ajuns ca să precizez locul ? Să vedem : am intrat în strada Saint-Jacques, am cotit la stînga în fața unei fîntîni. Poate scrie pe undeva și numele străzii.“

Gîndind toate acestea, tînărul se întoarse și merse numărînd pașii spre a putea regăsi locul de unde pleca. Ajunse la colț. Chiar acolo ardea o lampă în fața firidei unui sfînt. La lumina slabă a acesteia, cavalerul putu descifra o inscripție săpată în piatră : strada Noroiului ! De jur împrejur se ridicau ziduri înalte cu cruci deasupra. Din loc în loc se ivea acoperișul vreunei capele și, drept în față, decupată în ceață, se rotunjea o turlă elegantă.

Se întoarse din nou în stradelă numărînd pașii în sens invers. Pe partea cealaltă se ridicau ziduri negre, dintre care se desprindea o stradă dreaptă : Strada Iadului.

„Bun ! își zise el, întorcîndu-se de unde pornise. Iată-mă orientat. Mă aflu în strada Noroiului, între Șoseaua Saint-Jacques și Strada Iadului. În jurul meu se află zidurile a cinci sau șase mînăstiri. Locul tainic unde a dispărut domnul Bernard este o mînăstire. Care anume însă ? Poate a Carmelitelor ?!

În acel moment, auzi din nou scîrțîitul porții și o undă de parfum îl izbi în față, iar o siluetă subțirică, cu o glugă închisă pe cap, alunecă prin deschizătură. O voce blîndă șopti :

— Cavalere, sînteți aici ?

Doamne ! Cît de iute își uită Cavalerul oboseala și veghea și dezamăgirile ! Această voce armonioasă, venind spre el ca un murmur al nopții, era a Ariadnei sale, domnișoara Claire de Cernay. Îngerul se întrupa ! El se îndreptă iute spre dînsa și, în întunericul nopții, o atinse cu mîinile, ca din întîmplare.

— O, zise ea, rîzînd. Sînt sigură că sînteți dumneavoastră. Vă recunosc după mișcările repezi.

— Iertați-mi neîndemînarea, zise Cavalerul, confuz și, totodată, încîntat.

Simți cum ea îi strînse mîna ușor și acest răspuns mut îi fu de ajuns.

După o clipă de tăcere, în care ochii lor se căutară în umbra nopții, Claire reluă :

— Mulțumesc, cavalere, v-ați ținut făgăduiala, răspunzînd la prima mea chemare.

— Eu trebuie să vă mulțumesc, domnișoară. Fără dumneavoastră m-aș fi întors la Barbette și m-aș fi lăsat prins prostește în nu știu ce cursă.

Simți cum ea e străbătută de fiori. Trebuie să spunem aici că, folosindu-se de întîmplarea care o aruncase pe fată în brațele sale, Cavalerul nu-i mai dădu drumul și păstrase în mîna lui mîna mică pe care ea i-o abandonase. Cavalerul, așa de timid de obicei, iată că noaptea avea curaj ! Dar nici domnișoara de Cernay nu se împotrivea : era doar atît de întuneric afară ! De altfel, trebuind să vorbească în surdină, era potrivit să fie foarte aproape unul de altul, ca să înțeleagă și, deoarece nu se vedeau, era nevoie să se simtă reciproc, ca o compensație.

Claire tremură așadar și zise :

— Reveniseră, nu-i așa ?

— Da, da ! erau destui, după cîte mi-am putut da seama.

— Doamne, dumnezeule ! murmură ea, ce primejdie grozavă !

Această frază i se potrivea tot așa de bine și domnului Bernard și Cavalerului. De aceea, acesta se grăbi să o înțeleagă așa cum îi convenea și, în chip de mulțumire, strînse mîna mică și tremurătoare.

— Fapt este că fără un anume înger care veghează asupra imprudenților s-ar fi sfîrșit cu mine. Căci nu m-aș fi lăsat învins cu una, cu două și domnii aceia mi-au părut destul de brutali în felul lor.

— Oh, v-ar fi prins viu, fiți sigur. Cel care-i trimite are destul interes să procedeze așa.

— Cine este deci acest domn temut și ascuns ?

Ea tresări :

— Tăcere !

— Am auzit spunîndu-se că e domnul cardinal.

— Mai încet !. În loc să vorbiți de oamenii aceștia, ar fi fost bine să nici nu fi auzit de ei.

— Aș vrea totuși să mă lămuresc mai bine ! Pentru că iată-mă în mîna dușmanilor și nici măcar nu bănuiam.

— Dar nu pe dumneavoastră vă căutau.

— Știu, o întrerupse Cavalerul, nu pe mine, ci pe domnul Bernard.

— Da, pe el, răspunse fata, cu o voce șovăitoare. Și totuși e ceva ce nu pricep : știau deja că ea plecase de la Barbette

— Ea ? repetă Cavalerul surprins. Care ea.

— Vreau să spun persoana, zise Claire încurcată. Știau că a plecat și totuși s-au întors.

Neliniștea domnișoarei Cernay corespundea prea mult cu bănuielile Cavalerului, așa încît acesta insistă :

— Căutînd, poate, pe domnul Bernard, vor fi găsit altceva...

— Ce altceva ?

— Ei, da ! vreun obiect rătăcit, vreaun indiciu, vreo cutie de exemplu. Cine știe dacă un astfel de chilipir nu le-ar fi deschis pofta și, dacă avînd în mînă obiectul, nu au pornit să-l prindă pe proprietar.

— Vorbiți în enigme.

— E rîndul meu acum, zise tînărul malițios. Vă voi explica totul mai tîrziu. Deocamdată, bănuiesc că domnii aceia pe mine mă căutau. De altfel, cum se spune, au greșit adresa.

— Încep și eu să cred.

— Oh, cu atît mai bine. Șovăiam să vă folosesc împotriva lor.

Impetuos, Cavalerul protestă :

— V-aș fi servit cu același zel, împotriva oricui ar îndrăzni să vă amenințe pe dumneavoastră și pe cei din jurul dumneavoastră. Nu e nevoie ca dușmanii dumneavoastră să fie și ai mei pentru ca devotamentul meu să rămînă neclintit.

— Nu are importanță ! Nu voi mai avea remușcări cerîndu-vă sprijinul.

— Sînt al dumneavoastră, știți bine. M-am oferit să vă servesc de bună voie, fără nici un gînd ascuns și fără rezerve. Amintiți-vă că m-ați numit paladinul dumneavoastră.

Mișcată de această caldă devoțiune, ea rămase tăcută.

— Sînt soldat, continuă el, și nu pot să vă ofer decît sabia mea. Dar v-o ofer din toată inima.

— Din toată inima o primesc și eu, răspunse ea cu un ton sincer și ferm.

— Așa-mi place ! fiindcă pactul a fost încheiat, permite-ți-i domnișoară, umilului dumneavoastră servitor să vă facă o rugăminte. Iată-mă amestecat — după cum ghicesc — într-o afacere serioasă. Am de acum dușmani, ceea ce e foarte onorabil, și prieteni, de care sînt foarte mîndru Ei bine, aș vrea să știu numele tuturor. Cred că m-aș lupta cu inimă mai bună, dacă aș ști asta.

— Cavalere, nu-i destul să fii viteaz, trebuie să fii și discret.

— Sînt destul de discret, ca să vă puteți încrede în mine. Spuneți-mi, cel puțin, cine este această Zeiță, pe care o slujim amîndoi.

— Veți afla îndată.

— Și domnul Bernard ?

— Asta vă intrigă, zise Claire, voioasă.

— Dacă vă întreb astfel, nu e numai din simplă curiozitate. V-am spus că am secretul meu, un secret pe care vi-l voi spune îndată. Și, din întîmplare, domnul Bernard e amestecat în viața mea. Fără să bănuiască, poate, el e cauza unei mari nenorociri care mi s-a întîmplat. Înțelegeți acum că am tot interesul să știu cine se ascunde sub acest nume de împrumut.

Tonul elocvent o izbi pe fată.

— Veți avea tot timpul să-l întrebați personal, zise ea.

— Așadar, nu e mut ?

Rîsul argintiu al domnișoarei de Cernay răsună în noapte :

— Mut, ce idee !

— La drept vorbind, m-am îndoit și eu. Dar cînd voi avea prilejul să-i vorbesc ?

— Chiar în noaptea asta.

— Am să-l revăd ?

— Îi veți mai fi tovarăș de drum.

— Și unde îl voi conduce de data asta ?

— Afară din Paris. Departe de aici !

— Oh, oftă Cavalerul dezamăgit.

— Paladinul meu șovăie să mă asculte ?

— Fără îndoială că nu ! Dar, îndepărtîndu-mă de Paris...

— ?...

— Mă îndepărtez de tot ce mi-e drag.

Ea se prefăcu că nu prinde sensul adevărat, prea precis al acestor cuvinte.

— Aveți ceva mai grabnic, ceva să vă rețină ?

— Nu e nimic mai grabnic pentru mine, decît să vă servesc !

— Atunci ?

— Mă voi supune.

— Credeți-mă, e mai bine așa. Sînteți căutat, după cîte ați spus. Pentru ce ? Nu știu. Fără îndoială, inamicul nostru comun are interes să pună mîna pe dv. Trebuie să vă îndepărtați de el.

— Aveți dreptate și vă mulțumesc odată în plus.

— E timpul să ne despărțim.

— Îmi pare rău !

— Am stat prea mult aici.

— Nimeni nu poate să ne vadă sau să ne audă.

— Mai știi ?

— Dar unde îl voi regăsi pe domnul Bernard ?

— Aici, peste două ore. Cînd va suna ora patru, fiți în acest loc. Luați seama să nu fiți pîndit sau urmărit. Calea trebuie să fie liberă.

— Am înțeles. Calea va fi liberă !

— Nici o imprudență. Adio !

Cu o strîngere ușoară o reținu și cu o voce rugătoare, Cavalerul întrebă :

— Va fi lung exilul meu ?

— Cîteva săptămîni, exact cît vă trebuie ca să fiți uitat.

— Și cînd mă voi întoarce, vă voi revedea ?

Tulburarea tînărului o mișcă adînc pe Claire.

— Da, zise ea încet.

— În acest caz, oricare ar fi pericolul misiunii ce-mi încredințați, orice mi s-ar ivi în cale, fiți sigură : mă voi întoarce.

Ca să-și ascundă emoția, ea se smulse iute din strînsoare. Cavalerul abia zări silueta subțiratică topindu-se printre ziduri. I se păru chiar că ea se întoarse și că, din umbră, aținti asupră-i privirea dulce a ochilor săi limpezi.

XV

CARMELITELE DIN STRADA SAINT-JACQUES

— Drace! își zise el, îndată ce mica poartă se închise. Iată, că te-ai lămurit acum, cavalere: nu știi încă nici cine e domnul Bernard, nici cine e Zeița și nici... Vîntul! Iată-te la mii de leghe de caseta ta! Dar nu are importanță: știi, cel puțin, cine este Îngerul și asta ți-e de ajuns! Hei, steaua ta te duce să joci un rol unde riști să-ți găurești pielea, dar primești bucuros, căci riști pentru cineva care merită osteneala!

Apoi, fidel promisiunii făcute nașei sale, Cavalerul se îndepărtă de străduță, ieșind prin strada Iadului.

Tocmai atunci, o poartă se deschidea în partea cealaltă a străzii, în zidul unei mînăstiri vecine. Doi oameni se furișară afară. Văzîndu-i, soldatul se strecură într-o scobitură a zidului. Înfășurați în mantale negre, cei doi necunoscuți trecură pe lîngă el, mai-mai să-l atingă.

— Prudență, scumpe domn, prudență! recomanda unul dintre ei, cu voce mieroasă.

— Înțeles, mormăi celălalt. Credeți că am uitat așa de iute consemnul?

Cavalerul nu mai auzi nimic, dar îi era destul pentru ca să-i stîrnească bănuiala.

Din ascunzătoare, spionă pașii. Îi auzi îndepărtîndu-se, apoi deodată se opriră.

— Au cotit oare în strada Noroiului? murmură el neliniștit. Scoțînd capul din ascunzătoare, îi zări pe cei doi opriți la colțul străduței.

— Oh, își zise el, Îngerul avea dreptate; nu există siguranță pe aici.

Necunoscuții se despărțiră.

— Mai ales, nu scoate sabia din teacă!

Tînărul nu auzi cuvintele, dar văzu gestul.

— Drace, se pare că drumul nu va fi liber în noaptea asta.

Un ceasornic bătu în turn ora două. Bun! Mai avem două ore! Şi aruncînd o privire bănuitoare înapoi, zise:

— Cred că e momentul să-l caut pe Cyrano.

*
* *

În timp ce profitînd de întunericul nopţii, cei doi tineri îşi spuneau atîtea lucruri cu atît de puţine cuvinte, nu departe de ei, în grădina de care se aflau separaţi de un zid înalt, se petrecea o scenă cu totul diferită.

. Pe o bancă de piatră, ascunsă într-un boschet de liliac, un cavaler şi o femeie, strîns înlănţuiţi, formează un grup aproape statuar. În cavaler, tînărul nostru l-ar fi putut uşor recunoaşte pe însoţitorul său mut, enigmaticul domn Bernard. Dezbrăcat de mantaua care-l acoperise, talia sa ieşea şi mai mult în evidenţă.

Elegantul său costum de călătorie scotea în relief în mod cu totul deosebit linia fină şi arcuită a siluetei sale. Feminitatea care-l izbise pe Tancred era şi mai vizibilă. Femeia stătea în braţele sale, iar capul şi-l sprijinea pe umărul lui.

O femeie? Nu! Ai zice, mai degrabă o zeiţă, atît de sclipitoare îi era frumuseţea. Haina aspră de penitentă nu-i putea ascunde frumuseţea, adevărate comori ale unui corp sculptural, ale cărei linii pline şi armonioase se desenau sub cutele largi ale hainei monahale. Mînecile largi lăsau să se vadă două braţe marmoreene, iar mîinile, albe şi aristocratice, păreau făcute pentru a binecuvînta sau a comanda. Mîini de madonă sau de suverană, în faţa cărora trebuie să îngenunchezi cu respect şi cu supunere.

Totuşi, zeiţă, madonă sau suverană, această femeie plînge. Din ochii ei cereşti curg lacrimi. Lacrimile curg asemeni perlelor; şi cu un gest de consolare şi mîngîiere, cu o batistă de dantelă, frumosul cavaler le culege una cîte una. Cavalerul vorbeşte şi vocea lui e surprinzător de dulce:

— Îndură-te, stăpînă, majestate, fii vitează.

— Oh, nu, nu, se tînguie dureros augusta penitentă, prea multe emoţii s-au adunat! Lacrimile acestea le port de mult în mine şi de mult le stăvilesc. Lasă-le să

curgă acum, cînd sînt singură cu tine, ca odinioară. E atît de amară obida mea !

— Draga mea, sărmana mea !

— Da, am atîtea motive ca să plîng. Tinerețea mea pierdută ! Această tinerețe pe care mi-o reamintești și care s-a dus, fără să-mi lase măcar o amintire de consolare.

Cavalerul oftează trist. Ea urmă :

— Viața mea de azi... mai pustie încă, viața mea întunecată și singuratică...

— Vă neglijează în continuare ?

— Dacă mă neglijează ? E prea puțin spus.

— Vă mai bănuiește și acum ? Vă chinuie cu gelozia lui urîtă ?

— Mai mult decît atît !

— Vă urăște ?

— Vai, nu-mi face această cinste. Mă disprețuiește.

— Disprețuiește o ființă care merită să fie servită în genunchi ?

— O, tu nu știi ce chin îngrozitor este pentru o femeie să fie disprețuită, să simtă că, pentru bărbatul de care e legată, ea este un lucru mort.

— Credeam că s-a apropiat din nou !

— În aparență. Dar îl simt mereu indiferent, dușmănos. Cînd vine la mine, întorcîndu-se de la vînătoare, inima mi se strînge ca la apropierea unei nenorociri. Abia catadicsește să observe că sînt de față sau, dacă mă privește, ochii îi sînt de gheață.

— Nenorocitul ! Cum au știut să-i usuce inima, să-l înstrăineze de orice simțire omenească.

— Asta e viața mea. Iată rușinea pe care o îndur în fața lumii...

Cavalerul se aplecase la genunchii nefericitei, un licăr de milă sclipea în ochii săi. Cu o voce plăcută și melodioasă, el zise :

— Suverana mea prea iubită, scumpa mea stăpînă, cît sînteți de plîns. Cît de veselă și încrezătoare erați cînd v-am părăsit și cum vă găsesc la întoarcere, după șaisprezece ani de despărțire : zdrobită de durere și umilință, disperată și tristă.

Doamna se desfăcu din îmbrățișarea înflăcăratului său interlocutor.

— Să lăsăm asta, zise ea. Am vorbit prea mult despre mine și despre durerile mele. Dar tu, la cîte primejdii te expui venind aici din exil ! De cînd ai pus piciorul pe pămîntul acesta, plin de piedici și capcane, trăiesc cu teama unei nenorociri ireparabile. Dacă ei ar bănui prezența ta, dacă ar putea ghici cine se ascunde sub numele acesta de împrumut. Ah, tremur pentru tine la fel de mult ca și pentru mine.

— Știți că trebuia să vă văd. Aveam motive prea puternice, ca să nu dau îndărăt în fața oricărei primejdii. Nu ați înțeles aceasta, acordîndu-mi întrevederea ?

— Da, ți-am acordat-o pentru că te știam în stare să încerci și imposibilul ca să mă vezi ; pentru că mă temeam de cele mai mari nebunii ale sufletului tău aventuros. Ți-am acordat-o ca să te rog să pleci înapoi fără întîrziere, să nu-ți pui în primejdie libertatea și viața... și, poate, liniștea și onoarea mea.

Gentilomul se ridicase. Ferm, el scutură capul :

— Așadar, nici după șaisprezece ani nu m-au uitat.

— Nu, ei nu te uită : nici stăpînul, nici valetul. Tu ești pentru ei întruparea vie a trecutului.

Pe buzele Cavalerului trecu un surîs sarcastic, iute ca o săgeată.

— Au dreptate, spuse el cu un ton sfidător, nici eu nu-i uit.

Penitenta tremură. Interlocutorul său stătea în fața ei, amenințător. Frumoasele lui trăsături pe jumătate feminine, căpătaseră o expresie ciudată de sălbatică. Părea un înger rebel.

El continuă, cu o voce tremurîndă, de mînie abia stăpînită :

— Da, mi-amintesc. Două făpturi mi-au fost dragi și pe amîndouă le-au lovit crunt, fără milă. Cei mai frumoși și mai viteji gentilomi, floarea nobilimii Franței, ei au cosit-o. Toți, toți prietenii mei : Chalais, Boutterville, de Marillac, Montmorency, sîngele lor generos a înroșit eșafodul. Pe mine m-au exilat, m-au prigonit. Cel puțin, nu m-au putut doborî. Din fundul exilului meu, rămîn în picioare, înfruntînd furia lor neputincioasă.

— Liniștește-te, ai milă. Mînia ta mă înspăimîntă.

— Sînt șaisprezece ani de cînd mă fugăresc. De șaisprezece ani, rătăcesc în plină aventură, alungată din oraș în oraș, din țară în țară.

— Îndură-te !

— Șaisprezece ani de ispășire pentru crima de neiertat : că v-am iubit.

— E-adevărat totuși că lovind în tine, mă urmăreso pe mine.

— Nu-mi pasă ! Nu mi-au zdrobit energia ! De șaisprezece ani, oriunde m-a alungat capriciul lor crud, am semănat ura și răzbunarea. M-au exilat în Spania și am ridicat acolo un colos împotriva lor : pe Olivares. În Lorena, ducele Carol s-a arătat un vasal mai credincios mie decît suzeranității lor. În Flandra, Arhiducesa ține cu mine, împreună cu generalii săi : Lambloy și Metternich. În Anglia, prin Montaigu și Holland, prietenii mei, l-am atras de partea mea pe regele Carol. Iată opera mea ! Nu mă uită el, dar și eu am memorie !

Penitenta, înfricoșată de această mînie, murmură :

— Tu vorbești așa ?

— Ei au dorit-o, continuă violent cavalerul. Nu au iertat pe niciunul dintre ai mei, nici pe mine. N-au dreptul să aștepte îndurare din partea mea. A sunat ceasul ispășirii pentru ei. Azi mă ridic din mormîntul unde m-au îngropat. Martor al unui trecut sîngeros, îi acuz. Supraviețuitor printre atîtea victime eu strig răzbunare pentru toți. Chem mînia oamenilor și a lui Dumnezeu asupra ucigașului triumfător.

Penitenta se ridicase în picioare, la rîndul ei. Mîinile și le ridică poruncitoare și zise :

— Taci ! Uiți în fața cui vorbești... uiți cine ești !

Arhanghelul, revoltat, zîmbi mîndru și răspunse netulburat :

— Nu, nu uit nimic. Știu că vorbesc Majestății Sale Anna de Austria, Infantă de Spania și Regină a Franței !

Izbucnirea reginei se calmă, brațele îi căzură în jos și ea se lăsă din nou pe banca de piatră. Mîndrul cavaler se apropie de ea și adăugă foarte încet :

— Îmi dau seama ceea ce sînt astăzi : nimica toată, o ființă sărmană, singură și slabă, fără rang, fără familie, fără patrie, izgonită, rătăcitoare. Dar, înainte de orice, nu pot uita că în vinele mele curge sîngele Rohanilor, sîngele regal din Britania și că port coroana ducală a prinților loreni. Nu are importanță ceea ce sînt astăzi. În ceasul cînd bărbații se închină în fața ucigașului triumfător, trebuie ca femeile să se ridice și să acționeze.

Nu, majestate, nu uit că sînt doar o femeie! Dar această femeie se cheamă Maria de Rohan-Monbazon, ducesă de Chevreuse.

Ah, dacă Tancred ar fi putut auzi acest răspuns, cît ar fi fost de mirat. Dar nu-l putea auzi, pentru că se afla în străduță cufundat în discuții cu domnișoara de Cernay.

Numele Maria de Rohan, pronunțat cu voce tare, o înfioră pe regină. Ea aruncă împrejur o privire speriată.

— Pentru Dumnezeu, o imploră ea, ia seama!

Ducesa de Chevreuse, care se ascundea sub numele domnului Bernard, urmă cu o voință de neclintit:

— Înțelegeți-mă, regină și prietenă. În sarcina pe care mi-am luat-o, nimic nu mă poate face să dau înapoi. Azi, mai puțin ca oricînd. Căci cei șaisprezece ani de luptă în ascuns dau, în sfîrșit, roade. De aceea am venit aici și mă aflu înaintea voastră.

— Ce așteptați de la mine? zise regina neliniștită.

Doamna de Chevreuse replică rece:

— Sprijin!

— Nu, nu, nu vreau să aud și nici să știu mai mult.

— Regină, ascultați-mă. Răzbunînd victimele noastre scumpe, pe toți cei căzuți în lupta noastră, pe dumneavoastră vă răzbun. Vă eliberez din jugul umilințelor care vă apasă umerii.

— Prea mult sînge s-a vărsat pentru mine, prea mult devotament risipit, care nu a adus decît moartea... nu mai vreau! Umilirea și durerea le primesc ca pe o pedeapsă. I le ofer lui Dumnezeu, ca semn al căinței mele... ca ispășire a greșelilor trecute.

— Care greșeli, sărmană suverană? Aceea de a fi fost respinsă, urîtă și disprețuită de rege? Aceea de a fi respins ca pe o injurie dragostea îndrăzneață a Cardinalului Roșu, omul de fier, care a cutezat să întindă asupră-vă mîna pătată de sîngele credincioșilor voștri?

— Nu, zise Anna încet, vina mea e că am uitat deseori că eram regină a Franței și că am ațîțat la răscoală împotriva aceluia care, oricîte păcate ar avea, rămîne totuși suveranul, regele meu.

— Dar chiar el v-a silit, strigă vehement ducesa. El v-a împins, prin disprețul lui injurios, prin bănuielile lui crude!

— Taci!

— Prin gelozia lui nedreaptă și sălbatică !

— Taci, îți spun ! Tocmai tu nu ai dreptul să vorbești astfel. Doar tu știi că n-a fost o închipuire a regelui în gelozia și bănuielile lui.

Regina lăsă capul, zdrobită de amintirea unei rușini secrete.

Maria de Chevreuse înțelesese. Tăcu o clipă. Apoi cu un gest violent, alungă această amintire evocată de regină și spuse pe un ton de reproș :

— Nu mă așteptam s-o găsesc pe regina mea atît de mult schimbată încît să-și renege prietenii și să binecuvînteze mîna care a lovit-o.

— Nu, Maria, nu-mi reneg deloc tinerețea. Ți-am dovedit-o deschizîndu-ți inima mea tristă, ca în frumoasele zile de odinioară. Nu am uitat acele zile fericite petrecute împreună, nu ca o regină cu servitoarea ei, ci ca două prietene, ca două surori.

— Anna, prietena mea dulce, atunci de ce refuzi să mă asculți ?

— Pentru că îmi amintesc cum au sfîrșit toate acele jocuri frivole, în lacrimi, remușcări și sînge !

Regina tăcu mîhnită. Confidenta sa se aplecă la urechea augustei penitente :

— Atunci, trebuie să vă amintiți și de acela care a închinat frumuseții voastre cultul cel mai sincer și cel mai adînc, de cel care v-a iubit așa cum este iubită o regină, o sfîntă și care a murit din pricina aceasta. Trebuie să vă amintiți de Lordul Buckingham.

Cu o mișcare bruscă, Anna se ridică. O paloare neașteptată îi cuprinse fața și cu un accent profund de demnitate jignită strigă :

— Tăcere ! Regina nu vrea să audă acest nume ! Și adăugă, îndurerată : Dacă în nebunia tinereții mele, mi-am putut uita pentru o clipă îndatoririle de suverană, am răscumpărat această clipă de pierzanie printr-o lungă și crudă ispășire.

Ducesa o întrerupse vehement :

— Iar el a plătit cu sîngele său. Și n-a crezut că prețul ar fi prea mare.

Lacrimi se iviră în ochii reginei. Își acoperi fața cu mîinile și căzu suspinînd pe bancă.

— Oh, Maria, de ce redeștepți această amintire îngrozitoare ?

— Pentru că nu se cade ca el să se șteargă vreodată din memoria voastră. Sîngele unui om s-a vărsat pentru voi și acest sînge nu a fost răzbunat.

— Îmi sfîșii inima !

— Trebuie, pentru că ați putut uita !

Regina, învinsă acum, asculta stăpînită de voința inflexibilă a prietenei sale.

— Știu cît vă par de crudă, de nemiloasă. Dar m-ați silit. V-am spus deja, nu mai pot da înapoi. Trebuie să-mi duc sarcina pînă la capăt, chiar de-ar fi să vă sfîșii inima sărmană... și totuși mi-aș da și viața pentru voi. Înțelegeți, deci, ajung la țintă : ochiurile urzite cu multă greutate și răbdare în tristul meu exil urmează a se strînge asupra prăzii, cuprinzînd-o într-o rețea de fier. Inamicul vostru este în mîinile noastre. Împotriva lui am adunat toate dușmăniile răzlețe : Lorena, Anglia, Spania. Trebuie doar un semnal și furtuna se va abate asupra lui, îl va smulge din rădăcini și-l va duce la vale. Numai regina poate da acest semnal și am venit aici să vi-l cer.

Regina o opri cu un gest :

— Cum îți închipui ?... Eu, soția regelui Franței ?

— Pentru el, înaltă doamnă, pentru regele însuși, trebuie să acționați. E timpul să fie scos de sub jugul rușinos unde a zăbovit atîta.

— Eu, să fiu o răzvrătită ?

— Franța întreagă vă stă alături. Regele însuși e un rebel, căci i-a făgăduit lui Cinq-Mars că se va dispensa de cardinal. De altfel, nu aveți altă alegere : sau cu cei care vă iubesc împotriva dușmanului neînduplecat... sau cu el, împotriva prietenilor voștri, împotriva celor care au murit pentru voi, împotriva aceluia, singur în lume, care v-a iubit.

— Ce vrei de la mine ? zise regina la capătul împotrivirii.

— Un cuvînt, un semn de adeziune : semnătura pe o scrisoare. Iată totul.

— Și scrisoarea ?

— Un curier o va aduce din Sedan.

— Și cui îi este adresată ?

— Arhiducelui... i-o voi preda personal.

Anna avu o ultimă revoltă.

— Nu, nu vreau. Nu pot să semnez așa ceva.

— Fie. Iertați deci ofensa adusă Majestății Voastre ?

— Da, iert totul, pentru ca și Dumnezeu să mă ierte la rîndu-i.

— Iertați și pe ucigașii slujitorilor voștri ?

— Îi va judeca Dumnezeu.

— Îndurarea voastră suverană iartă oare pe toți inamicii, inclusiv pe ucigașii lordului Buckingham ?

— Da, și pe aceștia !

— Gîndiți-vă că în clipa asta supremă el vă aude și vă judecă. Cîntărește dragostea pe care i-o acordați, în schimbul dragostei sale. Prin vocea mea, el repetă ultimult cuvînt pe care vi l-a trimis în agonie : *Remember*, aduceți-vă aminte !

Regina încercă să se ridice și să fugă, dar nu izbuti. Ducesa urmă :

— Amintiți-vă, amintiți-vă de Amiens.

Anna tremura.

— Era într-o grădină asemeni acesteia, îmbălsămată de mirosul florilor. Era chiar pe la ora aceasta, cînd natura e mai frumoasă și aerul mai pur. Era gata să plece pentru totdeauna. Fără să ia cu el un cuvînt de consolare, o amintire mîngîietoare, în schimbul pasiunii adînci pe care v-o dăruise, a dragostei sale credincioase... Pe undeva în apropiere, două ființe se iubeau cu toată ardoarea tinereții, lordul Montaigu și prietena voastră, ducesa de Chevreuse.

— Ei erau liberi s-o facă. Majestatea Regală nu-i împiedica.

— Dragostea te face generos. Jurasem nefericitului nostru prieten că nu va pleca disperat, fără să vă fi putut spune, pentru ultima oară, toată flacăra care-i ardea sufletul și fără să primească încredințarea că și inima voastră îi răspunde, în taină, cu aceeași ardoare.

— Vai !

— Acolo, în noaptea complice, în momentul suprem al despărțirii, regina nu a fost decît o biată femeie, cu toate slăbiciunile și grațiile ei.

— Taci, taci !

— Nu regretați, doamnă ! Dragostea înfrumusețează și înnobilează tot ce atinge. Era demn de regină bărbatul care o iubea !

— Dar apoi, apoi, întrerupse Anna după această noapte așa de dulce și de crudă totodată, după această unică noapte de neuitat, pe care am binecuvîntat-o și am blestemat-o rînd pe rînd, a cărei amintire obsedantă o păstrez și acum, neștiind ce să fac : să plîng de bucurie sau de rușine...

— După aceea ?! Ce interesează ? Ați iubit !

— O, Maria, după aceea... tu știi bine...

Și regina tăcu, fremătînd. Cu ochii închiși, părea că retrăiește ceasurile de chin și spaimă de odinioară.

Aplecată asupra ei, doamna de Chevreuse murmură :

— De ce tremurați ? Ceea ce s-a întîmplat mai tîrziu nu știe nimeni. E taina noastră și e bine păstrată. Lordul Buckingham a murit, fără să scoată un cuvînt. Și ducesa de Chevreuse va muri, cu buzele pecetluite.

Anna luă mîna prietenei :

— Am fost vinovată, înțelegi prea bine. Și Dumnezeu m-a lovit așa de crunt !

— Dumnezeu ? ! făcu ducesa, ridicîndu-se, cu un rîs ironic.

— El m-a lovit de două ori : în cel pe care l-am iubit și în...

— Credeți că Dumnezeu v-a lovit ? o întrerupse doamna Chevreuse. Nu cumva v-a lovit un om plin de orgoliu și de ambiție ?

— Cardinalul ?

— Da, cardinalul ! Mîna asasinului lui Buckingham a fost înarmată de alții, de complici necunoscuți.

— Care ?

— Oh, am cercetat multă vreme, lordul Montaigu și cu mine, dar în zadar.

— Vezi ?

— Așteptați !... Acești complici există. Mîna lor sinistră a înfăptuit și altă crimă. Ca să știți : uciderea, asasinarea ducelui, nu le potolise setea de răzbunare.

— Ce spui ? !

— A urmat o a doua crimă. O crimă și mai îngrozitoare, și mai lașă.

Regina se ridică. Ochii ei ficși întrebau cu nerăbdare. Doamna de Chevreuse păru că șovăie, apoi se hotărî :

— Trebuie să știți totul acum și veți vedea apoi dacă acești mizerabili împreună cu instigatorul lor merită îndurare. Iată, au trecut șaisprezece ani de cînd nu ne-am

întîlnit și poate că nu ne vom mai revedea. Trebuie să vă spun adevărul.

— Vorbește, îngăimă Anna, cu buzele înghețate.

— Ura nemiloasă a dușmanilor, l-a urmărit pe lord pînă dincolo de mormînt. Sîngele lui a curs a doua oară !

Regina se clătină, dar, printr-un efort de voință, își reveni.

— Nici sfînta inocență n-a aflat îndurare din partea lor.

— Oh, ghicesc... copilul.. Oprește-te, ai milă !

— Copilul... lordului Buckingham.

Un strigăt sfîșietor porni din inima și de pe buzele Annei de Austria :

— A murit ?

— Îndată după asasinarea tatălui lui a dispărut.

Regina oftă adînc. Palidă ca turta de ceară, se clătină dintr-odată. Ducesa repezindu-se, o sprijini în brațe :

— Doamnă ! Anna draga mea !

Dar regina nu mai răspundea. Trupul îi căzuse moale pe banca de piatră.

XVI

D'ARTAGNAN ȘI CYRANO SE ÎNTÎLNESC PENTRU PRIMA OARĂ

Cele două personaje ale căror siluete îl alarmaseră pe cavaler se despărțiră în colțul străzii Iadului. Unul se îndreptă spre bariera de miazăzi, celălalt apucă hotărît pe strada Noroiului.

— Drace ! Nu era nevoie de atîtea instrucțiuni, mormăi el, abia dibuind drumul. Numai Satana ar putea trage sabia într-un asemenea cuptor.

Pipăind mereu zidul, d'Artagnan ajunse pînă la poarta mînăstirii, pe care o simți cu mîna. După aceea, căută o firidă ca să se adăpostească de vîntul rece al nopții. Descoperind, în sfîrșit, o scobitură în zid, se ghemui înăuntru și se înfășură, pînă peste urechi, în mantaua lui de cavaler. Cuibărit aici, mormăi iarăși :

— Îndrăcit consemn ! Așa ceva există numai în serviciul domnului cardinal și al blestematului său de Mazarin. Ce carieră frumoasă fac eu și cît de plăcută pentru un muschetar !

În acest timp, cavalerul Mister se grăbea spre centrul orașului. Prin strada Harpei, care continua în linie dreaptă strada Iadului, el ajunse cu ușurință la Sena ; întîlnirea fericită a celor cîțiva bețivani întîrziați îl făcu se regăsească apoi drumul spre „La gogoașa de molift".

O mai fi acolo Cyrano ? Îl lăsase scriind la repezeală versuri în fața lui Saint-Amant, care se ghiftuia și a lui Linières, care scurgea sticlele. Aceste grave ocupații îi puteau reține o bună parte din noapte. Dar bătuse deja ora două ! Ideea că va fi nevoit să-l caute pe Cyrano acasă, în strada Grenetail, îl înspăimînta, la fel de mult ca și o plimbare în iad.

De aceea oftă ușurat cînd zări, în fundul sălii întunecate de fum și aproape pustie acum, cele trei siluete de noctambuli.

De fapt, Linières, surprins în îndeplinirea datoriei, adormise cu paharul în mînă, iar Saint-Amant, cu un surîs înflorit pe buze și cu ochii închiși, părea pradă unui vis îndepărtat, după toate semnele, de natură gastronomică. Cyrano singur mai veghea încă : cuprins de inspirație, el continua să înnegrească hîrtia pe un colț de masă.

Cavalerul alergă drept la el și, în două vorbe, îl puse la curent cu situația. Îl găsise pe domnul Bernard ; mai mult, îl condusese la mînăstire, unde-l aștepta o zeiță. Nașa lui îi ordonase să vegheze la siguranța acestui personaj însemnat și, mai ales, să fugărească pe orice nepoftit din strada Noroiului. Venea acum, deci, să ceară prietenului său să-l însoțească și să-i dea, la nevoie, o mînă de ajutor.

El nu crezu util să-i vorbească poetului despre bănuielile sale privindu-l pe cardinal, nici despre cursa în care era gata-gata să cadă. Știind că Cyrano nu iubea politica, socoti că nu e prudent să îndrepte convorbirea într-acolo.

Poetul se strădui la început să priceapă lămuririle dezlînate ale tînărului său prieten, dar cu fiecare cuvînt ceața se îngroșa mai mult și în cele din urmă renunță să mai priceapă ceva ; problema părea încurcată !

Îndată ce cavalerul încheie, el se ridică dintr-odată de pe scaun :

— Pe scurt, ai nevoie de mine !

— Singur, mă tem că n-am să pot face față.

— Destul, nu mai spune nimic : sînt al tău !

El își încopcie catarama de la centură, puse mantaua și pălăria pe cap.

„Bravo, se felicită Cavalerul, iată ce înseamnă un adevărat prieten. Nu e nevoie să-i spui de două ori."

Cyrano ajunsese deja la ușă.

— Unde mergem ?

— Strada Noroiului.

— La mînăstirea Carmelitelor ?

— Exact !

— Buun ! Și trebuie să fim și noi acolo ?

— Chiar înainte de orele patru.

— Perfect ! Voi avea destul timp să-mi termin în drum balada.

— Balada ?

— Da, o scurtă capodoperă care-mi umblă prin cap. Ți-o voi citi mîine dimineață. Ai să vezi !

Cu aceste cuvinte, ieșiră din hanul „La gogoașa de molift".

— Brr ! făcu poetul. Suflă zdravăn vîntul în noaptea asta.

— Ne vom încălzi mergînd, îi răspunse Cavalerul.

— Și duelîndu-ne, adăugă Cyrano cu un aer încîntat.

— Duelîndu-ne ?

— Drace ! Dacă drumul nu e liber, nu va trebui să-l curățăm. Ce naiba ? !... Acum, sst, mucles ! Am găsit deja una.

— Găsit una ?

— O rimă, domnule, o rimă !

Cei doi prieteni își continuară deci drumul în cea mai adîncă liniște.

În acest timp, tristă victimă a consemnului, d'Artagnan, continua să se plictisească în străduță. Acoperea de blesteme mînăstirile și pe toți cei care făceau vizite pioase înăuntrul lor pe timp de noapte, dar se consola de nenorocul său repetîndu-și versul poetului latin : „Tantum, religio potuit suadere malorum". Dacă abatele Aramis l-ar fi putut auzi !

Succesiv răsunară sferturile, jumătățile și orele, melancolic, fără ca ceva nou să se ivească. Clocotitorul mușchetar începea să se cam sature de atîta pîndă. Ca să se încălzească făcea cîțiva pași înainte și înapoi pe străduță, fără să se îndepărteze totuși de portița pe care o avea în grijă.

Ceasul bătu exact orele trei și jumătate, iar el își continua mișcarea sa de du-te-vino, fără să se întîmple nimic, cînd, deodată, auzi răsunînd niște pași dinspre strada Iadului.

Oprindu-se, d'Artagnan ciuli urechea. Nu era nici un fel de îndoială, cineva se îndrepta spre el. Instinctiv, cu un gest reflex, duse mîna la spadă. Dar gîndul îi opri brațul.

„Drace ! înjură el, rîzînd, iată și loviturile mele. Eram gata să-mi uit consemnul... faimosul meu consemn.

Și repetă cu un accent ironic : „Să nu scot în această noapte sabia din teacă !" Pentru ca apoi să se consoleze singur : „Să nu mă mai gîndesc la asta, e prea culmea !"

Se înfășură și mai strîns în mantie și se ghemui în firida sa. Pe lîngă el trecură două umbre, fără ca acestea să-i ghicească prezența.

O voce tînără se auzi în tăcere :

— Iată-ne ajunși ! Nici o umbră ! Totul merge bine pînă acum.

O altă voce, mai groasă, trîmbiță :

— Numai că este prea întuneric, nu reușesc nici să-mi văd vîrful picioarelor !

— Vreme strașnică pentru treburile noastre.

— Cavalere, prietene, tu care ai fericirea de a fi în grațiile astrelor, nu le-ai putea ruga să ne lumineze puțin ?

D'Artagnan auzi apoi cum băteau ușurel în portiță.

„Le dau de veste celor dinăuntru că au sosit !" gîndi el.

Prin ușiță, o voce dulce întrebă :

— Dumneavoastră, sînteți cavalere ?

— Chiar eu !

— N-ați avut nici o întîlnire neplăcută ?

— Nici una, drumul e mai liber decît l-am dorit chiar.

D'Artagnan rîse în tăcere.

— Veniți ! E nevoie de dumneavoastră.

„Bun, gîndi mușchetarul. Consemnul meu este să supraveghez ieșirea. Intrarea nu mă privește."

Poarta se deschisese scîrțîind. O lumină palidă se strecură dinăuntru permițînd soldatului să zărească silueta unei fete. O a doua siluetă alunecă prin spatele fetei, aceea a unui bărbat.

— Îndrăgostiți ! suspină d'Artagnan. Fericită vîrstă ! Asta mi-aduce aminte de plimbările mele nocturne cu sărmana Constance Bonacieux.

Cu dosul mînecii își șterse o lacrimă de amintire sau regret.

— Așteptați ! spuse tînărul, nu sînt singur.

— Cine vă însoțește ?

— Eu, ce naiba !

O a treia umbră se decupă în raza de lumină.

D'Artagnan, surprins, era gata să izbucnească în rîs. Profilul care se desena era fantastic, asemănător cu acela al unui drac care apare dintr-o cutie.

— Să mă ajute dumnezeu ! gîndi mușchetarul. E signor Pulcinello în persoană.

Într-adevăr, avea de la acesta picioarele lungi, brațele lungi... și nasul lung !

— Da ! Sînt aici frumoasă domnișoară și puteți să-l asigurați pe domnul Bernard că este bine păzit.

— Atunci, vă vom lăsa pe dumneavoastră la pîndă, spuse tînăra fata rîzînd, îmi permiteți să vi-l răpesc pe cavaler ?

— Dacă vă permit ? Cu siguranță ! Nu m-ar ierta vreodată dacă aș îndrăzni să formulez cea mai mică obiecție.

— Deci, adio și nu vă temeți de fantome, adăugă frumoasa fată.

— Gasconilor nu le e teamă niciodată !

Portița însă se închisese deja.

— Plăcut interludiu ! monologă d'Artagnan. Domnul Mazarin e plin de bunăvoință, mi-o fi trimis paiața asta din țara lui ca să mă distrez un pic.

Începînd din acea clipă, d'Artagnan nu mai făcu însă nici o mișcare, simțind mișcările de du-te-vino ale inamicului său, care, pîndea, la rîndul său, poarta.

Trecu astfel un sfert de oră. În imobilitatea sa de statuie mușchetarul începea să înțepenească. Situația era cu atît mai neplăcută, cu cît signorul Pulcinello se putea mișca în voie.

Îl auzea chiar repetînd în timp ce mergea silabe fără șir pe care le scanda, ca și cuvinte lipsite de orice înțeles pe care părea să le caute îndelung.

— Ticălosul ! mormăi d'Artagnan.

Putea el oare să bănuie că Pulcinello compunea o baladă ?

Se scurseră cîteva minute. D'Artagnan, statuie vie a datoriei, începea să înghețe.

Un tremur îi străbătu tot corpul — consemnul său nu-i interzicea să tremure.

— Ah ! ce-o tot fi bodogănind prăjina asta... cu nasul lui lung... și cu sabia lui lungă ?

Cyrano trecuse adineauri atît de aproape de el, gata, gata, chiar să-l atingă. Însă în starea de adîncă meditație în care se găsea poetul, nu avea nici cea mai mică idee de o prezență invizibilă. Tocmai încerca două rime, a căror rezonanță îl încînta.

Mușchetarul nu avea pentru a se încălzi nici căldura marșului, nici focul inspirației, astfel că simțea cum îl

cuprinde o amorțeală dureroasă. Se chirci și mai mult, decis să îndure toate sacrificiile pentru a se supune, pînă la capăt, ordinelor stăpînului.

— Fără violență, fără zgomot ! își repeta el.

Vai ! nu punea însă la socoteală cele o mie și unul de accidente de care dispunea providența atunci cînd vrea să dejoace planurile prudenței. Un grăunte de nisip strică rotițele chiar și celei mai reglate mașini. O simplă adiere de vînt face să eșueze cele mai vaste proiecte. Lucrurile mici au întotdeauna efecte mari !

Fără îndoială, versificatorul nostru nu ar fi bănuit niciodată prezența unui om în apropierea lui, fără una din aceste mici răutăți ale hazardului.

Ori, era scris în cartea destinului ca Cyrano să-l întîlnească pe d'Artagnan.

Frigul, amorțeala, poetul, adierea de vînt — toate îl copleșeau pe mușchetar. Viteazul, prudentul, înțeleptul d'Artagnan tremură... La naiba ! Asta-i mai lipsea acum, un guturai. O furnicătură ce nu putea fi stăpînită îi gîdilă nările, astfel că fu nevoit să se ciupească de nas. Spera ca în felul acesta să împiedice strănutul pe care îl simțea apropiat. Dar, vai, acest remediu terapeutic avu un jalnic rezultat, pentru că, brusc, învins de o forță mai presus de voința sa, cu o explozie puternică, mușchetarul strănută.

Dintr-o dată, Cyrano se opri și strigă cu o voce răsunătoare :

— Cine e acolo ?

Bineînțeles, nimeni nu-i răspunse.

— Oh ! Oh ! Iată ceva cu totul neobișnuit, un strănut fără stăpînul lui nu e posibil... La naiba ! Răspundeți-mi ! Cine e acolo ?

Cum tăcerea persista, Cyrano scăpără amnarul. La slaba lumină roșiatică a acestuia, el zări... ceva nedeslușit, negru și nemișcat. Un om !

— Domnule, făcu poetul cu cea mai desăvîrșită politețe, am onoarea să vă salut.

D'Artagnan rămase cu totul insensibil la această grațioasă atenție. Numai, că pentru că un strănut nu vine singur, el recidivă.

— Noroc ! spuse Cyrano.

Apoi, omul de piatră încăpățînîndu-se să rămînă nemișcat în tăcerea sa, el adăugă :

— La naiba, domnule, dacă nu ai inspirat ceva praf de strănutat, ai răcit atunci zdravăn. Nemișcarea nu-ți face bine. N-ați vrea să faceți cîțiva pași, v-ar mai încălzi !

Tăcere.

— Hei, prietene, sînteți mut ?

Din nou, mușchetarul strănută.

— Vedeți bine, străduța asta e tare păcătoasă, suflă un curent de aer periculos.

Și, părăsindu-și aerul zeflemitor, Cyrano termină cu un ton în care se simțea o vagă amenințare !

— Vă veți afla moartea pe aici, domnul meu, dacă vă încăpățînați să rămîneți !

De data asta, poetul nimerise în plin ; umbra păru să se însuflețească, omul în manta făcu o mișcare.

— În fine, gîndi el, piatra se însuflețește ! Sînt un Pigmalion !

— Sînteți gascon ? întrebă umbra.

— La ordinele dumneavoastră, replică celălalt cu promptitudine, gascon din Gasconia ! Vă mai spun și că am sîngele destul de cald și că îmi place ca, atunci cînd vorbesc, să fiu înțeles și să mi se... răspundă : Aveți bunătatea și cedați-mi locul, vă rog.

Și, cum umbra se încăpățîna să nu se miște, continuă :

— Trebuie să știți că unui gascon nu-i place deloc să repete ceea ce a spus !

— Știu, spuse celălalt ; și eu sînt gascon !

— Foarte bine ! reluă Cyrano fără să se tulbure : în acest caz, ne vom înțelege cu jumătăți de cuvinte. Nu ați vrea să mă însoțiți undeva mai departe de aici ? Am găsi prilej să ne încălzim.

— Aș face-o, la naiba, cu foarte multă plăcere. În orice altă împrejurare, o atît de galantă invitație m-ar încînta. Dar, pentru moment, alte afaceri mă rețin aici. Acceptați, deci, refuzul meu și duceți-vă singur.

— Ah, ah, spionați, deci, domnule, în noapte ?

Pentru o clipă lui d'Artagnan nu-i mai fu frig. Sîngele îi năvăli în urechi. Se stăpîni totuși și foarte amabil replică :

— Ce spuneți acolo ? Spionez ? E un cuvînt pe care nu-l cunoaștem în Gasconia.

— Ascultați, domnule, să nu prelungim peste măsură această glumă. Cele mai scurte sînt și cele mai bune. Sîntem făcuți să ne înțelegem și cred că sîntem de acord în această privință : unul dintre noi e de prisos aici.

La această provocare directă, mușchetarul nu răspunse nimic. Își răsuci furios mustața și mormăi :

— Îndrăcitul de Mazarin !

— Sînteți desigur om de spirit pentru a nu fi și om de onoare. Cu atît mai mult cu cît văd, ca o prelungire a dumneavoastră, ceva care seamănă a spadă. Instrumentul ăsta nu trebuie să fie agățat acolo, numai așa, pentru paradă.

Cu o voce tremurîndă, d'Artagnan mormăi :

— Duceți-vă !

— Bucuros ! rîcană Cyrano, dacă acceptați să mă urmați.

Mușchetarul își revenise. Încordîndu-și întreaga voință, reușise să-și stăpînească tentația de a răspunde la zeflemea. El hotărî să nu-și mai descleșteze dinții.

Poetul, dezamăgit, bombăni :

— Hotărît lucru, ăsta nu e om, ci doar o paiață perfecționată. Să ne apropiem s-o vedem mai bine !

„Asta se întrece cu gluma ! Trebuie să-l pun la punct pe nenorocit !".

XVII

TEACA !

Din ce în ce mai mult, enervat de atitudinea calmă a adversarului, Cyrano reluă :

— Se pare că domnul este răbdător.

— Foarte ! zise caricatura.

— Domnul se teme, poate, să nu-și strice mantaua... sau să nu-și găurească tunica, costă mult, nu-i așa ?

— Mult ! reluă ecoul.

— Sau poate și spada domnului are bronhii la fel de sensibile ca și stăpînul și se teme și ea să nu răcească în aerul umed al nopții ?

— Chiar așa ! repetă celălalt, neclintit.

Cyrano își pierdu răbdarea.

— Automatul ăsta nu e deloc sensibil ? Nimic ! O să-mi epuizez forțele împotriva tăriei lui de stîncă ?

În acest moment, în aerul nopții, răsună timbrul grav al unui orologiu :

— Unu, doi, trei ! Slavă domnului ! suspină poetul, mai e un sfert de oră pînă la orele patru !

Totuși, momentul se apropia. În cîteva minute, cavalerul și importantul său tovarăș de aventură aveau să iasă. Trebuia cu orice preț să-l îndepărteze pe acest martor nepoftit care nu se postase acolo fără gînduri ascunse. Orice ar fi, trebuia să termine cu el. Astfel, că reluă cu asprime :

— Haide, haide, destul cu joaca, să terminăm !

Cu dinții încleștați, se îndreptă spre d'Artagnan, care aștepta mereu nemișcat.

— Ieșiți de acolo sau la naiba !

Brațul ridicat al poetului nu coborî, o mînă de fier îl aruncase și i-l ținea suspendat :

— Hei, hei ! calm, pe legea mea ! făcu vocea locotenentului, cu un ușor tremur.

Dar, cu un salt înapoi, agilul Cyrano se degajase din strînsoare.

Mişcarea de apărare a soldatului deranjase cutele mantalei sale şi ochiul pătrunzător al poetului întrezărise tunica cu crocea brodată.

— Un muşchetar !

Atunci, revenind la atac cu tot elanul său, se năpusti cu nasul în vînt şi aruncă în faţa adversarului său imperturabil aceste cuvinte :

— Pe toţi sfinţii ! Răbdarea dumneavoastră îndelungată nu mai mă miră, viteazule ! Sînteţi muşchetar...

Biciuit de această ironie, d'Artagnan se cutremură din cap pînă în picioare.

— Asta înseamnă că ? ripostă el.

— Că sînt cadet în gardă, compania Carbon de Castel-Jaloux şi că nu s-a văzut niciodată ca împotriva unui cadet din Gasconia să-i ţină piept un sărman portmuşchetar.

Asta era prea de tot ! Bravul locotenent putuse, cu greutate să înghită afronturile personale, zeflemeaua ironică, provocările pompoase...

De data aceasta injuria nu i se mai adresa lui. Ea atingea corpul de armată pe care îl servea cu atîta glorie. Prin el, erau jigniţi toţi camarazii săi de azi şi toţi prietenii de ieri.

— Aramis, Porthos, Athos, gemu el, şi pe voi v-a insultat prin mine.

Ca un fulger, cu o mişcare mai promptă decît voinţa, scoase sabia pe jumătate din teacă. Dar se trase brusc înapoi, îndepărtînd sabia cu un gest frînt :

— Am jurat ! murmură el.

Cyrano aştepta, gîfîind, păstrîndu-şi atitudinea insolentă şi provocatoare.

Deodată, muşchetarul surîse. Omul de piatră se însufleţi. Un zîmbet enigmatic îi încreţi buzele, o sclipire răutăcioasă trecu prin ochii săi. Făcînd un pas spre adversarul său aflat deja în poziţie de atac, el zise scurt :

— Veniţi !

— În sfîrşit ! suspină Cyrano.

Doi paşi mai încolo, se aflau într-un colţ al zidului. Din acet loc, întunericul, la fel de gros, nu le mai permitea să vadă portiţa.

Rîzînd în surdină, poetul scoase sabia din teacă.

D'Artagnan își azvîrlise mantia și, aflat în gardă, îl aștepta.

Cei doi adversari abia se zăreau.

— Noroc !. exultă Cyrano, iată o întîlnire cu totul originală. Nici măcar săbiile nu se zăresc.

— Mda, făcu mușchetarul, le vom simți, e de ajuns.

Fără un alt cuvînt, cu aceeași mișcare, amîndoi încrucișară săbiile.

În spatele zidurilor, în grădina Carmelitelor, scena dureroasă și tragică dintre regina Anna de Austria și ducesa de Chevreuse se terminase.

Frigul nopții, ca și îngrijirile prietenei sale o aduseseră în simțiri pe sărmana suverană. Cînd, după slăbiciunea sa, regina deschise ochii, o expresie sfîșietoare de stupoare se oglindea pe fața sa.

— Dumnezeule ! gîndi ducesa înspăimîntată, ultima lovitură să-i fi întunecat spiritul ?

Anna tremura toată. Pe fața sa lipsită de sînge, lacrimile începură să curgă, lacrimi lente pe care nu mai încerca să le rețină sau ascundă. Multă vreme rămase așa, cu corpul strîns, cu brațele nemișcate, buzele tremurînd. În sfîrșit, îngăimă :

— Copilul !... fiul... lordului Buckingham !... Dispărut !

Atunci, ca pentru a scăpa de o viziune înspăimîntătoare, își acoperi fața cu mîinile.

— Ah ! e îngrozitor ! spuse ea cu o voce sfîșietoare.

Maria de Chevreuse alunecă la picioarele sale și o susținu.

— Curaj, regina mea, nimic nu ne spune totuși că ar fi mort.

— Vai mi l-au omorît... așa cu l-au omorît și pe tată...

Apoi, adunîndu-și toată energia, strigă cu putere :

— Vorbește ! vreau să știu totul acum, sînt șaisprezece ani de cînd mi se ascunde adevărul, de cînd sînt mințită. Am dreptul să cunosc tot adevărul. Fără minciuni, fără ascunzișuri. Vreau !

— Întrebați, doamnă, vă voi răspunde.

Regina își trecu mîna peste frunte, ca pentru a face ordine în gînduri :

— Să vedem ! acest copil, acea micuță ființă plîngăreață pe care Guitaut a dus-o lordului Buckingham ?...

— Nobilul lord l-a primit din mîinile acestui servitor atît de credincios.

— În secret ?

— În cel mai profund mister. Chiar în seara sosirii sale la Londra, el îl încredinţă celui mai fidel dintre servitorii săi, un irlandez, pe nume Patrick.

— Şi acest Patrick a luat cu sine nou-născutul ?

— După ordinele lordului, el îl duse în Scoţia, la castelul Kildar, unde trebuia să fie crescut departe de curte şi de orice priviri indiscrete.

— Sărmanul lord, se supunea ordinelor pe care i le dicta prudenţa. Şi-a sacrificat dragostea de tată aşa cum a trebuit să-şi sacrifice inima de iubit.

— La Kildar, copilul avea ca protectori pe prietenii tatălui său : moşierul Angus Mac Diarmid şi fiul acestuia, lordul Mac Legor, pe aceştia îi însărcinase ducele să vegheze asupra vieţii şi norocului lui.

— Oamenii ăştia erau siguri ?

— Erau obligaţi nobilului lord. Îi crescuse şi ajutase să se îmbogăţească ; putea conta pe recunoştinţa şi devotamentul orb al lor.

— Şi atunci ?

Ducesa se opri o clipă, apoi, cu infinite precauţii, ca şi cum i-ar fi vorbit unei convalescente, continuă :

— Atunci avu loc clipa funestă, cînd, sub cuţitul unui asasin laş, nobilul duce căzu, lovit de moarte.

— Copilul avea trei ani ?

— Da, trei ani. Rămînea singur pe lume, avînd pe umerii săi fragezi povara grea a unei moşteniri de glorie şi sînge.

— Şi pe nimeni care să-l apere ?

— Sînt nedreaptă, ştiu. Lordul Montaigu şi cu tine mi-aţi promis în acea zi să vegheaţi asupra lui.

— Vai ! era deja prea tîrziu. Atunci cînd, credincios promisiunii sale, lordul Montaigu sosi în Scoţia îi găsi pe moşierul Mac Diarmid şi fiul lui disperaţi. În aceste regiuni muntoase, furtunile sînt mai înfricoşătoare decît în cîmpii, provoacă adeseori incendii de păduri, prăbuşiri de pămînt sau inundaţii rapide. Ori, cu numai o noapte în urmă, în cursul unei furtuni înspăimîntătoare, copilul şi devotatul Patrick dispăruseră.

— Dumnezeule mare !

— Servitorul fusese credincios pînă la capăt cuvîntului dat stăpînului lui. Nu se despărțise de prețioasa comoară încredințată vigilenței sale.

— Spune tot... Muriseră împreună ?

— Nu ! Nu li s-au găsit niciodată corpurile !

— Răpiți atunci ?... Nu mă minți ?

— Oh, doamnă !

— Iartă-mă, am fost atît de des înșelată, mințită !

— Trebuie ! Nimeni nu trebuia să bănuiască adevărul. Era, amintiți-vă, secretul nostru !

— Da, da, ai dreptate. Dar atunci, trebuie încercat totul pentru a-i regăsi, scormonit întreg pămîntul pentru a-i afla dacă erau vii... și dacă erau morți, pentru a-i răzbuna !

— V-am spus, doamnă, nici lordul Montaigu, nici eu nu am precupețit nimic pentru a regăsi urma celor dispăruți și a dușmanilor lor. Cerul nu ne-a ajutat să ducem la bun sfîrșit această sarcină. Nu cunoaștem încă nici pe răpitorii fiului... nici pe ucigașii tatălui.

Anna înclină capul, doborîtă și murmură cu amărăciune :

— Să fii regină și să nu poți face nimic pentru cei pe care-i iubești !

O lumină palidă începea să se zărească la orizont. Nu erau încă zorii, cu doar luminile lor pale și nehotărîte care brăzdau norii.

Maria de Chèvreuse se ridică în picioare :

— Doamnă, spuse ea, e timpul să ne despărțim.

La capătul aleei, apăruseră siluetele tinerești ale lui Claire și cavalerului ei.

Zărindu-i, regina se ridică deodată, în prada celei mai violente exaltări :

— Da, murmură ea, aveai dreptate adineauri. Nu pot nici să uit, nici să iert. Au lovit nu numai în el și în mine. După vinovați, nevinovatul a fost victima cea mai lașă a răzbunărilor ; mizerabilii care au executat crima ne scapă. Dumnezeu ni-i va da într-o bună zi pe mînă ! Nu are importanță, lovitura vine de sus de tot. Trebuie să așteptăm... Scrisoarea aceasta... ?

— Acceptați deci ?

— Orice, pentru a-i răzbuna.

— O, mulțumesc regina mea. Regăsesc în sfîrșit, inima prietenei mele...

Suspinînd, cele două surori de suflet căzură îmbrățișate.

Tinerii de la capătul aleei ajunseră în fața băncii, chiar în această clipă. De uimire, cavalerul se ori năucit pe loc.

În acest cadru auster de mînăstire, domnul Bernard ținea în brațe o penitentă, ai cărui ochi erau plini de lacrimi.

O privi pe Claire, al cărui obraz candid nu exprima nici cea mai mică mirare la vederea acestui spectacol inedit.

În sfîrșit, domnul Bernard se ridică. Cu o voce suavă și melodioasă, care îl surprinse și mai mult pe tînărul nostru soldat, el pronunță :

— Apropiați-vă !

Cavalerul se duse înainte, dar fu nevoit să se oprească uluit. Simțea cum genunchii i se îndoaie în fața unei așa frumuseți majestuoase.

— Veniți, cavalere, reluă domnul Bernard. Domnișoara de Cernay ne-a asigurat în privința credinței dumneavoastră. Veți primi ordine de la suverana dumneavoastră....

Tînărul, cu inima bătînd de o emoție de nedescris, căzu în genunchi.

— Domnule, spuse regina, nu știu cine sînteți, dar domnișoara de Cernay răspunde de dumneavoastră ; cu o așa nașă, nu puteți fi decît credincios, viteaz și loial. Sînteți gata să vă sacrificați libertatea... și poate chiar viața ?

— Pentru dumneavoastră, doamnă, da ! cu bucurie, replică el cu înflăcărare.

Anna surîse :

— Sînteți foarte tînăr, totuși... la vîrsta voastră, viața are mult farmec.

— Viața unui soldat este un gaj, contează numai prezentul la care se expune.

— Sînteți, deci, ambițios ?

— Pentru a vă servi, da, doamnă.

— E bine ! Nu vă cer deloc numele. Am să-l aflu la întoarcere.

Pronunțînd aceste cuvinte, pline de promisiuni, regina întinse frumoasa sa mînă cavalerului, care își lipi buzele cu încîntare de ea. Apoi, majestuos, ea reluă :

— Îl veţi însoţi pe acest cavaler, a cărei siguranţă o încredinţăm vitejiei dumneavoastră. Veţi asculta de el ca şi de mine.

— Vă promit, doamnă.

— Aveţi îndrăzneala de a nu da înapoi în faţa nici unui pericol ?

— Deviza mea va răspunde pentru mine.

— Şi care este această deviză ?

— Pînă la capăt !

— Porniţi, deci ! Şi reveniţi cu fidelitate... La Sedan, unde vă veţi duce fără întîrziere, veţi primi de la domnul de Soissons un pachet pe care îl veţi aduce la castelul de Nevers.

— Castelul de Nevers.

— Nu-i veţi înmîna acest pachet decît domnişoarei de Cernay.

— Domnişoarei... de Cernay, bîigui tînărul încîntat.

— Numai ei. Ea vă va da atunci noi ordine.

— Veţi fi ascultată, doamnă, făcu Cavalerul ridicîndu-se.

— Aveţi grijă mai ales la capcanele călătoriei...

— Oh, doamnă, încep să le cunosc... şi nu mi-e teamă de ele...

Regina îl privi mai atent şi cavalerul văzu deodată în ochii ei o expresie subită de tristeţe.

— Aşa ar fi fost şi el ! îngăimă ea.

În depărtare, orologiul din Chartreux bătu primul sfert de ceas după orele patru.

— Să plecăm ! spuse domnul Bernard, ar fi imprudent să mai întîrziem pe aici.

Frumosul gentilom întinse din nou braţele spre regină şi se îmbrăţişară îndelung. Apoi, el se întoarse către domnişoara de Cernay.

Cu o mişcare instinctivă, tînăra fată se azvîrli spre el. El o strînse brusc în braţe şi îi sărută şuviţele aurii, fruntea şi ochii perlaţi de lacrimi.

— Adio, adio, copilul meu !

Anna de Austria căzuse din nou epuizată pe banca de piatră. Pieptul îi tresălta chinuit ; suspinele îi împiedicau respiraţia. Ochii îşi reluaseră expresia de fixitate dureroasă.

Un spasm o agită şi Cavalerul avu impresia că aude un murmur stins :

— Vai ! ea își poate îmbrățișa copilul, ea !...

Cu inima strînsă, cu mintea tulburată de atîtea evenimente neobișnuite, tînărul îl urmă pe domnul Bernard pe care Claire îl conducea spre portița grădinii.

Afară, duelul se prelungea între cei doi maeștri ai spadei, la fel de înverșunați în apărarea terenului lor. Nici un rezultat nu se întrezărea încă.

Cyrano epuizase toate resursele artei sale rafinate împotriva sîngelui rece al mușchetarului.

La toate loviturile sale acesta îi răspunsese cu figuri măiestrite de paradă.

Dar mult mai mult decît măiestria în luptă a adversarului său necunoscut, ceea ce îl surprindea pe poet era că acesta nu-i răspundea la lovituri.

În străduță, întunericul domnea în continuare. Lama invizibilă a lui d'Artagnan părea a fi în același timp și impalpabilă.

Ea se ferea, scăpa de orice contact. Iute și ușoară, ea respingea magistrala spadă scoțînd-o din joc ; dar mai avea, lama aceasta drăcească, și ceva neobișnuit : nu se ciocnea, nu răsuna deloc ca o lamă obișnuită.

Această scenă de farmec, de vrajă, sfîrși totuși prin a neliniști sufletul viteazului poet.

„Ce picior, ce lovitură ! gîndea el. Dar, la naiba, ce spadă ciudată !"

Pentru a scăpa de această impresie, ireală, care nu se mai sfîrșea, Cyrano se descoperi pentru o clipă. El se aștepta la un atac viu care să-i dea ocazia unei riposte decisive din partea lui. O, dar, surpriză, adversarul nu profită, ci, cu spada în mînă aștepta și el riposta lui Cyrano.

— Să mă bată Dumnezeu ! scrîșni în sinea lui poetul Șmecherul, mă menajează cred.

Dar orele înaintau. Deja luminile zorilor brăzdau cerul.

Cu furie, Cyrano se lupta acum cu toată forța. Trebuia, mii de draci, să sfîrșească odată !

În acea clipă răsunară cele patru bătăi de ceas. Ușița mînăstirii se întredeschise și domnul Bernard și tînărul său însoțitor se strecurară afară.

Zgomote de săbii în dreapta lor, dar nimeni nu se zărea. Drumul era liber. Se strecurară spre stînga și dispărură ocolind strada Saint-Jacques.

Preocupat mereu de consemnul său, d'Artagnan prinse un zbomot ușor și se opri o clipă pentru a asculta mai bine. Dar, Cyrano, înțelegînd primejdia și fără a-i lăsa timp să se mai gîndească, îl asaltă cu forțe noi.

După o fentă rapidă în față, degajîndu-se cu rapiditate, trecu la atac și se avîntă cu putere înainte. Dar o lovitură precisă îi îndepărtă lama. O lovitură care produse un sunet sec.

Atunci, brusc, Cyrano sări înapoi, dintr-un salt. Norii, lăsau în sfîrșit să se filtreze puțină lumină. Și în această lumină pală, nehotărîtă, înfierbîntatul poet văzu și... în sfîrșit... înțelese. Da... înțelese pentru ce adversarul său nu riposta deloc, pentru ce duelul continua fără sfîrșit, fără nici un rezultat posibil, pentru ce această spadă vrăjită, atît de iute în a para, nu lovea niciodată.

Furios, și admirativ în același timp, poetul urlă :

— Ei ! la naiba ! domnule, așa ceva nu se face. Oprește-te ! Nu sînt deloc un nevolnic care trebuie menajat !

D'Artagnan salută cu sabia :

— Regret, domnule, că nu v-am putut servi mai bine de astă dată ! Dar făcusem... o promisiune !

— O promisiune ? Ce dracu ? !

Înmărmurit, Cyrano apucase să zărească că impasibilul său adversar se bătuse cu sabia băgată în teacă.

— Lăsați ! spuse d'Artagnan, zîmbind de uimirea lui, în ciuda oricărui fapt, dumneavoastră ați cîștigat partida. Altă dată, îmi voi lua revanșa.

— Contez pe asta, mormăi Cyrano.

Apoi, prea tîrziu pentru a-i mai putea urmări, mușchetarul porni pe urma celor două umbre care fugeau în noapte.

Poetul își vîrî sabia în teacă, înciudat, dar în fond destul de satisfăcut.

— Iată unul pe care mi-ar place să-l mai întîlnesc !... într-o zi în care nu va mai avea de făcut promisiuni, mormăi poetul necăjit dar satisfăcut. Atunci, vom vedea noi. La gascon, un gascon și jumătate !

După care, cu cel mai liniștit pas din lume, Cyrano reveni în strada Iadului și neavînd nimic altceva mai bun de făcut, reluă de unde fusese întrerupt rimele interminabilei sale balade.

XVIII

DIN CAVALER DE PAZĂ, MISTER DEVINE MESAGER

După ce-şi părăsi brusc îndrăcitul adversar, d'Artagnan pornise în urmărirea fugarilor.

Însă aceştia profitaseră de avansul pe care îndemînarea lui Cyrano li-l dăruise ; atunci cînd muşchetarul intră pe strada Saint-Jacques, el o găsise pustie. Pustiu era şi micul unghi dinspre mînăstirea Capucinilor. Trase o fugă pînă în strada Puits-de-l'Orme : nici o urmă, nici un indiciu ! Fugarii dispăruseră pur şi simplu în ceaţa uşoară a dimineţii.

Dincolo de asta nu se mai zărea nimic decît cîmpul, plin de mărăcini, de cărări care duceau departe în provincie.

Cu capul plecat, locotenentul reveni în strada Iadului care îi fusese indicată ca punct de reper.

Mergînd, tot bombănea :

— La naiba ! Un muşchetar nu este un copoi de poliţie, fiecare cu meseria lui ! Aici şi un şcolar m-ar face de ruşine.

Totuşi, în forul său interior şi fără să-şi mărturisească, încerca o teamă puternică. Trebuia să se înfăţişeze înaintea cardinalului şi să-i dea socoteală de misiunea sa. Cu ce obraz va suporta furia irascibilului său stăpîn ? În definitiv, nu putea să se ascundă, denaturase consemnul, se lăsase păcălit de adversari.

Mofluz, mormăi în mustaţă :

— Îndrăcitul de signor Pulcinello, nu-mi mai iese el în cale vreodată ! Vom avea un mic cont de lichidat !

În această stare de spirit, d'Artagnan ajunse în preajma rezervorului de apă de la Arcueil, cînd, se auzi strigat de o voce familiară :

— Hei, domnule d'Artagnan. Ce alergi aşa ?

Domnul Mazarin ajunse lîngă el gîfîind :

— Ei bine! întrebă italianul cu un aer bucuros, aţi văzut păsările noastre de noapte?

Muşchetarul se oprise şi ripostă cu un ton morocănos:

— Sigur că i-am văzut, asta nu i-a împidicat însă să-mi scape de sub nas.

Mazarin întîmpină rîzînd spusele sale:

— Erau trei, nu-i aşa?

— Trei, două fantome şi un diavol!

— Şi ieşeau chiar de la Carmelite.

— Cele două fantome au ieşit într-adevăr de acolo. În ce-l priveşte însă pe diavol, nu ştiu de unde venea, probabil din iad.

— Cum erau cele două fantome?

— Păi...!

— Aşteptaţi, unul avea figura unui tînăr soldat, iar celălalt — faţa unui frumos cavaler blond?

— Da, la dracu, aşa este! ripostă muşchetarul care se întreba ce rost mai aveau toate întrebările astea, de vreme ce lovitura eşuase.

— Despre toate astea, domnule d'Artagnan, puteţi depune mărturie, la nevoie!

— Cu siguranţă!

— Şi l-aţi recunoaşte pe cavalerul blond, dacă ar fi cazul?

— La naiba! Cu condiţia să-l întîlnesc, totuşi.

Figura vicleană a italianului se lumină de un surîs triumfător. Încheie frecîndu-şi mîinile:

— Asta e tot ce-mi trebuia!

Apoi, îndreptîndu-se în grabă spre bariera Iadului:

— Veniţi, domnule locotenent. Urmaţi-mă. Am cîştigat o partidă, să n-o scăpăm nici pe a doua!

D'Artagnan, nedumerit de atîta satisfacţie aparentă, murmură: „Iată unul care se mulţumeşte cu puţin, nu e greu de mulţumit. Hm! dar să-l văd eu pe celălalt!"

La gîndul să-l înfrunte pe teribilul cardinal, viteazul muşchetar simţi fiori pe spate.

La barieră, o trăsură gata înşăuată părea că-i aşteaptă. Jur împrejurul ei, dar la o bună distanţă totuşi, se zăreau în lumina nedecisă a zorilor siluetele unui grup de cavaleri.

Mazarin se apropie rapid de litieră, perdelele acesteia se dădură ușor la o parte :

— Lucrul a pornit bine, spuse el, domnul d'Artagnan s-a achitat de minune de delicata sa misiune. A văzut și recunoscut personajele din grădina Carmelitelor.

— Unde este acum ? întrebă sec o voce, care-l îngheță pe mușchetar.

Instinctiv, își făcu curaj pentru a primi dojana pe care o bănuia aspră, dar, spre marea sa surpriză, îl auzi pe Mazarin răspunzînd, fără să se tulbure :

— După cum a primit ordin, a lăsat persoana să iasă din Paris și să se îndepărteze. Fără să aibă cea mai mică bănuială, nu a fost scăpată din vedere. A trecut bariera Saint-Jacques acum un sfert de oră. În acest moment, se îndreaptă împreună cu suita sa pe drumul spre sud.

„I-auzi ! reflectă d'Artagnan. Monseniorul nu a pierdut cartea. Își luase deja toate măsurile de prevedere."

— Cît spuneți că au înaintea noastră ?

— Cincisprezece-douăzeci de minute, nu mai mult !

— Îi putem ajunge din urmă ?

— Ar fi doar o joacă pentru acești cavaleri de gardă cu caii pe care îi au și conduși de un comandant dibaci.

— Atunci, să nu mai pierdem timpul. La drum ! Și mai ales să puneți mîna pe...

— Persoana domnului Bernard ! se repezi în întîmpinarea spuselor stăpînului său Mazarin, punîndu-și un deget la gură.

Apoi, întorcîndu-se spre mușchetarul care asculta uimit această conversație cu un interlocutor invizibil, spuse :

— Ați auzit, domnule d'Artagnan. Eminența Sa vă ordonă să puneți mîna cu orice preț pe gentilomul blond din grădina Carmelitelor.

Locotenentul se apropie și în portiera trăsurii recunoscu figura teribilului său stăpîn. Acesta, contrar tuturor previziunilor sale, părea a fi într-o dispoziție excelentă.

— Ei, ei, domnule d'Artagnan ! îl întîmpină acesta familiar, s-a desfășurat totul după placul dumneavoastră ?

— Admirabil, Monseniore !

Încîntat de întorsătura conversației și regăsindu-și din ce în ce îndrăzneala, d'Artagnan adăugă cu cea mai perfectă siguranță :

— Nimic nu este imposibil în serviciul Eminenței Voastre !

— Ați respectat întocmai acest consemn dificil ?

— Negreșit, Monseniore. Nu am scos sabia din teacă nici o secundă.

Pronunțînd aceste cuvinte, d'Artagnan aruncă italianului o privire piezișă, plină de ironie.

— Vom ține seama de asta, domnule locotenent. Acum că noaptea s-a sfîrșit, consemnul se ridică. Puteți deci să vă scoateți sabia după placul inimii, dacă vi se ivește prilejul.

— Atunci, Monseniore, îndrăznesc să vă spun că totul va fi cum doriți.

— Nu vă cer decît să menajați o singură persoană, pe cavalerul din grădină. Acela îmi trebuie viu !

— Perfect !

— În rest... !

— De ajuns, Monseniore, făcu d'Artagnan, șuierîndu-și cu vioiciune sabia.

— Văd că m-ați înțeles. Deci, drept înainte și să mi-l aduceți teafăr pe domnul Bernard.

— Unde va binevoi Monseniorul să-l aștepte ?

Cardinalul se gîndi o clipă :

— La Croix-de-Berny, într-o oră !

D'Artagnan privi plutonul de gardă. Toți îl așteptau în picioare, nemișcați, lîngă cai. Oamenii ? Soldați aleși pe sprînceană ; adevărate fiare, numai carne și mușchi ! Cîntări în minte avansul fugarilor, drumul pe care îl străbăteau. Într-o clipă calculă totul și, satisfăcut, cu siguranță în glas, hotărî :

— La Berny, într-o oră. O vom aștepta acolo pe Eminența Voastră !

Îl salută pe cardinal, îi aruncă lui Mazarin o scurtă privire ironică și sări în șa.

— Pe cai domnilor !

Ordinul fu executat în zăngănitul săbiilor cu o rapiditate de bun augur :

— După mine ! În galop ! comandă el.

Dădu un pinten calului și trecu în fruntea plutonului.

Îndată după aceea, cavalerii dispăreau din ochii celor doi oameni ai bisericii într-un nor de praf.

— Totul merge bine ! făcu Richelieu. Iată omul pe care doream să-l am. De data asta, Domnule de Maza-

rin, ea nu-mi va mai scăpa, în sfîrșit, veșnica mea dușmană e la cheremul meu !

„La cheremul nostru !" gîndi în sinea sa Mazarin.

La porunca stăpînului, litiera se puse în mișcare, în trapul lent al cailor. În curînd, se pierdu și ea în praful drumului spre sud.

O leghe mai înainte, pe același drum, doi cavaleri fugeau mîncînd pămîntul. Vîntul rece al dimineții le biciuia obrazul și le încingea sîngele cu o căldură pe care o transmiteau și animalelor.

Razele oblice ale zilei care se ivea luminau această rapidă cavalcadă și dădeau voie să se întrezărească fizionomia acestor centauri.

Ori, în timp ce unul avea eleganță desăvîrșită, obrazul imberb și plete blonde, ale domnului Bernard, celălalt, înfipt zdravăn în șa, încîntat de această cursă plină de aventuri, dădea la iveală figura copilului vioi, privirea deschisă și nevinovată a prietenului nostru Mister.

Ca de obicei, domnul Bernard se cufundase în tăcerea sa enigmatică. Dar, tînărul începea să nu se mai formalizeze de această atitudine. De altfel, pe drumul pe care mergeau nici nu ar fi putut să schimbe măcar două silabe, fără riscul de a-și rupe gîtul.

Cavalerul profita de acest mutism obligat pentru a se întreține cu el însuși. Angrenat în această cursă nebunească ideile se perindau cu repeziciune în creier, parcă antrenate și ele de ritmul sacadat al galopului. Aerul proaspăt le sufla drept în față. I se părea că respiră vitejie și bucurie pe nări.

În sfîrșit, aurora, măturînd întunericul nopții, dezvălui întreaga lume de fantome și iluzii în care trăise ultimele ore. Fiecare lucru începea să prindă culoare și să-și reia dimensiunile normale. Totul redevenea clar și precis. Mai întîi, caseta ! Afacerea cea mare ! Fără nici o îndoială, în cursul nopții întunecate din care ieșise, această casetă căzuse în mîinile cine știe cui. În lipsa Cavalerului care galopa alături de el și către care se întinseseră din umbră, aceste mîini mizerabile nu putuseră decît să apuce caseta sa.

Coincidențe ciudate ! Întîlnire binecuvîntată !

Iată-l legat dublu de acest necunoscut, prietenul reginei. Legătură de datorie și simpatie : suverana și dulcea

sa prietenă i-a ordonat să vegheze asupra lui; vocea lor răsună puternic în sufletul lui. Legătură de interes pentru că aceiași dușmani misterioși i-au urmărit, i-au persecutat pe amîndoi.

Cheia enigmei o deține nimeni altul decît domnul Bernard! Sau mai degrabă marele senior care se ascunde sub acest nume vulgar.

Dar din dar se face rai! Ca preț al devotamentului său, străinul ăsta nu-i va putea refuza sprijinul cavalerului. Prin el, tînărul ar avea indicii care să-l pună pe urma dușmanilor ascunși.

Pentru a ajunge la ei drumul va fi lung, presărat cu capcane și obstacole. Prezentul nu-l interesează. Mister poate aștepta! O altă cale i se deschide norocului lui. Este mesagerul reginei!

Într-adevăr! Pentru ea aleargă acuma nebunește spre o țintă necunoscută. Pentru ea își riscă viața într-o importantă și tenebroasă intrigă. Prețul va fi proporțional cu pericolele la care se expune, cu vitejia dovedită! Numai să revină și afacerea sa e gata!

Nu i-a promis regina că-și va aminti... la întoarcere?... Și acest noroc subit nu-l datorează oare și stelei sale călăuzitoare? Hm! Da, exact! Pentru că acum își cunoștea steaua; e domnișoara Cernay! această fermecătoare Claire care numai cu o zi înainte îi apărea îndepărtată și inaccesibilă, asemănătoare unei zîne blonde!

Ce drum a parcurs într-o singură noapte!

Acum se simte legat de ea printr-o mulțime de legături subtile și amețitoare, pe care nimic nu le mai poate desface. În felul ăsta s-a realizat și profeția lui Cyrano: și-a întîlnit Ariadna!

Mai mult, astăzi, micul soldat are protectori. Are stăpîni!

A servi unui stăpîn! ăsta era idealul în acele vremuri, pentru cadeții de familie, pentru gentilomii săraci, pentru toți cei cărora destinul nu le-a surîs din leagăn și care intrau în lume fără nici o altă moștenire decît sabia.

Stăpînul, odată ales și acceptat, i te dăruiai trup și suflet și toată onoarea era ca de acum încolo să-i fii credincios, constant, să-l urmezi orbește în primejdii ca și pe culmea gloriei, printre dușmani și chiar în rușine, dacă se abătea de la drumul bun. Pentru că nu era dezo-

noare mai mare decît aceea de a nu-ți asculta protectorul, seniorul !

Ori, Cavalerul își găsise doi stăpîni și steaua lui îi alesese pe cei mai demni, cei mai de invidiat : regina Franței mai întîi, apoi acest senior frumos, care călărea alături de el.

Tot gîndind așa, Mister își întorcea mereu privirea către tovarășul de drum.

Tandru, cu multă atenție, veghea asupra acestui personaj prețios care ținea în mîinile lui toate speranțele sale prezente, toate promisiunile de viitor.

Nu-i cunoștea încă adevăratul nume, dar îl ghicea glorios. Nu era oare prietenul de suflet al reginei ?

În ochii săi de copil, Anna de Austria reprezenta suprema emanație a măreției și a perfecțiunii umane. Ea îi apăruse în dubla sa majestate de putere și frumusețe și candidul tînăr rămăsese încă uimit de această viziune. Anna avea tot ceea ce putea încînta și fermeca o inimă plină de entuziasm, debordînd de tandrețea adolescenței : era regină, era femeie !

Tot ceea ce putea fi surprinzător sau cel puțin echivoc în această situație, Mister respingea de la sine. Alungase, în respectul, în venerația sa, ideea că acest om ar fi putut să fie amantul Annei de Austria.

O regină a Franței nu are amanți, este un cerc intangibil !

Și, de altfel, nu era acoperit de prezența lui Claire, tînăra fată care în ochii lui simboliza nevinovăția și puritatea ? Sărutul imprimat pe fruntea sa candidă de către gentilom, purifica totul !

Și apoi, dumnezeu știe de ce, acest cavaler atît de frumos, de nobil și de viteaz nu avea nimic din ceea ce micul soldat își imagina că ar fi un amant fericit. Prea era lipsit de bărbăție ! Această impresie se întărea și mai mult în mintea sa cu fiecare privire aruncată asupra ciudatului necunoscut.

După cum se vede, Cavalerul, transportat pe drumurile norocului și aventurii, se gîndea la toate, numai la pericol nu. Și totuși, pericolul se apropia. Se îndrepta către ei, rapid ca și galopul gărzilor Eminenței Sale, năvalnic precum conducătorul îndrăzneț care-i mîna.

Trecînd de Arcueil, domnul Bernard încetini deodată pasul. Părea foarte obosit. Trăsăturile sale, ascuțite parcă

de o oboseală subită, se apropiaseră de o paloare neliniștitoare.

Cavalerul, surprins, trase de frîul calului și întrebă :

— Ce aveți, domnule ? Păreți suferind.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, se grăbi să-i răspundă acesta cu o voce care dezmințea însă cuvintele. Doar puțină oboseală. Mai avem încă drum lung de străbătut (de făcut) și ar fi mai bine să ne odihnim cîteva clipe.

Brav, el încercă să surîdă, dar chiar surîsul îl costa un efort !

— Aș fi, oare indiscret, dacă v-aș întreba unde mergem ?

— La Dampierre. Vom schimba caii acolo, după care ne vom îndrepta către Est. Așa vom evita Parisul și împrejurimile sale unde am risca prea mult să fim zăriți.

— Cît mai e pînă la Dampierre ?

— Șapte leghe !

— Le puteți face fără oprire ?

— Va trebui ! hotărî gentilomul.

Făcuse însă un efort vizibil pentru ca vocea sa armonioasă să prindă puțină fermitate.

— Totuși, păreți obosit și suferind, făcu tînărul apropiindu-se cu prietenie.

Și îndată Cavalerul se pregăti să se dea jos din șa. Cu un gest prompt, gentilomul îl opri. Apoi, jenat și mai mult, se încăpățînă să nu-i accepte propunerea :

— Vă rog să nu pierdem timpul. Nu am nimic, vă repet !

Grăbit să termine cu aceste întrebări stînjenitoare, îi întinse mîna și porni calul.

Mister fu obligat să se mulțumească cu acest refuz și să-l urmeze pe încăpățînatul său tovarăș. Totuși, din acea clipă, merseră numai la trap.

Domnul Bernard nu-și pierdea cumpătul deși zdruncinăturile calului păreau să-i sporească oboseala cu fiecare pas. Cavalerul nu-l scăpă din ochi, ținîndu-se cît mai aproape de el, umăr la umăr.

Traversară de bine de rău orașul Bourg-la-Reine. Orășelul abia se trezea și trecerea lor abia fu remarcată de două, trei gospodine matinale.

Tancred se liniștise. Pînă aici, nimic nu le arăta că fuseseră urmăriți. Puteau, deci, să se odihnească, fără teamă.

Totuși, în timp ce treceau de ultimele căsuțe și tocmai ocoleau castelul Gabrielei d'Estree, un fapt îi stîrni din nou neliniștea. Tovarășul său pălea din nou. Părea cuprins de o slăbiciune teribilă. Voința lupta din greu împotriva durerii puternice.

Deodată, el se clătină, dar se încordă într-o supremă rezistență.

Din fericire, Cavalerul nu încetase să-l supravegheze ; iute, întinse brațul și gentilomul se lăsă să alunece aproape nemișcat.

Susținîndu-l în continuare, Cavalerul reuși să iasă din șa și să-l ajute să pună piciorul jos. Însă ultimul efort epuizase energia nefericitului. Frînt, la capătul puterilor, Mister îl simțea alunecîndu-i din brațe pînă cînd ajunse să se întindă cît era de lung pe pămînt.

Domnul Bernard își pierdu cunoștința.

— La naiba ! înjură tînărul nostru a cărui admirație respectuoasă fu puternic zdruncinată. La naiba ! acești seniori grațioși sînt doar niște femeiuști ! Să vezi asemenea slăbiciuni la un adevărat spadasin. Și ăsta mai voia să alergăm în goana mare !

Gîndurile astea nu-l împiedicară totuși să se grăbească în ajutorul tovarășului său de drum. Dezlegîndu-i eșarfa o udă cu apă rece dintr-un pîrîiaș. Apoi, revenit la rănit, îi eliberă tîmplele de buclele mătăsoase și i le umezi. Totuși, celălalt nu dădea nici un semn de viață.

— Să dea ciuma în toți galanții ! mormăi Mister. Nevolnicii ăștia de curte nu au forță decît pentru sărutări.

Cu toate acestea, continua să-i dea toate îngrijirile. Îi desfăcu cingătoarea, tunica, pentru a-i ușura respirația. Cu un gest nervos, desfăcu gulerul cămășii, degajînd bine pieptul. Dar ceea ce văzu îl făcu să sară în picioare și să se dea doi pași înapoi.

— Drace ! Asta era !

Tulburat, cu mîinile tremurînde, rămase locului ca și cînd ar fi comis cine știe ce sacrilegiu.

Cerule ! Aerul efeminat al frumosului gentilom, vocea melodioasă, blîndețea trăsăturilor, zveltețea siluetei și pînă chiar și această subită slăbiciune, totul se explică în sfîrșit.

„Pe steaua mea ! Asta-i culmea ! Iată că acum domnul Bernard este o femeie !“

Nervos, Mister începu să rîdă :

— O femeie! Prietenul reginei și al domnișoarei de Cernay! Aveam dreptate să consider sărutările cu care era atît de darnic ca absolut lipsite de urmări.

Stînjenit de aventură, se apropie discret pentru a acoperi comorile pe care le dăduse la iveală într-un mod atît de neașteptat, cînd frumoasa călăreață deschise ochii.

Aerul rece al dimineții răcorindu-i pieptul desfăcut, ea înțelese totul și energia păru să-i revină. Brusc, se ridică și cu un gest înspăimîntat își înfășură umerii în cutele mantalei. În același timp, privirea sa îl cerceta întrebătoare pe tînărul indiscret.

Aflat încă sub impresia unei tulburări profunde Mister căzu pe genunchi, în praful drumului și apucîndu-i mîna cu un gest plin de noblețe, o duse la buze strigînd:

— Doamnă, oricine ați fi, liniștiți-vă! Secretul acesta, pe care l-am surprins dintr-un accident nefericit, jur să îl uit.

Ea surîse amuzată, în pofida ciudățeniei aventurii. Cavalerul continua cu pasiune:

— Da! Jur să vă servesc ca și cum ați fi bărbat, prietenul Majestății Sale și al domnișoarei de Cernay. Atît timp cît nu-mi veți da alte dispoziții, veți rămîne pentru mine gentilomul care s-a încredințat sabiei mele... Nu vreau să știu nimic mai mult, pentru mine sînteți tot domnul Bernard!

Liniștită de acest protest viu, încredințată de discreția tovarășului său, frumoasa doamnă îi întinse mîna:

— Cine știe! Poate că într-o bună zi vă veți aminti cu plăcere că ați servit-o, pe drumul spre Spania, pe ducesa de Chevreuse!

Mister la auzul acestui nume atît de răsunător rămase nemișcat.

„Ce! Era chiar doamna de Chevreuse! Această femeie mai îndrăzneață decît un bărbat, această amazoană care personifica toate revoltele, toate cutezanțele, ea era! Era ducesa, dușmanul cardinalului, coșmarul regelui, demonul independenței și sufletul intrigii, ea era,

drept înaintea lui, alături de el". Încîntat, micul soldat se înclină pînă la pămînt.

— Dar, făcu ducesa întorcîndu-se, ce au animalele astea ? Par neliniștite !

Într-adevăr, caii pe care tînărul îi legase cu frîul de un copac din drum dădeau semne de neliniște. Nările lor, îndreptate spre Paris, adulmecau vîntul. Dădeau nervoși din picioare, scuturînd zăbala și începeau să nechezc.

Cuprins de o nouă teamă, Mister se sui pe povîrnișul drumului și străbătu cu privirea drumul parcurs. Dincolo de zidurile parcului, zări un nor de praf și numai înălțimea clădirii îi ascundea privirii pe cei care trebuia că erau în urmărirea lor.

— Alarmă, doamnă ! strigă el, lăsîndu-se să cadă jos. Alarmă, sîntem urmăriți !

Ducesa tresări :

— Urmăriți ! exclamă ea. E imposibil !

Primi ca răspuns doar un ropot surd. Nu te puteai înșela asupra lui. Un grup de călăreți venea după ei.

— În șa și să fugim, cavalere !

— Vai, doamnă, e prea tîrziu. Nu vom face nici o jumătate de leghe și ne vor ajunge !

Ducesa ascultă, cu respirația întretăiată. Tropotul se apropia.

— Ai dreptate !... Cum scăpăm din asta ?

— Lăsați pe mine, doamnă. Săriți doar în șa și ștergeți-o fără să întoarceți capul.

— Ce ai de gînd ?

— Să rămîn aici și să vă acopăr retragerea. Veți da pinteni calului și veți ajunge în pădurile Verrieres, la prima încrucișare. În ce mă privește, îmi iau asupra mea să-i rețin aici destul de mult pînă veți dispărea.

— Bine mai gîndiți ! spuse ducesa văzîndu-l cum își trage sabia. Veți fi ucis.

— Ei, doamnă, nu mi s-a încredințat libertatea și viața dumneavoastră ?

— Nu, nu ! Nu cu prețul vieții dumneavoastră !

Pericolul se apropia, mai presant cu fiecare secundă.

Ducesa se hotărî brusc :

— Ar fi un sacrificiu inutil. Nu accept. Într-o oră m-ar prinde, chiar trecînd peste cadavrul dumneavoastră. Forțele mele mă pot trăda iarăși. Acum cînd sînt pe urmele mele, se vor încăpățîna să mă urmărească pînă la capăt !

— Și atunci vă veți lăsa pe mîna lor ?

— Liniștiți-vă. Viața mea este mai prețioasă pentru ei decît pentru mine. Împotriva mea nu vor îndrăzni nimic.

XIX

DOI VECHI DUȘMANI

Sprincenele ducesei se încruntară și o cută îi brăzdă fruntea. Îi veni în minte gîndul unei primejdii mult mai serioase.

— Numai, adăugă ea strîngînd cu nervozitate mîna tînărului Tancred, numai că am la mine hîrtii de un interes imens pentru dușmanii noștri. Nu trebuie, în nici un caz să cadă în mîinile lor.

Scoase cu febrilitate din mantaua sa un pachet.

— Orice ar fi, trebuie salvate astea sau totul este pierdut ! Vieți de oameni ! Șansa succesului nostru !... totul e aici !... Luați-le.

Ea îi întinse plicul. Cavalerul se trase înapoi, nevrînd să înțeleagă.

— Ascultați-mă Cavalere. Și mai ales ascultă-mă cu sfințenie. Dumneavoastră trebuie să fugiți.

— Să vă părăsesc ? Niciodată !

— Îmi contestați deja ordinele ? Trebuie, să mă încred în vitejia, în îndemînarea dumneavoastră. Luați-l pe Căpitan, e calul meu cel mai bun. Plecați și ajungeți cu orice preț pe drumul spre miazăzi. Trebuie să ajungeți teafăr la Sedan !

— La Sedan ?

— Dați plicul contelui de Soisson... Mă veți aștepta opt zile. Dacă nu voi sosi, înseamnă că soarta mi-a fost potrivnică.

— Oh ! Doamnă...

— Nu-i nimic ! Vă veți întoarce atunci la Paris, cu răspunsul contelui, pe care-l veți înmîna reginei.

— Prin domnișoara de Cernay ?

— Da ! Ea vă va înapoia mesajul contelui semnat de regină.

— Și ce am să fac cu el ?

— Domnişoara de Cernay vă va spune cum şi unde mi-l puteţi înmîna. Bineînţeles, dacă voi mai fi liberă.

— Dacă veţi mai fi liberă ? repetă Tancred emoţionat.

— În caz contrar, veţi duce mesajul la Londra.

— La Londra ?

— Da, lordului Montaigu.

— Prea bine, doamnă, încuviinţă Mister, vă voi asculta întocmai. Plicul va fi înmînat domnului conte la Sedan, răspunsul — reginei şi mesajul majestăţii sale — la Londra lordului Montaigu. Sau sper ca mai degrabă domniei voastre.

— Mulţumesc cavalere. Sînt mulţumită de hotărîrea dumneavoastră. Ah... aşteaptă o clipă.

Doamna de Chevreuse scoase din deget inelul de aur după care el fusese recunoscut de ea.

— Acest inel să vă fie scut, cavalere ! Cu ajutorul lui, contele vă va recunoaşte. Porniţi acum şi fiţi prudent mai ales !

Apoi, cum, cu inima zdrobită că-şi abandona tovarăşa de drum în pericol, Mister nu se hotăra încă să fugă, ea îl împinse spre cal, zicînd :

— Hai, curaj, prietene. Trebuie uneori să eviţi lupta decît să te arunci în ea.

Ochii Cavalerului se umplură de lacrimi.

— Vai ! cum să vă las aşa, în mîinile lor, doamnă... ?

— Oh ! Cum o fi voia domnului !

Cavalerul sări în şa. Tropotul cailor duşmani se apropia. Încă puţin şi vor trece de zidul care-i mai acoperea încă.

— La o leghe de aici, şopti doamna de Chevreuse, se află Crucea lui Berny. Prin Belle-Epine veţi nimeri la Choisy-le-Roy, de acolo prin Saint-Maur şi Villiers veţi ajunge pe drumul spre miazăzi. Ai grijă de Căpitan, e un prieten bun. Adio, cavalere !

— La revedere, doamnă !

Cu inima bătînd să-i spargă pieptul, cu gura uscată de teamă, tînărul o salută pe viteaza lui tovarăşă. Apoi după un ultim semn de regret din partea ei, strînse pintenii şi porni într-un galop năprasnic.

— În sfîrşit ! exclamă ducesa văzîndu-l cum dispare în goana calului. Mi-a fost destul de greu să-l hotărăsc la asta. Ce copil încîntător !

Liniştită în privinţa lui, cu un surîs dispreţuitor pe buze, ea se pregăti să-şi întîmpine duşmanii.

— Între noi doi acum, domnule cardinal !

Plutonul de gardă apăru brusc la marginea zidului parcului. Văzîndu-l pe frumosul gentilom singur în mijlocul drumului, ei se grăbiră să-l înconjoare. În cîteva clipe, ajunseră lîngă călăreţul care stătea cu braţele încrucişate. Conducătorul trupei sări jos din şa. Cu pălăria în mînă, el înaintă către acest cavaler izolat care, cu trăsăturile ascunse sub pălărie şi cu gulerul mantalei ridicate, părea să-l aştepte cu un calm perfect.

— Daţi-mi sabia. În numele regelui, sînteţi arestat, zise el.

Fără rezistenţă, călăreţul scoase sabia şi i-o întinse.

— Iată sabia mea. Dar fiţi bun şi spuneţi-mi în mîinile cui o dau ?

Ofiţerul se înclină cu politeţe :

— Locotenentul d'Artagnan, din corpul de muşchetari ai regelui.

Prizonierul tresări :

— D'Artagnan ! Hei, dar...

Şi gasconul crezu că aude şoptit de pe buzele prizonierului său trei nume ciudate, care răsunară în urechea sa cu o mişcătoare vibraţie :

— Porthos, Athos, Aramis !

Locotenentul aruncă o privire pătrunzătoare către misteriosul prizonier.

— Vă urmez, domnule d'Artagnan, zise acesta simplu.

— Urcaţi în şa. Avem ordin să vă conducem la Berny.

— La Berny ?! zise surprins prizonierul, dar se stăpîni repede.

Locotenentul însă observase :

— Locul nu vă convine ?

— Ba da, dar, vă rog să mergem încet.

— Sînteţi suferind ?

— Nu tocmai. Dar abia mi-am revenit dintr-un leşin, care îmi cere oarecari îngrijiri.

— Îngăduiţi-mi să vă ajut să urcaţi pe cal.

Trecînd la fapte, d'Artagnan observă îndeaproape pe prizonier şi izbuti chiar să-i vadă chipul. Mantaua se desfăcuse puţin. Muşchetarul nu avu însă nevoie de mai mult. De aceea se înclină uşor, şoptind surîzător :

— Înţeleg, doamnă ducesă şi sînt la dispoziţia dumneavoastră. Vom merge cît doriţi de încet. Apoi se întoarse spre oamenii din pluton şi le comandă : La pas, domnilor !

Mergînd alături de el în fruntea plutonului, ducesa îl privi cu coada ochiului.

— M-aţi recunoscut ? întrebă ea, după o clipă, cu o nuanţă de ciudă în glas.

— Ar putea d'Artagnan să uite pe prietena binevoitoare a lui Aramis ?

— Totuşi, mă arestaţi ! Ciudată prietenie şi recunoştinţă îmi arătaţi !

Muşchetarul îşi muşcă buzele.

— Vai ! doamnă, asta e consemnul. Un soldat nu cunoaşte altă lege. Dura lex...

— Sed lex, da, ştiu ! Iată-vă deci în slujba cardinalului !

— Sînt mereu în serviciul regelui !

— Vreţi să spuneţi că regele v-a poruncit să mă prindeţi ?

Gasconul roşi şi nu răspunse nimic. Privi însă îndărăt pentru a se convinge că soldaţii nu puteau auzi discuţia lor. Dar oamenii săi erau la distanţă.

Ducesa continuă ironic :

— Cu prima ocazie, voi povesti această aventură veselă cavalerului d'Herblay. Cred că va fi încîntat şi vă va felicita.

Muşchetarul jignit ripostă :

— În acest caz, doamnă, veţi binevoi să-i spuneţi că mi-ama îndeplinit numai datoria : cu respect şi cu moderaţie. Asta pentru a-i face şi mai multă plăcere !

— Ei ! domnule d'Artagnan. Ce-aţi putea face mai rău ! Şi cum aţi trata atunci o inamică adevărată ?

D'Artagnan se aplecă spre ducesă peste şa, şi coborînd tonul, spuse :

— Răspund la aceasta, doamnă întrebîndu-vă de ce ţineţi să mergem la pas ?

Doamna de Chevreuse tresări. Ea îşi aţinti ochii asupra gasconului care rămase impasibil şi surîzător.

— Ce vreţi să spuneţi ? întrebă ea neliniştită.

— Așteptați o clipă. V-aș mai putea întreba ce s-a întîmplat cu tînărul soldat cu care ați ieșit de la Carmelite și care v-a însoțit pe drum pînă aici !

— Așadar, știți ...?

— Nu știu nimic, doamnă, negă cu vioiciune mușchetarul, făcînd un gest plin de noblețe. Am ordin să-l prind pe domnul Bernard. Sînteți domnul Bernard. V-am prins. Datoria mi-am îndeplinit-o. Restul nu mă privește.

Mișcată, prietena Annei de Austria îl mulțumi pe mușchetar cu un surîs.

— Nu uitați să-i spuneți asta lui Aramis, insistă locotenentul mai tulburat decît voia să pară. Dragului meu prieten... Sînt sigur că nu-mi va purta pică.

— Ah, sînteți mereu același d'Artagnan.

Mîna mică a doamnei o căuta pe aceea a paznicului său și o strînse cu recunoștință.

Din acest moment nu mai schimbară nici o vorbă. Mergeau pe aceeași linie și-și reaminteau întîmplări comune.

Cînd ajunseră la Croix-du-Berny, Cavalerul Mister trecuse de mult. Căpitan galopa de acum dincolo de Choisi-le-Roy și de aici apuca drumul spre miazăzi.

La Croix-du-Berny, puțin înainte de încrucișarea drumului spre răsărit cu acel de la Choisy-le-Roy spre Versailles, întîlneai un parc, în spatele unui colțișor minunat de pădure care umbrea malurile unduiosului Brieve.

La marginea parcului, vizibil chiar din drum, se înălța un mic pavilion care oferea adăpost vînătorilor și căruțelor.

În acest pavilion își conduse d'Artagnan prizoniera, să spunem mai degrabă prizonierul, căci locotenentul respectînd incognito-ul doamnei, continuă să o trateze cu ostentație în ochii soldaților ca pe un simplu gentilom.

Sub o aparență fermă și disprețuitoare, ducesa de Chevreuse ascundea o mare tulburare. O neliniștea misterul în care era învăluită arestarea sa.

I se luase urma încă de la Montagne-Sainte-Geneviève, de abia acum își dădea seama de asta. Și totuși i se îngăduise să o vadă pe regină la Carmelite. Fusese lăsată să iasă din Paris și o prinseseră abia afară din oraș. Evident, se plănuise compromiterea reginei prin această întrevedere. După care fusese prinsă în liniște, fără mult

zgomot. Chiar pentru cei care o arestau, ea era un necunoscut oarecare, domnul Bernard. Ce plan sinistru ascundea această mașinație ? Nu recunoștea aici procedeul brutal al dușmanului său de moarte, cardinalul. Evenimentele dădeau la iveală un mers nou al lucrurilor, slugarnic, învăluitor, insinuant, asemănător lunecării șarpelui !

Dar curajoasa aventurieră nu era femeia care să dispere. Mulțumită cavalerului, izbutise să se scape de hîrtiile compromițătoare, și asta era esențialul. Prin bunăvoința prietenului lui Aramis, tînărul mesager putea merge mai departe. Astfel, Mister scăpa de primejdia iminentă de a fi prins în aceeași capcană cu ea. Reîntors la Paris, nimeni nu-l cunoștea în afara mușchetarului. Și mușchetarul se prefăcea că nu știe nimic. În această privință, totul era asigurat. Fuga spre Sedan se anunța sub auspicii bune.

Chiar dacă, în răutatea sa, cardinalul ar fi mers mai departe și să-l trimită fără nici o altă formă de proces pe domnul Bernard în cine știe ce castel întărit, violența asta ar fi avut efectul unei lovituri de spadă dată în apă.

Ducesa odată dispărută, voința ei ar fi continuat să lucreze. Mașina pusă de ea în mișcare în cursul acestei nopți cînd smulsese adeziunea reginei, infernala mașină și-ar fi desăvîrșit opera, i-ar fi zdrobit în sfîrșit dușmanul.

Chiar dacă ea ar muri, ar supraviețui prin trei ființe devotate ei dincolo de moarte : cavalerul, căruia îi ghicise dragostea pentru Claire de Cernay, lordul Montaigu, cel mai credincios și mai constant dintre adoratorii săi și, în sfîrșit Clara.

Clara era legată de inima ducesei cu legături misterioase. Orfană, mica prietenă a reginei, era devotată trup și suflet aceleia pe care o venera ca pe binefăcătoarea sa. Într-adevăr, buna ducesă avusese grijă de ea pe cînd creștea într-o mînăstire. Ea îi ținea loc de părinții pe care nu i-a cunoscut niciodată. Da, Clara o iubea. Doamna de Chevreuse se convinsese de acest adevăr în timpul zilelor din urmă, cînd pericolul fusese comun. Ea simțise cum în inima acestei tinere încolțea un sentiment adînc și gingaș, superior recunoștinței : dragostea instinctivă a fiicei pentru mama ei.

De-acum ducesa, asigurată, putea să-l înfrunte fără teamă pe nemilosul ei dușman. În partida care avea să

înceapă între cei doi jucători abili, oricît de inegale ar părea puterile lor, doamna de Chevreuse avea și ea destule atuuri în mînă.

Zgomot de roți pe caldarîm o întrerupse din gînduri. Printre gratii, ea văzu o trăsură oprindu-se în fața pavilionului. Un bărbat sări iute jos. Avea un obraz rotund și frumos, încadrat de un păr mătăsos. Pielea obrazului era curată, transparentă ca a tenurilor meridionale, ochii de catifea îi erau plini de dorinți și foc. Nu cumva era vreun cavaler trimis de cardinal ? O, nu ! Fiindcă un al doilea călător cobora din trăsură. Încet, cu nesfîrșită grijă, acesta avea înfățișarea frîntă a unui bărbat sau a unui bolnav. El se sprijini cu mîna de umărul însoțitorului și, împreună înaintară spre pavilion. La un moment dat, bătrînul ridică privirea și ducesa nu-și putu stăpîni o tresărire. Un nume îi ieși de pe buze :

— Richelieu !

Cu toată ura sa, în ciuda primejdiei prezente, doamna de Chevreuse simți că o cuprinde mila pentru acest dușman pe care-l cunoscuse bine înfipt pe picioare, înverșunat și înspăimîntător, pentru acest luptător, pe care-l regăsea sfărîmat, ars înainte de vreme de flacăra mînilor și pasiunilor.

Înapoia ușii, se auziră șoapte.

— Da, Monseniore. Prizonierul se află aici, zicea d'Artagnan.

— S-a petrecut totul fără scandal ? murmură o voce unduitoare.

Vocea uscată a cardinalului reteză scurt :

— Asta nu interesează. Lovitura a izbutit, asta-i esențial !

Ușa se deschise. În prag apăru Richelieu. Intră singur, cu fruntea sus, îndreptîndu-și talia printr-un efort de voință. Ajuns lîngă prizoniera sa, el se înclină curtenitor :

— Doamnă, sînt fericit că am ocazia să vă prezint omagiile mele.

Uitîndu-și rolul de cavaler, domnul Bernard schiță o reverență curtenitoare.

— Și eu, Monseniore, am plăcerea de a vă servi.

Richelieu îi arată un fotoliu.

— Binevoiți și luați loc, ducesă. Avem de vorbit și fără îndoială că drumul acesta blestemat v-a obosit.

El luă un alt fotoliu în fața ei și-l așeză în așa fel încît obrazul să-i rămînă în umbră, în timp ce lumina ferestrei să cadă în plin pe obrazul ducesei.

— Uf ! zise el așezîndu-se. Cei treizeci de ani ai mei s-au dus de mult. Niciodată nu mi-am dat seama ca astăzi. Și niciodată nu am avut prilejul să-i regret mai adînc.

Cardinalul își însoți acest madrigal de un sărut pe mîna frumoasă a ducesei.

— Știți bine, doamnă că sînt cincisprezece ani lungi de cînd nu ne-am văzut. Văzîndu-vă, încep să mă îndoiesc că a trecut atîta vreme și mă simt întinerind.

— O, Eminență, n-aveți nevoie de stimulente pentru a întineri. Nu v-am văzut niciodată mai tînăr ca azi.

Ducesa însoți acest compliment echivoc de un surîs acru. Cardinalul se prefăcu că nu înțelesese ironia. El continuă, ca și cum ar fi vorbit cu el însuși.

— Cincisprezece ani, cît timp pierdut ! Din fericire, nu e niciodată prea tîrziu. De altfel, continuă el cu voce tare, în tot acest timp nu v-am pierdut din vedere. Dacă nenorocirile timpului și rigoarea evenimentelor ne-au obligat să rămînem departe unul de altul, n-am încetat să mă informez despre ceea ce ați făcut dumneavoastră.

— Sînt mișcată de atenția perseverentă a Eminenței Voastre.

— De aceea, după cum vedeți, de abia am aflat că sînteți în țară și am simțit dorința fierbinte să vă văd și să stau de vorbă o clipă cu dumneavoastră, cu toată sinceritatea, ca niște prieteni buni.

— Iată-vă împlinită dorința, monseniore !

După cum se vede, ministrul își ascundea ghearele în catifea și se juca delicat cu prizoniera lui, tot așa cum se joacă pisica cu șoarecele.

Dar introducerea mieroasă, prezicea un atac apropiat.

— Ascultați, ducesă, mărturisiți cinstit : nu cumva exilul vă apasă ?

„Intrăm în subiect“ gîndi doamna de Chevreuse. Dar, în loc să răspundă, se retrase și mai mult în fotoliu, așteptînd ca adversarul să se descopere mai mult, ca să poată încrucișa cu folos spada.

Richelieu înălță capul. Își amintea că se lovise adeseori de o tăcere asemănătoare. Impertinență sau rezervă, era în orice caz diplomație femeiască.

— Această viață rătăcitoare nu vă pare nedemnă de o prințesă ? întrebă el, nedemnă de calitățile sclipitoare ale inteligenței și spiritului dumneavoastră, care se risipesc în zadar ?

— Să punem lucrurile la punct, Monseniore. Această viață nu mi-am dorit-o, ci mi-a fost impusă.

— Dar nu ținea decît de dumneavoastră ca să duceți o viață cu mai mult folos și mai glorioasă.

Ducesa ripostă cu mîndrie :

— Nu poți să-ți alegi singur soarta și nici nu poți scăpa de sentințele venite de sus. Totul este ca să arăți curaj și onoare în orice împrejurare te-ai afla.

Richelieu ridică din umeri, imperceptibil.

— Asta înseamnă fatalism, doamnă ; destinul nu înlănțuie decît sufletele slabe. Voința poate să modifice cursul evenimentelor. Există o oră în viața fiecăruia, cînd norocul trece pe lîngă el. Cel îndemînatic întinde mîna și îl înhață. Cel neîndemînatic pierde ocazia.

— Eminența voastră vrea să spună că acum a sosit pentru mine o asemenea oră ?

— Se prea poate !

Ea continuă, prefăcîndu-se foarte interesată :

— Explicați-vă, Monseniore !

— Puteți ghici ușor, doamnă. Sincer vorbind, noi n-am prea fost prieteni pînă azi. E oare greșeala mea ? Nu cred. Vă amintiți, ducesă, că într-o zi, acum șaisprezece ani, mîna aceasta s-a întins către dumneavoastră ?

— Cum aș putea uita ?

— Fără îndoială, că vă amintiți și de modul jignitor cu care ați respins acest gest de prietenie.

— Eram tînără atunci...

— Da, erați tînără, dar aveați prieteni care nu erau și ai mei.

— E adevărat, Monseniore.

— Ați greșit, poate. Dacă mi-ați fi dat un alt răspuns atunci, fără îndoială că a-ți fi fost scutită de multe neplăceri. Vă întreb acum : unde vă sînt prietenii dumneavoastră de odinioară ?

Punînd această întrebare, ministrul îndreptă spre ducesă un surîs de gheață. Aceasta, copleșită de amintiri, tăcu o clipă, apoi zise :

— Dumneavoastră nu eu, trebuie să răspundeți la această întrebare.

— Ei au dispărut și odată cu ei s-au stins vechile certuri. S-a făcut pace. În clipa aceasta nimic nu ne mai desparte.

— Crede Eminența Voastră ?

— Ce-ar putea să mai fie între noi, cînd cei care ne separau nu mai sînt ?

Gravă, ducesa replică :

— Vai, Monseniore ! Rămîne amintirea lor și... trecutul.

La rîndul său, cardinalul nu se simți în apele sale. Aceste cuvinte de fidelitate răsunară în urechile lui ca un imn funebru. El continuă, însă cu oarecare pornire :

— La vîrsta dumneavoastră trăiți cu amintirile ? Ce-a fost ieri a trecut. Numai ziua de azi are însemnătate. Azi și mîine. Ori, prezentul înseamnă pentru dumneavoastră pacea sau războiul. Viitorul este la alegerea dumneavoastră : exilul veșnic sau întoarcerea la o viață demnă. Ascultați-mă : calitățile înalte, pe care le-ați folosit în intrigi mărunte, în slujba cauzelor pierdute și a oamenilor incapabili să vă înțeleagă geniul, aceste calități puteți să le puneți de azi înainte în slujba statului, pentru un scop înalt.

— Dacă înțeleg bine, Eminența Voastră dorește să mă aibă ca aliată ?

— Da, zise calm cardinalul.

— Presupunînd că primesc, voi obține clemența dumneavoastră...

— Da. Întreagă !

— Deci, nu-mi mai rămîne decît să obțin iertare și de la cealaltă persoană.

— Ce vreți să spuneți ?

— Eminența Voastră, în mărinimia sa, poate uita lupte îndelungate, amintiri crude și atîta sînge vărsat. Dar există o altă persoană, a cărei supărare e poate mai aprigă și care, nefăcînd parte dintre slujitorii bisericii, nu e obligat să absolve ofensele.

— Vorbiți despre rege ?

— Da, despre Majestatea Sa !

Cardinalul avu o figură disprețuitoare :

— Garantez pentru iertarea lui.

— Regele s-a schimbat ? întrebă ducesa cu un ton ironic.

— Nu, doamnă, Majestatea Sa a rămas așa cum era. Numai împrejurările s-au schimbat. Ducesă, sîntem singuri și putem vorbi deschis. Desigur, regele vă urăște. Știți de cînd și pentru care motiv.

Instinctiv, doamna de Chevreuse scoase ghearele ca pentru luptă. Convorbirea ajungea la punctul unde ministrul voise s-o aducă. Înțelegea prea bine asta. De aceea, întorcînd ochii, cîntărindu-și fiecare cuvînt și calculîndu-și fiecare gest, ea răspunse :

— Îmi pare că știu, Monseniore. Majestatea Sa vede în mine geniul rău al reginei. El pune pe seama influenței mele presupusele greșeli pe care le-a reproșat soției sale regale și care i-au umbrit autoritatea.

Cardinalul scutură capul :

— Dacă ar fi numai asta, ați fi fost de mult iertată. Încălcarea acestui ordin a fost uitat de mult de către rege. El nu reproșează reginei și nici dumneavoastră acest gen de slăbiciuni.

— E posibil ? În acest caz, chiar că nu înțeleg...

— Ceea ce e rănit într-însul nu e atît monarhul, cît bărbatul. Majestatea Sa e mai gelos pentru onoarea lui de soț, decît pentru gloria de suveran. Și că s-a adus o mare știrbire onoarei sale de soț. Tocmai această rană secretă îl chinuie de șaisprezece ani. Bănuiala unei infidelități îl roade. De aceea, vă urăște, de acolo vine deci mînia lui.

— Aceste bănuieli sînt nedrepte...

— Aș vrea să vă cred, pentru onoarea Majestăților Lor.

— Nimic nu le-au confirmat vreodată.

— Pînă astăzi, nu !

— Rog pe Eminența Voastră să nu-mi ia în nume de rău această întrebare : aceste bănuieli ar fi dăinuit atîta timp dacă vreunei persoane interesate nu i-ar fi plăcut să întrețină focul mistuitor ?

Cardinalul sări din fotoliu. Lovitura, de data asta, nimerise bine, căci apucînd mîna doamnei de Chevreuse strigă cu o voce vibrantă :

— Nu știu dacă a fost așa. A fost într-adevăr un timp cînd, din motive de interes public, s-a considerat util ca regina să nu aibă asupra soțului său o influență prea mare, dar acum, Majestatea Sa dînd coroanei un moștenitor, este de datoria oricărui supus nu numai de a-l

despărți pe rege de regină, ci de a-l apropia. Acolo este mîntuirea statului.

Ducesa înțelesese. Nu trebuia să schimbe decît o vorbă ca să se poată înțelege gîndul ministrului : „acolo este mîntuirea mea“, voia să spună cardinalul.

— Să fiu eu, oare, ramura de măslin aleasă de Eminența Voastră, întreabă ea părînd surprinsă.

— Doamnă, vorbesc serios. Puteți sluji drept punte de legătură între Majestățile Lor... Începeți prin a-l vindeca pe rege de bănuielile lui.

— Îmi dați procedeul ?

— Da. Îi veți dovedi că aceste bănuieli nu sînt întemeiate. Acest lucru îl putem face, dacă voiți, dumneavoastră și cu mine.

Richelieu se apropie de ea. Vocea sa, aspră și pornită pînă acum, se făcu insinuantă și dulce. Ducesa se temu. Simțea că el avea nevoie absolută de ajutorul ei de își călca astfel orgoliul și ambiția. Părăsit de toți, bănuitor față de regele care începuse să șovăie, cardinalul căuta sprijin din partea reginei și el conta pe Maria de Chevreuse tocmai ca să poată intra în grațiile suveranei.

— Nu înțeleg, zise ea. Cum vom putea proba regelui nevinovăția reginei, dacă inima lui îi spune altfel ?

— Vă repet : putem... cu o singură condiție.

— Care ?

— Înainte de orice... vreau să am... vreau să obțin de la Majestatea Sa și de la dumneavoastră... o garanție, o probă sigură de prietenie și de alianță.

Ducesa crezu că ghicește și se dădu înapoi, cuprinsă de spaimă.

— Ce anume garanție ?

— Din partea reginei mărturisirea sinceră a greșelilor făcute.

— Și de la mine ?

— O declarație scrisă, cuprinzînd tot adevărul, iscălită de mîna dumneavoastră.

Un strigăt de groază ieși de pe buzele înghețate ale doamnei de Chevreuse. Așadar, asta i se cerea : s-o predea legată pe regină în mîna cardinalului. Cu prețul acesta, va obține ea iertarea, iar regina împăcarea cu regele. Această iertare regală o obțineau amîndouă : suverana, ca preț al umilirii, iar ducesa, ca preț al trădării.

Maria de Chevreuse făcu iute acest raționament și sîngele său mîndru de Rohan începu să-i vîjîie în urechi.

— Îndrăzniți s-o suspectați pe regină ? strigă ea într-un avînt de revoltă. O credeți vinovată ?

Richelieu surîse rece :

— Dar e într-adevăr vinovată. O știți mai bine ca oricine.

— Eu ? Cerule mare ! Nu, nu, eu nu știu nimic. E o minciună.

— Să nu ne pierdem în protestări zadarnice... Ați uitat o anumită întîlnire nocturnă, într-o grădină, între doi gentilomi și două doamne ?

— Calomnie !

— Atunci, am să vă reîmprospătez memoria. Mai întîi data : 20 aprilie 1624 ; locul : grădina castelului din Amiens ; numele gentilomilor : lordul Montaigu și ducele de Buckingham ; numele doamnelor : ducesa de Chevreuse și...

— Mințiți !

— Copilării ! Veți nega prezența gentilomilor și a dumneavoastră ? Am dovezi !

— Fie ! Dar împotriva ei, nu aveți nici o mărturie. Regina nu era în acea grădină !

— Atunci cine era femeia blondă care se afla acolo ?

Ducesa întoarse privirea, îngăimă :

— O, Monseniore, încetați !

— Cum se numea ?

— Nu, e secretul meu.

— Vedeți ? Nu aveți curajul să luptați pînă la capăt ?

Ducesa, frîntă, căzuse în fotoliu. Cardinalul se așeză și el în fața ei și zise blînd :

— La ce bun să tăgăduiți ? Eu știu totul !

— În acest caz, Monseniore, ce așteptați de la mine ?

— Dovada care-mi lipsește.

Ea îl privi fix, surprinsă.

— Da, reluă el cu vehemență, dovada. Fiindcă există una. Am căutat-o mult timp, fiindcă numai în stăpînirea ei putem obține încrederea reginei. Numai proba aceasta putea să-mi îngăduie să fiu generos, să dovedesc suveranei mele că avînd în mînă onoarea și viața ei, înțelegeam să o cruț și să o mîntui...

— Cu ce preț ? murmură ducesa.

— Dar v-ați păstrat bine secretul. Nu mai speram să-l aflu vreodată. De curînd, însă, indicii sigure m-au încredințat că această probă există, tangibilă și materială.

Neliniștită, doamna de Chevreuse înălță capul.

— Nu o am încă în mînă, dar mă apropii de ea. Și tremur... da, tremur, căci această mărturie, vie, irecuzabilă, a greșelii regale poate să-mi scape mie și să cadă în alte mîini, cine știe, poate chiar în mîinile regelui.

— Oh, niciodată, niciodată ! zise ducesa, acoperindu-și fața cu mîinile.

— În sfîrșit, văd că înțelegeți. Da, mînia lui ar fi teribilă, izbucnirea îngrozitoare. Furtuna va prinde și va lua pe toți în furia ei. Asta voiți ? Gîndiți-vă în ce prăpastie de disperare și de rușine ar cădea regina și prietena dumneavoastră.

„Vai, nu o putem salva, decît dîndu-i-o în mînă" gîndea doamna de Chevreuse cu oroare. Pe chipul său, cardinalul știa să citească chiar și urma acestui gînd.

— Vedeți, zise el, numai eu țin în mînă salvarea.

— Ce e de făcut ?

— Să-mi îngăduiți să găsesc această dovadă, și, în acest scop, să-mi spuneți întreg adevărul.

— Asta e totul ?

— Fără îndoială. Veți scrie o declarație sinceră, pe care o veți semna...

— Și pe care regina o va contrasemna ?

— Da ! Cu prețul acesta, vă acord sprijinul meu și vă garantez iertarea regelui.

Ducesa, cu degetele crispate pe brațele fotoliului, se ridică dintr-o dată și, fulgerîndu-l cu o privire de dispreț nețărmurit pe cardinal, izbucni î

— Ei bine, nu ! Mai degrabă lupt cu toate riscurile și primejdiile... Nu voi trăda pe regina mea, n-am să v-o dau pe mînă ! Mîna ei nu va semna propria-i decădere !

— Luați aminte ! zise cardinalul amenințător. Știu unde erați azi noapte, doamnă. Credeți că deghizarea a putut înșela vigilența oamenilor mei ? Știu pe cine ați văzut și ce i-ați cerut folosindu-vă de puterea acestui secret pe care mie mi-l refuzați. Dacă doriți războiul și-mi răpiți încă odată sprijinul reginei, va fi vai de dumneavoastră și de ea...

— O amenințați pe suverană ?

Într-un efort suprem de stăpînire de sine, deodată, Richelieu păru să-și redobîndească răceala :

— Pentru ultima oară, vă ofer pacea !

— Cu ce preț ? Al unei trădări !

— Gîndiți-vă că și fără dumneavoastră pot prinde acest secret.

— Căutați-l, monseniore. De la mine nu-l veți obține.

— De cînd vă știu, sînteți și ați rămas o aventurieră, zise el încrețindu-și buzele a dispreț.

— Aventurieră, fie ! Accept această calificare. În această postură nu mă voi dezonora cel puțin, ca în aceea pe care mi-o oferiți : spionaj și trădare.

Cuprins de o nouă mînie, cardinalul îi prinse pumnul.

— Uitați, doamnă, că sînteți la discreția mea.

— Nu uit deloc !

— Că vă pot preda pe mîna justiției regelui, fiindcă cutezați să vă întoarceți din exil spre a corupe din nou inima nefericitei noastre suverane.

— O puteți face, monseniore. Majestatea Sa se va întreba însă, pe drept cuvînt, pentru ce s-a îngăduit acestei exilate să vadă pe regina pe care venise s-o corupă ? Și ce tîrg i s-a oferit într-o întrevedere secretă, într-un loc ascuns ? Regele e neîncrezător, el va fi poate curios să știe ce putea conspira împreună ducesa de Chevreuse și cardinalul, duce de Richelieu !

Neizbutind cu violența, ministrul se calmă din nou.

— Fie ! Pot evita acest scandal. Nimeni nu știe despre arestarea dumneavoastră : nici chiar gărzile care au executat-o, nu știu cine sînteți. Pentru acești oameni sînteți un conspirator oarecare, un aventurier, înhățat pe drumul mare : domnul Bernard.

Ducesa simți cum o prinde tremurul.

— Cine va da, deci, alarma de arestarea domnului Bernard, chiar de dispariția lui ?

— Știu. Puteți să mă asasinați fără să vă temeți de pedeapsă.

— Oh, să vă omor ? La ce bun ? Am locuri discrete, tot așa de sigure ca și mormîntul. Odată ce-a intrat cineva acolo, nu mai iese, ca și din mormînt.

Cu tot curajul său, doamna de Chevreuse păli îngrozitor. Incognito-ul sub care se ascunsese avea să-i devină oare fatal? Își stăpîni totuși nervii, ca să răspundă :

— Slavă domnului! Am destui prieteni care se vor întreba ce s-a întîmplat cu ducesa de Chevreuse. Regina...

— Regina va tăcea, căci de-ar vorbi, s-ar demasca.

— Oamenii dumneavoastră pot fi mai puțin discreți.

— Îi am în mînă!

— S-ar putea găsi unul mai cu inimă. Poate că vreunul m-a recunoscut.

Rece, cardinalul o scrută cu privirea :

— În cazul acesta, vai de el!

Ducesa ar fi vrut să-l numească pe d'Artagnan. Dar amenințarea o opri. Ea-și mușcă buzele pînă la sînge, ca să nu scape numele mușchetarului.

— Vedeți dar, sînteți la discreția mea. V-am rugat cînd puteam să poruncesc și să ameninț, fiindcă voiam să-mi spuneți secretul de bună voie și să nu vi-l smulg prin violență.

— Prin violență?! Nu mă tem de ea. Nimic pe lume nu îmi poate descleșta gura și de nimic nu mă tem, în afară de Dumnezeu.

— Ați ales singură, zise cardinalul. Zarul a fost aruncat!

Doborît, el se așeză la masă și începu să scrie cu mîna tremurînd de furie.

În acest moment, împinsă de o mînă ușoară din afară, ușa se deschise ușor. Grațiosul cavaler care fusese primul la coborîrea scăriței în fața micului pavilion, pătrunse fără zgomot în încăpere.

Îndată ce intră, îl salută pe prizonier cu o înclinare mută din cap, însoțită de un surîs fermecător. Apoi, făcîndu-i cu ochiul, puse misterios un deget pe buze.

Acest gest rapid o surprinse în așa măsură pe doamna de Chevreuse, încît nu putu să-și creadă ochilor.

Cavalerul înaintă pînă la masă și, înclinîndu-se spre stăpîn, îi șopti cîteva cuvinte la ureche. Cardinalul tresări. O cută de neliniște îi brăzdă fruntea și ducesa văzu cum fixează asupra ei o privire înflăcărată, încărcată de ură. Apoi se ridică și începu să se plimbe prin odaie, părînd nehotărît.

Ce-ar fi putut să-i spună noul venit ca să-l tulbure în așa măsură ? Dar nu ! Ducesa nu se înșela și aventura lua o întorsătură neașteptată. Ori de cîte ori, ministrul era cu spatele spre ei în plimbarea lui agitată, cavalerul se folosea ca să reînoiască spre ducesă aceleași semne neînțelese, de la început.

Brusc, cardinalul se opri în fața ducesei și, privind-o adînc în ochi, articulă pe un ton aspru :

— Azi noapte, la Carmelite, n-ați fost singură ?

Ducesei nu-i veni răspunsul dintr-o dată. Cavalerul îi făcu semn pe furiș să răspundă afirmativ. Gîndindu-se că mesagerul era de acum departe și că nu mai putea fi prins, ea mărturisi :

— Într-adevăr, monseniore, n-am fost singură.

Richelieu schimbă o privire cu noul venit, a cărui atitudine rezervată și nepăsătoare nu arăta nimic din ciudata lui intervenție recentă.

— Și însoțitorul dumneavoastră, un tînăr soldat, cunoștea numele dumneavoastră adevărat, vreau să zic ?

Cavalerul, tot pe furiș dădu de două ori din cap, voind să-i spună : „răspunde da !"

Și fără să știe de ce, supunîndu-se acestei sugestii, ea răspunse :

— Da.

Un gest de dezamăgire îi scăpă lui Richelieu. Personalitatea ducesei era cunoscută. Ea nu mai putea fi deci încarcerată sub un nume de împrumut. Ca s-o aresteze sub numele ei adevărat și să-și asume izbucnirea unui proces, riscurile erau mari. Regina întărîtată, regele bănuitor, conjurații împinși de frică la măsuri extreme. Iute, cardinalul cîntări șansele unei asemenea operații. Doar mînia și orgoliul îl mînau către violență. Deodată, toți mușchii feței i se încordară într-o luptă supremă a voinței împotriva pasiunii, într-un efort de dominare de sine.

Hotărîrea era de acum luată. Cu un gest nervos, el apucă bucata de hîrtie pe care începuse să scrie și cei de față îl văzură cum o sfîșie în bucăți, încet, încet cu părere de rău.

— Frumoasa mea dușmană, zise atunci cardinalul surîzînd forțat, nu vreau să fiu îndurător doar pe jumătate. Amintiți-vă doar atît : că v-am avut în mînă și totuși v-am lăsat viața și libertatea.

Ducesa nu îndrăznea să creadă în această întorsătură neașteptată. Ce cursă nouă ascundea acestă măsură neprevăzută. Piezіș, privirea ei se îndreptă spre tăcutul personaj. Neobservat, acesta își continua semnele tainice.

— Domnule d'Artagnan ! strigă cardinalul.

La acest apel, mușchetarul intră.

— Vi-l încredințez pe domnul Bernard, zise stăpînul. Îl veți conduce la Boulogne, pe drumul cel mai scurt. Acolo, veți supraveghea îmbarcarea sa pe prima navă care pleacă în Anglia. Aveți grijă ca prizonierul să nu comunice cu nimeni în drum. Răspundeți cu capul de aceasta.

Mușchetarul se înclină fără să clipească.

Atunci Richelieu reveni la ducesă. Îi întinse mîna.

— Gîndiți-vă încă, zise el foarte încet, atingîndu-i cu buzele degetele înmănușate : aliați, o vom salva pe regină, dușmani, o putem pierde.

Ea tăcu, părînd a nu înțelege. El insistă :

— Gîndiți-vă și la mărturia aceea vie, pe care o pot avea în mînă cîndva... poate chiar mîine.

De data aceasta, cardinalul o văzu tresărind pe ducesă.

— Atunci vă veți căi, fără îndoială, că mi-ați respins propunerile. Dar va fi prea tîrziu !

Doamna de Chevreuse nu putea să cedeze. Își stăpîni emoția și aruncă acest răspuns plin de fatalism :

— Ce-o vrea dumnezeu !

Stăpînul Franței lăsă să cadă mîna mică și, cu un oftat de regret, părăsi pavilionul, pășind greoi. Ducesa rămăsese înmărmurită.

Amabilul cavaler se folosi de ieșirea cardinalului, ca să se apropie iute de ea.

— Nădăjduiesc, doamnă ducesă, șopti el, că veți binevoi să vă amintiți că datorită mie, umilul dumneavoastră servitor, sînteți acum liberă și să-i spuneți asta Majestății Sale, regina.

La rîndul său, îi luă și el mîna, dar nu spre a i-o săruta, ci pentru a-i strecura un bilețel îndoit. Și, înainte ca ea să-și revină din uimire, acesta ieși tot așa cum intrase : alunecînd ca o șopîrlă.

— Cine e omul acesta ? îl întrebă ea pe d'Artagnan.

Mușchetarul avu o mutră de dispreț :

— El ! Nu e nimic de capul lui, e domnul Mazarin.

„Ce joc face ? gîndi ea, și ce-o fi dorind de la regină ?"

O idee neașteptată îi veni în minte :

— Unde se afla acest Mazarin în timpul convorbirii mele cu cardinalul ?

D'Artagnan surîse.

— După obiceiul său, foarte aproape de ușă.

— Dumnezeule ! În acest caz, a auzit totul !

Atunci, febrilă, desfăcu biletul. Era acoperit cu un scris neregulat, prefăcut, asemănător scrisului cu mîna stîngă. Ea citi : *Dacă domnul Bernard vrea să știe ce s-a întîmplat cu o anumită casetă, uitată de dînsul la Barbette, un gentilom care se interesează de dînsul i-o va spune în noaptea asta.*

„O casetă ? gîndi ea. O casetă uitată de mine la Barbette ? Ce sens are asta ? Fără îndoială vreo cursă a lui Mazarin." Continuă să descifreze : *Această cutie e pecetluită cu o stea.*

„O stea !" ducesa se opri, adînc tulburată. Scrisoarea se termina aici. Un singur cuvînt mai era, drept semnătură. Doamna de Chevreuse păli, citindu-l. Își puse mîna pe piept, ca să-și domolească bătăile inimii. Căci acest cuvînt era : „REMEMBER", ultimul cuvînt al lui Buckingham pe cînd murea.

— Dovada ! gîfîi ducesa. Dovada tangibilă, materială... Mărturia irecuzabilă, vie ! Dumnezeule, ajută-mă !

Luă iute hotărîrea : „La noapte îl voi vedea pe acest Mazarin !"

Biletul mai conținea și un post scriptum : *Pe stîlpul din dreapta, la ieșirea din pavilion, scrieți numele orașului unde veți fi la noapte.*

Întrebat în această privință, d'Artagnan răspunse :

— Dacă binevoți, la hanul „Stejarul regal" din Saint-Germain veți găsi o casă convenabilă unde să vă petreceți noaptea.

Ei ieșiră împreună, d'Artagnan se duse să inspecteze șeile cailor. Ducesa se apropie de stîlpul indicat și scrise cu un cărbune găsit pe jos : „Saint-Germain — Stejarul regal". Abia se îndepărtaseră mușchetarul și prizoniera, pornind la drum, cînd un bărbat în uniforma gărzilor ieși din umbra parcului, se îndreptă către stîlp, citi atent apoi șterse orice urmă de scris. Sări îndată pe cal și

ajunse din urmă escorta care însoțea trăsura celor doi bărbați de stat.

În trăsură, Richelieu își mesteca amarnic ura :

— Pe acel soldat tînăr, complicele ei, va trebui să-l prindem cu orice chip, auziți, domnule de Mazarin ?

— Da, Monseniore, îl vom prinde.

— Auzi, s-o las eu să plece ! Pe ea, cînd o aveam deja în mînă !

— Vai, Eminență, altfel ar fi fost foarte primejdios. Și fără folos !

— M-aș fi răzbunat, cel puțin !

— Să vă răzbunați ! șopti italianul. La ce bun ? Și adăugă în sine : „Să-i joci, să-i joci ! E cel mai bine, să nu-i ucizi niciodată".

Frînt, Richelieu tăcea acum.

„Sărmanul domn cardinal ! gîndi Mazarin cu gingașă milă. E bătrîn și uzat ! Ah, pe Madona, se apropie ceasul cînd va fi rîndul meu !"

XX

UN COMESEAN CIUDAT

Cavalerul Tancred străbătu cu mare iuțeală cele cîteva leghe de la drumul către Orleans pînă la drumul spre Reims. Trecu prin tîrguri și sate, peste poduri, ca fulgerul. Trecu Marna în două rînduri : odată la Creteil, a doua oară la Joinville. Aici, la cinci leghe de dușmani, el se opri în sfîrșit să răsufle. Putea fi ora șase dimineața. Cerul își măturase norii și soarele strălucea vesel, salutat de cîntecul păsărilor. Bucuria de a trăi îi umpluse inima tînărului cavaler. Simțea risipindu-i-se neliniștea care-l încercase din clipa cînd, sub presiunea primejdiei, trebuise s-o părăsească pe ducesa de Chevreuse.

Era posibil, oare ca această uimitoare aventurieră să-și găsească sfîrșitul într-o întîlnire atît de banală ? Asta s-o creadă alții ! Geniala intrigantă trecuse prin primejdii mai mari și se descurcase bine din toate. Și, de data asta, va scăpa din strînsoarea dușmanului. De altfel, dacă ar rămîne în mîinile cardinalului, cel puțin voința ei se va îndeplini. Mister va ajunge la Sedan și se va întoarce. Apoi, vom vedea ! Îi venea greu să creadă că ajutat de domnișoara de Cernay și de regină nu va izbuti el, Mister, să elibereze această frumoasă pradă din ghearele tigrului.

Liniștit în această privință, Cavalerul se gîndi la propriile lui afaceri. Ca să ajungă la Sedan și să se întoarcă, îi trebuiau trei lucruri principale : prudență, un cal bun și bani.

Prudență ? Bravul băiețandru se lăuda că nu-i lipsește. Și avea într-adevăr, cînd era vorba să ia hotărîri bune și să stabilească planuri înțelepte de conduită. Numai că, pus la încercare, cînd vreun obstacol neprevăzut îi strica treburile și-i încălzea sîngele, se lăsa bucuros în seama pornirii lui naturale. Și ca să iasă din

încurcătură, se servea de două talismane prețioase: steaua și sabia, mult mai valoroasă.

A doua condiție: un cal bun, era rezolvată — prin grija ducesei, Căpitan avea sîngele zvăpăiat al Spaniei. Suplu și furtunos, era totuși la fel de rezistent ca un cal de povară. După atîta alergătură, cavalerul îl simțea așa de odihnit, ca și cum ar fi fost scos atunci din grajd. Și în această privință, deci, totul era bine. Necazul era cu banii! Toată bogăția pecuniară a soldatului se afla într-o pungă de piele, care-i umfla zadarnic buzunarul, căci era într-însa mai mult mărunțiș decît ludovici. Obișnuit să privească primejdia în față, își scoase punga și începu să-și numere averea în palmă. Făcu socoteala adunînd pînă la ultima lețcaie și abia atinse o sută de livre. Presupunînd că-i vor trebui opt zile dus și întors și opt zile de așteptare în Sedan, asta însemna cam șase livre pe zi... Șase livre pentru un om și un cal! Mîngîie ușor coama lui Căpitan șoptindu-i la ureche:

— Mi se cam pare camarade că nu o vom duce deloc boierește. Dar fii, pe pace, n-am să ronțăi din porția ta.

Atenție delicată, la care calul îi răspunse dînd bucuros din cap.

Era aproape ora unsprezece, cînd Cavalerul intră în Coulommiers. Cal și călăreț aveau nevoie egală de două ore de repaus și de o masă întremătoare. O noapte nedormită, emoțiile din zorii zilei și apoi o cavalcadă lungă în plin aer stîrniseră soldatului o poftă grozavă de mîncare și se simțea în măsură să-l concureze chiar pe Saint-Amant.

Intrînd pe strada mare, Mister zări firma unei ospătării: „Pavăza Franței", așezată aproape de-a curmezișul drumului. Căpitan ciulind urechea, adulmecă și el mirosul plăcut de fîn proaspăt și-și îndreptă nările către acest paradis apropiat. În același timp, un miros plăcut de carne friptă trecu pe la nasul cavalerului, care coti involuntar spre tinda primitoare. Gazda, o firmă vie, strălucea de sănătate și curățenie. Cu mîinile încrucișate pe burta făloasă, stătea la pîndă în prag și cu un surîs îmbietor, privea la acest client însemnat, al cărui cal falnic îl recomanda întregii sale atenții. La apropierea

cavalerului, își scoase deci boneta albă și se dădu la o parte, lăsînd intrarea liberă.

Un rîndaș alergă înaintea lui Mister. Cu noblețe, ca un om care își cunoaște prețul, el îi azvîrli frîul și sări jos de pe cal. Apoi chemă gazda și, cu un ton plin de măreție, îi comandă o masă demnă de apetitul său princiar.

După aceea, își urmă calul în grajd cu aerul unui mare senior care nu înțelege să-și încredințeze pe mîini străine îngrijirea unui animal de preț.

— Încetișor, omule, strigă valetului, cu blîndețe, poartă-te ca și cu o mireasă.

— Frumos animal! făcu rîndașul cu un aer cunoscător.

Cavalerul se împăună.

— Cadou din partea unei ducese, lăsă el să-i scape cu neglijență.

Iar în sine, gîndea: „Vai de pielea mea, darul ăsta mă duce la faliment. Sînt pe cale să-mi știrbesc serios rezerva!... Ei, cu atît mai rău! Nu stă bine mesagerului reginei să se poarte ca un bădăran și să facă tovărășie cu cărăușii. Căpitan își cunoaște meseria".

Și, cum nu ducea lipsă de idei bune, încheie:

— Fiecare zi cu grija ei! Vom vedea dacă steaua mă părăsește în drum!

În timpul acesta, rîndașul luase șaua de pe calul ducesei cu toată atenția cuvenită unei origini așa de nobile.

— Dorește gentilomul să golească tocurile de la șa? întrebă el, aruncînd șaua pe un maldăr de fîn.

— Da, da! zise Mister, era să uit această precauție.

Adevărul este, că în fuga lui grăbită, uitase cu totul să inspecteze șaua. Ea putea conține lucruri compromițătoare. Din tocul din dreapta scoase o pereche de pistoale strașnice, pe care le examină cu un ochi de cunoscător. Bună treabă. Erau arme, nu glumă, care ar putea folosi la nevoie. Puse pistoalele la cingătoare și trecu la tocul stîng. Acesta era plin de gloanțe și de iarbă de pușcă.

— Ducesa s-a îngrijit de toate, constată Mister. Păcat că a uitat tocmai ce mă doare! Isprăvind și aici, cercetă la oblînc în locul unde se purta mantaua. Aici avu o adevărată surpriză, încît fu cît pe-aici să strige: pri-

mul lucru pe care-l găsi, fu un săculeț umflat să crape, care căzînd pe pămînt, scoase un sunet metalic promițător.

Lacrimi de recunoștință și de bucurie sclipiră în ochii soldatului.

— Scumpă ducesă, zise cavalerul înduioșat, a prevăzut totul, chiar și asta !

Cîntări săculețul și plescăi încîntat din limbă.

— Pe legea mea, nobila mea prietenă știe să aranjeze bine lucrurile. Iată-mă mai bogat decît Cresus. În exuberanța sa trimise pe adresa prevăzătoarei sale protectoare un sărut recunoscător. Apoi, în picioare, strigă cu mîndrie.

— Hei, cheamă gazda ! porunci el rîndașului.

Vestit, acesta alergă grăbit.

— Adaugă două sticle de Bourgogne, din cel mai vechi... Haide prietene ! Și nu uita că peste două ore plec la drum.

Hangiul se retrase numai în plecăciuni. După ce Căpitan fu periat și țesălat, Mister putu în sfîrșit să se îngrijească și de sine. Părăsind grajdul ca să se ducă în sala de mese, fu nevoit să se dea la o parte și să facă loc rîndașului care tocmai intra ducînd de frîu o catîrcă.

„Fără îndoială, animalul vreunul călător la fel de înfometat ca mine", gîndi Tancred.

În mijlocul curții, văzu pe gazdă stînd de vorbă cu un călugăr burtos și vesel, purtînd capișonul țuguiat al franciscanilor. Cînd se apropie, capucinul coborî vocea și îl privi cu ochi bănuitor.

Tînărului îi era prea mare foamea ca să dea atenție acestei cercetări viclene. El îl întrebă pe patron, în bună dispoziție :

— Hei, maestre, ce spun cuptoarele dumitale ? Gata masa ?

— La dispoziția excelenței voastre.

— Bine, să nu-l facem să aștepte. S-ar supăra pe noi.

Hangiul schimbă o privire de înțelegere cu bunul părinte și, întorcîndu-i spatele, se grăbi să-și conducă clientul în sala unde masa era deja pregătită. Lucrurile erau aranjate de minune. Sticlele de vin aveau luciri de rubin și de topaz. Un crap înota într-un sos bogat. Mister se grăbi să atace acest aperitiv, stropindu-l din belșug cu o cupă mare de vin. Potolindu-și astfel furia

foamei, se uită împrejur, cercetînd sala și pe cei de față. Sala, cu plafonul scund și, deci, întunecată, părea să fie destul de mare. Nu primea însă lumină decît printr-o singură fereastră, care se afla tocmai lîngă masa lui. Prin aceasta, el putea vedea o bucată din drumul pe care venise.

În spate, o scară ducea la etaj. În fund, într-o sobă înaltă ardea un foc de lemne, inutil pentru această zi călduță de primăvară. Alături de sobă, o ușă mică ducea la bucătărie. Zidul lateral nu avea decît o ieșire, una prin care intrase și care răspundea în curte.

Afară de locul unde se așezase Mister, sala era înecată în umbră.

— Bun loc pentru o cursă, gîndi el jumătate în glumă, jumătate în serios.

Printr-o ciudată asociație de idei, își mai aminti și de capucin și de înfățișarea suspectă a acestuia.

— Puțin îmi pasă ! Sînt un soldat care se întoarce la corp. Am în buzunar un concediu în toată forma, cu semnătura comandantului. Sînt în regulă față de cea mai severă inchiziție.

Totuși, bănuitor, își căută cu privirea mantaua, unde ascunsese plicul secret al ducesei. Era bine prinsă, în același cîrlig cu spada, la îndemînă. Din exces de precauție, își scoase pisoalele și, după ce le verifică încărcătura, le așeză ostentativ unul într-o parte, pe masă, și altul în cealaltă parte.

După aceea, primi cu entuziasm o friptură cu miros plăcut, pe care gazda se grăbea să i-o aducă și o atacă fără zăbavă.

— Senioria voastră, sînteți prea precaut, observă omul, privind piezis spre pistoale.

— Așa și trebuie în vremurile de azi, ripostă Tancred cu gura plină.

— Oh, țara e liniștită pentru moment. De cînd înțeleptul nostru ministru, marele cardinal, ne-a scăpat de protestanți, ne bucurăm de binefacerile păcii, atît de necesară comerțului.

— În sănătatea cardinalului, deci, zise Mister, dînd cupa peste cap.

Era prudență și diplomație ! Nu voia să se dea în vileag.

— Gentilomul face parte, fără îndoială, din armată ?

Cavalerul îl privi fix pe hotelier. Pricepea că acesta încearcă să-l tragă de limbă. De aceea, intrînd la bănuieli, îi răspunse cu un da evaziv.

— Și vă întoarceți la corp ?

— Da.

— Frumoasă carieră e cea de militar și cît de glorioasă ! Dușmanii statului au simțit, în timpul ultimei campanii, valoarea armatelor noastre.

Rostind acestea, omul cu pîntecul mare rămase cu gura deschisă, așteptînd un răspuns.

— Da ! zise iarăși Cavalerul.

— Dacă această nobilă profesiune își are gloria sa, are totuși și neajunsuri. Grandoare și nefericire, asta e !

Și filozoful bucătar oftă adînc.

— Se poate întîmpla !

— Să scoți sabia împotriva spaniolilor sau lorenezilor, mai merge ! Dar împotriva piepturilor franceze...

De data asta, terenul începea să frigă sub picioare. Cum ? Acest poloboc ambulant avea pretenția să-l sondeze ? Ca nu cumva să-i scape vreun cuvînt primejdios, Cavalerul se mulțumi să-și mestece dumicatul.

Gazda reluă, dezamăgit :

— Probabil, că așa va face și senioria voastră. Mă prind că preferați să-i înfruntați pe spanioli în Flandra, decît să-l întîlnească pe mareșalul de Chatillon în fața Sedanului.

Mister crezu că se sufocă și scutură capul, ca și cum ar fi fost mîhnit.

— Fiindcă, fără îndoială, spre Sedan vă îndreptați ?

— Într-adevăr.

— Senioria voastră să-mi îngăduie să beau pentru izbînda sa și să urez domnilor prinți să-și facă datoria, fără vărsare de sînge francez. E o faptă rușinoasă să lupți contra regelui tău și contra înțeleptului nostru cardinal !

Cavalerul, plictisit, se întreba dacă n-ar trebui să arunce pe fereastră pe acest flecar solemn. Dar, se stăpîni și, cu un surîs amabil, dădu dreptate gazdei, care scoase boneta albă și strigă cu entuziasm :

— Pentru victoria armatelor noastre ! Trăiască Monseniorul cardinal !

— Pentru Majestatea Sa, regele Ludovic al XIII-lea ! rosti Cavalerul cu o voce sonoră.

În acestaă clipă, izbucni o tuse în colțul cel mai întunecat al sălii. Cavalerul se uită într-acolo. Înțelese atunci că nu era singur. Un alt comesean acupa un loc în acel colț pierdut. Omul era scuturat de o tuse îndrăcită.

— Priviți-l pe sărmanul acesta, șopti hotelierul. El este o victimă a disensiunilor noastre interne.

Mirat, Mister întoarse privirea spre flecar, în vreme ce gazda, încurajată de întrebarea acestuia mută continuă :

— Așa cum îl vedeți, a cunoscut totuși și vremuri mai bune. De aceea și continui să-l primesc, deși nu e un client prea onorabil. Cum v-am spus, tulburările interne l-au adus în sapă de lemn.

— E adevărat ?

— Vă dau cuvîntul meu... E un negustor de lînă din strada Grenetail.

— Din ce stradă ?

— Grenetail, la Paris, cartierul Saint-Martin. Are firma „La mielul alb".

„Iată o coincidență, gîndi Mister. Tocmai acolo locuiește și Cyrano !"

El se hotărî să nu piardă nici unul dintre cuvintele vorbărețului hotelier, care povestea întruna, fericit că, în sfîrșit, e ascultat.

— Întorcîndu-se din Flandra, unde și-a făcut cumpărăturile ca de obicei, a socotit prudent să facă un ocol prin Ardeni, ca să evite provinciile din Nord, înțesate de războinici.

— Înțeleaptă precauție !

— Dar proastă inspirație ! Lîngă Sedan, a fost prădat de cavalerii mercenari din slujba Domnilor Prinți. Totuși, el a izbutit să-și scape o rezervă ascunsă, dar a căzut în mîna unui alt grup de mercenari ai domnului mareșal și francezii i-au luat și bruma ce-i mai scăpase de la germani. Și acum, iată-l se întoarce pe jos, la Paris și nu are bani nici de mîncare.

În timp ce i se ținea această predică, Mister cercetase atent pe străin. Era ditamai lunganul, cu oase lungi, destul de impunător, avînd mai degrabă înfățișarea unui gentilom, decît a unui negustor cumsecade, prădat.

Slab și zdrențăros, părea că iese dintr-un post îndelungat. Devora, cu dinții ascuțiți ca de lup înfometat, un

dejun sărăcăcios, stropit de un lichid suspect, care semăna bine cu apa chioară.

Milosul cavaler întoarse privirea către propria-i masă, supraîncărcată cu tot felul de bucate gustoase și cu vinuri fine și se simți rușinat de belșugul său.

— Dacă-i așa, propuse el, rugați-l pe acest nenorocit să poftească la masa mea. Între creștini trebuie să ne ajutăm.

Hangiul nu avu nevoie să i se repete ordinul. Ca un bun negustor, care miroase cîștigul îndoit, el se grăbi să transmită invitația.

Acela se ridică iute și, cu plecăciuni și scuze, întrerupte de voia bună a tînărului, luă loc la masă, față în față. Apoi, fără alt preambul, sub ochii înveseliți ai Cavalerului, lunganul începu să înfulece bucăți după bucăți și să soarbă la pahare cu o grabă semnificativă. Așadar, nu era doar o născocire povestirea gazdei ! Totuși, Tancred făcu o remarcă : tot mîncînd, omul plimba mecanic priviri neliniștite de la ușă la fereastră și părea că ciulește urechea la cel mai mic zgomot. Aceste mișcări ciudate îi dădeau înfățișarea unui animal hăituit și înfometat, pradă a două instincte primare : unul de-a se îndopa cu orice preț și altul — de-al fugi la apropierea vînătorului. Iar această agitație neîntreruptă se mărea pe măsură ce-și umplea stomacul, ca și cum, odată foamea potolită, instinctul de apărare trcea pe primul plan.

Îndată ce hangiul se retrase, după ce tăiase și împărțise în farfurii o găină, ciudatul comesean puse pe neașteptate mîna pe brațul cavalerului și-i zise iute :

— Tînărul meu senior, ca recunoștință pentru generoasa invitație, vă voi da un sfat bun.

Această introducere, ca și măsurile de precauție pe care le lua comeseanul îl intrigă pe Mister. Celălalt reluă :

— Ați făcut o mare greșeală...

— Ia să vedem ? !

— Adineauri, vorbind cu gazda, ați scăpat un cuvînt imprudent. De aceea am și tușit, ca să vă avertizez.

— Un cuvînt imprudent ? Dar, am spus numai „da“ și „nu“. Nimic altceva.

— Cînd gazda a ridicat paharul pentru domnul cardinal, dumneavoastră ați băut în sănătatea regelui.

— Ei și ?

— Vai de mine! Vorbele sînt primejdioase. Pentru orice adept al cardinalului, nu există în Franța decît un singur rege: Marele Armand! De aceea, „trăiască regele“ este un strigăt de răzvrătire.

Cavalerul izbucni în rîs:

— Drace! Nu-mi pare să împărtășiți dragostea gazdei noastre pentru cardinal.

— Ssst! șopti lunganul, ai cărei ochi bănuitori se îndreptară spre poartă, ciulind și urechea.

— Haideți, domnul meu, explicați-mi, fiindcă într-adevăr mă neliniștiți.

— Ascultați! Cînd ați ridicat paharul pentru rege v-am recunoscut drept unul dintre ai noștri. Cu atît mai mult, cu cît v-ați justificat greu prezența pe acest drum care duce la domnii Prinți, la Sedan.

— Dar duce în tabăra domnului de Chatillon, zise tînărul neîncrezător.

— Desigur. Dar nu prea aveți aerul că mergeți acolo. De cînd, oare, un soldat, întorcîndu-se din concediu, face așa cheltuială și se apără cu două pistoale pe masă?

Cavalerul simți că roșește. Excesul său de prudență fusese o greșeală. Neliniștit, întrebă:

— Și unde credeți dumneavoastră că merg?

— La Prinți! afirmă celălalt, clipind din ochi în semn de complicitate. Nu haina îl face pe călugăr și, sub acest costum militar, mă prind că se ascunde un gentilom deghizat.

Bănuind o cursă, Mister scutură din cap, negînd.

— Hei, nu rîdeți, domnul meu! Purtați un inel care spune altceva!

Și omul arătă cu degetul inelul de aur, pe care ducesa îl petrecuse pe degetul însoțitorului său, în clipa despărțirii. Cavalerul se întreba în ce cursă căzuse, cînd, spre marea lui mirare, îl văzu pe ciudatul său invitat cum scoate, cu precauție, din buzunar un inel întru totul asemănător. Lunganul adăugă, rîzînd:

— Iată, priviți inelul acesta, sîntem între ai noștri. Dacă sînteți din partea doamnei ducese, eu sînt din partea Prinților.

Soldatul era un conspirator prea novice, ca să nu rămînă dintr-odată buimăcit. Celălalt, profită ca să continue pe un ton volubil:

— Dar, iertați-mă, e cazul să mă prezint. Desigur, numele meu vă e cunoscut, căci a făcut oarecare vîlvă în lume. Și, după o nouă privire bănuitoare : Sînt Jean-Baptiste Eremitul de Vauselle ! Cu toată sărăcia mea prezentă, pot să stau cu fruntea sus la masa dumneavoastră.

Apoi, tăcu, așteptînd pe celălalt, să se prezinte la rîndul său. Dar acesta, hotărît să păstreze un prudent incognito, se mărgini să încline capul.

Domnul de Vauselle, cu ochiul și urechea mereu la pîndă, reluă, cu o ușoară nuanță de dezamăgire în glas :

— Nu vă cer numele, fiindcă îmi pare că vă convine să vă păstrați anonimatul.

— Credeți-mă că e vorba de discreție și nu de neîncrederea dumneavoastră.

— Nu insist. Mi-ajunge să știu că sîntem de aceeași parte. Aș vrea să vă fiu de folos cu experiența mea, continuă Vauselle. Se înțelege că nu credeți nici un singur cuvînt din povestea patronului. Nu sînt nici un negustor de lînă și nici nu am fost jefuit vreodată.

Mister nu așteptase această mărturisire, ca să fie perfect convins că întîmplarea aceea nu era credibilă. Acum, cînd îl putuse studia îndeaproape pe Vauselle, personajul îi părea făcut să jefuiască mai degrabă el pe altul, decît să fie jefuit.

— Ceea ce m-a redus la această sărăcie lucie, a fost nevoia să mă ascund de un spion infernal pus de cardinal pe urmele mele și care m-a urmărit de la Sedan pînă la Châlons. Abia de trei zile am izbutit să scap de acest ucenic al satanei, refugiindu-mă la timp pe un drum lateral, în clipa cînd el era pe punctul să mă dea pe mîna unui pichet de dragoni. De atunci, rătăcesc prin păduri și nu îndrăznesc decît noaptea să ies la drum, după ce mi-am lăsat punga și calul în mîna țăranilor lacomi, a căror tăcere o cumpăr cu acest preț.

— Drace ! De trei zile... Înțeleg abia acum pofta dumneavoastră de mîncare.

— Numai azi am cutezat să viu pînă în această casă ospitalieră, unde steaua mea m-a făcut să întîlnesc un amfitrion generos. Într-adevăr, oricît de săracă ar fi fost consumația mea, mă tot întrebam cu ce o voi plăti. Ce vreți ? Foamea îl scoate pînă și pe lup din pădure !

— Nu-i nimic, voi plăti eu totul, spuse Mister. Și am să vă mai dau cîțiva ludovici ca să ajungeți la Paris.

Vauselle schiță cu mîna dreaptă un gest discret de refuz, în timp ce cu stînga apucă lacom piesele de aur și le vîrî în buzunarul pantalonilor.

— Asta-i precis aur anticardinalist, zise el. De aceea primesc.

— Acum, rămîne să vă mulțumesc pentru sfaturi. Înțeleg că e bine să te ferești de spioni.

— Drumul e presărat pretutindeni cu această sămînță, care răsare pînă din pietre, zise Vauselle, turnîndu-și un nou pahar.

— Dumnezeu știe dacă nu era plăsmuit din aceeași plămadă și capucinul de adineauri.

Vauselle, care ducea paharul la gură, se opri scurt, palid și tremurător :

— Un capucin ? făcu el.

— Da, unul grăsun. Tot dădea tîrcoale prinprejur. L-am surprins stînd de vorbă cu patronul.

— Un capucin călare pe o catîrcă ?

— Călare ? Nu ! Coborîse !

Dintr-odată, Vauselle sări în sus. Rotind jur împrejur priviri rătăcite, gemu :

— Dumnezeule ! El e ! Părintele Hilarion, omul meu de la Châlons.

Și, fără să mai stea pe gînduri, alergînd iute spre cuier, înfășcă o manta la iuțeală, își înfundă pălăria pe cap și alergă spre ușă.

— Hei, mai încet ! Ați luat mantaua mea, strigă surprins cavalerul, apoi îl prinse pe fugar de pulpană și-i luă mantaua.

Speriat, acesta își luă jerpelitura proprie, cu un oftat de regret, și deschise ușa dinspre curte. Obrazul rubicond și burta lătăreață a bunului părinte se încadrară plăcut în pervazul ușii. La vederea lui, Vauselle sări îndărăt și, întorcîndu-se iute, ușor ca o pisică, trecu peste mese și peste scaune, deschise la iuțeală fereastra și ieși ca o pasăre la libertate. Călugărul se repezi după el, dar, greoi, se încurcă printre scaunele răsturnate și, cînd ajunse la fereastră, nu mai putu prinde decît... vîntul !

Aceste scene rapide se petrecuseră în cîteva clipe, sub ochii amuzați ai lui Mister. Deodată auzi un galop răsunînd pe drum și, prin fereastra deschisă, îl zări pe Vauselle cum trece ca o nălucă spre Paris într-un vîrtej de praf.

Izbucni în rîs, văzînd mutra caraghioasă a capucinului, dar rîsul i se opri în gît. Pe drum, patronul alerga, urmat de rîndaş, strigînd în gura mare :

— Puneţi mîna pe el, puneţi mîna pe el !

— Drace, zise Mister, hidalgo ăsta mi l-a furat pe Căpitan !

La rîndul său, era să sară pe fereastră şi să se arunce pe urma tîlharului, cînd un spectacol neaşteptat îi impuse mai multă prudenţă. Din partea opusă, un pichet de dragoni venea în fuga mare. Îndată ce putură auzi, părintele Hilarion le strigă :

— Înainte, la galop ! Omul mi-a scăpat printre degete !

Cu degetul întins, el arăta în direcţia Parisului, un punct negru pe şoseaua lungă. Atît se mai vedea din Vauselle şi din calul spaniol.

Plutonul trecu la galop în urmărirea fugarului. Cavalerul simţi cum i se scurge sudoarea rece de-a lungul şirei spinării. Fără cea mai mică bănuială, el căzuse într-o cursă a cardinalului. Din fericire, acest Vauselle încurcase socotelile şi-o luase la sănătoasa, în locul lui. N-are importanţă ; el scăpase cu bine ! Fără prezenţa sa de spirit, fanfaronul care atrăgea toată poliţia pe urmele sale era gata să o şteargă cu mantaua sa, în căptuşeala căreia ascunsese plicul ducesei.

„Nu voi mai ascunde nimic în manta. E prea periculos !“ îşi promise el.

Hotărît să se stăpînească mai bine, îşi plăti consumaţia şi se informă la gazdă dacă nu ştia vreun cal de vînzare. Primprejur nu se găsea aşa ceva. Ar fi trebuit să coboare pînă la Saint-Maur, ca să cumpere unul. Buimăcit, Mister, neştiind ce să mai hotărască, se îndreptă spre ieşire, cînd fu împiedicat de un obstacol greu de urnit. Era burta impunătoare a bunului părinte. De la plecarea dragonilor, acesta nu încetase să-l tot observe şi, la momentul oportun, interveni :

— O clipă, vă rog, tinere prieten ! Calul era al dumneavoastră ?

— Da, părinte, răspunse Cavalerul, tot încercînd să ocolească obstacolul.

— Hm, frumos animal ! Trebuie să vă fi costat o avere !

Cavalerul, nerăbdător, glumi :

— Era darul unei frumoase doamne, care se interesează de mine.

— Aici ați dejunat dumneavoastră ? se informă călugărul, arătînd cu degetul spre sticlele goale și resturile ospățului.

— Probabil !

— Drace, domnule militar ! Nu vă uitați deloc la cheltuieli. Și asta e tot un dar ?

Mister își mușcă buzele.

— Tot cadou și acea pungă destul de rotunjoară cu aur pe care am întrezărit-o adineauri ?

— Da, șuieră Cavalerul, strîngînd pumnii. Nu poate omul să ascundă nimic ! Tot cadou !

— Fericită tinerețe ! Aveți o frumoasă pe care vă convine să o răsfățați și s-o îngrijiți cu devotament, rîse franciscanul, tot stăvilind ieșirea.

Trăsăturile Cavalerului se destinseră deodată și un surîs îi înflori pe față :

— Oh, asta nu e nimic, nu ați văzut încă totul.

— Hei, ce-ar mai fi putut dărui această persoană risipitoare frumosului său cavaler ?

— Asta, făcu soldatul. Și asta !

Sub nasul călugărului, apăru țeava celor două pistoale.

— Încet, încet ! strigă părintele Hilarion, sărind în lături.

— Vedeți că sînt două la fel ! glumi Mister. În același timp, sub dubla amenințare a armelor, îndreptate spre ținta oferită de pîntecul revărsat, îl sili pe adversar să se retragă înspăimîntat pînă în fundul sălii.

Acolo, el dezlegă cu îndemînare brîul capucinului și se apucă să-i lege strîns pumnii. Celălalt schiță un gest de nesupunere. Dar răcoarea țevii, lipită de tîmplă, îl îndemnă să fie liniștit. Ușor, cu un șervet luat de pe masă, Cavalerul îi legă picioarele, făcîndu-l astfel inofensiv. Îi puse apoi în gură un alt șervet, în chip de căluș. După aceea, cînd călugărul grăsun nu mai era decît un pachet inform, forate asemănător unui salam, îl legă de parapetul scării, cu fața de masă răsucită în chip de frîngie. După aceea, Cavalerul avu grijă să închidă ușa de la bucătărie. În sfîrșit, se uită jur împrejur să vadă dacă nu mai era ceva de pus la punct și salută cu umilință pe spionul în sutană, căruia i se vedeau doar ochii, rotunjiți de spaimă.

— Mii de scuze că vă părăsesc astfel. Dar sînt aşteptat. În lipsa calului care mi-a fost furat, îngăduiţi-mi să împrumut catîrca dumneavoastră. O voi schimba la prima etapă pe ceva mai demn de un cavaler şi voi da ordin să vi-o trimită aici. Adio, respectabile părinte. Binecuvîntarea nu v-o cer. Complimente stăpînului dumneavoastră şi Dumnezeu să dăruiască viaţă îndelungată acestui mare bărbat al Franţei.

După acest mic discurs, Mister ieşi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Încuie uşa de două ori cu cheia, o vîrî în buzunar şi porni spre grajd.

În pragul ospătăriei, patronul înconjurat de cîţiva localnici, comenta aventura extraordinară a negustorului de lînă. Trecînd prin faţa lui, Mister opri animalul şi, fără să-i lase timp să-şi exprime nedumerirea că-l vedea călare pe catîrcă, îi zise ameninţător, încruntîndu-şi sprîncenele :

— Bagă de seamă, prietene ! Îmi pare că aici primeşti pe duşmanii regelui şi că le uşurezi fuga dîndu-le caii celor care sînt credincioşi cardinalului.

Tonul lui aspru îl înspăimîntă pe nenorocit. El vru să protesteze. Mister îl fulgeră cu o privire groaznică.

— Pune-ţi lacăt gurii, omule ! Şi dacă ţii la pielea dumitale, nu te amesteca în treburile noastre. Mai ales, nu-l tulbura pe cuvioşia sa. El a rămas în sală, în rugăciune şi nu vrea să fie deranjat timp de o jumătate de oră. Ai înţeles ?

Şi ca să-l convingă şi mai mult, Cavalerul argumentă dublu : îi arătă ţeava celor două pistoale şi lăsă să-i scape cîteva monede pe caldarîm.

Gazda înspăimîntată căzu în genunchi.

— Am înţeles monseniore ! bîlbîi el.

— Serviciul domnului cardinal ! zise tînărul sărind în şa... Tăcere !

Rîzînd în sine, lovi animalul cu călcîiele.

Patronul de la „Pavăza Franţei", năucit, necutezînd să facă nici un pas şi nici un gest, se tot întreba zadarnic în privinţa clienţilor ciudaţi care-i călcaseră pragul. De fapt, sosiseră trei : unul călare pe cal, al doilea pe o catîrcă şi al treilea pe jos. Or, pietonul pleca pe cal, cavalerul pleca pe catîrcă ; cît despre cel ce călărise pe catîrcă, nu se ştia cum va pleca sau dacă va mai pleca vreodată.

CUPRINS

O carte excepţională !

D'ARTAGNAN CONTRA CYRANO

Un roman de capă şi spadă, plin de aventuri şi suspans. Nu lipsesc, desigur, duelurile, scenele de dragoste, gesturile de mare cavalerism, atît de potrivite lui D'Artagnan, dar şi lui Cyrano, care, de data aceasta, se află faţă în faţă, într-o chestiune de onoare.

Multe personaje cunoscute deja din alte scrieri, de la cardinali şi lorzi, pînă la muşchetari şi tineri spadasini se întîlnesc aici, luptînd în numele unor raţiuni sufleteşti sau... „de stat". Ca întotdeauna, însă, dragostea iese biruitoare !

BIBLIOTECA UNIVERSALĂ AMB

ISBN 973-47-0019-7

320 lei